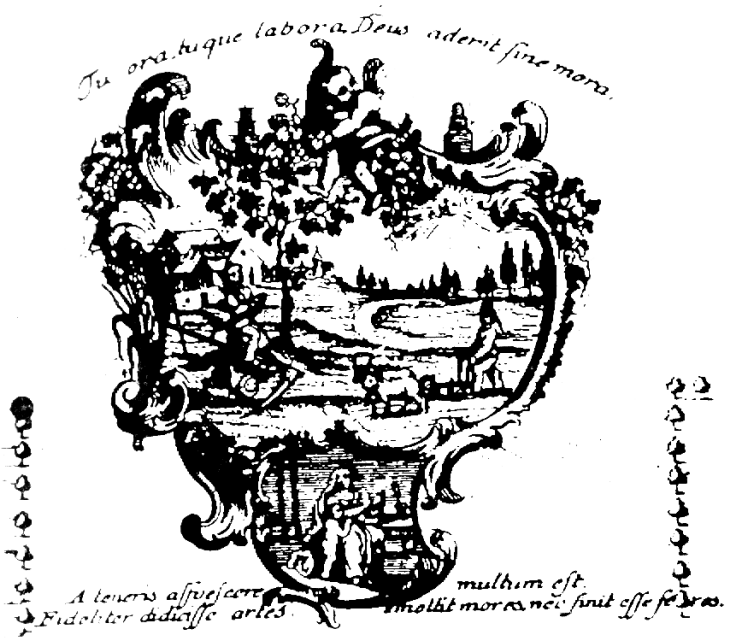

Szarvasi

KRÓNIKA

29. szám * 2015

A Baráti Kör vezetői és kitüntetettjei (balról): Zsapka Jánosné elnök, Babák Mihály, Tusjak Lászlóné ügyvezető, Dr. Dezső István, Fest Attiláné, Fest Attila, Bíró Gyula, Rómer Ilona, Szirony Pál, Dr. Zima János, Megyeri Mária, Szalbot Balázs

Az Arborétum új körútja

Szarvasi Krónika

Közművelődési és helytörténeti folyóirat

29. szám * 2015

Szerkesztőbizottság

Dr. Búzás László
Dr. Kutas Ferenc
Dr. Lipcsei Imre
Dr. Molitorisz Pál
Dr. Reszkető Péter
Paraszt Attiláné
Tatai László

Olvasószerkesztő

Sztrehovszki Zsuzsa

Felelős szerkesztő

Dr. Kutas Ferenc

Kiadja a Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma.
Levélcím: 5540 Szarvas, Hársfa u. 4. Telefon 66/214 149
Email: kutasferenc@kutasferenc.hu
Honlap: szarvasikronika.szarvasnet.hu
Adószám: 18370834-1-04
Számlaszám: 53900014-13000622
Felelős kiadó: Dr. Demeter László.
Készült Szarvason a Digitális Kalamáris Gyorsnyomdában 250 példányban.
Engedélyszám: III/KUL/154/BÉ/19889, HU ISSN 0239-023X.
Megjelenik minden évben egy alkalommal, május hónapban.

Jelenidőben

Önkormányzati választások

2014. október 12.

Szarvas

A polgármester-választás eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 13.821
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 5.592 (40,46%)
Érvényes szavazólapok száma: 5.515

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
Csanádi László Attila	NACSE	1 201	21.78 %
Földesi Lajos Zoltán	MSZP	479	8.69 %
Gajdos Attila	JOBBIK	1 011	18.33 %
Babák Mihály	**FIDESZ-KDNP**	**2 824**	**51.21 %**

Választókerületi önkormányzati képviselő-választás

Az 1. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.937
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 763 (39,39%)
Érvényes szavazólapok száma: 740

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
Giricz Katalin	**FIDESZ-KDNP**	**243**	**32.84 %**
Csanádi László Attila	NACSE	202	27.3 %
Szűcs Attila	JOBBIK	147	19.86 %
Földesi Lajos Zoltán	MSZP	148	20.00 %

A 2. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.552
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 730 (47,04%)
Érvényes szavazólapok száma: 722

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Bakula János	NACSE	174	24.1 %
Ruzicska Andor László	MSZP	52	7.2 %
Prjevaráné Kiss Eszter J.	DK	30	4.16 %
Lohr Gyula József	**FIDESZ-KDNP**	**305**	**42.24 %**
Tóth Zoltán	JOBBIK	161	22.3 %

A 3. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.541
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 709 (46,01%)
Érvényes szavazólapok száma: 693

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes	%
Pusztai János	MSZP	41	5.92 %
Dobruczky Zsolt	**NACSE**	**222**	**32.03 %**
Béni Éva Katalin	Független jelölt	51	7.36 %
Hetényi István Péter	FIDESZ-KDNP	215	31.02 %
Arnóczki Csaba György	JOBBIK	164	23.67 %

A 4. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.876
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 616 (32,84%)
Érvényes szavazólapok száma: 596

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes	%
Gombár Györgyné	NACSE	100	16.78 %
Urbán László Mihályné	MSZP	39	6.54 %
Kiss Attila	**FIDESZ-KDNP**	**244**	**40.94 %**
Gajdos Attila	JOBBIK	196	32.89 %
Urbancsok Zoltán	DK	17	2.85 %

Az 5. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 2.128
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 942 (44,27%)
Érvényes szavazólapok száma: 917

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Lázár Zsolt	**FIDESZ-KDNP**	**349**	**38.06 %**
Pigler István Károlyné	MSZP	61	6.65 %
Pálinkás Tamás	JOBBIK	225	24.54 %
Józsa József Vilmos	NACSE	282	30.75 %

A 6. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.810
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 740 (40,88%)
Érvényes szavazólapok száma: 729

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Kozák Imréné	MSZP	97	13.31 %
Homonnai Tiborné	NACSE	69	9.47 %
Samu Tamás Gergő	JOBBIK	268	36.76 %
Molnár Istvánné	**FIDESZ-KDNP**	**295**	**40.47 %**

A 7. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.697
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 639 (37,65%)
Érvényes szavazólapok száma: 621

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Hodálik Pál	**FIDESZ-KDNP**	**269**	**43.32 %**
Kovács Dániel	NACSE	121	19.48 %
Rejtő József	MSZP	51	8.21 %
Pósa Zsolt	JOBBIK	152	24.48 %
Sonkolyné Szekerczés Margit	DK	28	4.51 %

A 8. sz. egyéni választókerület eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.280
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 453 (35,39%)
Érvényes szavazólapok száma: 437

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Pólya Istvánné	DK	14	3.2 %
Dankó Pál János	NACSE	53	12.13 %
Kovács Ádám	JOBBIK	119	27.23 %
Králikné Molnár Anna	MSZP	50	11.44 %
Dernovics László	**FIDESZ-KDNP**	**201**	**46.0 %**

Kompenzációs listás választási eredmények

Kompenzációs lista neve	Töredékszava-zatok száma	Megszerzett mandátumok száma	Be nem töltött mandátumok száma
JOBBIK	1 432	1	0
NACSE	1 001	1	0
MSZP	539	1	0
FIDESZ-KDNP	215	0	0

A kompenzációs listán megválasztott képviselők száma: 3

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Jelölt sorszáma a listán
Földesi Lajos Zoltán	MSZP	1
Gajdos Attila	JOBBIK	1
Gombár Györgyné	NACSE	1

Szarvas város képviselő-testülete
2014

Babák Mihály polgármester

Hodálik Pál társadalmi megbízatású alpolgármester

Vezető tanácsnokok: Giricz Katalin, Földesi Zoltán és Lázár Zsolt

Tanácsnokok: Dernovics László, Dobruczky Zsolt, Lohr Gyula és Molnár Istvánné

Bizottságok

Gazdasági és Pénzügyi Bizottság
Elnöke: **Dobruczky Zsolt**
Tagjai: Dernovics László, Gajdos Attila, Kiss Attila; külső tagok: Csanádi László, Gajdos Andrásné, Kiszely Mihály

Oktatási és Közművelődési Bizottság
Elnöke: **Molnár Istvánné**
Tagjai: Gombár Györgyné, Lohr Gyula; külső tagok: Csernus Gyöngyi, Samu Tamás Gergő

Ügyrendi, Közbeszerzési, Turisztikai és Környezetvédelmi Bizottság
Elnöke: **Dernovics László**
Tagjai: Földesi Zoltán, Gajdos Attila, Giricz Katalin; külső tagok: dr. Csontos Éva, Hetényi István, Hódsági Ferenc

Ifjúsági és Sportbizottság
Elnöke: **Giricz Katalin**
Tagjai: Dobruczky Zsolt, Kiss Attila; külső tagok: Králikné Molnár Anna, Tóth Tamás

Szociális, Családügyi, Egészségügyi és Nemzetiségi Bizottság
Elnöke: **Lázár Zsolt**
Tagjai: Földesi Zoltán, Gombár Györgyné, Lohr Gyula; külső tagok: Kiss Gabriella, Lázár Viktor, Nagy Nikolett

Régi-új városvezetés: szinte változatlan összetételű a képviselő-testületet Szarvason

A törvényi határ szabta utolsó napon, október 27-én hivatalosan is megalakult a következő ötéves ciklus képviselő-testülete Szarvason. Az ünnepélyes ceremóniára Árpád Szálló dísztermében került sor.

A hivatalos procedúrák sorában letette polgármesteri esküjét Babák Mihály, aki ötödik polgármesteri ciklusát kezdi, ill. képviselői esküjüket az október 12-én mandátumot szerzett városatyák. A régi testülethez képest három helyen történt személycsere. A visszavonuló Besenczy Zoltán és Kiszely Mihály helyett Molnár Istvánné és Kiss Attila, valamint a Hetényi Istvánt hét szavazattal megelőző, a nagycsaládosok színeiben induló Dobruczky Zsolt ülhetett a díszasztalhoz. Őt a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság élére javasolta a frissen kinevezett képviselő-testület. Újonc elnöke lett a Oktatási és Közművelődési Bizottságnak is Molnár Istvánné személyében. A Szociális, Család- és Egészség- és Nemzetiségi Ügyi Bizottságot Lázár Zsolt esperes, az Ifjúsági és Sport Bizottságot Giricz Katalin, az Ügyrendi, Közbeszerzési, Turisztikai, és Környezetvédelmi Bizottságot Dernovics László vezeti majd.

A polgármester társadalmi megbízatású helyettesének Hodálik Pált kérte fel, aki ezt elfogadta, a képviselők pedig egyhangúlag megszavazták. Döntöttek a polgármester javadalmazását illetően is. Ez a miniszterek díjazásának a 70%-át érheti el, ez bruttó 523 514 forintot jelent. Ennek a 15%-át, 78 527 forintot veheti fel költségtérítésként Babák Mihály. Hodálik Pál fizetése bruttó 235 575 forint, aminek ő is a 15%-át, 35 336 forintnyit vehet fel hivatalával kapcsolatban felmerülő költségeinek fedezésére.

Megnevezték a bizottságok képviselő és külsős tagjait is, akik szintén letették esküjüket. Némi változás az ügyviteli rendben, hogy az öt kis létszámú bizottságot nyolc munkacsoport fogja segíteni a döntésekben, ezeket civilek, szarvasi polgárok fogják alkotni.

Babák Zoltán

I

Képviselői kislexikon
Szarvas

Dernovics László nyugdíjas

1951-ben született Szarvason. Szülei Dernovics László és Nagy Erzsébet, felesége Valastyán Judit klinikai labor-szakasszisztens. Gyermekei László és Péter. 1969-ben Szarvason érettségizett. Dolgozott az egészségügyben, kereskedelemben közalkalmazottként. 2008-tól tanyagondokként dolgozott a Szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálatnál. 2013-tól nyugdíjas. A Szarvasi Polgárőr Egyesület tagja. 2005-től a Középhalmi Közösségi Ház vezetője. 2009-tól a „Civilek a Külterületért Középhalom Egyesület" szóvivője. 2005-ben függetlenként lett képviselő. 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP, 2010-től a FIDESZ-KDNP támogatásával önkormányzati képviselő. 2014-től az ügyrendi, közbeszerzési és Környezetvédelmi Bizottság elnöke.

Dobruczky Zsolt nyugdíjas ügyvezető

1956-ban született Kiskőrösön. Tanulmányait Szarvason kezdte meg, 1974-ben szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban érettségizett. 1980-ban szerezte első diplomáját a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen: okleveles közgazda lett. 1984-ben a Marx Károly Tudományegyetemen okleveles áruforgalmi szakos közgazda, pénzügyi szakos szakközgazda, árutőzsdei bróker szakközgazdász képesítést szerzett. Nős, feleség Kovács Gyöngyike Piroska tanítónő. Két gyermekük született. Ádám webfejlesztő informatikus, Réka testnevelő, rekreáció szakos tanárnő. 1980-1986-ig a Szirén Ruházati Szövetkezetben dolgozott középvezetői beosztásokban, majd két évig az Örménykúti Petőfi Mgtsz főkönyvelő volt. 1988-1992-ig az Alfa-Rip Kisszövetkezetben főkönyvelő majd elnök. 1994-től 2000-ig a Barex Kft főkönyvelője, 1990-től 2013-ig, nyugdíjba vonulásáig KDT Farm Kft ügyvezetője. 1996-tól 1974-ig versenyszerűen kajakozott, 1988-tól a Szarvasi Kajak-Kenu Club elnöke.

Földesi Zoltán kollégiumi nevelőtanár

1959-ben született Szeghalmon. Szülei: Földesi Lajos és Túri Ilona, felesége Fulajtár Éva. Gyermekei: Zsolt 1981-89; Orsolya 1983-93. Szakképesítései:

géplakatos; tanító, androgógus tanár. 1978-ig a szarvasi Szirén Ruházati Szövetkezetben dolgozott mint tmk. segédművezető. Ezt követően üzemi KISZ-titkár, a Városi KISZ-bizottság munkatársa, 1986-89-ig titkára. 1989–90-ben a SZABISZ helyi elnöke, 1990-től négy éven át az MSZP körzeti, 1999-től az MSZP Békés megyei irodavezetője. 1994–1998-ig, majd 2002-től 2010-ig az MSZP listás országgyűlési képviselője. 1998-tól önkormányzati képviselő, a Művelődési és Oktatási Bizottság elnöke; 2010-től 2014-ig oktatási és kulturális tanácsnok. 2014-től a kulturális és humán ügyek főtanácsnoka.

Gajdos Attila szakigazgatási munkatárs

1976-ban született Gyulán. Szülei: Gajdos György és Klimaj Katalin. Iskoláit Szarvason és Gyomaendrődön végezte. Képesítései: környezetgazdálkodási agrármérnök, településüzemeltető, vetőmaggazdálkodási szakmérnök. Dolgozott kommunális csoportvezetőként, a TSF megbízott óraadójaként, a Vöröskereszt területi munkatársaként, a Tüzeléstechnikai Vállalat kirendeltségvezetőjeként. 2008-tól a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal munkatársa. A Jobbik szarvasi alapszervezetének alapító elnöke, 2006-tól alelnöke; a Békés Megyei Választmány alelnöke, 2009-től az Agrár- és Környezetvédelmi Kabinetek tagja. A Holt-Körös Vízi Mentő Egyesület és a Zöld Válasz Környezet- és Fogyasztóvédő Egyesület elnöke. 2010-től a szarvasi képviselő-testület Jobbik listás képviselője és a Békés megyei közgyűlés képviselője, 2010-től 2014-ig a Jobbik frakcióvezetője. 2014-től a szarvasi képviselő-testület Ügyrendi, Közbeszerzési, Turisztikai és Környezetvédelmi Bizottságának tagja.

Giricz Katalin pedagógus

1964-ben született Szarvason. Szülei: Giricz Pál és Papp Olga, férje Korbely György. Gyermeke: Zsombor. Képesítése: magyar-ének szakos általános iskolai tanár; szociálpedagógus, okleveles tehetségfejlesztő tanár, fejlesztő-differenciáló szakvizsgázott pedagógus. 1987–99-ig a Benka Gyula Általános Iskolában tanított, 1999 óta a Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szarvasi Tagintézményében dolgozik. A FIDESZ helyi szervezetének 1990-től tagja, 1992–94-ig a helyi csoport elnöke, 1992–94-ig a Fidesz listás képviselője, 1994–2000-ig. 2000-től ismét listás önkormányzati képviselő, külsős bizottsági tag. 2002-től választott önkormányzati képviselő, 2006-ig a Békés

Megyei Önkormányzat tagja. 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP, 2010-től a FIDESZ-KDNP önkormányzati képviselője, ifjúsági és sportügyekkel foglalkozó tanácsnok. 2014-től az Ifjúsági és Sportbizottság elnöke, az Ügyrendi, Közbeszerzési, Turisztikai és Környezetvédelmi Bizottság tagja, vezető tanácsnok.

Gombár Györgyné szociális segítő

1966-ban született Gyulán. Szülei: Kondacs Pál és Boros Zsuzsanna. Férje Gombár György biogáz erőmű üzemvezető-helyettese. Gyermekei: Oncsik János, Oncsik László, Gombár Dávid. A negyedik gyermeket, Bak Gyula Zsoltot 2010-ben nevelőszülőként fogadták a családba. 1984-ben Szarvason érettségizett, az ifjúságsegítői főiskolai végzettséget 2007-ben szerezte. 2002-ig főállású anya, a Nagycsaládosok Egyesületének vezetőségi tagja, 2003-tól elnöke, 2006-tól szóvivője. A Szegedi Fatime Ház Alapítvány alelnöke, 2009-től a Cherbo Csodaszarvas Tanoda vezetője, 2014-től a mentora. 2012-től a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatnál szociális gondozó. 2006-ban a Nagycsaládosok, a Mozgáskorlátozottak, a Kertbarátok és a Városvédők Egyesületének közös listájáról; 2010-ben a Nagycsaládosok Egyesülete listájának második, 2014-ben az első helyéről jutott a képviselő-testületbe, a Szociális, Családügyi, Egészségügyi és Nemzetiségi Bizottság, valamint az Oktatási és Közművelődési Bizottság tagja.

Hodálik Pál alpolgármester

1973-ban született Szarvason. Szülei: Hodálik Pál és Nyemcsok Zsuzsanna. Gyermekei: Ádám és Balázs Bence. Biológia-kémia szakos ált. iskolai tanár, környezetvédő ökotechnikus, kereskedelmi szakközgazdász. 1995-től ált. iskolai, ill. szakmunkásképző intézeti tanár, 1999-től a Körös-szögi Kht. foglalkoztatás-szervező menedzsere, 2001-től vidékfejlesztési menedzser. 2004–2006-ig a Rózsa Fürdő Kft. ügyvezető igazgatója. 2006-tól az Ótemplomi Egyházközség toborzási és foglalkozási koordinátora. A FIDESZ helyi szervezetének alapító tagja, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP, 2010-től a FIDESZ-KDNP önkormányzati képviselője. 2006-tól a Gazdasági és Közbeszerzési Bizottság elnöke, 2012-től a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület elnöke, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének elnökségi tagja. 2010-től főállású, 2014-től társadalmi alpolgármester.

Kiss Attila készletkezelő

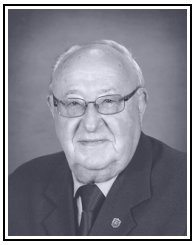
1985-ben született Szarvason. Itt járt általános iskolába, 2005-ben a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban érettségizett. A gimnáziumi évei alatt bekapcsolódott a helyi Fidesz munkájába. Az érettségit követően a Tessedik Sámuel Főiskolán egy évet, majd a Szegedi Tudományegyetem szociológia szakán két évet hallgatott. Tanulmányainak felfüggesztése után, 2008-tól 2010-ig kiskereskedelemmel foglalkozott, majd két éven át a Vajda Péter Gimnázium Alkotmány úti sportcsarnokában volt gondnok. 2014-től a szarvasi Gallicoop Pulykafeldolgozó Zrt.-ben az adalék- és rezsianyagkészlet kezelője. 2006–2010-ig Szarvas Város Képviselő- testülete Ifjúsági és Sport Bizottságának, 2010–2014-ig Oktatási és Közművelődési Bizottságának külső tagja volt, 2014-től-az Ifjúsági és Sport Bizottságban, valamint a Gazdasági és Pénzügyi Bizottságban dolgozik. 2007-2008 között a Diákönkormányzatok Országos Konferenciája Egyesület dél magyarországi koordinátora, 2008–2012-ig a Fidelitas szarvasi szervezetének elnöke, 2009–2012-ig a Fidelitas megyei alelnöke. 2007-2011 között a SZIA egyesület éjféli ping-pong drogprevenciós programjának vezetője. 2006-ban a Vizek kártétekei elleni védekezésért a környezetvédelmi és vízügyi miniszter Bronz Érdeméremmel tüntette ki.

Lázár Zsolt evangélikus lelkész

1973-ban született Debrecenben. Szülei: Lázár Pál és Orbán Mária, felesége dr. Dani Dóra. Gyermekei: Dániel Zsolt, Gellért Benjámin. Képesítése: okleveles teológus. szociális szakvizsga. 1999-től az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség segédlelkésze, 2000-től parókus lelkésze, 2002-től az Ótemplomi Szeretetszolgálat igazgatója, 2000–2006 között országos presbitérium, országos közgyűlés, kerületi közgyűlés tagja, 2006-tól a Magyarországi Evangélikus Egyház zsinatának és diakóniai bizottságának tagja, 2008-tól az Ótemplomi Felnőttképzési Központ, 2000-től Benka Gyula Általános Iskola igazgatótanácsának elnökhelyettese, 2004-től 2012-ig a Habitat for Humanity szarvasi szervezetének elnöke. 2012-től a Nyugat-békési Evangélikus Egyházmegye esperese. 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP, 2010-től a FIDESZ-KDNP önkormányzati képviselője, szociális, család- és idősügyi tanácsnok, 2014-től vezető tanácsnok.

Lohr Gyula vállalkozó

1940-ben született Budapesten. Szülei: Dr. Lohr Gyula és Savanyu Györgyi, felesége †Krajcsovics Mária. Gyermekei: Mária és Gyula. Szakképzettsége: elektroműszerész. 1964–90-ig a HTI szarvasi üzemében átviteltechnikai műszerész. 1990-től vállalkozó. 1990 óta az MDF, ill. a Nemzeti Fórum tagja, 1990–1998-ig az MDF, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP, 2010-től a FIDESZ-KDNP önkormányzati képviselője. 2014-től az Oktatási és Közművelődési Bizottság valamint a Szociális, Családügyi, Egészségügyi és Nemzetiségi Bizottság tagja, tanácsnok.

Molnár Istvánné általános iskolai igazgató

1955-ben született Szarvason. A Vajda Péter Gimnáziumban érettségizett, óvónői, majd tanítói végzettséget szerzett. 1975–90-ig a szarvasi Óvónőképző Intézet gyakorló óvodájában óvónő, 1990-től a szarvasi 1. Sz. (Benka Gyula) Általános Iskola pedagógusa, 1993-tól igazgatóhelyettes, ill. tagintézmény-vezető. 2000-től a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskolának és jogutódainak igazgatója. Állami és önkormányzati kitüntetései: Magyar Arany Érdemkereszt, 2012; Pedagógiai Díj, 2013. Két cikluson át Szarvas Város Képviselő-testülete Oktatási Bizottságának külső tagja, 2014-től elnöke; a város 6-os számú körzetének képviselője, tanácsnok.

A Szarvasi járás választási eredményei

Kondoros

Polgármester-választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 4.464
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 1.812 (40,59%)
Érvényes szavazólapok száma: 1.789

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
Perei Annamária	Független jelölt	444	24.82 %
Frankó Tibor	Független jelölt	306	17.1 %
Ribárszki Péter György	**FIDESZ-KDNP**	**710**	**39.69 %**
Vári Ferenc	Független jelölt	329	18.39 %

Egyéni listás választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 4.464
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 1.812 (40,59%)
Érvényes szavazólapok száma: 1.777

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Litauszki László	FIDESZ-KDNP	592
Szabóné Csendes Ildikó	**FIDESZ-KDNP**	1 186
Horcsák István	**FIDESZ-KDNP**	1 254
Tuska Tibor István	**FIDESZ-KDNP**	937
Kozsuch Kornél	**FIDESZ-KDNP**	1 161
Sonkoly Mihály	**Független jelölt**	948

Tinka Edit	**FIDESZ-KDNP**	836
Tokár János	Független jelölt	634
Bagi Roland	FIDESZ-KDNP	424
Vári Ferenc	**Független jelölt**	833
Boldis Zsolt	**FIDESZ-KDNP**	743
Medvegy Pál	Független jelölt	573
Bagyin György	Független jelölt	673
Rák Viktor	Független jelölt	526

A kondorosi képviselő-testület

Alsó sor (balról): Szabóné Csendes Ildikó, Ribárszki Péter polgármester, Zsindely Ferencné jegyző, Tinka Edit, Horcsák István. Felső sor: Sonkoly Mihály, Boldis Zsolt, Tuska Tibor, Kozsuch Kornél alpolgármester, Vári Ferenc

Békésszentandrás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 3.144
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 1.811 (57,60%)
Érvényes szavazólapok száma: 1.782

Polgármester-választás

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
Sinka Imre	**Független jelölt**	**972**	**54.55 %**
Hévizi Róbert	FIDESZ-KDNP	810	45.45 %

Egyéni listás választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 3.144
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 1.811 (57,60%)
Érvényes szavazólapok száma: 1.753

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Harangozó Sándor	Független jelölt	201
Virág Sándor	**Független jelölt**	**629**
Dr. Olasz Imre	Független jelölt	563
Révész Norbert	JOBBIK	375
Rusz Mihály	**FIDESZ-KDNP**	**608**
Nemcsényi Zsolt	**FIDESZ-KDNP**	**823**
Rusz Zoltán	FIDESZ-KDNP	515
Hévizi Róbert	**FIDESZ-KDNP**	**776**
Kurján Sándor	Független jelölt	342
Szabó János	JOBBIK	381
Sinka Imre	Független jelölt	842
Major Attila	Független jelölt	592
Bobvos János	Független jelölt	347
Fekete-Rekényi János	Független jelölt	431
Molnár Imre Zoltán	Független jelölt	535
Barna Antal	**FIDESZ-KDNP**	**636**
Fabó István	**Független jelölt**	**617**

A békésszentandrási képviselő-testület

A békésszentandrási képviselő-testület (balról): Nemcsényi Zsolt, Barna Antal, Fabó István alpolgármester, Sinka Imre polgármester, Hévizi Róbert, Rusz Mihály, Virág Sándor

Csabacsűd

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.541
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 591 (38,35%)
Érvényes szavazólapok száma: 516

Polgármester-választás

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
Molnár József	**FIDESZ-KDNP**	**516**	**100.0 %**

Egyéni listás választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 1.541
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 591 (38,35%)
Érvényes szavazólapok száma: 574

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Gilanné Radványi Rózsa	**FIDESZ-KDNP**	**337**
Fejesné Mitnyan Edit Judit	Független jelölt	152
Czesznak János	MSZP	224
Bracsok Szabolcs	JOBBIK	158
Liszkai Ágnes	FIDESZ-KDNP	216
Bobvos Péter	**FIDESZ-KDNP**	**234**
András Attila	**Független jelölt**	**276**
Surina Györgyné	**Független jelölt**	**233**
Kerek Mihály	**FIDESZ-KDNP**	**255**
Csapó Mihály	DK	63
Szloszjár János	**Független jelölt**	**270**

A csabacsűdi képviselő-testület

A csabacsűdi képviselő-testület (balról jobbra): Bobvos Péter, Gilanné Radványi Rózsa, Kerek Mihály alpolgármester, Molnár József polgármester, Surina Györgyné, Szloszjár János, András Attila

Kardos

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 581
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 303 (52,15%)
Érvényes szavazólapok száma: 299

Polgármester-választás

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Bliznák Gergő	Független jelölt	77	25.75 %
Brlás János	**FIDESZ-KDNP**	**222**	**74.25 %**

Egyéni listás választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 581
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 303 (52,15%)
Érvényes szavazólapok száma: 300

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Juhász Zoltán Zsolt	**FIDESZ-KDNP**	**118**
Vaskor Zoltán	**FIDESZ-KDNP**	**178**
Berta Róbert	JOBBIK	109
Fábri Judit	FIDESZ-KDNP	99
Maginyecz András	**Független jelölt**	**208**
Dr. Molnár Erika	**Független jelölt**	**216**
Balázs György Krisztián	JOBBIK	99

A kardosi képviselő-testület

A képviselő-testület tagjai a képen balról jobbra: Vaskor Zoltán képviselő, Maginyecz András alpolgármester, Dr. Molnár Erika a szociális bizottság elnöke, Brlás János polgármester, Juhász Zoltán Zsolt képviselő

Örménykút

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 348
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 196 (56,32%)
Érvényes szavazólapok száma: 194

Polgármester-választás

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes szavazat	%
Szakács Jánosné	**Független jelölt**	**146**	**75.26 %**
Csicsely György	Független jelölt	20	10.31 %
Gulyás Pálné	Független jelölt	28	14.43 %

Egyéni listás választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 348
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 196 (56,32%)
Érvényes szavazólapok száma: 192

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes
Dragánné Juhász Irén	Független jelölt	64
Demcsák Pál	**Független jelölt**	**70**
Gulyás György	Független jelölt	19
Molnár János	**Független jelölt**	**81**
Urbán Mihályné	Független jelölt	66
Balázs Györgyné	Független jelölt	39
Csicsely György	Független jelölt	48
Salamon István Jánosné	Független jelölt	27
Precskó Sándor	**Független jelölt**	**96**
Adamikné Zuberecz Etelka	**Független jelölt**	**126**

Az örménykúti képviselő-testület

Precskó Sándor, Adamikné Zuberecz Etelka, Demcsák Pál, Szakács Jánosné polgármester, Molnár János alpolgármester

A Békés Megyei Közgyűlés

A listákra leadott érvényes szavazatok száma összesen: 110 027

Megyei lista neve	Megszerzett mandátumok
FIDESZ-KDNP	11
JOBBIK	4
MSZP	2
DK	1
EGYÜTT	0

A megyei képviselő-testület tagjai

Árgyelán György	DK
Csüllög László Mihály	JOBBIK
Gajdos Attila	JOBBIK
Hamza Zoltán Gábor	FIDESZ-KDNP
Kónya István	FIDESZ-KDNP
Dr. Kulcsár László István	FIDESZ-KDNP
Mucsi András	FIDESZ-KDNP
Pluhár János László	MSZP
Ruck Márton	FIDESZ-KDNP
Samu Tamás Gergő	JOBBIK
Simon István Tamás	FIDESZ-KDNP
Sinka Imre	JOBBIK
Szegedi Balázs	FIDESZ-KDNP
Takács Ferenc	FIDESZ-KDNP
Tolnai Péter	FIDESZ-KDNP
Varga Zoltán	MSZP
Zalai Mihály	FIDESZ-KDNP
Závoda Ferenc	FIDESZ-KDNP

Szerkesztette: Kutas Ferenc és Tatai László

A Szarvasi járás településeinek polgármesterei

Babák Mihály, Szarvas

1947-ben született Szarvason. Szülei: Babák Mihály és Kiszely Anna. Felesége Maróthi Mária ügyvezető igazgató. Gyermeke: Petra. Iskolái: 3. Sz. Általános Iskola, Szarvas, 1962; Vedres István Építőipari Technikum, Szeged, 1966, építőipari technikus; Államigazgatási Főiskola, Budapest, 1983, igazgatásszervező; 1989, gazdálkodási szakigazgatás-szervező; Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola, Bp. 1994; DATE Főiskolai Kara, Szarvas, 1996, településüzemeltető szakmérnök. Munkahelyein építésvezetői, műszaki vezetői, ágazatvezetői majd igazgatóhelyettesi beosztásokban dolgozott. 1976–90-ig több cikluson át tanácstag, 1990-től 2010-ig önkormányzati képviselő: 1998-tól Szarvas polgármestere. 1993-tól a FIDESZ szarvasi városi csoportjának tagja, 1996-tól a FIDESZ Békés megyei alelnöke, 1999-től városi alelnöke. 1998-tól a FIDESZ, 2010-től 2014-ig a FIDESZ-KDNP Békés megyei listás parlamenti képviselője. 2014-ben ismét, immár ötödik alkalommal polgármesterré választották.

Sinka Imre, **Békésszentandrás**

1970-ben született Szarvason, szülei Sinka Imre és Tomonyiczka Katalin. Gyermekkorától Békésszentandráson élt, 1992-ben költözött Szarvasra. Iskoláit Békésszentandráson, Szarvason, Békéscsabán és Szegeden végezte: tanítói, történelem majd etika szakos tanári képesítést szerzett. Felesége Nyemcsok Erika tanító, etika szakos tanár. Gyermekei: Sinka Leila Réka és Sinka Imre Dominik. 1989-től tanított a békésszentandrási Hunyadi János Általános Iskolában. 1998–2010-ig a humán munkaközösség vezetője volt. Független jelöltként, több politikai és társadalmi szervezet támogatásával 2010-ben választották Békésszentandrás polgármesterévé. Időközben közigazgatási alap- majd szakvizsgát tett. 2014-ben a Jobbik támogatásával ismét elnyerte a polgármesteri széket, és a Jobbik frakciójában tagja lett a Békés Megyei Önkormányzatnak. 2014 novemberétől a Jobbik szarvasi szervezetének egyik alelnöke.

Molnár József, Csabacsűd

1962-ben született Békéscsabán, gyermekkora óta Csabacsűdön él. Szülei: Molnár József és Szenczi Erzsébet. Felesége Viszkok Zsuzsanna, alkalmazott. Két nevelt lánya és egy fiúgyermeke van. Iskoláit Csabacsűdön és Békéscsabán végezte. Képesítése: magasépítési technikus, műszaki ellenőr. 1982–2010-ig tanácsi majd polgármesteri hivatali alkalmazott. 1990 óta önkormányzati képviselőként tevékenykedik a közéletben. 2010-ben időközi választáson, majd az önkormányzati választásokon a FIDESZ-KDNP támogatásával polgármesterré választották. 2014. október 12-én ismét bizalmat kapott a csabacsűdi választóktól.

Brlás János, Kardos

1960-ban született Békéscsabán, szülei Brlás György és Valkovszki Erzsébet. Felesége Horcsák Tünde banki ügyintéző; gyermeke Fanni. Születése óta Kardoson él. Iskoláit Kardoson, Békéscsabán és Budapesten végezte. Felsőfokú szakképesítései: számítógép programozó; banki tanácsadó; mérlegképes könyvelő. Az évek során több EU-s képesítést is szerezett. 2011-től a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola Pénzügyi és Számviteli szakának távoktatási hallgatója. 2002-2006-ig a Békés Megyei Közgyűlés tagja, a gazdasági bizottság alelnöke volt. 2008-tól a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás elnöke, 1997-től a település polgármestere. 2014-ben a FIDESZ-KDNP jelöltjeként újraválasztották.

Ribárszki Péter, Kondoros

1979-ben született Békéscsabán. Szülei: Ribárszki György és Arnóczky Ilona. Feleségével Ribárszki Annával három gyermeket nevelnek: Martint, Csengét, Larát. Tanulmányait Kondoroson, Békéscsabán, Mezőtúron végezte. Képesítése: mezőgazdasági mérnök. 1997 és 2002 között őstermelőként kereskedelmi tevékenységet folytatott. 2002-től 2008-ig Kondoros Polgármesteri Hivatalban mezőgazdasági előadó, 2008-tól 2014-ig Kondoros Polgármesteri Hivatala Beruházási és Fejlesztési Csoport vezetője. A Kondorosi Gazdakör Ifjú Gazda tagozatának elnöke. 2014 októberében a FIDESZ-KDNP jelöltjeként Kondoros polgármesterének választották.

Szakács Jánosné Német Katalin, Örménykút

1950-ben született Szarvason. Szülei: Német János és Cesznak Katalin. Születése óta Örménykúton él és dolgozik. Gyermekei: János, Csaba, Katalin. Iskoláit Örménykúton és Szarvason, végezte. Képesítései: mérlegképes könyvelő, középfokú társadalombiztosítási ügyintéző, középfokú adóügyi ügyintéző. 1969–1981-ig az Örménykút Községi Tanács gazdálkodási előadója, 1981–2002-ig a társadalombiztosítási kifizetőhely vezetője. 2002-től Örménykút független jelöltként megválasztott polgármestere. 2014-ben ismét bizalmat kapott.

Szarvas Város kitüntetettjei
2014. július 23.

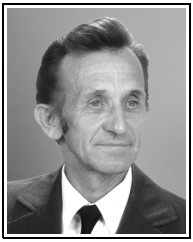
Szarvas Városért

Klenk József
posztumusz

Gáncs Péter
ev. püspök

Galambos Imre
ny. felügyelő

Kiszely Mihály
ny. elnök-igazgató

Közszolgálati díj

Kiszel
Pálné

Nyemetz
Lászlóné

Laurinyeczné
Lyubics Katalin

Dr. Réthy
Vilmosné

Közművelődési Díj

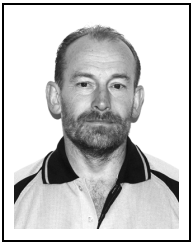
Csipai
János

Dekrét
Márta

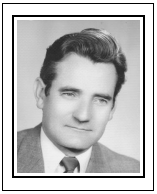
Szabadosné Kozák
Ilona

Laurik
László

és a Kozák Lajos Szarvas Város Fúvós Kultúrájáért Alapítvány.

Pedagógiai Díj

Dankó Ervin János

Dr. Darida Andrásné

Kaiserné Nagy Éva

Dr. Lipcsei Imre

Védőné Dobrotka Edit

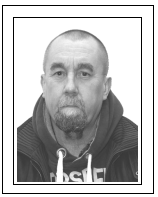
Közegészségügyi Díj

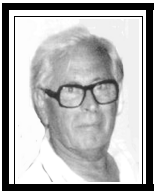
Dr. Deák Edit

Dr. Jedlinszky Mária

Lázár Viktor

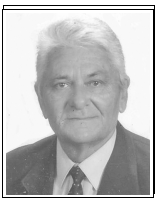

Dr. Sebestyén István

Dr. Tóth Erzsébet

Védelmünkért Díj

Jani János

Kondacs György

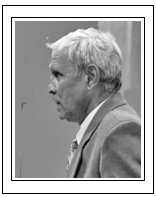

Kovács György

Szarvas Város Kulturális Életéért Díj

Dósa Zsuzsa

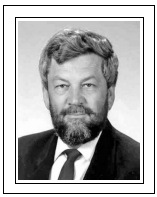
Fazekas András

Keserű Zsuzsa

Szenes János

Dr. Reszkető Péter

Szociális Tevékenységért Díj

Dankó Pál

Dávid Zoltán

Erdélyi Zoltán István

Ipsitsné Gergely Anna

Kovácsné Molnár Katalin

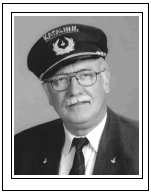
Szarvas Város Turizmusáért Díj

Bak Sándor

Ifj. Bencze Sándor

Demeter István

Szabó Ignác Róbert

Liget Wellness Hotel

Szarvas Város Gazdaságfejlesztési Díj

Erdélyi István

Ipsits Csaba

Müller Péter

Tirják László

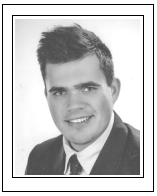
Szarvas Város Ifjú Tehetsége Díj

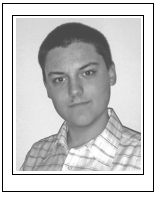
Farkas Boglárka

Harmati Lilla

Molnár Dániel

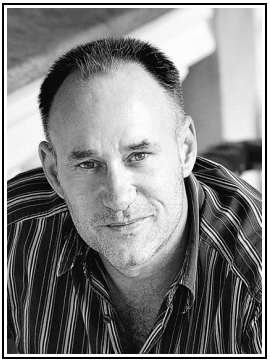
Sebők László

A Békéscsabai Jókai Színház kitüntetettjei

A Vízi Színház művészei, működtetői

Fekete Péter
igazgató
Jászai-díj

Szomor György
színész, rendező
Nádasdy-díj

Zalán Tibor
író, dramaturg
Babérkoszorú-díj

Egykori sportolók és sportvezetők jutalmazása

Szarvason végzett sportmunkájukért

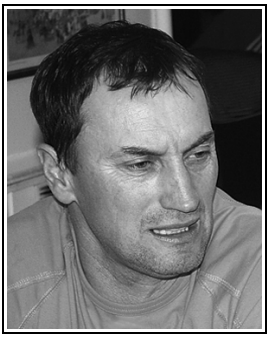

(Balról): Rafaj András (kézilabdázó), Opauszki György (kézilabdázó), Tóth Imre (labdarúgás), Kepenyes György (sporttudósító), Horti György (testnevelő tanár, labdarúgó-edző), Dr. Hajzer Ildikó (kosárlabdázó, sportvezető), Kovács János „Dzseki" (labdarúgó), Makai János (labdarúgó, labdarúgó-edző), Darida István (kézilabdázó, sportvezető), a képen nem szerepel Tihanyi Kornél (kosárlabdázó)

Békés megye labdarúgásáért

Rétes Pál

Bakulya Mihály

A Magyar Labdarúgó Szövetség Békés Megyei Igazgatósága a Megye I. osztályban **az „Év edzőjévé”** választották – a csapatok edzőinek szavazása alapján – **Rétes Pál**t, a Szarvasi FC szakvezetőjét.

A Magyar Labdarúgó Szövetség Békés Megyei Igazgatósága **Békés Megye Amatőr Labdarúgásáért** díjban részesítette **Bakulya Mihály**t, a Szarvas és Vidéke Hetilap sportrovatának vezetőjét, a Békés Megyei Sport Extra (www.bmsextra) portál főszerkesztőjét.

Az Év Sportolói

Nők: 1. Lehoczky Renáta kajakos, 2. Uhljar Janka aerobikos, 3. Csernik Pálma asztaliteniszező. Fiúk: 1. Grivalszki Tamás kajakos, 2. és 3. Rohony Márk és Furár Róbert (hiányzik a képről) labdarúgók.

„Szarvasért” Emlékplakett Arany Fokozat

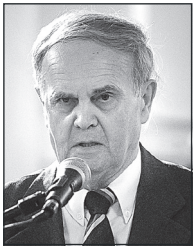
Babák Mihály polgármester

Több mint negyven esztendeje szolgálja különböző posztokon szülővárosát. Diplomáinak megszerzése mellett végigjárta a mes-terré váláshoz vezető gyakorlatszerzés lépcsősorát. Dolgozott állami vállalatnál, szövetkezetnél, majd éveken át volt a KOMÉP Kft. igazgatóhelyettese. 1998-tól 2014-ig, 16 évig volt országgyűlési képviselő. 2014-ben kitöltötte hivatali idejét, és a polgármesterséget választotta. Szarvas város vezetésében 1990-től ’98-ig mint választott önkormányzati képviselő végzett igen aktív munkát. 1998 óta a város polgármestere, 2014-ben immár ötödik alkalommal emelte őt városa élére a választói akarat. A vele együtt munkálkodó képviselő-testülettel megerősítve az elmúlt másfél évtizedben Szarvas város életének szinte minden területén előrelépést mutathatnak fel. Az egészségügy, az oktatás, a kultúra új vagy megújult létesítményekkel gazdagodott úgy, hogy Szarvas város gazdálkodása biztos alapokon áll. A legjelentősebb beruházások: iskolaépületek és a Szakrendelő Intézet felújítá-sa; új sportcsarnok, új utak építése, több régi út felújítása. Új gyalogos fahíd, új Vízi Színház építése. Szarvas Város önálló szín-házának, a Cervinus Teátrumnak megalapítása; a városközpont rehabilitáció megvalósítása; új szennyvíztelep építése, a szennyvíz és csapadékvíz elvezető hálózat felújítása; a Körös új, homokos fövénystrandjának kialakítása.

„Szarvasért” Emlékplakett Ezüst Fokozat

Fest Attila és Fest Attiláné szakedzők

1979. november 20-án alapította meg Fest Attila edző és Fest Attiláné pedagógus az asztalitenisz szakkört 114 tanuló részvételével, ahol kezdő (tömegsport) és haladó (verseny- és élsport) csoport kezdte meg munkáját. A szakkörben nyolc évig folyt a munka, majd 1997. január 23- megalakult a Szarvasi Körös Asztalitenisz Sportegyesület, a Szarvasi Körös ASE, amelynek elnökhelyettese és edzője Fest Attila lett. Az egye-

sületi kereteknek köszönhetően jobb szervezeti és tárgyi feltételek mellett folyt tovább a munka. A Fest házaspár az elmúlt 35 év alatt lelkiismeretesen, teljes odaadással, külön díjazás nélkül dolgozik a területen, kezük alól szép számmal kerültek ki jelentős hazai és nemzetközi eredményeket elérő versenyzők.

Dr. Dezső István vállalkozó

Békésszentandráson született, iskoláit Békésszentandráson, Sarkadon végezte, majd az Állatorvos-tudományi Egyetemen állatorvosi diplomát szerzett. 1996-tól dolgozott állatorvosként a Szarvasi Állami Tangazdaságban. Munkája mellett a szaporodásbiológiai szakállatorvos képesítést is megszerezte. 1985-ben vették fel a Baráti Körbe, ahol kezdettől fogva a választmányban dolgozott, majd a szervezeti átalakulás után a vállalkozói csoport vezetőjeként társelnöki pozícióba került. 2004-től két cikluson át. a Baráti Kör elnöke volt. Elnökségi ideje alatt jött létre 2004-ben a vízi színpad Takács Miklós kezdeményezésére; a jótékonysági vásár a Szarvasért Alapítvánnyal karöltve, és állandó helyet kapott a Baráti Kör.

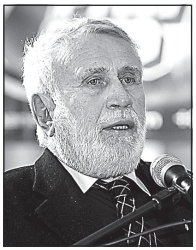
„Szarvasért" Emlékplakett Bronz fokozat

Rómer Ilona képzőművész

Művészetpártoló és értő család gyermekeként született Kondoroson. Tanítói és rajztanári diplomát Jászberényben a Tanítóképző Főiskolán szerzett 1979-ben. 1975-ben kezdett tanítani a szarvasi 1. Sz. Általános Iskolában. Később tanított Fonyódon, Hévízen majd Budapesten, a Városligeti Magyar-Angol Kéttannyelvű Iskolában, ahol Festő Stúdiót is vezetett. 2003-tól Pasztell Studiót indított. 1990-ben részt vett Zebegényben a rajztanároknak szervezett tanfolyamon, azóta a Fővárosi Pedagógiai Intézet Festő Stúdiójának a tagja. 1999 óta a Magyar Vízfestők Társaságának a tagja. Nyaranta Szarvason (is) festőtábort vezet. Számos dolog köti Szarvashoz, ezért mindmáig szarvasinak is tekinti magát.

Szirony Pál ny. tanár, sportvezető

Szarvason született 1942-ben. Testnevelő tanár, szakedző, sportvezető. Iskoláit a 2. Sz. Általános Iskolában majd a Vajda Péter Gimnáziumban végezte. Testnevelő tanári diplomáját a Magyar Testnevelési Főiskolán, Budapesten kapta meg 1965-ben, ugyanott 1977-ben kosárlabda szakedzői diplomát szerzett. Edzői minősítései: atlétika, birkózás, cselgáncs, kosárlabda, röplabda, sí sportágakban vannak. 1965–1968-ig a szarvasi 2. Sz. Általános Iskola, 1968–1995-ig a DATE Mezőgazdasági Főiskolai Kara testnevelő tanára volt. A tanári munka mellett kezdettől fogva edzősködött atlétikában, röplabdában, férfi kézilabdában valamint női- és férfi kosárlabdában.

Bíró Gyula igazgató

A Gál Ferenc Főiskola Szarvasi Gyakorlóintézményének igazgatója, szaktanácsadó, vezető tanár. A szegedi Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Intézetének főiskolai tanársegédje, a GFF PK óraadója, gyakorlati képzésvezetője, a Debreceni Egyetem Neveléstudományi intézetének szakvizsgás képzésének óraadója. 2014-ben pedagógiai munkájáért megkapta a „Zenit 41" Apáczai Diploma Díj arany fokozatát. Munkája mellett irodalmi munkássága is elismerésre méltó, több novellaskötet szerzőjeként, társszerzőjeként ismert. A szülők és a kollégák bármely probléma, vagy feladat megoldásában konstruktivitására számíthatnak.

Dr. Zima János állatorvos, zenész

Szarvas köztiszteletben álló állatorvosa, valamint a Kozák Lajos Szarvas Város Fúvós Kultúrájáért Alapítvány elnöke, melynek keretein belül két zenekar működik, az Ifjúsági Koncert Fúvószenekar, és a Szarvasi Hagyományőrző Rezesbanda. 2000 óta, az alapítás évétől kezdve minden évben vidám évbúcsúztató koncertet szerveznek, amely töretlen népszerűségnek örvend. Zima János a zenekarokban viselt tagsága mellett önálló tárogatókoncerteket is ad, többek között a Tessedik Sámuel Múzeumban és az Evangélikus Ótemplomban. Állatorvosként a helyi állat-

védők munkáját is segíti, szívén viseli az elhagyott állatok sorsát. Emellett több nagyüzem, valamint a KMNP Vadasparkjának állatait is gondozza.

„Szarvasért” Emléklap

Megyeri Mária középiskolai tanuló

A Vajda Péter Evangélikus Gimnázium 12. B osztályos tanulója. A tanulásban kitűnő szorgalmú, bizonyítványai jeles átlagúak. Magatartása példamutató. A Budapesti Műszaki Egyetem ipari formatervező szakára jelentkezik. Színes egyéniség, iskolai tanulmányai mellett 12 éve kézműveskedik a Chován Kálmán Művészeti Iskolában, továbbá 8 éve hip-hop-ozik a Babilon TSE-ben. Mindkét területen kiemelkedő eredményeket ért el. Fontosabb hip-hop versenyeredményeit jegyzik az országos és a nemzetközi élmezőnyben. Táncosként szerepelt a Tessedik musicalben és a Dzsungel könyve táncmusicalben.

Szalbot Balázs egyetemi hallgató

2010-ben érettségizett a Vajda Péter Gimnáziumban. Kimagasló tanulmányi munkájáért és sporttevékenységéért elnyerte a Vajda-díjat. Érettségi után az ELTE Állami-és Jogtudományi karán folytatja tanulmányait. Ösztöndíjasként a budapesti Közép-európai Egyetem és a berlini Humboldt egyetem képzéseibe is bekapcsolódott. Felsőfokon beszél angolul és németül, tanult franciául, tanulja a kínai nyelvet. 2012-ben Köztársasági Ösztöndíjat, 2014-ben Kiemelkedő Hallgatói Teljesítmény Ösztöndíjat érdemelt ki. Tanulmányai mellett fontos szerepet játszik életében a sport. Korábban a megyei I. osztályban asztaliteniszezett, most az OB III. osztályában teniszezik.

A város legnagyobb adófizetői 2014-ben

Január elején a város 50 legnagyobb adófizető cégének vezetőit, képviselőit fogadták a város vezetői és Képviselő-testületének tagjai. Emléklappal köszönték meg, hogy adóforintjaikkal hozzájárultak a város fejlődéséhez.

A név- és rangsor a következő: Gallicoop Zrt., Pioneer Hi-Bred Zrt., Szarvasi Vas-Fémipari Zrt., Worktrans Kft., E.On Tiszántúli Áramhálózati Zrt., Alföldi-Hús Zrt., Swietelsky Magyarország Kft., GEOMARK Kft., Oryza Kft., TESCO-Globál Áruházak Zrt., TELENOR Magyarország Zrt., E.On Energiaszolgáltató Kft., Goldfood Kft., Kereskedelmi és Hitelbank Zrt., E.On Energiakereskedelmi Kft., Alföldvíz Zrt., KATECH Zrt., Aufwind Schmack Első Biogáz Kft., Biohungaricum Kft., Szarvasi Agrár Zrt., Magyar Telekom Nyrt., OTP Bank Nyrt., Szerencsejáték Zrt., Pulyka Profit Kft., TIGÁZ Zrt., Nagyrét Farm Kft., Lau-Federn Plusz Kft., Shell Hungary Zrt., Szarvasi Szakorvosi Kft., Invitel Távközlési Zrt., Szarvasi Medicago Kft., Liget Hotel Kft., Szarvasi Általános Informatikai Kft., Magyar Posta Zrt., Raiffeisen Bank Zrt., Erste Bank Hungary Nyrt., LIDL Magyarország Bt., INTEGRÁL Zrt., SPAR Magyarország Kft., Szarvas és Vidéke Körzeti Takarékszövetkezet, Lúdland Kereskedelmi Kft., COOL4U Kft., ÉGÁZ-DÉGÁZ Földgázelosztó Zrt., Haltáp Kft., Penny Market Kft., Szarvasi Agrota-Alcsired Kft., GDF SUEZ Energia Zrt., Nemzeti Útdíjfizetési Zrt., Work-Metall Kft., Betamag-Trade Kft.

Erdélyi István, a Gallicoop vezérigazgatója és Babák Mihály polgármester

Kitüntetettek

2014. május 1.–2015. március 31.

Szarvas Város Díszpolgára

Domokos László, az Állami Számvevőszék elnöke

1965. február 26-án született Békéscsabán. A hajdani Rózsa Ferenc Gimnáziumban szerzett érettségit követően a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen okleveles közgazdászként diplomázott, 1993-ban szakközgazdász diplomát szerzett Budapesten. 1988-tól 2010-ig Békés megyében dolgozott, kisebb részt a versenyszférában, döntően önkormányzati tisztségviselőként, ebből nyolc évet a Békés Megyei Közgyűlés elnökeként. Szarvas és térsége választókörzetét 1998 és 2010 között, négyszer is megválasztva, képviselte az országgyűlésben. 2010-ben a parlament az Állami Számvevőszék elnökének választotta meg. Támogatta a választókerületi települések terveit. Mint az országos politika egyik emblematikus szereplője, helyzeténél fogva, mély és átfogó ismeretekkel bírt a makrogazdasági folyamatok alakulásáról, tapasztalatait mindig megosztva mozdította elő a választókerületi települések, így Szarvas stratégiai lépéseit. A Békés megyei intézményrendszer általa elgondolt és irányított átalakítása követendő mintával szolgált. Mindvégig együttműködött a Szarvason dolgozó más országgyűlési képviselőkkel, őket a közös célok elérése érdekében mindenkor támogatta. Számos, egyenként is egész embert kívánó feladata mellett szinte minden meghívásnak eleget tett: nem mulasztotta el a választóival való találkozást, a baráti kézfogásokat sem.

Péterfy Sándor Díj

Molnár Istvánné általános iskolai igazgató

1955-ben született Szarvason. Általános iskolai tanulmányait a szarvasi 1. Sz. Általános Iskolában végezte, a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban érettségizett. 1975-ben óvónőként végzett, majd a Szarvasi Óvóképző Intézet Gyakorló Óvodájában lett gyakorlatvezető óvónő. 1985-től tanítónő, elvégezte az ének szakkollégiumot is, majd tanítóként dolgozott az Óvóképző Főiskola kihelyezett gyakorló osztályában. 1990-től a szarvasi 1. Sz,

Általános Iskola és jogutódainak pedagógusa; igazgatóhelyettes, tagintézmény-vezető, az egyházi átvétel után intézményvezető. 1991–1996-ig a Békés Megyei Pedagógiai Intézet alsó tagozatos szaktanácsadója. 2004-ben elvégezte a pedagógia szakot, majd szakvizsgát tett tehetség és képességfejlesztésből. 2005-ben közoktatás-vezetői szakvizsgát szerzett. 2014-től Szarvas Város Képviselő-testületének tagja, az Oktatási Bizottság elnöke.
Az Ótemplomi Gyülekezetben konfirmált 1968-ban. 2000-től a gyülekezet presbitere, másodfelügyelő. Tagja a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének, elnöke a Körös-vidéki Tehetségsegítő Tanácsnak. Vallja: Tessedik Sámuel lelkész-tanári és Benka Gyula tanári munkássága, szellemi öröksége kötelez Jézus tanítványaként a keresztény szellemiség folytatására. 2011-ben a Déli Evangélikus Egyházkerület elismerését a „Tessedik-díjat" az Év pedagógusaként vehette át. 2014-ben az EMMI a Nemzeti Tehetség program keretében a „BONIS-BONA – A Nemzet Tehetségeiért" díjat adományozta számára. Ugyancsak 2014-ben a Magyarországi Evangélikus Egyház a Péterfy Sándor Díjjal ismerte el intézményvezetői tevékenységét.

A köz szolgálatáért érdemjel arany fokozata

Kiszel Pálné osztályvezető-helyettes

A Sebes György Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola középfokú államháztartási ügyintéző (költségvetés, adó) szakán 1974-ben szerzett szakközépiskolai érettségi bizonyítványt. 1974-től 1990-ig a Szarvasi Városi Tanács Végrehajtó Bizottságánál könyvelő. 1990-től 1999-ig a Vajda Péter Gimnázium és Kollégiumban látott el könyvelői feladatokat. 1999-ben mérlegképes könyvelő (államháztartási szakon) felsőfokú szakképzettséget szerzett. 1999-ben került a Szarvasi Polgármesteri Hivatal Pénzügyi és Gazdasági Osztályára, ahol költségvetési csoportvezetői feladatot látott el. 2005-ben közgazdász végzettséget szerzett, feladatait ettől kezdve 2014-ig, nyugdíjba vonulásáig osztályvezető-helyettesként látta el. Vezetői, kollégái, az intézmények gazdasági feladatokat ellátó dolgozói mind számíthattak szakmai tudására, segítő készségére a napi feladatok ellátása során és egy-egy kiemelt probléma megoldásában is. 40 esztendeig becsülettel vállalta a maga választotta feladatát: a köz szolgálatát. Röviddel nyugdíjba vonulása és a kitüntetés átvétele után elhunyt.

Békés Megyéért

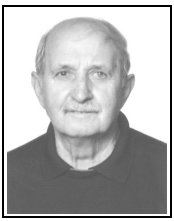
Csasztvan András ügyvezető igazgató

Agrár területen kezdte tanulmányait, majd táncos lett. Nyolc éven át sikeresen vezette a szarvasi Tessedik Táncegyüttest, a gyermekeket a néptánc szeretetére tanította. Szervezésében kétévente rangos, országos gyermek szólótánc-fesztivált tartanak városunkban. Több mint három évtizede vesz részt Szarvas közművelődésében. 14 évig kulturális intézmények vezetőjeként dolgozott a városban. A 90-es évek végén szervezte meg a helyi Tourinform irodát. Munkájának eredményeként gasztronómiai rendezvények születtek, a Szarvasi Szilvanapok ma is ezreket vonz a városba. Közreműködésével jött létre a Megyei Gasztronómiai fesztiválok Szövetsége. A helyi értéktár bizottság elnöke. Részt vettek az akác hungarikummá való nyilvánítási folyamatában. Jelentős részt vállalt a Szarvasi Vízi Színház létrejöttében: a projekt pályázatírója, az építkezés projekt-menedzsere volt. 2013-ban szervezte meg munkatársaival a Cervinus Teátrumot, melynek ügyvezető igazgatója. Az intézmény olyan átfogó színházi rendszert jelenít meg, mely figyelembe veszi mind a nemzetiségi színjátszást, mind a város és környezetének kulturális és színházi igényeit. Országosan is elismert közművelődési szakember, a Békés megyei szlovákság egyik meghatározó személyisége. Kezdeményezésére jött létre 2004-ben a Szarvasi Szlovák Színház. Tagja volt a Szarvasi Szlovák Önkormányzatnak. Alapító tagja a Békés Megyei Néptánc Szövetségnek, elnöke az Örökség Országos Népművészeti Egyesületnek, Magyarország-szerte elismert táncpedagógus. Munkája elismeréseként a szarvasi önkormányzat 2011-ben a Közművelődésért-díjjal tüntette ki.

Kisebbségi Díj

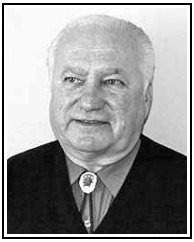
Kasuba József, a Szarvasi Cigány Önkormányzat volt alelnöke

Aktív éveiben a mezőgazdaságban, az építőiparban, a könnyű- és nehéziparban dolgozott. Munkája mellett, amikor tehette, részt vett a közösségek életében. 12 éven át volt a Szarvasi Cigány Önkormányzat alelnöke, együttműködött a város Képviselő-testületével. Részese volt az önkéntes munkáknak, jótékonysági tevékenységeknek, segített az arra rászorulóknak. Negyedszázadon át volt kapcsolata a labdarúgással, előbb mint játékos, majd szurkoló, végül mint társadalmi munkás vett részt a sportegyesületek életében. A cigány nemzetiség életének szervezésében szerzett érdemeiért kapta e kitüntetést.

Békés Megye Szlovákságáért

Mótyán Tibor, Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának volt elnöke

A Békés Megyei Szlovák Bálon kapta meg a megyei szlovákság legnagyobb elismerését, „A Békés Megyei Szlovákokért" kitüntető címet Mótyán Tibor, Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának volt elnöke, a helyi, a megyei és az országos szlovákság jelentős személyisége. Mótyán Tibor, alakulásától húsz éven át vezette a Szarvasi Szlovák Önkormányzatot, tagja volt a megyei és az országos szlovák szervezeteknek. Amatőr kutatója a múltbéli szlovák evangélikus liturgiának. Alapítója, 17 éven át felelős kiadója és szerkesztője volt a helyi szlovák havilapnak. Szervezője a poprádi és malacky-i testvérvárosi kapcsolatoknak. Nemcsak a „hivatalos" utakon, hanem a kultúra, a hagyományőrzés terén is sokat tett szűkebb-tágabb hazája nemzetiségeinek békés egymás mellett éléséért.

„Zenit 41"Apáczai Diploma Díj arany fokozat

Bíró Gyula igazgató

Bíró Gyula a Gál Ferenc Főiskola Szarvasi Gyakorlóintézményének az igazgatója – szaktanácsadó, vezető tanár. A szegedi Gál Ferenc Főiskola TSZK neveléstudományi és pszichológiai tanszék f. tanársegédje, a GFF PK óraadója, gyakorlati képzésvezetője, a Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományi Intézetének óraadója.
„Gazdag életútjából a pedagógia, a nevelés, oktatás iránti elkötelezettség csakúgy kiviláglik, mint a magas fokú vezetői képesség, mely empátiával, érzékenységgel és kiemelkedő módszertani kultúrával párosul. Egy önmagát folyamatosan képző, a közösség igazi motorjaként tényked tanárt ismerünk meg Bíró Gyula személyében, legfőbb erénye a gyermekek önzetlen szeretete, a tanulókkal szembeni következetes, ugyanakkor tiszteletet közvetítő, támogató pedagógiai attitűd. Tudományos tevékenysége, a vezetett közösség iránt érzett elkötelezettsége, az összmagyarság ügye iránti hűsége, a Zenit 41 díj értékrendjének való megfelelése méltóvá teszi a díj arany fokozatára." (Idézet a laudációból.)
Az Esztergályos Zsolt emlékére alapított díjat a pedagógiai, pedagógusi, intézményvezetői szakmai munkájáért, emberi magatartásáért, tudományos és művészeti tevékenységéért vehette át az Apáczai Alapítvány kuratóriumának döntése nyomán.

Dr. Búzás László

Az én történelmem

Életrajzi epizódok 1. rész

Egész életemben szívesen foglalkoztam kutatással, írással. Most, hogy ágyhoz kötött lettem, erre már nincs lehetőségem. Életem fontos eseményeire viszont jól emlékszem, és sokat mesélek családomnak, gondozóimnak. Ők biztattak, hogy vessük papírra ezeket a történeteket. Többek segítségével készült el ez a sajátos önéletrajz, amely talán korrajz is. Visszaemlékezéseimet elsősorban az unokáimnak ajánlom, hogy tudják, régen sem volt könnyű fiatalnak lenni. Gyermekeim pedig velem együtt emlékezhetnek a régi időkre.

Szeretettel: Tati

*

Családom a történelem viharában

Szüleim: Búzás Gyula és Gollár Zsuzsanna

1929-ben születtem a nagy világválság idején. Apámat kéteves koromig nem láttam. Ő ugyanis fodrászműhelyt tartott fenn, és a válság őt is elérte. Nem tudott üzletbért fizetni, ezért műhelyét elárverezték. Sokan elhagyták az országot ebben az időben. Édesapám itthon maradt, és a család megélhetését úgy biztosította, hogy Budapestre ment egy fodrászatba dolgozni. Anyám háztartásbeli volt, s egyedül maradt két kicsi gyerekkel. Télen kemencét fűtött szalmával, főzött, mosott mindannyiunkra. Ketten voltunk testvérek, bátyám három évvel volt idősebb nálam. Apám két év után hazajött és megpróbálta az újrakezdést. Közben a családi házunkat is elárverezték. Így – ha lehetett – lakbérmentes

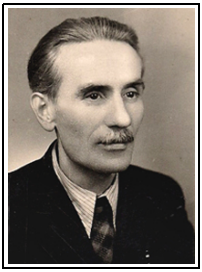

A bátyám, ifj. Búzás Gyula és én

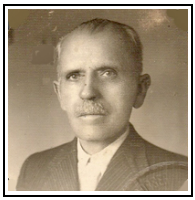
lakásba költöztünk. A háztulajdonos legtöbbször tanyasi parasztember volt, de a településen is házat vásárolt. A lakást azért kaptuk ingyen, mert felügyeltünk a házra, és a kisebb karbantartásokat elvégeztük. Az első ilyen lakásunk a Vajda Péter utca végén volt, *Tóth András*éknál. A keresztépületben, az istálló mellett volt egy nádfedeles, földes, egy szoba-konyhás, villany nélküli lakás számunka. Később a Bem utcába költöztünk, *Kondacs János*ékhoz. Ott a főépületben kaptunk egy szobát, külön kamrát, a konyha viszont közös volt. Ők a tanyán laktak, mi is sokszor mentünk ki hozzájuk nyáron dolgozni, tizenegyedéből kukoricát törtünk. Ez azt jelentette, hogy minden tizenegyedik cső volt a mienk. Ebből hízót tudtunk nevelni. Négyen voltak testvérek. *Pali* a szülők halála után a tanyán maradt, folytatta a gazdálkodást. *Miska* villanyszerelő lett, és Budapestre költözött. *György* korán meghalt. *Bözsi* a családjával beköltözött a tanyáról. Sokáig együtt laktunk, az asszonyok közösen főztek. A barátságunk életük végéig megmaradt.

Apámmal való első találkozásomkor sírva fakadtam, féltem az addig ismeretlen embertől. Első emlékem vele kapcsolatban az volt, hogy nadrágszíjjal elfenekelt, mert gyufával játszottam. Tőle a későbbiek során is tartottam, mert ő volt a szigorú apa, anyám pedig a védőangyal.

Származásom

A nagyapám

Anyám ősei a Felvidéken, szlovák környezetben éltek. Dédapám, *Gollár János* betelepült városunkba. Szlovák, azaz tót anyanyelvű volt. Letelepedett, és kútásóként vállalt munkát. Felesége *Luther Mária*, származása német-szász-szlovák lehetett. Személyesen nem ismertem őket, születésem előtt meghaltak. Az ő gyermekük *Gollár György,* aki nagyapám lett. Nagyanyám, *Paulovics Zsuzsanna* szintén a Felvidékről, a Szepességből származott. Ő volt a családban az, aki a szlovák nyelvet élete végéig jobban tudta, mint a magyart. A bátyja *Paulovics György*, aki az I. világháborúban szanitécként szolgált.

Középen Paulovics György szanitéc

Paulovics György felesége, Nyányicska

Nagyapám zenész volt, rézfúvós hangszeren és nagybőgőn játszott. Lakodalmas menetekben ott volt a helye. Részt vett az első világháborúban az olasz fronton, Doberdót végigélte, és hazajött. A „trénnél" szolgált, az utánpótlást és az élelmet biztosították. Emellett egy tiszt tisztiszolgája volt, aki nagyon szerette, megbecsülte nagyapámat. Több kitüntetést is kapott. A háborúból épségben tért haza. Megházasodott, két lánya és egy fia született (*Zsuzsanna, Mária és György*). Az idősebbik lánya, Zsuzsika lett az én anyám. Mint zenésznek, nehéz volt az élete, mert kevés munkalehetőség volt. Tanított rezes és vonós együtteseket. Lehetőséget kapott arra, hogy Olaszországba menjen egy cirkuszba zenésznek. Három évig ott dolgozott, keresetét hazaküldte, így tartotta el családját. Sokat mesélt nekem az olaszországi élményeiről, a cirkuszi életről, a narancsligetekről. Mi ugyanakkor itthon a narancsot csak képről ismertük. Szerződése lejárta után hazajött. Zenész társai büszkék voltak rá, amiért nem hagyta el végleg magyar hazáját. Itthon zenekart hozott létre. Az Árpád Szállóban, a Halászcsárdában és főleg a Ligetben, a ligeti pavilonban muzsikáltak. A fizetésük akkor a tányérozáson múlt. Annyit kerestek, amennyit a tányérozáskor a vendégektől kaptak.

A nagybőgőnél nagyapám, Gollár György a szarvasi Halászcsárdában

Családi kapcsolatok

Az *anyai nagyszüleimet* nagyon szerettem. Mint gyerek, ha bajban voltam, gyakran hozzájuk menekültem. Amikor nem volt cipőm, a nagyapám kölcsön adta az övét, így tudtam iskolába menni. A nagynéném, *Mária* és a nagybátyám, *György* életem során sokszor támogatott. A tanítói pályára is az ő hatásukra mentem. Sok zenész rendezvényen voltam, mert nagyapám meghívására ingyen bemehettem. Tánciskolai zenekarban is zenélt, s bálakon, lakodalmakon mindenféle tánczenét el tudtak játszani. Később ebből a zenekarból alakult ki a helyi tűzoltózenekar. Az anyai nagymamám volt az egyetlen evangélikus az egyébként római katolikus családban. Aranyos, jó asszony volt, de félős. Amikor félt, hangosan imádkozott. Csak a *Miatyánk*at

tudta magyarul, s azt egymás után többször is elmondta. Mi gyerekek gyakran mentünk hozzá jókat falatozni. Friss kenyeret lekvárral vagy zsírral kentünk meg, és ez kiváló uzsonna volt. Nagymama nagyon szerette a cukorkát, minket is mindig megkínált.

Nagyszüleim 50. házassági évfordulója. Felső sor (balról): Garamszegi (Gollár) György (nagybátyám), Búzás Gyula (édesapám), ifj. Búzás Gyula (bátyám), Gróf György (nagynéném férje) és én. Alsó sor: Juliska (nagybátyám felesége), Gollár Zsuzsanna (édesanyám), Paulovics Zsuzsanna (nagyanyám), Gollár György (nagyapám), Gollár Mária (nagynéném), Kovács Erzsébet (a feleségem)

Karolin néni és férje

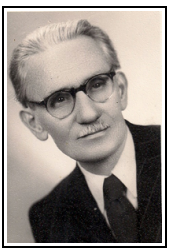
Apám szülei – *az apai nagyszüleim – Búzás Lajos* és *Koós Mária* voltak. Nekik három gyermekük született, Lajos, Gyula és Júlia. Nagyapám csizmadia mester volt. Később Vácra került portásnak. Nagymamám korán meghalt, ezért került Szarvasra apám fodrászinasnak, nagynénje, *Búzás Karolin* fodrász szalonjába. Karolin néni férje *Deutschenschmied András*. Mindketten reformátusok, apám is és ő is erdélyi származásúak voltak. Sajnos apai nagyszüleimmel sohasem találkoztam, nem ismertem őket, személyes kapcsolatom csak apám nővérével, *Juliská*val és annak lányaival, *Edit*tel és *Kati*val volt. Juliska női kalaposként keveset keresett, de úrasszonynak tartotta magát, azt mondta, vannak szegény urak is. Idősebbik lánya tanítónő, a fiatalabb doktornő lett.

Nagybátyám, Garamszegi (Gollár) György és családja

Nagynéném, Gollár Mária és férje

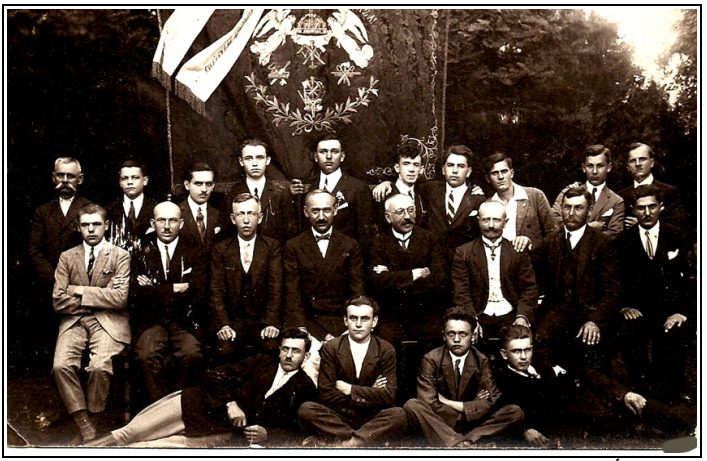

Édesapám, Búzás Gyula és húga, Juliska

A folytatás a Szarvasi Krónika 30. számában olvasható.

Nagybátyám, Búzás Lajos és felesége

Az Ipartestület tagjai 1930 körül; a felső sorban balról 3. Édesapám

Dr. Hanyecz Katalin

Újdonságok a Pepiben

Bevezetés

A Parkerdő megnyitása mellett 2014-ben számos újdonság jelent meg a Szarvasi Arborétumban. Mind a kert, mind a kert fenntartásáért, fejlesztéséért küzdő dolgozók életében talán a legnehezebb év zárult, mégis pozitív időszaknak tekinthető, így feltétlenül érdemes arra, hogy az elért eredmények bemutatásra kerüljenek.

Élőhelyek fejlesztése

A kert egyik legfontosabb feladata az itt élő növénykülönlegességek és -ritkaságok ápolása, bemutatása. Az exóta, nem őshonos növényeket a városunk térségére jellemző szélsőséges időjárás, elsősorban az aszály nagyon megviseli. Az élőhelyi körülmények eltérése különböző mértékben jelentkezik az egyes fajoknál. Általában az életkoruk lerövidülésével jár, de a betegségek elhatalmasodása is gyakoribb az ilyen esetekben.

A gyűjtemények megőrzése és bővítése az Arborétum kiemelt feladata, így az élőhelyek fejlesztése, az életkörülmények javítása mindig fontos szempont a beavatkozások során.

A kert belső mikroklímája kiegyensúlyozottabb időjárási körülményeket nyújt, hiszen a magas fafajokból álló védő erdősáv mérsékli a szél hatását, a növényzet sűrűsége pedig csökkenti a párolgás, a vízvesztés mértékét. Mindezek miatt a növénytelepítések megtervezése során – az eredeti Bolza-féle térszerkezet megőrzésével – fokozott figyelmet kell fordítani a növényhasználatra és a folyamatos növénytelepítésre. 2014-ben több száz fa- és cserjefaj került elültetésre az Arborétum területén.

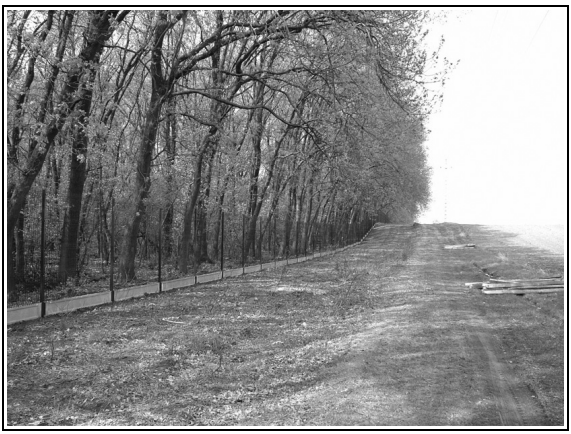
A szélsőséges csapadékhiány leküzdése érdekében öntözőrendszert alakítottunk ki két ütemben. Az első ütemben tizenegy hektáron, majd – az elvégzett élőhelyfejlesztések után, amelyek elsősorban a Mitrovszky-kertet érintették – a második ütemben hat hektáron épült ki az az öntözővíz hálózat, amelynek vízkivételi pontja az arborétumi szivattyúháznál található. A rendszer a Körös vizére épült. Működtetése szakaszolt üzemeltetésű, a kertben a száraz időszakokra korlátozódik. A szektorokra bontott egységek egymás után, éjszakai működtetésben, az igényeknek megfelelő dózissal és időtartammal öntözik be a területet az automata vezérlőegység beállításának megfelelően. A kerti öntözés lényege nem a vízutánpótlásban, az ökológiai állapotok mesterséges megváltoztatásában realizálódik, hanem csak egy párásítást jelent, amely a mikro szórófejek segítségével kis vízadagokkal járul hozzá a szélsőségesen aszályos időszak túléléséhez.

A kert különböző részein elhelyezett vízkonnektorok az egyedi öntözést teszik lehetővé az elsősorban új ültetések során külön ápolást igénylő növények esetében.

Eltérő működtetéssel öntözhető az üvegház és az áruda, hiszen itt téli időszakban is szükséges az öntözővíz. Az üvegház a csapadékvizet és a Körös vizet egyaránt hasznosítja. A fiatal növények üvegházból való kiszoktatásának helyszínén, a konténertelepen a csepegtető öntözőrendszer elemei is megtalálhatók.

A vízhiánnyal szemben, a tavaszi időszakokban jelentkező belvíz szintén nem kedvez a növényeknek. A több napig tartó „lábvíz” elsősorban az örökzöldeket viseli meg. A 2000-ben kiépített belvízelvezető hálózat fenntartása így minden évben folyamatos feladat.

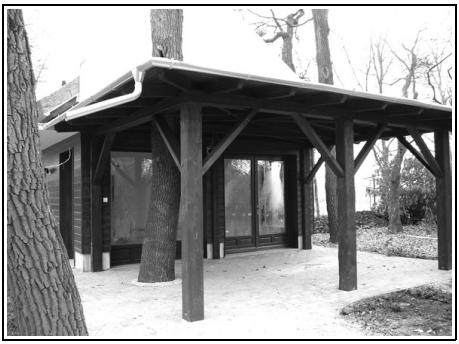
Kerítésfelújítás

Az Arborétum teljes területe 82 hektár, amelynek biztonságos megőrzésében a hosszú évek alatt összetört, több helyen lyukas, kibontott kerítés már nem felelt meg. A felújítás során használt fix elemek, valamint a betonlábazat kialakítása mind az emberek, mind a nagyobb állatok szá-

mára átjárhatatlanná vált. A kerítés csaknem négy km hosszon cserélődött. Igényes, környezetbe illő megjelenésével rendezett állapotokat tükröz.

Használaton kívüli épületek elbontása, mosdó felújítása

A főbejárat környékének megjelenése az első hatás, amely a látogatókat éri, így e terület fenntartása kiemelt szerepet kap a mindennapi tevékenységek között. Az itt megjelenő, de már nem használt mosdó és büfé kőépületének állapota tarthatatlan volt, így elbontottuk. A még működő, de állapotában nem európai minőségű konténermosdót szintén 2014-ben újítottuk fel. A konténert teljes egészében el kellett bontani, majd a helyén egy új, fűthető mosdót kialakítani. Talán az egyik legnagyobb eredmény, hogy fűthetővé tettük, hiszen a téli szezon víztelenített zárt mosdója és a látogatói létszám emelkedése összeegyeztethetetlen, folyamatos konfliktushelyzetet okozó gond volt.

Az új épület stílusában a porta nádtetős hangulatát követi. Az immáron nagyobb létszámot befogadni képes női- és férfivécé mellett helyet kapott a mozgáskorlátozottak vécéje és a pelenkázó is. A vizesblokkot hangulatos, óvodások és kisiskolások számára használható foglalkoztató terem egészíti ki. Ehhez kapcsolódnak a kültéri foglalkoztató felület elemei, amelyek bármely látogató számára elérhetőek. Lehet itt lengő tekézni, gyufaszálas játékot játszani, torpedózni vagy a malom- és sakkpályát használni.

Üvegház és konténertelep fejlesztése

Az üvegház két lépcsőben épült újjá. Először a régi üvegtáblákat, tartószerkezeteket cseréltük le, majd a belső technika épült ki. Az itt szaporított növények kiszoktatási helyszíne, a konténertelep 2014-ben nyerte el mai küllemét. Elkészült a növények igényeit jobban kielégítő árnyékoló, a szegélykövekkel ellátott ágyássor és az egyedi öntözést biztosító csepegtető öntözőrendszer.

Konténertelep

A vendégház földszinti részének felújítása

Az arborétumi vendégház számos esemény és rendezvény színhelye nap mint nap, ezért belső megjelenésében és funkcióiban is ezeket az igényeket kell kiszolgálnia. A nagyteremnek alkalmasnak kell lennie előadások, munkaértekezletek, kisebb konferenciák, hallgatói gyakorlatok, nyári táborok és egyéb rendezvények lebonyolítására. Ehhez a megfelelő technikai háttér kiépítésére és a berendezés átalakítására volt szükség. A konyha és a kisterem átalakításával, a földszinti mosdók átépítésével igényes háttér alakult ki a vendégek, valamint az e helységeket igénybe vevő rendezvények számára.

A vendégház fogadóterme

Pepi gróf varázstanyája

Régi hiányt pótol az a kiállítás, ami az egykori kertészek tanyájában, az Arborétum központi részén került kialakításra. Sok-sok éve felmerült, hogy az alapítók és a kerti tevékenységek bemutatására kiállító helyet hoznak létre.

Ez 2014-ben megvalósult. A tanya épülete teljes felújításon esett át. Vigyáztunk arra, hogy a jellege megmaradjon, hiszen a nevelési szemlélet e helyen a kettősségre épít. A tanya képe a régmúlt hangulatát idézi, amely a fiatal vendégeket szinte egyáltalán nem érinti meg, viszont a berendezésben elhelyezett interaktív elemek a jövőbe kalauzolnak. A számítógépekhez szokott fiatalok számára, de az apró csodákban, meglepetésekben gyönyörködő felnőttek számára is sokatmondó anyag hangulatos gyöngyszeme lett a kertnek. Esős időben különösen fontos egység, ha a látogatók a séta helyett itt szeretnék megismerni az Arborétum értékeit.

Tervek

A fent bemutatott, felújított vagy újonnan kialakított egységek akkor töltik be igazán szerepüket, ha egyedi funkciót kapnak. A jövőbeli tervek mind programszervezésben, mind új dolgok kialakításában erre törekednek.
A Parkerdő 2014-ben megtörtént nyitása után a tervek között szerepel a még zárt Faiskolai terület megnyitása. Az itt található örökzöld fajtagyűjtemény bemutatása mellett számos egyéb tervet készítettünk elő, amelyek megvalósulását majd a pályázati lehetőségek fogják meghatározni. A látogatható részeken a fő cél a gyűjtemény bővítése, ismertető táblák kihelyezése és pihenőhelyek kialakítása.

Az öntözőrendszer további kiépítése szintén cél, amelyre következő ütemben a Parkerdő területén van szükség.

Az egyetlen korszerűtlen, megjelenésében már nem megfelelő építmény,

a büfé épületének átépítése, áthelyezése egy további terv, amelyhez megfelelő anyagi hátteret kell találni. Hasonló a helyzet a parkolóval is, amelynek állapota évről-évre folyamatosan romlik. Itt a terület kezelőjével együtt kell majd a közös megoldást megtalálni a jövőben.

Az üvegház egy részében a látogathatóság megteremtése is a 2015-ös év feladata. Látogathatósága és nyitva tartása a Varázstanya látogathatóságával lesz majd összhangban. Az értékek miatt mindkét helyszín csak szakvezetéssel látogatható.

A vendégházban elhelyezett Bolza Marietta-festménykiállítás egyéb időszaki kiállításokkal szintén 2015-ben újul meg.

A Varázstanya udvarán a belső kiállítást foglalkoztató és interaktív elemekkel bővítjük, amelyek a látogatók számára kipróbálhatók. Itt minden korosztály megtalálhatja majd a neki tetsző játékot és tevékenységet.

A cél, a Szarvasi Arborétum világhírének megőrzése csak naprakész fenntartással, folyamatos megújulással, sok-sok fejlesztéssel és programmal teljesíthető. Ehhez az itt dolgozók akarata és kitartása szükséges.

Pepi gróf varázstanyája

Dr. Reszkető Péter

Agroselect Kft., Szarvas

Az AGROSELECT Növénynemesítő és Forgalmazó Kft., Szarvas, a hazai kutató intézetek közül az első magántulajdonú cég volt hazánkban. Az 1994. évi megalapítása előtt a Vetőmagtermeltető és Értékesítő Vállalat szentesi Kutató Intézetének Szántóföldi Nemesítési Osztályához tartozott, majd 1990. január elsejei hatállyal önálló elszámolású Szarvasi Kutató Központ lett. Közben megindult a teljes önállósulás megszervezése. Így a cég 1994-ben alakult meg Agroselect Kft. néven, 100 %-ban magyar állampolgárságú tulajdonosokkal. Az alábbi írás a cég alapításától a 2011. évi tulajdonosváltásáig terjedő tevékenységet mutatja be.

A cég megalapítása

Az Agroselect Kft. 1994. március 10-én alakult 8 millió 60 ezer Ft törzstőkével, leválva a Szenteshez tartozó Kutató Intézettől. A kutató csapat egyébként eredetileg az Öntözési Kutatóintézetből vált le, és került a szentesi kutatóintézethez.

Az AGROSELECT Növénynemesítő és Forgalmazó Kft. (Szarvas) a hazai kutató intézetek közül az első magántulajdonú cég volt, ezért is tartott évekig az önállósulás. Az állami Vetőmag-termeltető és Értékesítő Vállalat, mint korábbi felügyeleti szerv mellett az akkori Mezőgazdasági Minisztérium hozzájárulására is szükség volt a precedens értékű önállósodáshoz, magántulajdonú növénynemesítő cég megalakuláshoz.

Az Agroselect dolgozói1995 körül

A Kft. 25 hektáron, 24 fővel Szarvason alakult meg a Szentesi úti volt Elefánti-tanyán és környező földeken. A cég ügyvezető igazgatója alapításától *Kovács Gábor* lett. A három főállású kutató *Dr. Kovács Gábor* és *Dr. Kovács Gáborné*, valamint *dr. Szatmári Mária*. A Kft.-nek nyolc társtulajdonosa volt, a többségi tulajdon azonban a Kovács család kezében maradt.

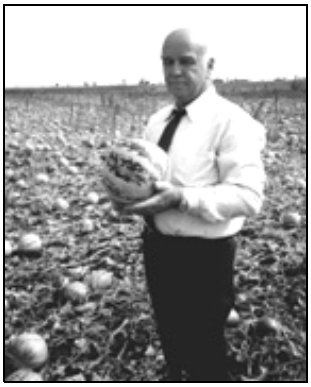
A magántulajdonú önálló Kft.- vé alakuláskor a szentesi kutató intézettől megkapták az addig nemesített lucerna, kukorica, szója fajtákhoz kapcsolódó jogokat, és ellentételezés mellett megválthatták a telepet, a területet és eszközöket is. A szervezés 1990–1994 között mintegy négy évig tartott,

megalakulásában jelentős segítséget adott dr. *Bálint Andor.*

Dr Kovács Gáborné, Dr Bálint Andor, ifj. Kovács Gábor és Kovács Gabriella a Kft. központjában

Az Agroselect Kft.-ben folyó növénynemesítő munka

Dr. Kovács Gábor

Az átalakult, és most már magánkézben lévő Kft.-ben folytatódott a nemesítő és vetőmag-előállítási munka. Folytatták a lucerna és kukorica nemesítési munkáit, valamint a héj nélküli olajtök nemesítését, és kiemelten a szója vetőmag-előállítását, termeltetését és annak exportját. Különösen ez utóbbi tevékenység eredményeiből rendkívül precíz munkával folyamatosan bővítették a telepet, kiépítették a vetőmag tisztító, manipuláló, szárító üzemet, korszerűsítették a gépi-technikai állományt.

Ifjú Kovács Gábor mindamellett, hogy ügyvezető igazgatója a többségi tulajdonú AGROSELECT Kft.-nek, irányította a fejlesztéseket, végezte édesanyjával a kukoricanemesítést. A Kft. egyébként az első állami kutatóhelyekből privatizált magán nemesítő cég. Alapításakor az volt a cél, hogy a nemesítés teljes vertikumát alakítsák ki: egy kézben legyen a nemesítés, fajtafenntartás, a vetőmag-szaporítás, -értékesítés, valamint, ha lehet, az árutermeltetés is. Így az egyes tevékenységek eredménye a cégnél maradt.

A kép közepén dr. Kovács Gáborné, mellette balra Kovács Gábor ügyvezető igazgató amerikai kutatókkal

A Kft. a több lábon állás érdekében folyamatosan bővítette a kutató-nemesítő munkához kapcsolódó egyéb tevékenységet: héj nélküli olajtök olaj gyártása- forgalmazása, bio-vetőmagok, vetőmagok bérfeldolgozása, egyéb konvencionális magok export minőségű

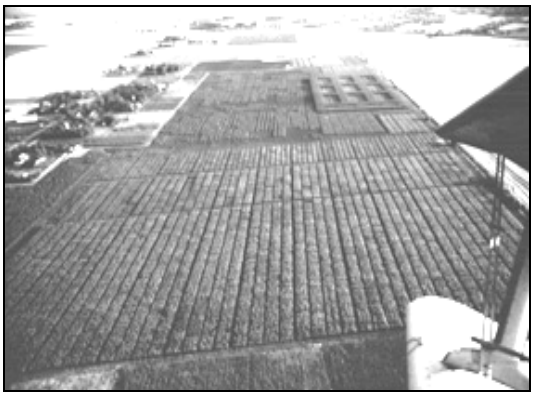
bérfeldolgozása, madáreleség feldolgozása- forgalmazás, és pl. konzervgyári igényű magvak (bab, borsó) feldolgozása.

Kísérleti kukoricatábla

A vetőmagraktár bővítése, szárító üzem építése és több csatornás magválogató berendezés beszerzése mellett a gépállományt is folyamatosan korszerűsítették, majd a vetőmag és a törzsanyagok biztonságos tárolására szolgáló, klimatizált pinceraktárt alakítottak ki. A 2000-es évek közepétől bio- és konvencionális olajtökmag, lucerna és hibridkukorica vetőmag előállítása mellett beindult – bérterületekkel bővítve – a búza elit vetőmagtermelés is. Ezekkel a kibővített tevékenységekkel az Agroselect Kft. rövidesen bekerült a város legnagyobb adófizetői közé.

A nemesítő munka eredményeként új lucernafajták kapták meg a hazai nemesítés legmagasabb szintű elismerését, az államilag minősített fajta címet: AS-1, AS-3, AS-5, AS-6. Kukoricánál két fajta kapott hasonló elismerést Oroszországban: a Gabi-1 és Gabi-2, Ez utóbbiak silókukorica fajták voltak, melyek vetőmagját Oroszországba exportálták. A szója fajták közül három kapott minősítést ez időben: Flóra, Réka, Stefi nevűek.

Az Agroselect Kft. kísérleti területe madártávlatból

A tudományos tevékenység között meg kell említeni számos tanulmány, cikk és kiadvány megjelentetését.

Válságjelek és a vég

A folyamatos fejlesztések, a több lábon állás kiépítése ellenére 2004 óta csökkent a Kft. bevétele, ami már a 2008-as gazdasági válság előjele is volt.

A következő években fokozódtak a problémák, az egyre romló üzleti biztonság, a körbetartozások, a termelőüzemi csődök tovább rontották az eredményeket.

Mindezek ellenére a növénynemesítési tudomány családi hagyománnyá válhatott volna, mivel *Gabriella* unokájuk 2008-ban végzett a Szent István Egyetemen (Gödöllő), és a növénynemesítésre kívánt specializálódni. Nyári gyakorlatán már részt vett a kukorica nemesítésében, vele a család harmadik generációja kezdte meg a növénynemesítő munkát.

2007-ben azonban 82 éves korában meghalt dr. Kovács Gábor, a mezőgazdasági tudományok doktora, a FAO és Újhelyi Imre Emlékérem valamint a Fleischmann Rudolf Emlékplakett tulajdonosa. 2010-ben megbetegedett és hamarosan meghalt az ügyvezető, ifj. Kovács Gábor is.

A Kovács család három generációja: Kovács Csaba, Dr. Kovács Gáborné, ifj. Kovács Gábor, Dr. Kovács Gábor, Kovács Gabriella

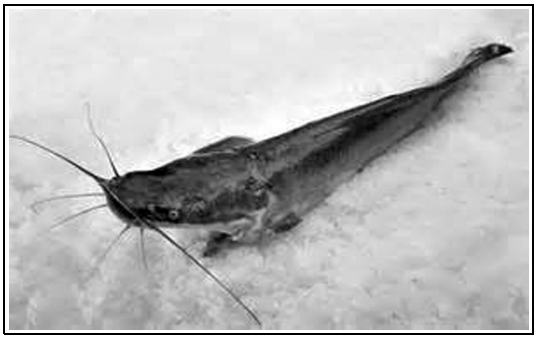
A történtek után 2011. február 25-én a család résztulajdonuk értékesítése mellett döntött. Ez azonban már egy másik történet.

Agrárkutatás Szarvason

Az afrikai harcsa Szarvason

Az afrikai harcsáról

Az 1950-es években több százezer kisméretű tavat építettek Afrikában az édesvízi haltenyésztés fellendítése érdekében. A fejlesztést kezdetben a könnyen szaporodó és olcsón nevelhető tilápia fajokra alapozták, majd később foglalkozni kezdtek egyéb fajok tavi tenyésztésével is. Így került sor az 1970-es években az afrikai harcsa tenyésztési technológiájának kidolgozására. Az afrikai harcsát elterjedtsége, nagy környezeti tűrőképessége, széles takarmányspektruma és szaporasága teszi alkalmassá halastavi tenyésztésre. Részben afrikai kísérleti és ivadék-előállító központokban, részben hollandiai meleg vizes rendszerekben dolgozták ki szaporításának, ivadék- és áruhalnevelésének módszereit. A hazánkban és Hollandiában elsődlegesen tenyésztett afrikai harcsafaj (*Clarias gariepinus*) őshonos egész Afrikában, Kis- Ázsiában, valamint Törökország déli részén. Tenyésztési céllal átkerült Ázsiába és Európába is. Gazdasági jelentősége az 1980-as évektől kezdődően a világ akvakultúra termelésével együtt dinamikus növekedésnek indult – elsősorban a korszerű haltakarmányok elterjedésének köszönhetően. Tekintettel arra, hogy napjainkban a természetes vizek túlhalászottak, az akvakultúrában előállított halfajok (pl. lazac, pisztráng, afrikai harcsa) egyre kitüntetettebb szerepet kapnak az emberiség haltermékekkel történő ellátásában. Ennek megfelelően a haltermékek iránti növekvő globális keresletet egyre inkább az akvakultúrában tenyésztett és előállított halfajokból kell kielégíteni.

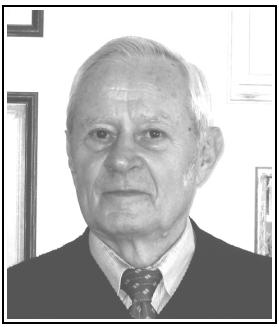
Az afrikai harcsa testformája az angolnáéhoz hasonló. Feje lapos, testtömegéhez viszonyítva kisebb, mint más harcsafajoké, 8 bajuszszála van. Fogazata olyan, mint az európai harcsáé (*Silurus glanis*). Pikkelyei nincsenek. Bőre a környezet színétől függően márványos, szürkés vagy sötét. A kopoltyúüregben a kopoltyú mellett egy kiegészítő légzőszerv is található, amely képessé teszi a fajt a légköri oxigén felvételére is. Természetes élőhelyén a kiszáradó víztestekből gyakran több száz métert is képes vándorolni az élővíz felé. Az afrikai harcsák leginkább a 25–33 °C-os vízhőmérsékletet kedvelik. A halfaj táplálék-

spektruma igen széles, elsősorban vízi rovarokat, puhatestűeket és halakat fogyaszt. Tavi, illetve intenzív rendszerekben fajspecifikus haltápokkal történik a takarmányozás. Az ivari érettséget a táplálékellátottságtól és a hőmérséklettől függően fél-másfél év alatt éri el. A trópusi területek természetes populációiban az ívás április és december között történik. A tömeges ívás időszaka július. Az ívást általában az esők megindulását követő áradás váltja ki. Az ikrások általában egyszer ívnak évente, de kedvező hőmérséklet és jó táplálékellátottság mellett előfordulhat évente két-három ívás is. Az étkezési afrikai harcsa előállításához szükséges ivadékot eleinte természetes vizekből gyűjtötték. Később kidolgozták a szaporítás természetszerű és mesterséges módszereit, illetve az ivadék és étkezési méretű hal medencés és tavi nevelésének technológiáját.

Magyarországra, kísérleti céllal, két alkalommal került afrikai harcsa az 1980-as években. Az első csoportban 1984-ben csupán 12 db 2–3 g-os hal volt, a második szállítmány 1987-ben kb. 2000 db néhány napos táplálkozó lárvából állt. Gazdasági jelentősége hazánkban az 1990-es években indult növekedésnek, majd a 2000-es évek folyamán teljesedett ki, melyben mind a termelést, mind pedig a faj belföldi népszerűsítését tekintve a szarvasi székhelyű Szarvas-Fish Kft-nek meghatározó szerepe volt.

A SZARVAS-FISH Kft.

A Szarvas-Fish Kft-t *dr. Müller Tibor és Radics Ferenc* 1993-ban három társukkal együtt alapították. A Kft. jelenlegi ügyvezetői Radics Ferenc (1999-től), *Müller Péter* (1999-től) valamint *Fodor Barnabás* (2002-től), akik a fő tulajdonosai is a Társaságnak.

Dr. Müller Tibor

Müller Péter

Radics Ferenc

A Kft. szarvasi és a Tiszacsege település mellett található tukai telephelyén geotermikus energiára alapozott intenzív-üzemi afrikai harcsatermelést folytat. Ez a halfaj már több mint húsz esztendeje került be Magyarországra

először kutatási, majd később tenyésztési céllal. Az élőhal forgalmazás mellett a társaság időben felismerte a halak feldolgozott formában történő értékesítésében rejlő előnyöket. Ennek jegyében kezdte meg halfeldolgozási tevékenységét és vált fokozatosan a hazánkban nyíló hipermarketek, és más üzletláncok beszállítójává. Így a szarvasi telephelyhez tartozik még egy halfeldolgozó üzem, illetve a társaság rendelkezik még egy halfeldolgozó üzemmel Tiszacsegén, melyben a tőle 10 km-re található tukai halnevelő telepről kerül be a hal feldolgozásra.

Az afrikai harcsa hazai megismertetésében, elterjesztésében a Szarvas-Fish Kft. meghatározó szerepet játszott. Az addig alig ismert fajt kóstoltatásokon, termékbemutatókon, különböző rendezvényeken népszerűsítette és kedveltette meg a fogyasztókkal, köztük talán a haltól addig idegenkedőkkel is. Ennek köszönhetően az 1994-es belföldi 20–25 tonnás afrikai harcsafogyasztás jelenleg meghaladja a 2000 tonnát, melynek döntő részét a társaság állítja elő. A belföldön, elsősorban feldolgozott formában értékesített afrikai harcsa a hipermarket-láncokon, nagykereskedelmi vállalatokon, valamint a közétkeztetésen és a vendéglátóegységeken keresztül kerül a fogyasztókhoz.

A Szarvas-Fish Kft. 2014-ben realizált éves nettó árbevétele meghaladta az 1,1 milliárd Ft-ot, mely teljes egészében az intenzív haltermelésből és a halfeldolgozásból származott. A vezetőség egyik alapvető célja, hogy a társaság vevőinek bizalmát élelmiszerbiztonsági szempontból megbízható, jó minőségű termékekkel nyerje el és őrizze meg. Ennek jegyében mind az áruhal-termelés, mind pedig az élelmiszer-előállítás HACCP élelmiszerbiztonsági rendszerben történik. A Társaság szarvasi, illetve a tiszacsegei halfeldolgozó üzemében egyaránt szinte kizárólag saját termelésű halat használ fel alapanyagként.

A Szarvas-Fish Kft. az általa tenyésztett afrikai harcsát teljes vertikumban állítja elő, ennek megfelelően az anyahal-tartást, a szaporítást, a tenyésztési munkát, az ivadék-, növendék- és áruhal nevelést, áruhal forgalmazást, a halfeldolgozást, a kiszállítást és értékesítést maga végzi. Ez jól képzett szakembereket, felkészült dolgozói gárdát és a telephelyek közti magas fokú együttműködést feltételez.

A Kft. diplomás szakemberei agrármérnöki, halászati szakmérnöki és élelmiszer-ipari mérnöki végzettségűek, akik nyitottak az újdonságokra, és rendszeresen részt vesznek kutató-fejlesztő munkában akár cégen belül, akár más szervezettel, partnerrel együttműködésben. Komplex szemléletükből fakadóan nagy figyelmet fordítanak a technológia biológiai alapjainak és műszaki hátterének fejlesztésére.

A Társaság, tevékenységének elismeréseként 2005-ben, a 74. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon Agrárgazdasági Minőségdíjat (II. helyezés) kapott Vadászat, Halászat, Vízgazdálkodás kategóriában, a

2011 októberében megrendezésre került 75. OMÉK-on pedig Tenyésztési Nagydíjban részesült.

A Kft. sikeresen vett részt a Halászati Operatív Program pályázati ciklusaiban, melyek keretén belül részben saját forrásból, részben pályázati forrásból fejlesztette mind halnevelő telepei, mind pedig a halfeldolgozó üzemek infrastruktúráját.

Az elmúlt esztendőkben a Társaság több mint 150 millió Ft értékű környezetvédelmi beruházást hajtott végre részben saját forrásból, részben pedig pályázati támogatásból. Ennek keretében valósult meg a Kft. tukai halnevelő telepe elfolyó vizének biológiai tisztítására szolgáló halastó-wetland rendszer, illetve a szarvasi telepen egy komplex mechanikai víztisztítómű.

A hazánkban forgalomba hozott afrikai harcsát Magyarországon, elsősorban a Szarvas-Fish Kft. telephelyein, Szarvason és Tiszacsegén termelik. Az afrikai harcsa húsa tetszetős rózsaszínű, alacsony zsírtartalmú, ugyanakkor szálkamentes, a gyerekek és időskorúak étkezésére is ajánlható. A Szarvas-Fish Kft. által termelt afrikai harcsa húsa mentes minden mellékíztől, ezért kiválóan alkalmas számos halétel készítésére. Így közkedvelt a harcsa halászlé, a rántott harcsa, roston sült harcsa, a paprikás-lisztes halfalatkák, de akár készíthetünk belőle harcsát római módra vagy éppen brassói aprópecsenyét is. Mindezek mellett az afrikai harcsa ára az egyéb friss előhűtött haltermékekhez viszonyítva versenyképes.

Szerkesztette: Müller Péter és Dr. Reszkető Péter

Forrás

Péteri A., Horváth L., Radics F., Pupánné B. F.: Az afrikai harcsa tenyésztése. Halászat 1989/3. szám.
Internet: Szarvas Fish Kft. képekben és Szarvas Fish roolnet online

Kántor Zsolt

Pillepalack

Az idő mint a sav. Erősebb mint az érv.
Az eső is ettől ilyen kék.
Folyik, fecseg és fodrozódik.
Amíg a szív, amíg a szív: szívózik.

Az idő erő. Egy kéznek odaadja.
De vége van. Megjött a hatalom Atyja.
Ennyi hát. A halál is alárendelt.
Nem éli túl a mennyei rendszert.

A térkép papír, egy kézirat.
Országok sorsa: USA, Irak.
Máshonnan kérd, mit meg nem ad.

Mert út a szó. Logosz, ketchup.
Itt nyugszik meg. Nem érzi fölényét.
Ha nagyon logikus: becsap.

Plakáton látni vérét.

Kántor Zsolt (1958) költő, író

1990-től a békéscsabai Tevan Kiadó főszerkesztője, 1997–2001-ig igazgatója; 1993–1998-ig a Bárka c. irodalmi-művészeti folyóirat alapító főszerkesztője; 2001–2005-ig a Hungária Nyomda ágazatvezetője. 1994-től a Magyar Írószövetség tagja. Tandori Dezső költő indította el a költői pályán 1981-ben.

Versei az ÉS-ben, a Kortársban, a Tiszatájban, a Holmiban, a Ligetben és a 2000 című lapban jelentek meg. **Verseskötetei:** Világültetés (1986), Kék szótövek (1992), Aggályok (1993), Ellenelégia (1996), Félregombolt égbolt (1997), Szövegfonatok (1999), Amit birtokolni vélsz, (2001), Madarak, puha gépek (esszékötet 2007), Must (versek, tárcák, 2015)

Nemzetiségeink életéből

A nemzetiségi választások eredménye

Szarvas

A szlovák nemzetiségi választás eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 520
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 375 (73,12%)
Érvényes szavazólapok száma: 374

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Kmotricza Margit	Vernost	80
Liska Zlatica	IDENTITA	102
Podani Anikó	IDENTITA	70
Dósová Zsuzsanna	Szarvasi Gazdák	88
Valachné Hraskó Márta Noémi	IDENTITA	41
Rafael Ildikó	Vernost	29
Dr. Lesfalvi Tibor	Szarvasi Gazdák	93
Závoda Ferenc	Szarvasi Gazdák	103
Csasztvan András Mihály	**Szarvasi Gazdák**	**130**
Medvegy Pálné	**Vernost**	**211**
Frankó Anna	**Vernost**	**187**
Kita Anikó Irén	**IDENTITA**	**116**
Rágyanszki György	**Vernost**	**112**

Majdnem nagykoalíció alakult a szarvasi szlovákoknál

Akik figyelemmel kísérték a 2014. október eleji kisebbségi választásokat, meglepődve láthatták, hogy *Mótyán Tibor* elnök visszavonulása jelentős mozgolódást idézett elő a szervasi szlovák kisebbség körében.

Előzmények: míg négy éve az 519 jegyzékben szereplő közül 314-en fejezték ki véleményüket, addig az idén 520 szlovák nemzetiségét

hivatalosan is vállalóból 374-en járultak az urnához. Akkor mind az öt induló a Szlovák Unió színeiben nézett a voksolás elé, most tizenhárman három jelölő szervezetet (Vernost, IDENTITA és Szarvasi Gazdák) képviseltek.

Eredmények: 211 szavazattal *Medvegy Pálné*, a Szlovák Általános Iskola igazgatónője a Vernost képviseletében vitte a legtöbb szavazatot. Az őt követő három legtöbb voksot begyűjtő jelölt a három jelölő szervezetből került ki egyenlő arányban: *Frankó Anna* (Vernost – 187), *Csasztvan András* (Szarvasi Gazdák – 130) és *Kita Anikó Irén* (IDENTITA – 116).

A hétfő kora délutáni beiktatáson minden egyhangúlag ment. Elnöknek Frankó Annát jelölték, helyettesének Kita Anikó Irént. Mindketten megkapták mind a négy szavazatot. Az új szlovák önkormányzat tagjai le is tették az esküjüket a *dr. Izsáki Zoltán* vezette választási bizottság előtt.

Úgy tűnt, hogy nagykoalíció alakult, ám Csasztvan András jelezte, hogy munkája miatt le kell mondania a képviselőségről. Ebben az esetben nem a jelölő szervezet következő legtöbb szavazatot begyűjtő jelöltje lépett a helyébe, hanem az, aki a következő legtöbb szavazatot gyűjtötte be. Így *Rágyanszki György* (Vernost) vehette át a helyét 112 voksával.

Babák Zoltán

A cigány nemzetiségi választás eredménye

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 364
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 265 (72,80%)
Érvényes szavazólapok száma: 264

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Rácz Jánosné	LUNGO DROM	38
Bankó István	RPSZ	51
Bakró Attila	RPSZ	53
Tóthné Rafael Ágnes	LUNGO DROM	57
Nagy Nikolett	**LUNGO DROM**	**135**
Jónás Jánosné	LUNGO DROM	102
Romhányi Tiborné	**RPSZ**	**131**
Rostás Zsolt	**RPSZ**	**110**

Megalakult a Cigány Önkormányzat

364 regisztráltból 265 cigány nemzetiségű járult az urnák elé Szarvason október 12-én, hogy megválasszák a roma települési önkormányzat tagjait. Hivatalosan roma nemzetiség szerepel a választás.hu oldalon, de az alakulóülésen a mandátumot szerzett nemzetiségi képviselők következetesen cigány nemzetiségként beszéltek magukról. A választás eredményeképp három fővel alakulhatott meg a cigány települési nemzetiségi önkormányzat, amelynek a szavazatok sorrendjében Nagy Nikolett (LUNGO DROM – 135), Romhányi Tiborné (RPSZ – 131) és Rostás Zsolt Szenátor (RPSZ – 110) lett a tagja. A hivatalos alakuló ülésre október 27-én került sor.

Jobban indult a ciklus, mint az előző, amikor a két nagyobb cigány szervezettől fele-fele arányban jutott be két-két fő a testületbe. Az időszak patthelyzetben telt el, semmi sem történt. Ebből okulhattak a jelenlegi képviselők, mert az alakuló ülésre már előre megbeszélt, kész megállapodással érkeztek, amit egyhangúlag meg is szavaztak. Ennek értelmében a társadalmi megbízatású elnök Rostás Zsolt Szenátor lett. Szintén társadalmi megbízatású alelnökévé Romhányi Tibornét jelölte. A képviselők előzetes megállapodásában az is szerepel, hogy az ötéves ciklust

harmadolják, azaz húszhavonként változik az elnök személye. A legtöbb szavazatot szerzett Nagy Nikolett is megszavazta ezt. Ezután a képviselők a választási bizottság tagjai előtt letették hivatali esküjüket.

Babák Zoltán

Kondoros

Szlovák nemzetiségi választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 108
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 69 (63,89%)
Érvényes szavazólapok száma: 69

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Bertókné Kohut Emilia Erzsébet	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	61
Szebegyinszky Mihály	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	62
Roszik Jánosné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	55
Krajcsovicz Andrásné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	62

Csabacsűd

Szlovák nemzetiségi választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 135
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 111 (82,22%)
Érvényes szavazólapok száma: 107

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott évényes szavazat
Hódi Sándorné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**68**
Fábri Melinda Judit	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**93**
Simon István Jánosné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**68**
Pusztainé Tusjak Tünde Edit	SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ	34
Válkovszki Mihály	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**83**

Örménykút

Szlovák nemzetiségi választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 82
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 61 (74,39%)
Érvényes szavazólapok száma: 60

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Érvényes
Molnár Györgyné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	41
Adamikné Zuberecz Etelka	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	56
Salamon István Jánosné	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	38

Kardos

Szlovák nemzetiségi választás

Névjegyzékben szereplő választópolgárok száma: 70
Szavazóként megjelent választópolgárok száma: 57 (81,43%)
Érvényes szavazólapok száma: 57

A jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat
Brlás Brigitta	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**53**
Fábri Judit	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**40**
Sáfiánné Maginyecz Dóra	**SZLOVÁK UNIÓ-MSZSZ-KSZ**	**49**

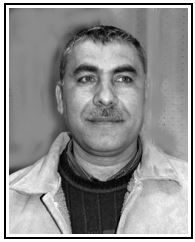
Szarvasi Cigány Önkormányzat

Romhányi Tiborné alkalmazott

1974-ben született Gyulán. Szülei Mohácsi Kálmán és Demeter Ilona. Gyomaendrődön járt iskolába, elvégezte a Cipőipari Szakmunkásképző két évfolyamát, és alapfokú számítógépkezelői képesítést szerzett. 1991-től a gyomai Kner Nyomdában, majd a szarvasi Vas-Fémipari Ktsz-ben volt segédmunkás. 2006-tól a CKŐ ügyintézője volt. 2010-től a TESCO szarvasi áruházában dolgozik. Férje Romhányi Tibor szakács. Három gyermekük van: Tibor, Henrietta, Mercédesz. 2006-tól a CKŐ tagja, 2010-től a Szarvasi Roma Összefogás Egyesület elnöke. 2016-től a CKÖ soros elnöke.

Rostás Zsolt (Szenátor) rokkantnyugdíjas

1970-ben született Szarvason. Szülei Rostás István (Dregus) és Bankó Erzsébet (Bözsi). Felesége Báder Gizella, Három gyermekük van: Zsolt (Patyi), Gizella, Ödön. Az általános iskolai tanulmányait a szarvasi 2. Sz. Általános Iskolában fejezte be 1985-ben. 1989-94-ig a Szarvasi Vasipari Szövetkezetben dolgozott, 1994-től munkanélküli majd rokkantnyugdíjas. A Szarvasi Roma Összefogás Egyesület elnökhelyettese. 2006-tól a CKÖ tagja és elnökhelyettese, 2014-től soros elnöke.

Nagy Nikolett főiskolai hallgató

1989-ben született Gyulán. Szülei Nagy János és Farkas Éva. Általános iskolai tanulmányait a szarvasi Benka Gyula Evangélikus Általános Iskolában végezte, 2008-ban a Vajda Péter Gimnáziumban érettségizett. 2014-től a békéscsabai Euroconsult Képzőintézetben OKJ-s tanfolyamon vesz részt, ahol pénzügy-és számvitelt tanul. Emellett a szarvasi Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Karán levelező tagozaton folytat tanulmányokat roma-cigány nemzetiségi tanító szakon. 2010-ben született kisfia, János Roland. A 2014-es önkormányzati választásokon a szarvasi roma közösség a Cigány Önkormányzat képviselőjévé választotta.

Képviselői kislexikon

Szarvasi Szlovák Önkormányzat

Frankó Anna általános iskolai tanár (Szarvas, 1960)

Szarvasi szlovák családból származom, 1979 óta a szarvasi Szlovák Általános Iskolában dolgozom. Munka mellett szlovák nyelv és irodalom általános iskolai és középiskolai tanári diplomát szereztem. 1994 óta tagja, 2001-től az elnöke vagyok a Szarvasi Szlovákok Kulturális Körének. 2002-től a Szlovák Önkormányzat alelnökeként dolgoztam, 2014-től az elnöki teendőket látom el. A kezdetektől lektorálom a Szarvas és Vidéke „Novinkár nad Keresom" című mellékletét. Gyakran fordítok a város turisztikai kiadványaiba, tolmácsolok városi rendezvényeken. 2009 óta az Oktatási Hivatal és az Országos Szlovák Önkormányzat Oktatási Bizottságának nemzetiségi munkáját tankönyvbírálattal és kerettanterv kidolgozásával segítem.

Kita Anikó Irén tanítónő (Szarvas, 1964)

Gyermekkoromat Csabacsűdön töltöttem, szlovák gyökerekkel rendelkező családban. A Debreceni Tanítóképző Főiskolán szerzett diplomámmal 1985-ben helyezkedtem el jelenlegi munkahelyemen, a szarvasi szlovák iskolában. A munka mellett több diplomát szereztem, többek között: tanügy-igazgatási szakértő, pedagógia szakos bölcsész, szlovák nemzetiségi tanító. Tudásom és sok éves tapasztalataim alapján felvételt nyertem az országos szaktanácsadói névjegyzékbe. 2014-től a Szlovák Önkormányzat tagja lettem, alelnökként tevékenykedem. Párom szlovák állampolgár, a nemzetiségekkel kapcsolatos munkában bármikor számíthatok a segítségére. Két fiam János Máté és Marcell Endre, mindketten a szlovák általános iskola tanulói voltak egykor, és nemzetiségi hovatartozásukat ma is büszkén vállalják. Célom, hogy a fiatalokat megerősítsük identitásukban, és minél inkább bevonjuk őket nemzetiségünk közösségi életébe.

Medvegy Pálné iskolaigazgató (Szarvas, 1953)

Szlovák-orosz szakos általános iskolai tanár; közoktatás-vezető. 1975-től a szarvasi Szlovák Tanítási Nyelvű Általános Iskolában és jogutódaiban

dolgozik. 1975–83-ig diákotthoni nevelő, 1983-tól tanár, úttörőcsapat-vezető, 1986-tól igazgatóhelyettes, 1993-tól igazgató. Az Országos Kisebbségi Bizottság alelnöke. Az Országos Szlovák Önkormányzat Elnökségének tagja, Oktatási Bizottságának elnöke két cikluson keresztül. 2002-ig Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának elnökhelyettese. Emberi és tanári hitvallása: „Tanuljuk meg a közösségi érdekeket az egyéni érdekek elé helyezni a nemzetiségi élet terén is. Életem nagy küldetését munkám jelenti. Vezetőként és nemzetiségi képviselőként arra törekedtem, hogy biztosítsam környezetem számára a sikerek elérését.” Pedagógiai munkáját több rangos hazai és szlovákiai elismeréssel méltatták.

Rágyanszki György egyetemi hallgató (Szarvas, 1989)

Szarvason jártam iskolába. A szarvasi szlovákság azon fiatal generációjához tartozom, akik már iskolai keretek között sajátíthatták el a szlovák nyelvet. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem szlovák szakjának elvégzése után tanulmányaimat doktorandusz hallgatóként folytatom, az ELTE BTK Közép-Európa tanulmányok mesterszakos hallgatója vagyok. Fiatal korom ellenére számos pályamunkámban dolgoztam fel a szarvasi szlovákság nyelvét és kultúráját. Fontosnak tartom, hogy a város szlovákságát helyi, országos és nemzetközi szinten a szlovák nyelvet ismerő, a nemzetiségi életben jártas, pártpolitikától független szarvasiak képviselhessék.

Múltunkat idézve

Dr. Tímár Jánosné

A nagykönyvtár kincsei

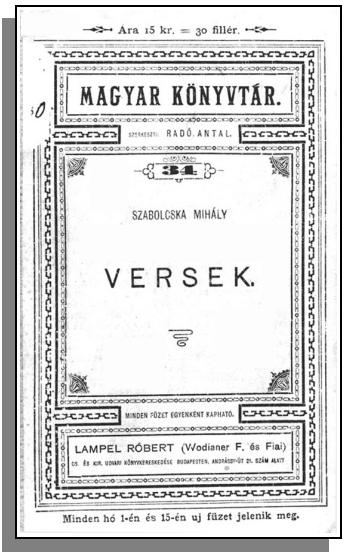
10. rész

Sorozatunk a Vajda Péter Gimnázium országos hírű, zárt anyagú könyvtárának[1] anyagát mutatja be. A 28. számban a földrajzi szakirodalmat ismertette a szerző, e számunkban a szépirodalmat tekinti át.

XIII. Szépirodalom

Magyar nyelven

Általános, gyűjteményes vegyes munkák

Most lehetünk gondban, mit is soroljunk fel a gazdag állományból. *Arany János* összes műveitől kezdve *Eötvös József* összes művein, *Vitkovics Mihály* írásain át *Zrínyi Miklós*ig hét évszázad magyar irodalma felsorakozik.

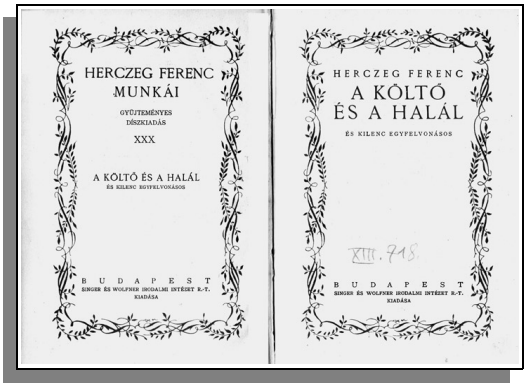
a) Magyar költők munkái

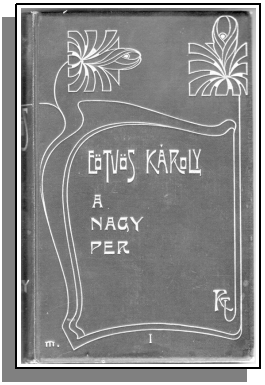
A fentebb felsorolt szerzők mellett kevésbé ismert költők is megtalálhatók. Érdekességként álljon itt néhány. *Gajdács Pál* magyar – tót nyelvű üdvözlőverse *Benka Gyulá*hoz (iskolánk egykori igazgatójához) a „Slovenké Noviny" 1932. március 27-i számában, vagy az egykori szarvasi diák, *Szabolcska Mihály* néhány verseskötete. Zárja a sort *Zsilinszky Mihály Kossuth a magyar nép szívében és költészetében* c. műve 1868-ból.

b) Magyar regényírók, elbeszélők

Abonyi Lajos neve ma kevéssé ismert, a könyvtárban 15 műve található, ugyanígy *Beniczkyné Bajza Lenke* vagy *Drasche-Lázár A*. több művel szerepel az állományban. A teljesség igénye nélkül: *Bessenyei György, Dugonics András, Eötvös József, Eötvös Károly, Gárdonyi Géza, Gyulai Pál,*

[1] 2012. szeptember 1-jétől a könyvtár teljes anyaga a Városi Könyvtár kezelésébe került.

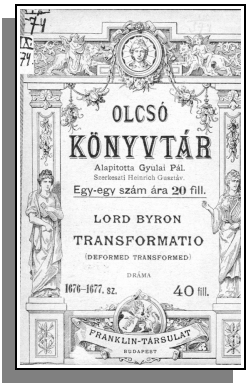

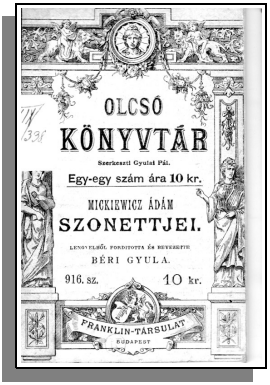

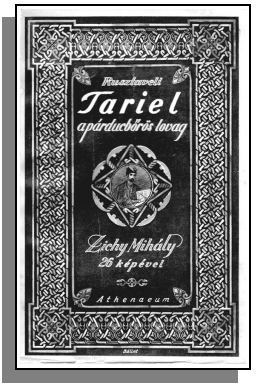

Herczeg Ferenc, Jókai Mór (teljes kiadás) Jósika Miklós. Kazinczy Ferenc, Kemény Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Rákosi Viktor, Tolnai Lajos, Vas Gereben művei sorakoznak.

c) Idegen költők magyar fordításban

Imponálóan hosszú ez a lista is, hiszen Byrontól kezdve Mickiewiczen át Rusztaveliig, Wielandig tart a szerzők névsora.

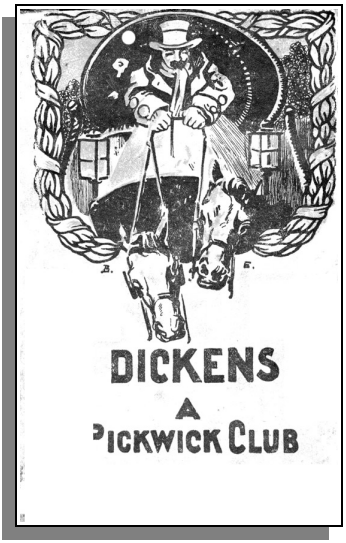

d). Külföldi regényírók művei magyar fordításban

Igen gazdag a választék itt is, vannak örök érvényű klasszikusok, de olyan írók is, akik nem állták ki az idők próbáját. Még a Nobel-díj odaítélői is tévedtek néha, hiszen van olyan szerző, akinek a műveit ma már szinte senki nem olvassa. Viszont igen sok a klasszikussá vált alkotó: *Andersen, Balzac, Casanova* nyitja a sort, aztán következnek a legismertebbek. Közülük

néhány: *Dickens, Dumas, Victor Hugo, Maupassant, Puskin, Stendhal, Thackeray, Tolsztoj, Turgenyev, Voltaire, Zola* művei is megtalálhatók.

e) Magyar szerzők színművei

Berczik Árpád bizonyára népszerű volt a maga korában: 18 színművét őrzi a könyvtár. *Csiky Gergely, Fáy András, Gárdonyi Géza* művei sorakoznak a polcokon.. Az egykori szarvasi tanár, *Greguss Ágost* két színműve után *Herczeg Ferenc, Kisfaludy Károly, Móricz Zsigmond, Szász Károly, Szigligeti Ede* darabjai következnek. *Vajda Péter Buda halála* és a *Joguz avagy a honkeresők* című színműve ritkaságnak számít. Igaz, már a kortárs színtársulatok sem játszották, mert nincs bennük drámai erő. Utána *Vörösmarty* zárja a sort, de a klasszikus költő sem volt igazán sikeres drámaíró – eltekintve a *Csongor és Tündé*től, amely még a mai színházaknak is sikerdarabja.

f) Külföldi szerzők színművei magyar fordításban

Ismét csak az ismertebbekre szorítkozunk: *Beaumarchais* (A sevillai borbély írója), *Byron, Calderon, Corneille, Goethe, Goldani, Hugo, Moliere, Racine, Schiller, Shakespeare, Voltaire* képviseli az európai színműirodalom színe javát.

Szépirodalom idegen nyelven

William Shakſperes

Schauſpiele

überſetzt und erläutert

von

Adelbert Keller und Moriz Rapp.

Erſter Band.

Otfelle. Timon von Athen. Cymbelin. Titus Andronicus.

Stuttgart.

Verlag der J. B. Metzler'ſchen Buchhandlung.

1843.

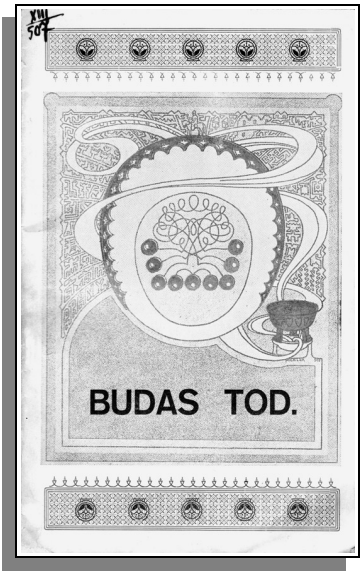
1. Német nyelvű könyvek

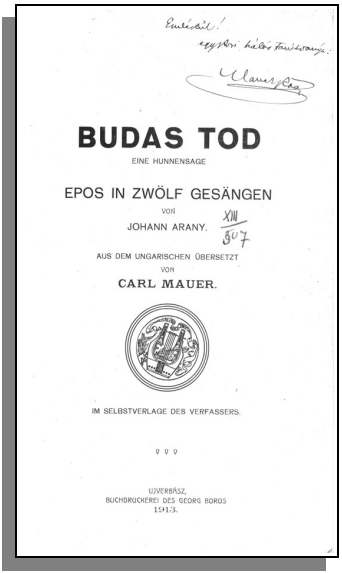
a) Összes művek

Csak csodálni lehet eleink klasszikus műveltségét, erről árulkodik a könyvtárban lévő könyvek összetétele. Hiszen miért szereztek volna be ennyi idegen nyelvű művet, ha nem olvasták volna azokat?! *Lord Byron, Johann Wolfgang von Goethe, Heine, Schiller* összes művei itt sorakoznak eredeti nyelven. Még Shakespeare német nyelvű fordítása is olvasható.

b) Költemények németül

Érdekes, hogy a legnagyobb szókincsű *Arany János Buda halála* c. művét és verseit is lefordították németre. De van itt *Dante* (olasz), *Victor Hugo* (francia), *Tasso* (latin) németül.

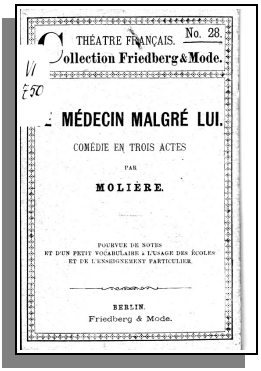

c) Regények, elbeszélések németül

Csupán a felsorolás is jelzi a könyvek gazdagságát. *Cooper: Az utolsó mohikán, Dumas: A három testőr, Eötvös: A falu jegyzője, Walter Scott, Swift, Turgenyev, Zola* művei németül, de ezek eredeti nyelven is megtalálhatók.

d) Színművek németül

Victor Hugo, Lessing, Lope de Vega, Shakespeare darabjai sorakoznak.

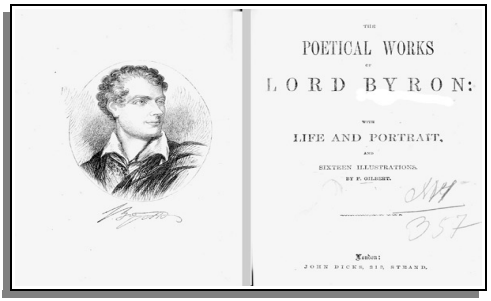

2. Szépirodalmi művek francia nyelven

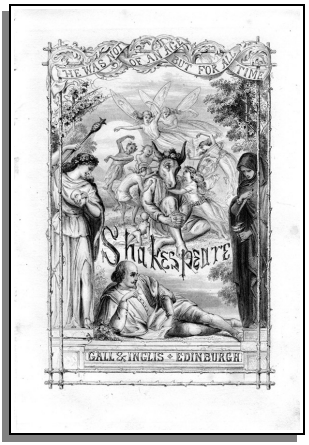
Igazán nem lehet egyoldalúsággal vádolni a gimnáziumi nyelvtanítást. A latin, német mellett a francia nyelvet is magas szinten tanították. *Pierre Corneille, Denis Diderot, Victor Hugo, Moliere, Scribe, Voltaire, Emile Zola* műveit is megtalálhatjuk.

3. Szépirodalmi művek angolul

Byron, Milton, Shakespeare művei is segítették a nyelvtanulást. Ezeknek a könyveknek a többsége díszes kiadású. Kemény borítóval látták el, amelyeket intarziákkal díszítették.

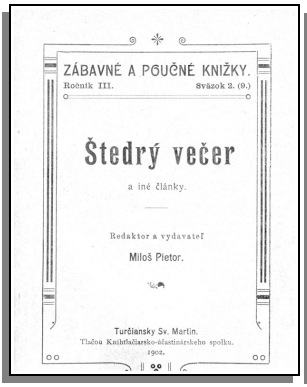
A könyvek szövegét művészi grafikák illusztrálták, alkotóik sok esetben országos hírű művészek voltak.

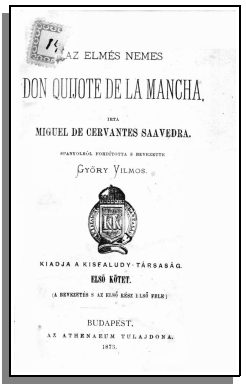

THE
POETICAL WORKS
OF
LORD BYRON:
WITH
LIFE AND PORTRAIT,
AND
SIXTEEN ILLUSTRATIONS,
BY F. GILBERT.
London:
JOHN DICKS, 313, STRAND.

4. Szépirodalmi művek egyéb nyelvekén

Suomalaisen
Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia.
48 Osa.
Helsingissä,
1870.

ZÁBAVNÉ A POUČNÉ KNIŽKY.
Ročník III. Svázok 2. (9.)
Štedrý večer
a iné články.
Redaktor a vydavateľ
Miloš Pietor.
Turčiansky Sv. Martin.
Tlačou Knihtlačiarsko-účastinárskeho spolku.
1902.

AZ ELMÉS NEMES
DON QUIJOTE DE LA MANCHA.
IRTA
MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA.
SPANYOLRÓL FORDÍTOTTA S BEVEZETTE
GYÖRY VILMOS.
KIADJA A KISFALUDY-TÁRSASÁG.
ELSŐ KÖTET.
(A BEVEZETÉS S AZ ELSŐ RÉSZ ELSŐ FELE.)
BUDAPEST,
AZ ATHENAEUM TULAJDONA.
1873.

Az érdekességek és ritkaságok közé tartozik a *Kalevala* – finn nyelven. Nem kis büszkeségünk *Cervantes Don Quiote*-jának második kiadása 1750-ből, igen jó állapotban maradt fenn. (Képünkön a száz évvel későbbi fordítása látható.)

Mivel Szarvas lakói szlovák telepesek utódai, több szlovák nyelvű könyv is van a könyvtárban. A képen a *Szórakoztató és tanító könyvek* sorozatában megjelent *Szenteste* című válogatás olvasható.

Dr. Lesfalvi Tibor

Szemelvények a szarvasi polgári intézmények együttműködéséről 1722–1918 között

A Szarvasi Krónika 27. számában megkezdtük dr. Lesfalvi Tibor tanulmányának közlését – folytatásokban. A 2. részben a szarvasi evangélikus egyházközség lelkészeit mutatta be.

A szerkesztő

3. rész
A szarvasi egyházközségek szerepe a mezőváros életében

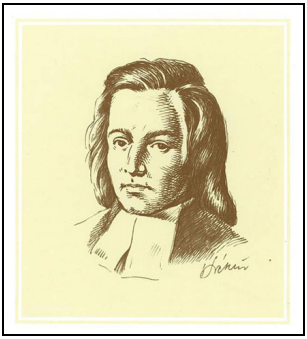
A szarvasi lakosság többsége evangélikus vallású, a más vallásúak – katolikus, izraelita, református – száma elenyésző volt a lakosság összlétszámához viszonyítva.

Év/össz lakosság	Ev.	Ref.	Kat.	Görög kat.	Görög kel.	Izraelita
1842/17606	16438	36	1015	28	16	63
1860/19827	16225	100	2620	239	53	560
1870/22446	18856	414	2420	37	49	670
1890/24393	20992	408	2750	19	51	846
1900/25773	21925	541	2391	13	42	850
1910/25879	21956	570	2415	21	30	852

A táblázat tanúsága szerint a szlovák evangélikusok mellett a szlovák és magyar ajkú katolikusok aránya a legmagasabb[1], illetve az izraeliták aránya érte el a lakosság öt százalékát, a többi vallási felekezet népességen belüli aránya elenyésző, nem éri el a két százalékot sem.

Az evangélikus lelkészek sokat tettek az oktatás fellendítéséért a Mária Terézia-féle Ratio Educationis előírásainak (1777) szellemében. Jelen értekezés kereteit a lelkész, polihisztor *Tessedik Sámuel* közismert tevékenységének bemutatása messze meghaladja, ő a kor igényeinek megfelelő nevelési módszerek bevezetésével, új tantárgyak oktatásával igyekezett szellemi fejlődést hozni a helyi szlovákok és magyarok számára. Olvasó-

[1] A szarvasi katolikus templomban 1885-ig tartottak a szlovák nyelvű misék.

könyvet írt, a meglévő iskolákat átalakíttatta, új iskolát építtetett, sőt új tanítási módszerek bevezetése mellett is kardoskodott. Ki kell emelnünk az 1780-ban létrehozott mezőgazdasági szakiskoláját, ahol külön gyakorlókert, saját költségén létrehozott könyvtár és mezőgazdasági eszköztár is létesült [volt év, amikor 991 tanulója volt iskolájának!]. Meghonosította a selyemhernyó-tenyésztést is. Eredményeit az államhatalom is elismerte, *II. József* kitüntette, és két alkalommal ajánlották fel neki az országos tanfelügyelői posztot, amit elutasított. Elveinek bizonyítékául az őt egyedül követő *Farkas Jónás* tanító a Szarvason megrendezett 1787-es esperesi gyűlés alkalmával egybegyűlt világi és egyházi vezetők részére 375 leánytanuló(!) bevonásával bemutatót tartott az osztályszervezetben, külön tantárgyak mentén zajló oktatás eredményességéről, fényes sikerrel.

Tessedik temploma és iskolája

Tessedik tevékenysége esetenként „rövidlátás” miatt komoly ellenállásba ütközött, ami hivatalát is veszélyeztette, így oktatási elvei átütő eredményt nem értek el, iskolája 1796-ban bezárta kapuit. Az iskola bezárása nemzetközi visszhangot(!) váltott ki, melynek hatására *I. Ferenc* Habsburg-uralkodó kérésére és támogatásával – elismerve az iskola jelentőségét és oktatási

elveit, módszereit – az iskola 1798-1806 között ismét megnyitotta kapuit.

1822-ben a település újjáalapításának nagyszabású centenáriumi ünnepségét a Tessedik által építtetett evangélikus templomban rendezték meg. *„A karzaton hat hegedű, két klarinét három trombita és dob hangjai vegyültek a hatalmas orgonahangok közé. Az úrvacsora kiszolgálása után két szónoklat tartatott és pedig magyar nyelven Gaal József, tót nyelven Machula Gábor által.*[2]"

Placskó István

Az evangélikus egyház a vészterhes időkben is hívei mellett állt. Az 1848-49-es szabadságharc idején a szarvasi evangélikus egyház egy harangját ajánlotta fel ágyúöntésre[3]. A kiképzett nemzetőrök *Jancsovics István* evangélikus lelkész[4] vezetése alatt vonultak el Makóra. A szarvasi honvédek és nemzetőrök döntő többsége 1848 őszén az Arad környéki harcokban esett el, tiszteletükre a kormány által elrendelt országos gyászünnep keretében a Tessedik-templomban szlovák és magyar nyelvű gyászszertartást tartott Jancsovics István és *Placskó István*[5].

A szarvasi istentiszteletek nyelve 1855-ig csak a cseh biblikus nyelv volt, ettől az évtől kerültek rendszeresítésre minden vasárnap és ünnepnapon a magyar nyelvű istentiszteletek is. Ezzel párhuzamosan született meg az 1855. évi augusztus 15-i presbiteri ülésen az a döntés, hogy az addig csak cseh biblikus nyelven vezetett presbiteri ülési jegyzőkönyveket cseh biblikus nyelven és magyarul is vezetni fogják.

A katolikus felekezet

Az 1722-ben Szarvast újjáalapítók evangélikus felekezetűek voltak. Az evangélikusok egyeduralma a településen 1788-ig töretlen. 1784-ben Békés megye feliratot intézett II. Józsefhez, kezdeményezi Szarvason római katolikus plébánia létrehozását. Ezt követően 1788 januárjában a helybéli evangélikusok felháborodásától tartva a békési esperes, *Hidassy Jakab* megbízta *Vámossy György* szarvasi jószágigazgatót, hogy az okot titokban tartva egy nagyobb házat vásároljon Szarvason, amely a plébános számára lakásul is és kápolnaként is szolgálna. 1788. március 25-én a település első római katolikus plébánosa megtartotta első miséjét a paplakban. A jószágigazgató

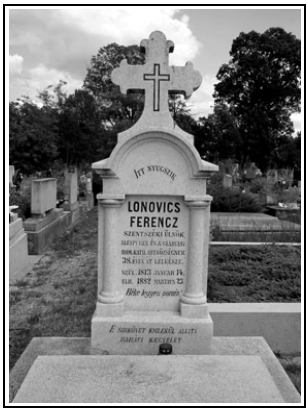
2 Zsilinszky Mihály: Szarvas város történelme és jelen viszonyainak leírása 46. p.

3 Dr. Nádor Jenő: Szarvas 1848-ban, 61.p.

4 Jancsovics István javasolta Honvédelmi Egylet létrehozását Szarvason – Dr. Maday Pál: Szarvas története, 167.p.

5 Dr. Nádor Jenő: Szarvas 1848-ban, 55.p.

ezt követően a helyi elöljáróság ellenkezését figyelmen kívül hagyva az evangélikus temető egy részét átengedte a katolikusoknak, és a kántor részére a földesúr által adott anyagi támogatásból házat vásárolt. A földesúr támogatásával a katolikusok harangot kaptak, azonban azt templom hiányában egy fából készült haranglábban akarták elhelyezni, amire nem volt anyagi forrásuk. A harangláb költségét a helyi evangélikus hívők adták összse. 1790-ben meghalt *Lajos János* plébános, helyét *Kriniczky Antal* foglalta el. Az ő feljegyzése szerint ekkor a katolikus felekezetű hívők száma Szarvason 103 lélek volt. A plébánosok személye sűrűn cserélődött, kettő-négy évente új pap irányította a kicsi nyájat. A helyi katolikus egyház sok adományt kapott.

Lonovics Ferenc síremléke az Ótemetőben

A következő meghatározó plébános 1802-1829 között *Szarka György* volt, aki alatt a katolikus hívek száma 600-ra növekedett. Új plébánia létesült, majd 1805-ben megalakult az első katolikus iskola Szarvason, végül a nagy álom is megvalósult, 1811. augusztus 12-én felszentelésre került a katolikus templom.[6] A felszentelésen Szarka György plébános cseh biblikus nyelven szónokolt, magyarul az endrődi plébános, *Csák Ferenc* prédikált. Szarka halála után megint gyors egymásutánban váltották egymást a plébánosok, majd ismét egy meghatározó személy, *Lonovics Ferenc* következett, akit Szarvas kegyurai, a Bolza-grófok is messzemenően támogattak erkölcsileg és anyagilag egyaránt. Lonovics 1844–1882 között látta el a plébánosi teendőket. Egyik legnagyobb sikere, a szinte vérre menő harc után, a második katolikus elemi iskola létrejötte volt, melynek érdekében az ezt ellenző egész helyi elöljáróságga szemben, az ügyet a vármegyén át a székesfővárosi minisztériumig vitte, sikerrel. Az iskola 1873-ban megnyitotta kapuit. Halála után *Dinya János* lett a plébános 1882–1886-ig, aki nem volt meghatározó egyéniség, csupán egy lényegi változást eredményező döntést hozott: megszüntette az addig rendszeres szlovák miséket. Ezután a prédikációk csak magyar nyelven folytak. Helyét ismét egy emblematikus lelkész foglalta el. *Szirmay László* 1886-1915 között működött. Érdemei elismeréséül 1915-ben nagyváradi kanonoknak nevezték ki. A létrejövő Vörös Kereszt szarvasi fiók egyletének elnöki feladatait is ellátta. Szirmay helyére 1915-ben a nagyváradi szeminárium lelki igazgatóját, *Fetzer József*et nevezték ki szarvasi plébánossá.

---

6 Dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története 253. p.

Az izraelita felekezet

Szarvasra az első izraelita 1829-ben érkezett *Weinberger Mózes* személyében[7]. 1836 előtt nehézkes volt az izraeliták országon belüli lakóhelyváltása, mert erkölcsi bizonyítványhoz volt kötve, amelyet gyakorta úgy játszottak ki, hogy például valami javadalomra nagy árat ígértek azzal a kikötéssel, hogy abban felekezeti társaik is letelepedhessenek. Ezt a trükköt használta Szarvason *Berger Izsák*, aki négyszeres árat ígért a helyi kocsma bérleti jogáért, ha vele együtt más izraeliták is megtelepedhetnek. Az 1836-os jogszabályi könnyítést követően a betelepülő izraeliták száma megugrott, 1848-ban elérte a 200 főt. Összetartozásuk erősítésére 1839-ben egyesületet hoztak létre *Khevra Kadischa* néven. Hitközségi elnökükké 1844-ben *Engel Lipótot* választották. Fürdőházzal már 1850-ben rendelkeztek. 1852-ben *Strasser Lipót*ot választották rabbinak. 1856-ban imaházuk is megépült, melyhez 5000 tégla erejéig a község is hozzájárult.[8] Az izraeliták körében az ortodoxok és a neológok között komoly felekezeti vita alakult ki, ennek okán végleges rabbi hosszú évekig nem volt, csak rabbihelyettes, akinek viszont személye sűrűn változott, így nem volt rá mód, hogy valaki emblematikus személlyé válhasson. Gyakorta előfordult, hogy az öcsödi vagy a szentandrási izraeliták döntötték el, ki legyen Szarvason a rabbi. Nagyobb összeget ajánlottak fel a szarvasi izraelitáknak, ha azt a személyt választják meg rabbinak, akit ők javasolnak. A hitközség kormányzását egy szűk képviselő-testület irányította, amely elnökből, elnök-helyettesből, két kurátorból és egy pénztárnokból állt.

Az ortodoxok az említett hitviták után 1872-ben 60 fővel kiváltak. Mivel azonban önállóan nem voltak képesek anyakönyvi hivatal fenntartására, így önállóságukat 1890-ben elvesztették. Ezt követően 1913-ig mint imaegylet működtek, ekkor ismét visszanyerték önállóságukat. Istentiszteleteiket és iskolájukat az egyik tagtársuk által felajánlott házban tartották a teljes vizsgált korszakban.

A református felekezet

A reformátusok száma 1830-ban 30 fő, 1860-ban 100 fő volt. 1900-ban 541 fő, a vizsgált korszak végére meghaladta a 600 főt. A református egyház Szarvason 1918 februárjában jött létre. Istentiszteleteiket az evangélikus ótemplomban tartották.

* * *

---

7 Dr. Neumann Jenő: Szarvas Nagyközség története, 263. p., Neumann az adat forrásául a szarvasi községi levéltárban található hivatalos izraelita összeírást említi.

8 1856. június 19-i községi tanácsi jegyzőkönyv – Dr. Neumann Jenő nyomán

Az evangélikus egyház által végzett tevékenység ezer szállal kötődött és alapjaiban határozta meg az oktatás, e fontos polgári intézmény helyzetét Szarvason. 1722-től (ez a betelepülés éve!) Szarvas és a közigazgatásilag hozzá tartozó tanyavilág népiskoláit – meghatározó módon – az evangélikus egyház tartotta fenn. Az általuk végzett munka példaértékű. Ezt igazolja a precízen vezetett evangélikus presbiteri összeírás, mely szerint például 1868-ban 3000 tanköteles korú gyermek volt Szarvason, akik közül 2462 járt iskolába (22 iskola van ekkor, egy tanítóra 150 gyermek jutott!), ezzel az eredménnyel az írni-olvasni tudás tekintetében a város országos szinten a 19. helyen állt a települések rangsorában. Az iskolába nem járók százalékos arányát tekintve országosan a 10. legjobb eredményt könyvelhette el. Korszakos jelentőségű evangélikus tanítódinasztiák jöttek létre.

A népoktatás mellett ki kell emelnünk az evangélikus egyház szerepét az 1834-ben Szarvasra települt, (1802-ben Mezőberényben létrejött) evangélikus főgimnázium működtetésében, mely azóta is működik, jelenleg Vajda Péter Evangélikus Gimnázium néven. A gimnázium a volt Tessedik-féle mezőgazdasági iskola épületében kezdte meg működését, első igazgatója is a Tessedik-féle mezőgazdasági iskola volt tanára, *Skolka András* lett.[9] Az evangélikus egyház lelkészei tanárai is voltak a gimnáziumnak, sőt az 1848-49-es szabadságharc leverése után a megszűnés küszöbére jutott gimnázium működéséhez a szarvasi lelkész, Placskó István esperes által elindított adakozási mozgalom biztosította a fennmaradásához szükséges anyagi hátteret.[10]

Benka Gyula

1860-ban terv készült arra, hogy a tanítónak készülő diákok számára a főgimnázium VI. évfolyamának befejezése után a VII. évfolyamtól ennek megfelelő speciális szakképzések is legyenek. Ennek koordinátora 1862-től az iskola meghatározó tanára, *Benka Gyula* lett. A két „intézmény", a gimnázium és a tanítóképző szimbiózisa hosszú évtizedekig fennmaradt. 1907-ben vált ki és lett önálló a tanítóképző ágostai hitvallású evangélikus Luther Tanítóképző Intézet néven, első igazgatója *Papszász Gyula* volt. Diákjainak száma 1862–1917 között 10 és 70 között mozgott. Így a felsőoktatás szarvasi megjelenését is az evangélikus egyháznak köszönhetjük.

Ezzel párhuzamosan történt kísérlet egy egyéves teológiai tanfolyam indítására a főgimnáziumot elvégző, a papi pályára készülő diákok számára, ahol az egyházi diszciplínákat szlovákul, illetve cseh biblikus nyelven is a helyi lelkészek oktatták, ez a képzés 1864–1868 között működött.

---

9 Benka Gyula: A szarvasi főgymnázium története, 11.p.

10 Dr. Nádor Jenő: A Vajda Péter gimnázium története, 15.p.

A vizsgált korszakban, igaz, kis számban, de volt Szarvason katolikus és izraelita felekezet által fenntartott iskola is.

A római katolikus iskola 1805-ös megalakulásakor a tanítói teendőket *Molnár József* látta el. A második iskola megalakulását követően *Lichtenwerther Antalt* választották tanítónak. A harmadik katolikus iskola 1901-ben nyilt meg. A tanítók között a 20. században két tanítónőt is találunk *Lászlóffy Mária* és *Salacz Nelly* személyében.[11]

Az 1853-ban megnyílt izraelita elemi iskola két tanítóval a vizsgált korszakban végig működött, a legmagasabb tanulólétszám 1890-ben 85 tanuló volt. Az ortodoxok kiválásukat követően saját iskolát létesítettek, amely 1878-tól a vizsgált korszak végéig egy rövid, ötéves megszakítást kivéve, folyamatosan működött egy tanítóval, a legmagasabb tanulólétszám 40 tanuló volt.

A polgári intézmények közé tartozó egyesületek alapítása és működtetése tekintetében is a szarvasi felekezetek közül meghatározó szerepet játszott az ágostai hitvallású evangélikus, a katolikus és az izraelita egyház. A felekezetek által irányított helyi egyesülettípusok közül az alábbiak emelhetőek ki.

A szarvasi ágostai evangélikus vallás keretében szerveződött egyletek:

– Szarvasi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség Tisztviselőinek Segélyező Egylete[12],
– Protestáns Leányegyesület,
– Békés megyei Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztény Egyházmegyei Tanítóegylet,

A szarvasi katolikus vallási alapokon szerveződött egyesületek:

– Rózsafüzér társulat,
– Jézus Szent Szíve társulat,
– Skapuláré társulat,
– Keresztes Hadjárat (Szent Kereszt Hadserege),
– Katolikus Népszövetség[13].

Izraelita alapon szerveződött egyesület

– Szarvasi Izraelita Nőegylet[14]

A tanulmány 4. részét ***Az oktatás, mint kiemelkedő polgári intézmény szerepe a mezőváros életében*** *címmel a 30. számunkban közöljük.*

---

11 Dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története, 262. p.

12 Dr. Maday Pál: Szarvas története, 214.p.

13 Dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség történet, 260–261. p.

14 Zsilinszky Mihály: Szarvas város történelme és jelen viszonyainak leírása címmel 1872-ben megjelent munkája, a hat szarvasi egyesület között nevesíti az izraelita nőegyletet.

Dr. Merényi-Metzger Gábor

A nemes Tessedik család három generációja

Az alábbi, adattár jellegű publikációban a nemes Tessedik család első három generációjának tagjaival, illetve az egyes személyek legfontosabb életrajzi adataival ismerkedhetünk meg. A genealógiai szakirodalom ugyanis a famíliának jóval kevesebb tagjáról tesz említést, mint az a valóságban volt.[1] Nagy Iván például mindössze 13 személyt (Sámuelt, gyermekeit: ifjabb Sámuelt, Dánielt, Józsefet, Pált, Károlyt, Ferencet és Jankát, valamint ifjabb Sámuel gyermekeit: Károlyt, Terézt, Lujzát, Lajost és Annát) sorol fel[2], Karácsonyi János pedig csupán 5 családtagról (Sámuelről, fiairól: ifjabb Sámuelről és Ferencről, valamint ifjabb Sámuel fiairól: Károlyról és Lajosról)[3] tesz említést. Ráadásul ezek a munkák nem igen térnek ki az egyes családtagok anyakönyvi adataira, azaz a születéseknek, házasságoknak és halálozásoknak a helyeire, valamint időpontjaira. Jómagam tehát arra vállalkoztam, hogy összegyűjtsem a különböző anyakönyvi adatokat tartalmazó dokumentumokat és ezek alapján ismertessem a nemes Tessedik família tagjait. Illetve, hogy a felkutatott források birtokában sok, a családdal kapcsolatos adatot javítsak, pontosítsak és kiegészítsek.

I. GENERÁCIÓ

Tessedik Sámuel

Tessedik Sámuel és Lang Erzsébet gyermeke.
Született a Pest vármegyei Albertiben, 1742. április 20-án.[4]
Házasságot kötött először a Békés vármegyei Szarvason, 1768. július 13-án Markovitz Teréziával.[5]
Házasságot kötött másodszor a Hont vármegyei Selmecbányán (ma a

---

1 A nemes Tessedik család történetéről ld.: Karácsonyi János: Békésvármegye története. III. köt. Gyula, 1896. 254. o.; Kempelen Béla: Magyar nemes családok. X. köt. Budapest, 1931. 309. o.; Merényi-Metzger Gábor: A Tessedik család nemessége és címere. In: Szarvasi Krónika, 24. köt. Szarvas, 2010. 95–98. o.; Nagy Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzékrendi táblákkal. XI. köt. Pest, 1865. 119–121. o.; etc.

2 Nagy: i. m. 120. o.

3 Karácsonyi: i. m. 254. o.

4 Magyar Nagylexikon. XVII. köt. Budapest, 2003. 386. o.; Magyar Pedagógiai Lexikon. Főszerk.: Báthory Zoltán és Falus Iván. III. köt. Budapest, 1997. 542. o.; Új Magyar Életrajzi Lexikon. VI. köt. Főszerk.: Markó László. Budapest, 2007. 696. o.; etc.

5 MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR (a továbiakban MOL). X 3462. A szarvasi evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai (a továbbiakban: X 3462). II. köt. Vegyes anyakönyvek. 369. o.

szlovákiai Banská Štiavnica), 1792. január 2-án nemes Lissovinyi Karolinával.[6]
Meghalt Szarvason, 1820. december 27-én.[7]
Gyermekei: (1) 1–13, (2) 14–18.

II. GENERÁCIÓ

1. **Tessedik Terézia**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1769. április 10-én.[8]
Meghalt Szarvason, 1790. március 17.[9]

2. **Tessedik Erzsébet**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1770. szeptember 4- én.[10]
Meghalt ismeretlen helyen, 1770 és 1775 között. Annyi bizonyos még, hogy nem Szarvason hunyt el, mivel a neve nem szerepel a helyi evangélikus egyház halotti anyakönyveiben. És, hogy gyermekként halálozott el, arra bizonyíték, hogy Tessedik Sámuelnek 1775. december 20-án született egy másik Erzsébet nevű lánya.[11] Valamint az is, hogy Tessedik az önéletírásában, mint fiatalon, himlőben elhunyt gyermekét említi.[12]

3. **Tessedik Mária**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1772. január 9-én.[13]
Meghalt Szarvason, 1775. július 5-én.[14]

4. **Tessedik Anna**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1773. december 27-én.[15]
Meghalt Szarvason, 1777. február 14-én.[16]

---

6 ŠTÁTNY ARCHÍV V BANSKEJ BYSTRICI. Zbierka cirkevnỳch matrik (a továbbiakban ZCM). Evanjelický a. v. farský úrad Banská Štiavnica. Inv. č. 160. Str. 356.

7 MOL. X 3462. XXI. köt. Meghaltak anyakönyve. 411. o.

8 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 383. o.

9 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 620. o.

10 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 417. o.

11 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 527. o.

12 Tessedik Sámuel önéletírása. Ford.: Zsilinszky Mihály. Szarvas, 1942. 66. o.

13 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 452. o.

14 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 890. o.

15 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 489. o.

16 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 900. o.

5. **Tessedik Erzsébet**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1775. december 20- án.[17]
Meghalt Szarvason, 1777. július 28-án.[18]

6. **Tessedik (II.) Sámuel**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1777. február 20- án.[19]
Házasságot kötött a Békés vármegyei Orosházán, 1809. május 8-án Szimonidesz Johannával.[20]
Meghalt a Békés vármegyei Mezőberényben, 1821. április 13-án.[21]
Gyermekei: 6/1–6/7.

7. **Tessedik Dániel**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1779. január 30-án.[22]
Meghalt Szarvason, 1779. december 3-án.[23]

8. **Tessedik Erzsébet**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1781. január 20-án.[24]
Meghalt Szarvason, 1785. január 4-én.[25]

9. **Tessedik (II.) Dániel**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1782. október 1-jén.[26]
Házasságot kötött a Sáros vármegyei Eperjesen (ma a szlovákiai Prešov), 1807. november 3-án Marschalkó Mária Erzsébettel.[27]

---

17 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 527. o.
18 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 903. o.
19 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 549. o.
20 MOL. X 3441. Az orosházi evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai (a továbbiakban: X 3441). II. köt. Vegyes anyakönyvek. 226. o.
21 MOL. X 3434. A mezőberényi német evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai (a továbbiakban: X 3434). X. köt. Meghaltak anyakönyve. 73. o.
22 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 583. o.
23 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 921. o.
24 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 622. o.
25 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 957. o.
26 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 655. o.
27 ŠTÁTNY ARCHÍV PREŠOVE (a továbbiakban: SAP). ZCM. Evanjelický a. v.

Meghalt a Sáros vármegyei Kisszebenben (ma a szlovákiai Sabinov), 1838. június 12-én.[28]
Gyermekei: 9/1–9/6.

10. **Tessedik Klára**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1784. szeptember 15-én.[29]
Meghalt Szarvason, 1785. május 22-én.[30]

11. **Tessedik József**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1786. március 5-én.[31]
Házasságot kötött a Szabolcs vármegyei Nyírbátorban, 1821. május 10-én nemes Fáczonyi Imre és Zmeskal Zsuzsanna lányával, Mária Annával.[32]
Meghalt valószínűleg Nyírbátorban, valamikor 1847 előtt.[33] Ennek ellenére a halálesete nem szerepel sem a nyíregyházi – ennek volt a leányegyháza Nyírbátor – evangélikus-, sem a nyírbátori református-, sem pedig a nyírbátori római katolikus egyházak matrikuláiban.
Gyermekei: 11/1–11/2.

12. **Tessedik Klára**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1788. március 4-én.[34]
Meghalt Szarvason, 1790. május 29-én.[35]

13. **Tessedik János**

Tessedik Sámuel és Markovitz Terézia gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1791. március 15-én.[36]
Meghalt ismeretlen helyen, 1791 és 1809 között. Annyi bizonyos még, hogy nem Szarvason hunyt el, mivel a neve nem szerepel a helyi evangélikus egyház halotti anyakönyveiben. És az is tény, hogy 1809 előtt halálozott el, mivel nincs feltüntetve az 1809. február 17-én kiállított

---

farský úrad Prešov. Inv. č. 914. Str. 1–2.

28 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1050. Str. 22.

29 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 691. o.

30 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 963. o.

31 MOL. X 3462. II. köt. Vegyes anyakönyvek. 717. o.

32 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1046. Str. 76.

33 Békés Megyei Levéltár (a továbbiakban: BML). IV. A. 1. b. Békés vármegye Nemesi Közgyűlésének iratai. 13/1847.

34 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 6. o.

35 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 627. o.

36 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 67. o.

nemesi oklevélben.[37] Maga Tessedik pedig az önéletírásában, mint fiatalon, himlőben elhunyt gyermekekét említi.[38]

14. **Tessedik Terézia**

Tessedik Sámuel és nemes Lissovinyi Karolina gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1792. november 7-én.[39]
Meghalt Szarvason, 1794. szeptember 10-én.[40]

15. **Tessedik Pál**

Tessedik Sámuel és nemes Lissovinyi Karolina gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1794. január 22-én.[41]
Házasságot kötött Pesten, a Deák téri evangélikus templomban, 1821. szeptember 4-én Nisnyánszky György lányával, Jozefával.[42]
Meghalt Budán, 1834. április 30-án.[43]

16. **Tessedik Károly**

Tessedik Sámuel és nemes Lissovinyi Karolina gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1795. szeptember 13-án.[44]
Meghalt ismeretlen helyen, 1819 után. Ezen év szeptember 25-én ugyanis még bizonyosan életben volt, mivel ekkor nevezték ki Békés vármegye tiszteletbeli jegyzőjévé.[45]

17. **Tessedik Johanna**

Tessedik Sámuel és nemes Lissovinyi Karolina gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1798. május 25-én.[46]
Házasságot kötött Szarvason, 1820. november 12-én Mikula (később Mikolay) Istvánnal.[47]
Meghalt Orosházán, 1862. március 5-én.[48]

---

37 BML. IV. A. 1. a. Békés vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyvei. 57/1810.; MOL. A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár. Libri Regii. 62. köt. 821–827. o.

38 Tessedik: i. m. 67. o.

39 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 98. o.

40 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 698. o.

41 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 122. o.

42 MOL. X 2137. A Budapest-Deák téri német evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolata (a továbbaikban: X 2137). VII. köt. Házasultak anyakönyve. 6. o.

43 MOL. X 2137. XI. köt. Meghaltak anyakönyve. 132. o.

44 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 161. o.

45 Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája 1715–1848. Gyula, 2009. 481. o.

46 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 229. o.

47 MOL. X 3462. XV. köt. Házasultak anyakönyve. 218. o.

48 MOL. X 3441. XXVI. köt. Meghaltak anyakönyve. 30. o.

18. **Tessedik Ferenc**

Tessedik Sámuel és nemes Lissovinyi Karolina gyermeke.
Született Szarvason és megkeresztelték ugyanott, 1800. február 22-én.[49]
Házasságot kötött Bécsben, 1837. május 1-én Isabella von Natorp bárónővel.[50]
Meghalt Bécsben, 1844. július 24-én.[51]
Gyermeke: 18/1.

III. GENERÁCIÓ

6/1. **Tessedik Sándor János**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1810. március 24-én.[52]
Meghalt Mezőberényben, 1818. április 8-án.[53]

6/2. **Tessedik Lajos Miklós**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1811. október 11-én.[54]
Meghalt Mezőberényben, 1814. július 25-én.[55]

6/3. **Tessedik (II.) Károly Gyula**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1813. május 27-én.[56]
Házasságot kötött a Békés vármegyei Gyulán, 1842. január 29-én gyergyószentmiklósi Kövér Gergely lányával, Annával.[57]
Meghalt a Bihar vármegyei Nagyváradon (ma a romániai Oradea), 1887. augusztus 2-án.[58]

---

49 MOL. X 3462. III. köt. Vegyes anyakönyvek. 280. o.

50 KATHOLISCHES PFARRAMT ST. MARIA ROTUNDA IN WIEN. Trauungsbuch. Bd. IV. S. 139. Reihenzahl 11.

51 EVANGELISCHES PFARRAMT A. B. IN WIEN INNERE STADT (a továbbiakban: EPWIS). Sterbebuch. Bd. 1844. Reihenzahl 171.

52 MOL. X 3434. IV. köt. Keresztelték anyakönyve. 132. o.

53 MOL. X 3434. X. köt. Meghaltak anyakönyve. 64. o.

54 MOL. X 3434. IV. köt. Keresztelték anyakönyve. 161. o.

55 MOL. X 3434. X. köt. Meghaltak anyakönyve. 46. o.

56 MOL. X 3434. IV. köt. Keresztelték anyakönyve. 195. o.

57 MOL. X 5292. A gyulai római katolikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai. XV. köt. Házasultak anykönyve. 130. o.

58 ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR. Plakát- és Kisnyomtatványtár (a továbbiakban: OSZK. PéKt). Tessedik Károly gyászjelentése (Nagyvárad, 1887. augusztus 2.)

6/4. **Tessedik (II.) Lajos Ferdinánd**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1815. január 6-án.[59]
Meghalt ismeretlen helyen, 1854 és 1887 között. Bizonyosan tudjuk ugyanis, hogy 1854-ben a Békés vármegyei Békéscsabán élt, mint mérnök.[60] A neve azonban már nem szerepel Károly bátyja 1887. augusztus 2-án kelt gyászjelentésében.[61]

6/5. **Tessedik Terézia Zsuzsanna**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1816. október 9-én.[62]
Házasságot kötött ismeretlen helyen és időpontban nagyenyedi Mezey Istvánnal.
Meghalt ismeretlen helyen, 1887 után. Tény ugyanis, hogy a neve még szerepel Károly bátyja, 1887. augusztus 2-án kelt gyászjelentésében.[63]

6/6. **Tessedik Ludovika Johanna**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1818. november 3-án.[64]
Házasságot kötött Mezőberényben, 1836. március 19-én Lápossy József karcagi jegyzővel.[65]
Meghalt ismeretlen helyen, 1887 után. Tény ugyanis, hogy a neve még szerepel Károly bátyja, 1887. augusztus 2-án kelt gyászjelentésében.[66]

6/7. **Tessedik Anna Mária**

Tessedik (II.) Sámuel és Szimonidesz Johanna gyermeke.
Született Mezőberényben, 1820. augusztus 27-én.[67]
Házasságot kötött ismeretlen helyen és időpontban Fornszek Gusztávval.
Meghalt ismeretlen helyen, 1887 után Tény ugyanis, hogy a neve még szerepel Károly bátyja, 1887. augusztus 2-án kelt gyászjelentésében.[68]

---

59 MOL. X 3434. IV. köt. Kereszteltek anyakönyve. 230. o.
60 Ádám (Áchim) Gusztáv: Békéscsaba műszaki vonatkozású alkotásai. Békéscsaba, 1930. 19.
61 OSZK. PéKt. Tessedik Károly gyászjelentése (Nagyvárad, 1887. augusztus 2.)
62 MOL. X 3434. IV. köt. Kereszteltek anyakönyve. 264. o.
63 OSZK. PéKt. Tessedik Károly gyászjelentése (Nagyvárad, 1887. augusztus 2.)
64 MOL. X 3434. IV. köt. Kereszteltek anyakönyve. 296. o.
65 MOL. X 3434. VII. köt. Házasultak anyakönyve. 74. o.
66 OSZK. PéKt. Tessedik Károly gyászjelentése (Nagyvárad, 1887. augusztus 2.)
67 MOL. X 3434. IV. köt. Kereszteltek anyakönyve. 322. o.
68 OSZK. PéKt. Tessedik Károly gyászjelentése (Nagyvárad, 1887. augusztus 2.)

9/1. **Tessedik Mária Terézia**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született a Sáros vármegyei Kurimán (ma a szlovákiai Kurima) és megkeresztelték a Sáros vármegyei Margonyán (ma a szlovákiai Marhaň), 1808. szeptember 11-én.[69]
Házasságot kötött ismeretlen helyen és időpontban nemes Passuth I Istvánnal.
Meghalt ismeretlen helyen és időpontban.

9/2. **Tessedik Anna Erzsébet**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született Kisszebenben, 1810. november 19-én.[70]
Házasságot kötött ismeretlen helyen és időpontban Spirko Györggyel.
Meghalt az Abaúj-Torna vármegyei Kassán (ma a szlovákiai Košice), 1881. december 11-én.[71]

9/3. **Tessedik Antal Rudolf**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született Kisszebenben és megkeresztelték ugyanott, 1814. április 6-án.[72]
Meghalt Kisszebenben, 1838. március 3-án.[73]

9/4. **Tessedik Dorottya Karolina**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született Kisszebenben és megkeresztelték ugyanott, 1817. január 2-án.[74]
Meghalt ismeretlen helyen és időpontban. Annyi bizonyos még, hogy nem Kisszebenben hunyt el, mivel a neve nem szerepel a helyi evangélikus egyház halotti anyakönyveiben.

9/5. **Tessedik (III.) Sámuel Péter Pál**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született Kisszebenben és megkeresztelték ugyanott, 1821. június 29-én.[75]
Meghalt ismeretlen helyen és időpontban. Annyi bizonyos még, hogy nem Kisszebenben hunyt el, mivel a neve nem szerepel a helyi evangélikus egyház halotti anyakönyveiben.

---

69 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Marhaň. Inv. č. 628. Str. 134.

70 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1045. Str. 185.

71 ŠTÁTNY ARCHÍV V KOŠICIACH. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Košice. Inv. č. 62. Str. 6.

72 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1045. Str. 195.

73 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1050. Str. 22.

74 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1045. Str. 199.

75 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1045. Str. 207.

9/6. **Tessedik (II.) József Benjámin**

Tessedik (II.) Dániel és Marschalkó Mária Erzsébet gyermeke.
Született Kisszebenben és megkeresztelték ugyanott, 1824. május 3-án.[76]
Meghalt ismeretlen helyen és időpontban. Annyi bizonyos még, hogy nem Kisszebenben hunyt el, mivel a neve nem szerepel a helyi evangélikus egyház halotti anyakönyveiben.

11/1. **Tessedik Zsuzsanna**

Tessedik József és nemes Fáczonyi Mária Anna gyermeke.
Született valószínűleg Nyírbátorban, 1822 körül. Ennek ellenére a születése nem szerepel sem a nyíregyházi evangélikus-, sem a nyírbátori református-, sem pedig a nyírbátori római katolikus egyházak matrikuláiban.
Házasságot kötött Kisszebenben, 1847. február 11-én Wittenberger Sámuellel.[77]
Meghalt valószínűleg Kisszebenben, 1901 után. Férje, Wittenberger Sámuel 1901. március 11-én kelt gyászjelentésében ugyanis még szerepel a neve.[78]

11/2. **Tessedik Imre Sámuel**

Tessedik József és nemes Fáczonyi Mária Anna gyermeke.
Született Nyírbátorban és megkeresztelték ugyanott, 1824. május 4-én.[79]
Házasságot kötött ismeretlen helyen és időpontban losonczi Gyürky Amáliával.
Meghalt a Pozsony vármegyei Pozsonyban (ma a szlovákiai Bratislava), 1886. március 14-én.[80]

18/1. **Tessedik (II.) Ferenc János**

Tessedik Ferenc és Isabella von Natorp bárónő gyermeke.
Született Bécsben, 1838. február 3-án.[81]
Házasságot kötött Bécsben, 1888. május 26-án Sophie von Flotow bárónővel.[82]
Meghalt a galíciai Turze-Pole-ban (ma a lengyelországi Turzepole), 1893. november 29-én.[83]

---

76 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1045. Str. 211.

77 SAP. ZCM. Evanjelický a. v. farský úrad Sabinov. Inv. č. 1047. Str. 594.

78 OSZK. PéKt. Wittenberger Samu gyászjelentése (Kisszeben, 1901. március 12.)

79 MOL. X 3711. A nyírbátori református egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai. III. köt. Kereszteltek és házasultak anyakönyve. Ker.99. o.

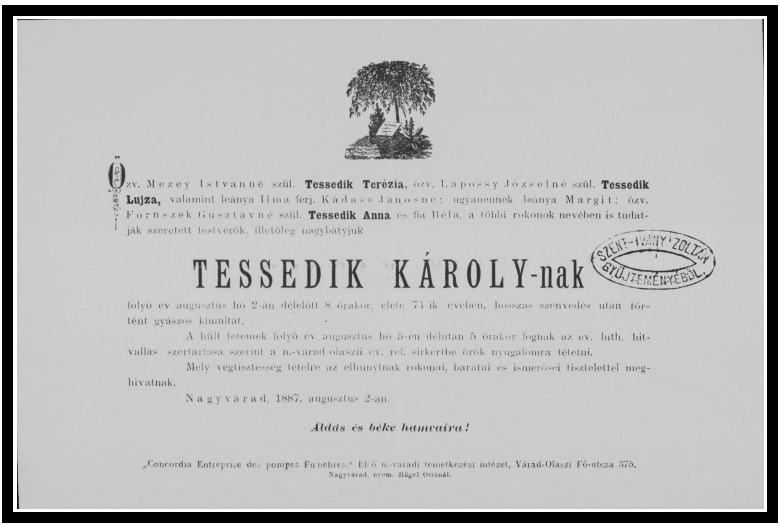
80 ARCHÍV HLAVNÉHO MESTA S. R. BRATISLAVY. ZCM. Slovensko-mad'arskỳ evanjelický a. v. farský úrad Bratislava. Inv. č. 723. Str. 201–201.

81 EPWIS. Taufbuch. Bd. 1838. Reihenzahl 21.

82 Genealogisches Handbuch des Adels. Band 88. Limburg an der Lahn, 1963 (a továbbiakban: GHA, 1963). 99.

83 GHA, 1963. 305.

Képmellékletek

Özv. Mezey Istvánné szül. **Tessedik Terézia**, özv. Láposs y Józsefné szül. **Tessedik Lujza**, valamint leánya Ilma férj. Kádass Jánosné; ugyanennek leánya Margit; özv. Fornszek Gusztávné szül. **Tessedik Anna** és fia Béla, a többi rokonok nevében is tudatják szeretett testvérök, illetőleg nagybátyjuk

TESSEDIK KÁROLY-nak

folyó év augusztus hó 2-án délelőtt 8 órakor, élete 74-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos kimultat.

A hült tetemek folyó év augusztus hó 3-án délután 5 órakor fognak az ev. luth. hitvallás szerlartása szerint a n.-váradolaszii ev. rel. sirkertbe örök nyugalomra tétetni.

Mely végtisztesség tételre az elhunytnak rokonai, barátai és ismerősei tiszlelettel meghivatnak.

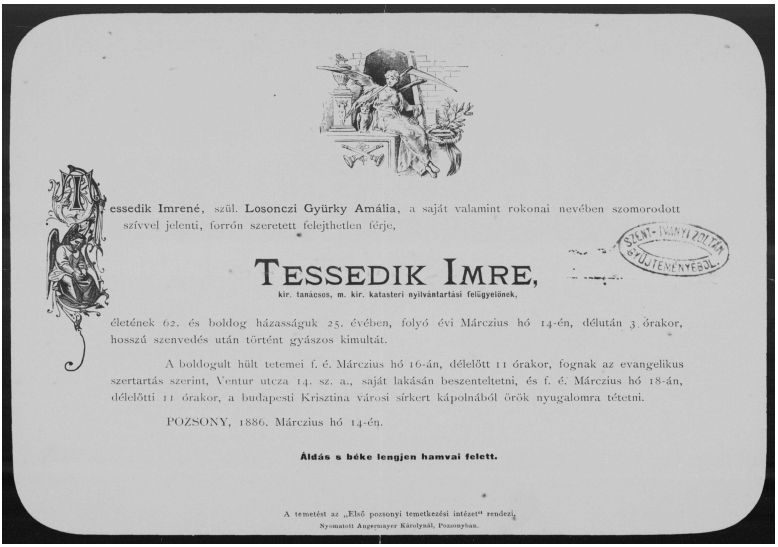
Nagyvarad, 1887. augusztus 2-án.

Áldás és béke hamvaira!

„Concordia Entreprnæ des pompes Funebres." Első n.-váradi temetkezési intézet, Várad-Olaszi Fő-utcza 375.
Nagyvarad, nyom. Hügel Ottónál.

SZLNY-IVÁNYI ZOLTÁN GYŰJTEMÉNYÉBŐL

Tessedik (II.) Károly gyászjelentése

Tessedik Imrené, szül. **Losonczi Gyürky Amália**, a saját valamint rokonai nevében szomorodott szívvel jelenti, forrón szeretett felejthetlen férje,

TESSEDIK IMRE,

kir. tanácsos, m. kir. katasteri nyilvántartási felügyelőnek,

életének 62. és boldog házasságuk 25. évében, folyó évi Márczius hó 14-én, délután 3 órakor, hosszú szenvedés után történt gyászos kimultát.

A boldogult hült tetemei f. é. Márczius hó 16-án, délelőtt 11 órakor, fognak az evangelikus szertartás szerint, Ventur utcza 14. sz. a., saját lakásán beszenteltetni, és f. é. Márczius hó 18-án, délelőtti 11 órakor, a budapesti Krisztina városi sírkert kápolnából örök nyugalomra tétetni.

POZSONY, 1886. Márczius hó 14-én.

Áldás s béke lengjen hamvai felett.

A temetést az „Első pozsonyi temetkezési intézet" rendezi.
Nyomatott Angermayer Károlynál, Pozsonyban.

SZLNY-IVÁNYI ZOLTÁN GYŰJTEMÉNYÉBŐL

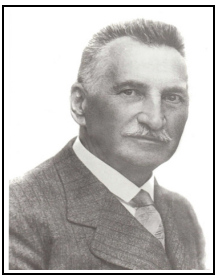
Tessedik Imre gyászjelentése

Elfelejtett szarvasiak

Dr. Vitális György

Nagyapám, dr. Vitális István szarvasi kötődései

Származás

Annak ellenére, hogy *Dr. Vitális István* (1871–1947) a ma Orosházához tartozó Szentetornyán született, negyedíziglen szarvasi származású. Édesapja *Vitális István* (1836–1899) molnár és ácsmester annak idején a szentetornyai Schossberger-majorban dolgozott, így Nagyapám ott született. Édesanyja *Tóth Zsuzsanna.* A születési bizonyítványa Jegyzet rovatában a „Szarvasiak" megjegyzés olvasható. A rokonok egykori szállás-helyére a *Vitális-dűlő* helynév is utal. Emlékét *Koszorús Oszkár* kezdeményezésére Szentetornyán a *Vitális István* utcanév őrzi.

Nagyapámnak *Vitális Pál* nevű ükapja (1753–1807) valószínűleg a felvidéki Szepességből az 1700-as évek második felében került Szarvasra, ahol 1774. február 20-án a szarvasi születésű *Bakos Annával* (1758–1814) kötött házasságot. Esketésüket *Tessedik Sámuel* végezte. Ez időtől kezdve minden apai és anyai származású felmenője Szarvason született.

KIVONAT

az [illegible] ág. hitv. evang. kor. egyházközség 18[illegible]. évi keresztelési anyakönyvéből.

Ezennyolcadik [illegible] hónapnak tizenhetedik napjáról.

Folyó szám	Éve és napja: a születés	Éve és napja: a keresztelés	A megkereszteltek neve	A megkereszteltek neme: fiú	A megkereszteltek neme: leány	A törvényes vagy törvénytelen	A szülők neve, vallása, állapota	Lakhely	Keresztszülők neve, állapota	Keresztelő lelkésze	Jegyzet
153	1871 Március 19	17	Jakobus	1	-	1	-	Vitális Jakobus molnár, Ref. Szarvason evang.	Az [illegible] papján	Vitális Jakab, [illegible] Vitális Judit	Szabó Károly Lipót	Szarvason

Az eredeti bérma után kiírta és kiadta Orosházán, 1928. év [illegible] hó [illegible] napján.

[illegible]

Keresztelési anyakönyvi kivonat

Dédapja, *Vitális János* (1777–1851) és nagyapja, *Vitális Pál* (1802–1855) szűcsmesterek voltak, utóbbi az anyakönyvi bejegyzés szerint: opificis pellio magister [elöljáró szűcsmester] tisztséget viselt, míg édesapjától, *Vitális Istvántól* már gyermekkorában megtanulta az ácsmesterséget, így a Buda 1945. évi ostroma során megsérült Otthon utcai háza javítási munkálatait – mint műegyetemi tanár – saját kezűleg végezte.

Tanulmányok

Elemi iskolai tanulmányait részben Szentetornyán, részben Szarvason végezte. 1882-ben került: a Békési Ágost. Hitv. Evang. Egyházmegye patronálása alatt álló Szarvasi Főgimnáziumba, ahol az 1889/90-es tanévben jó eredménnyel érettségizett. Gimnáziumi évei alatt számos jutalomban részesült. Így pl. a *Székács József*-féle jutalom, a *Balthazár József*-féle arany, a *Haviár Dániel*-féle jutalom és a Roth–Teleki díj. Gimnáziumi osztályfőnöke a polyhistor *Chovan Károly* (1839–1922) magyar-latin-görög nyelv, természetrajz, mennyiség- és természettan szakos tanár volt, aki a VIII. osztályban számára a természettant tanította.

Chovan Károly nagyanyámnak, *Chovan Etelkának* nagybátyja, keresztapja, majd házassági tanúja is volt. Megemlítem, hogy Chovan Károly 1862–1874 között a selmecbányai ev. főgimnáziumban rendes tanárként tanított, onnan *Zsilinszky Mihály* utódaként a Szarvasi Főgimnázium tanárává választották meg. Nagyapám pedig, mint az ő tanítványa, szintén a Selmecbányai Ev. Főgimnáziumban kezdte meg tanári működését. Kettejük helycseréje ezáltal – érdekes módon – szinte kódolva volt!

Az akkori szokásnak megfelelően az érettségit követően 32 osztálytársával 1890. június hó 21-én ún. „találkozási szerződést” kötött. Ebben többek között megjelölték az 1900. július hó első napján du. 3 órakor a főgimnázium dísztermében tartandó összejövetel időpontját.

A Körös-parti Athén szellemisége őt is megragadta, felvértezte, elindította és végigkísérte élete további szakaszain, ihletet és erőt adva minden megpróbáltatás elviselésére, illetve helytállásra. Érettségi után beiratkozik a Budapesti Tudományegyetemre, ahol 1894-ben földrajz-természetrajz szakos tanári oklevelet szerez. Ugyanott avatták 1904-ben az ásványtan, földtan, földrajz szaktárgyakból bölcsészdoktorrá.

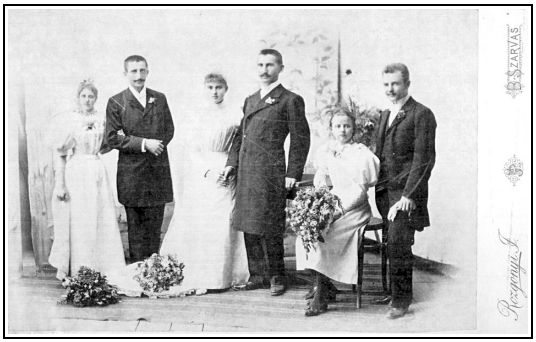
Életút

1893-ban *id. Lóczy Lajos* mellett tanársegéd a budapesti műegyetemen, 1894-ben a budapesti Trefort utcai Gyakorló Gimnáziumban tanár, és még az 1894-es évtől a Selmeczbányai Ág. Hitv. Ev. Lic. Főgimnázium földrajz -természetrajz szakos tanára. Közben 1903-ban a Selmeczbányai Bányászati és Erdészeti Akadémián, 1904-től Főiskolán adjunktus, majd 1912-ben rendes főiskolai tanár. Először az ásvány- földtani, majd már Sopronban 1923-tól 1941-ig a földtan- terepismeret-tani tanszéket vezette. 1920-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1945-ben rendes tagja.

Szakmai tevékenység

Sokoldalú elméleti és gyakorlati munkássága során részt vett a Balaton környékének tudományos tanulmányozásában, továbbá az Erdélyi-medence, az Egbell környéki és kárpátaljai szénhidrogén feltárására irányuló részletes földtani térképezésekben. Életének legfontosabb gyakorlati eredményeit a szénkutatás terén érte el. Javaslatára a Nagyegyházi-medencében nagytömegű alsóeocén (paleocén) barnakőszenet, a zirci-jásdi-medencében őskátrányдús eocén barnakőszenet, az esztergomi területen, a Ligethegyen, továbbá a Kecskehegy-Borókáshegy szerkezeti medencében alsó eocén barnakőszenet tártak fel. A Magyaregregy-Nagymányok között, útmutatásai alapján mélyített fúrások a Mecsek hegységi triász kőszénvagyont gyarapították. A mátraaljai pannóniai fás barnakőszenek felkutatásával is sokat foglalkozott. Tanári és szénteleptani munkásságát Magyarország szén-előfordulásairól 1939-ben írott, volt tanítványainak ajánlott könyve koronázza.

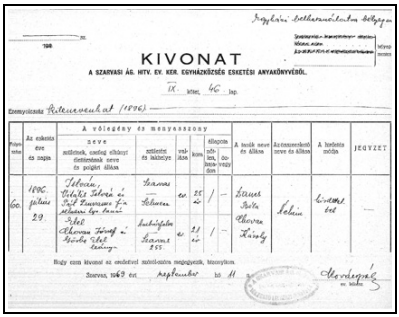
Házasság

Vitális István és Chovan Etelka esküvői fényképe (1896). Balra Chovan Károly és neje, jobbra Dancs Béla és neje.

Az 1896-os évben Szarvason házasságot kötött *Chovan József* néptanító és *Görbe Etelka* Ambrózfalván született, Chovan Etelka (1875–1966) nevű lányával. Esküvőjüket 1896. július 29-én a szarvasi Ev. Ótemplomban tartották. Esketű lelkészük *Áchim Ádám* volt, az esküvői tanúk: Chovan Károly és *Dancs Béla,* az oskolai tanács tagja voltak.

Temetés és szülőlátogatás

KIVONAT

A SZARVASI ÁG. HITV. EV. KER. EGYHÁZKÖZSÉG ESKETÉSI ANYAKÖNYVÉBŐL.

Esketési anyakönyvi kivonat

Selmecbánya, Sopron, Budapest és Szarvas között hol egyedül, hol feleségével, *Etelkával* együtt számtalanszor – sokszor nehéz körülmények között – megtette az utat. 1899. szeptember 20-án részt vett a szeptember 19-én tüdőlobban elhunyt Édesapja ótemetői temetésén, amelyen a temetést két lelkész (*Placskó István* és *Melis János*, valamint *Molnár* kántor) végezte.

Nagyapámnak a szülői házhoz való ragaszkodását jellemzi az a naplórészlet, melyben azt írja le, hogyan látogatta meg Selmecbányáról édesanyját. Az 1920. évi naplójegyzeteiből a következőket idézem:

„1920. II. 19. csütörtök.

2 órakor d. u. indulás Selmecről (Banska Stiavniča), Hronská Breznicáról [Garamberzencéről] gyorsvonattal 1.45 kor. ...Losonc Fülek között civilek csomagvizsgálatot tartottak. Útlevelet is kértek. Füleken nem várt kocsi. Szerencsére Ragyolcig kocsin mehettem. Onnan gyalog 10 órakor értem [Salgó] Tarjánba [14 km]. Csak Somoskőújfalun tartóztattak fel. A szivar jótékony hatású volt. Csak felületesen vizsgálták a hátizsákomat.”

„1920. IV. 3. szombat.

Reggel indulás Szolnokra, onnan 12.00 délben kellett volna a vonatnak Mezőtúr felé menni, de nem ment. Teherrel Szajolig. Onnan gyalog Mezőtúrra [31 km]. ½ 8 kor ott. Megháltam a vasúti (Kossuth) szállóban.”

„1920. IV. 4. vasárnap.

Reggel kis eső. [Édesanyám meglátogatására] 8 kor indultam gyalog Szarvasra [21 km]. ½ 12 kor érkeztem meg. Az Árpád-szállóban ebédeltem.”

„1920. IV. 5. hétfő.

*Pohl*nak dohányt. *Lujzá*nak cipőtalpat, cukrot. Mamának adtam 2000 Koronát. 10 kg hájra (á 160 K) és 2 mázsa búzára á 200 K. Kerének adtam 6000 Koronát sertésekre, melyet a mama házi gazdája hizlal feliből. Kerinek adtam 5000 Koronát a folyószámla tartozásuk kifizetésére és a ház vételárára (60 000 K), illetve régi segítsége visszatérítésére. Du. 4 órakor indulás gyalog Mezőtúrra [21 km].”

„1920. IV. 17. szombat.

Hajnalban Hatvanból Salgótarjánba. Onnan 9-kor Fülekre. ½ 11 kor (régi idő) tovább gyorssal. Este ½ 6 kor Selmecre.”

Az 1929. évi Édesanyja meglátogatására vonatkozó naplójegyzetéből a következőket idézem:

„1929. január hó 18. péntek.

7.20 gyorssal Czeglédig, onnan gyors motorral Szolnokig (5.40 P), onnan sz. vonattal Szarvasra (6.70).”

„Édesanyám a 7-ik hete fekszik, úgy látszik, bélhurutja van. Ma nem evett. Nincs étvágya. Majd kávét. Megismert. A nyáron elviszem Pestre, a házunkba. „Meghalok én addig.” Molnár orvos meglátogatja. *Anna* mindent elkészített vett sírhelyet (5), halotti ruhát (35 P). Ezt kifizettem s adtam 100 P.-őt a szükségletekre.

Az arca változatlan, de a pirosság eltűnt, testben lefogyott: élő váz.

D. u. 3.52 vissza Pestre (0.6 + 7.20).”

„1929. febr. 5. kedd.”

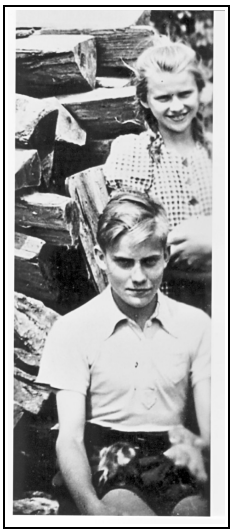
[Végelgyengülésben] „Meghalt édesanyám d. e. 10 órakor. Etussal [Sopronból] Pestre.”

„1929. febr. 6. szerda.

Pestről 9.45 gyorssal Szarvasra”

„Koporsó 130 P, koszorú 25 P, Szelényi [János] ev. pap 25 P, sírásás 7 P + 4 P, borravaló, harangozás 10 P.”

„Édes Anyám sírja Pohl Gáboré közelében s a főút végén Édes Atyámé [mellett].”

Unokái, Gyuri és Ili a Jókai utcában

„1929. febr. 7. csütörtök.

D. e. ¼ 9 kor Dr. Molnár János orvosnál, 3 vizitért 12 pengőt fizettem.”

„Este 9 órakor Mezőtúrra s $1^{h}24'$ éjjel Bpestre.”

Az 1944-es évben Szarvason

1944. március 19-én vasárnap a német csapatok megszállták Magyarországot. Ezt követően megindultak a szövetségesek légitámadásai. A magyar kormány rendeletet adott ki, hogy azok a gyermekek, akiknek lehetőségük van vidékre távozni, éljenek azzal.

Nagyapám részéről kézenfekvő volt, hogy *Ili* húgommal és Anyámmal együtt Szarvason keres számunkra lehetőséget a kiköltözésre. Az április 3-án lezajlott légitámadást követően, április 5-én szerdán leutazott Szarvasra, és azonnal megkezdte számukra és számunkra a szálláshelyek keresését. A sok bejárást követően végül is a volt Chovan-háznál (Arany János u. 186.) kötött ki, ahol akkor *Hajas Endre,* a

Szarvasi Hitelbank főkönyvelője *Kis Etelka* nevű feleségével lakott. Ott helyezkedett el Nagyanyámmal *Etus*sal. Az első napokban az unokák és édesanyjuk is ott laktak.

Az 1944. évi szarvasi tartózkodása során szülei sírját is felkereste, helyüket naplójában rögzítette.

„Itt nyugszik az Úrban
Vitális Istvánné Tóth Zsuzsanna
élt 93 évet, meghalt 1929. febr. 5."

„Mellette *Varga Jánosné*. Közvetlenül előttük *Simkovics* orgonista tanító. Könnyű megtalálni, murva a főúton feltűnő a *Povázsay* és *Brachna* család nagy fekete sírköve mögött *Bankó János* fekete sírköve, közvetlen mögötte édesanyám *Vitális Istvánné* fejfája."
„Édesanyám sírjánál gyomot kitisztítottam. Fejfájára fehér rózsacsokrot tettem."

„Édesapám sírja, a régi ev. temető K-i részében a halottas háztól É felé vezető út végén [édesanyja sírja közelében, de bent] *Licskó János* és felesége *Janurik Zsuzsanna* sírköve megett, a 3. sorban. Tölgy fejfa, bádoglemezzel védett. (Mögötte *Bátor György.*)"

„A boldog feltámadás reménye alatt itt nyugszik
Vitális István
élt 63 évet
megh. 1899. szept. 19-én
Béke poraira"

Dédszüleim sírját, illetve sírhelyét 2009. május 7-én *Kergyik Gyurka,* unokabátyámmal felkerestem. Dédapám sírja gyakorlatilag eltűnt, míg dédanyámé nagyjából rögzíthető volt.
A temetőben a további sírokat figyelte meg:

„Itt nyugszik Chovan Károly főgimn. tanár 1839-1922."
„Vajda Péter: „Az igazság szava áthatóbb a mennydörgésnél, az igaztalanság villámot hord keblében."
„Koren Istvánné sz. Neumann Julianna." „Műveltségénél csak szerénysége, szerénységénél csak szeretete volt nagyobb."
„1824-91 Chovan Zs. [igmond] orgonista tanító [ükapám] működő lap."

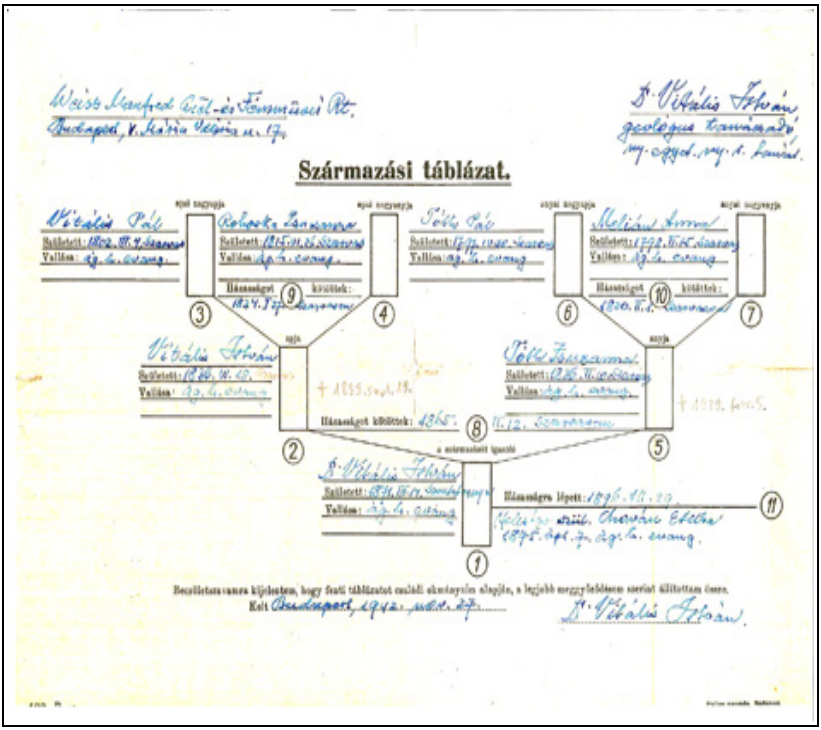
Az 1944-es év nyara számára amellett, hogy szakmai kérdéseit állandóan figyelemmel kísérte, a rajongásig szeretett unokáival történt törődés, illetve foglalkozás jegyében telt el. Naplójegyzeteiből a következőket emelem ki:

„1944. április 10. [Húsvét] hétfő."

Részt vett *Gyuri* unokája ótemplomi konfirmációján. Ez volt unokája első legnagyobb közéleti szereplése, amikor a nagy gyülekezet előtt *Kello Gusztáv* esperes úr vele mondatta el az apostoli hitvallást.

Származási táblázata összeállítása végett Kello esperes úrral már 1942-ben felvette a kapcsolatot.

Származási táblázat

„1944. április 11. kedd.”

Unokái és édesanyjuk [*Iluci*] számára *özv. Túri Györgyné* III. ker. Jókai Mór utca 154. sz. házában szerzett lakhatást.

„1944. április 13. csütörtök”-ön felesége, Etus 5.26 sz. v. Budapestre utazott, *Gyuri* és *Ili* unokáit és *Iluci* menyét az Árpádban ebéden látta vendégül.

„1944. április 18. kedd.”

Gyuri unokájával a dió- és akácfák árnyékában tanulmányai ébrentartása végett rendszeresen konzultált, és kettesben megkezdték a kertben tervezett légoltalmi bunker kiásását. Példát mutatva arra, hogy nagy tudása ellenére a kétkezi munka sem volt idegen számára. Nem győzte hangoztatni, hogy az embernek mindenhez kell értenie, de leginkább ahhoz, amire éppen szüksége van. Ezzel is a polihisztor szava csendült ki beszédéből.

Unokája az egyik szarvasi diófaágon egyszer nyolc diót talált egymás mellett, amelyre ő is akkor figyelt fel életében először.

„1944. május 4. csütörtök.”

Iluci a 10^h40’-es vonattal Budapestre utazott. Május 11-i visszaérkezéséig Ilire Etus, Gyurira éjjelente Ő vigyázott.

„1944. május 18. csütörtök.”

Gyuri unokáját elvitte a Körös partján álló, Magyarország közepét jelképező stilizált szélmalomhoz. A malom akkori felirata: *„Az igazság győz, Isten malmai lassan őrölnek. Itt volt itt lesz Nagy Magyarország közepe.”* volt.

Unokáival állandóan foglalkozott, akik a Jókai Mór utcából kerékpárral mentek át az Arany János utcába, ahol Ilinek, hogy kedvet csináljon a tanuláshoz, mindenféle mulatságos matematikai példát adott fel, Gyuri érdeklődését fölrajzi, földtani és természetrajzi példákkal elégítette ki. Természetesen Szarvas és a környék nevezetességeire is felhívta a figyelmet, utalva a szarvasi kötődéseire vonatkozó gyermekkori és fiatalkori élményeire.

„1944. június hó 2. péntek”

Nagy esemény volt a község felett áthaladó amerikai bombázógépek gyakori megjelenése. Naplójában leírta, hogy „csütörtökről péntekre éjjel erős sokszoros zúgás jelezte, hogy idegen repülőgépek húznak át Szarvas felett. Reggel megtudtuk, hogy egy gyújtóbombát a közeli Zöldpázsiton dobtak le, a tüzet eloltották. Reggel ½ 9-kor több csoportban 220–230 repülőgép vonult el felettem.” A Nap által megvilágított ezüstösen csillogó számos gépmadár mindenkiben mély megdöbbenést váltott ki. Megjelenésüket Szarvason sziréna és harangzúgás jelezte. Ettől kezdve figyelme az egész országra kiterjedő légitámadásokra is kiterjedt.

Míg Budapestre és a többi városra az ellenséges bombák hullottak, addig Szarvason, mint a béke szigetén, unokáival boldog napokat töltött.

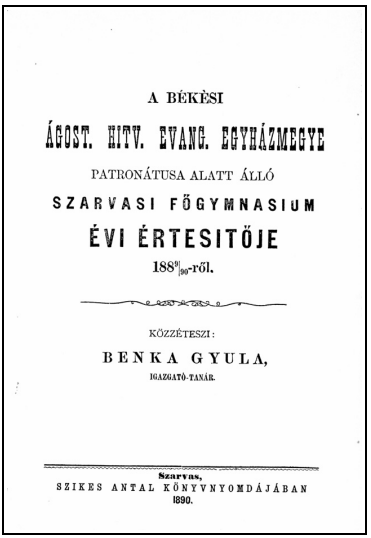
Az unokák édesanyjukkal augusztus végén nagy hirtelen hazautaztak Budapestre. Nagyapámék 1944. szeptemberének utolsó napjait még Szarvason töltötték, miközben Nagyapám geológusi szakértői tevékenysége során több ízben főleg a dunántúli szénkutatási területekre utazott.

Az 1944. szeptember 23-i naplóbejegyzésében írja, hogy „Menekülők árasztották el Szarvast.”

A szeptember 25-i budapesti hazautazásukat követően Hajas Endre 1944. október 2-i keltezésű levelében írja: *„Nagyon megörültünk annak, hogy szerencsésen megérkeztetek.”*

Az utolsó szarvasi nyár meghitt emlékei és Szarvas, valamint az alföldi táj iránti kötődései már csak a szívében éltek!

Két nyomtatvány a gimnázium dokumentumaiból

A BÉKÉSI

ÁGOST. HITV. EVANG. EGYHÁZMEGYE

PATRONÁTUSA ALATT ÁLLÓ

SZARVASI FŐGYMNASIUM

ÉVI ÉRTESITŐJE

$188^{9}|_{90}$-ről.

KÖZZÉTESZI:

BENKA GYULA,

IGAZGATÓ-TANÁR.

Szarvas,

SZIKES ANTAL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1890.

Az 1889–90-ik tanévben a szarvasi főgymnasium VIII-ik osztályának találkozási szerződése.

Találkozási szerződést kötünk,

Kelt Szarvason, 1890. évi június hó 21.

Jegyek:

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondok *Sárközi Józsefné Galát Mária* tájékoztató könyvtáros adatközlő támogatásáért és *Demeter Jolán* út- vasútépítő mérnök, unokahúgom érdemi észrevételeiért.

Irodalom

Benka Gyula (1896): A Békési Ágost. Hitv. Evang. Egyházmegye patronálása alatt álló Szarvasi Főgymnázium Évi Értesítője 1888/90-ről.
Koszorús Oszkár (1992): Orosháza jelesei 90. Orosházi Napló, augusztus 6. 6. old.
Koszorús Oszkár (1994): Vitális István (Pusztaszenttornya, 1871. márc. 14.–Budapest, 1947. nov. 9) geológus, műegyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Orosháza jelesei. Orosháza Városi Önkormányzat, 225–226. old.
Vendel Miklós (1948): Vitális István emlékezete. Földtani Közlöny, LXXVIII. 3–6. o.
Vitális György (1971): Megemlékezés dr. Vitális Istvánról (1871–1947) születése 100. évfordulóján. Bányászati és Kohászati Lapok–Bányászat, 104. 3. 190–191. .
Vitális György (2008): A Vitális család Szarvason Emlékalbum. Kézirat.
Vitális György (2009): Vitális István professzor (1871–1947), In: Dudich E. – Keményfi R. – Póka T. szerk.: A földtudomány nagy tudósegyéniségei. MTA–Didakt Kiadó, Budapest–Debrecen, 148–157. old.
Vitális György (2011): Selmeczbányától Sopronig, Szemelvények dr. Vitális István 1919–20. évi naplóiból és szakvéleményeiből. Bányászattörténeti Közlemények, XII. (VI. évf. 2.) sz. Rudabánya, 133–166. old.

Egy elfeledett szobrász

Emlékezés Csepregi Zoltánra halálának 15. évfordulóján

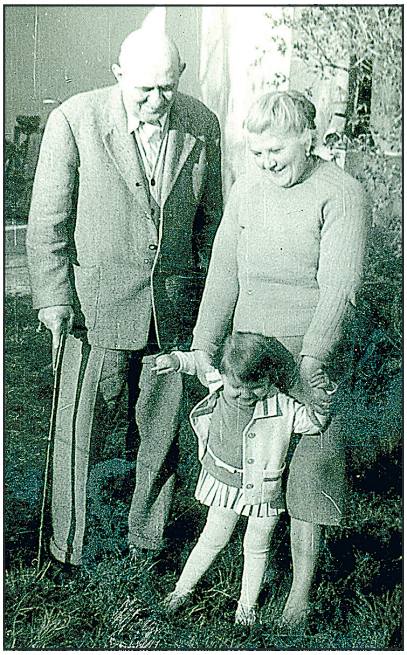

Portréja

Séta közben vagy munkába menet nap mint nap elmegyünk városunk köztéri szobrai mellett. Többnyire ismerjük a szobrok által ábrázolt személyeket és tevékenységüket, de gyakran szinte semmit sem tudunk a szobrok alkotóiról. Az egyik ilyen rejtőzködő művész, kinek a művei Szarvas több pontján is láthatók, Csepregi Zoltán, aki élete nagy részében Szarvason élt és alkotott.

Az évforduló alkalmával álljunk meg egy pillanatra, és tekintsük át a szobrászművész életét és munkásságát.

Ifj. Csepregi (Szabó) Zoltán 1931. június 7-én született a Partiumban, az Arad megyei Pankotán. Apja Szabó Zoltán kiskereskedő, anyja Balogh Julianna (1906–1973), nagyszalontai földbirtokos lánya volt. Szülei születése után hamar elváltak.

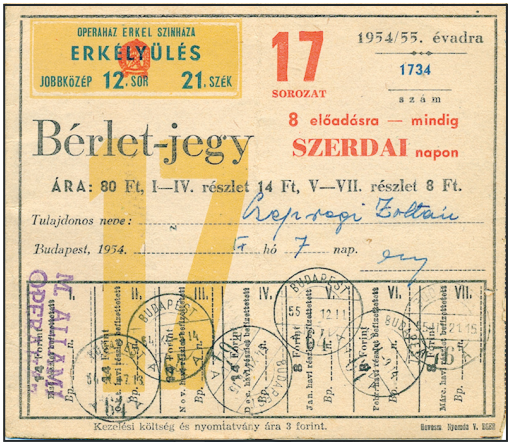
Id. Csepregi Zoltán, Balogh Julianna és unokájuk Tünde

Id. Csepregi Zoltán (1886–1964) – aki lányával, Erzsébettel Borosjenőn élt – nyolcévi özvegysége után feleségül vette Balogh Juliannát, s még a második világháború előtt Mohácsra költöztek. A háború után, 1948-ban örökbe fogadta és saját fiaként nevelte Zoltánt, aki ezt követően szintén Magyarországra költözött. Nevelőapja fontos szerepet töltött be életében, szilárd hátteret biztosított neveléséhez. Id. Csepregi Zoltánnak Erzsébet lánya és unokái mellett jutott szeretetéből nevelt fiának is. Kedvesen Druszámnak becézte, ő pedig Apácskának hívta.

Csepregi Erzsébet 1938-ban Magyarországon kötött házasságot Pálfi István szarvasi ev. lelkésszel.

Ifj. Csepregi Zoltán elemi iskoláit Pankotán kezdte 1938-ban. Majd a nagyenyedi Bethlen Gábor Református Kollégiumban, később a

háború és az anyagi gondok miatt az aradi Katolikus Gimnáziumban folytatta tanulmányait. 1951-től már Budapesten a Magyar Képzőművészeti Főiskola hallgatója, mesterei Mikus Sándor és Szabó Iván voltak. 1957-ben végezte el a főiskola szobrász szakát.

OPERAHÁZ ERKEL SZÍNHÁZA
ERKELY ÜLÉS
JOBBKÖZÉP 12. SOR 21. SZÉK
17
SOROZAT
1954/55. évadra
1734
szám
Bérlet-jegy
8 előadásra — mindig
SZERDAI napon
ÁRA: 80 Ft, I—IV. részlet 14 Ft, V—VII. részlet 8 Ft.
Tulajdonos neve: Kepiregi Zoltán
Budapest, 1954. F. hó 7. nap.
I. II. III. IV. V. VI. VII.
Kezelési költség és nyomtatvány ára 3 forint.

FŐVÁROSI VILLAMOSVASÚT
44658
1952-53
TANÉVRE
Fokozott tanulás is harc a békéért!

Tanuló színház- és villamosbérlete

Jelen volt az 56-os budapesti diáktüntetéseken, melyekről nagyon ritkán beszélt.

Művészi tehetsége hamar kibontakozott. Az enyedi években szabadidejében tusrajzokat készített Nagyenyedről és a Kollégiumról. Első szobrászleckéit a pankotai Fekete Árpád szobrásztól kapta. Aradi diákéveiben nem volt kiváló tanuló, de könyveit gyakran telerajzolta karikatúrákkal. Mivel nagy futballrajongó volt, elkészítette az aradi futballcsapat tagjainak karikatúráját. Minden idők leghíresebb romániai futballistáját, Pecsovszky (Peci) Józsefet még szobor formájában is megörökítette.

Leányával, Tündével

A főiskola elvégzése után Pécsett dolgozott, mint dekoratőr és kirakatrendező. Hatvanas évek elején nevelőapja és édesanyja, Balogh Julianna Szarvasra költöztek, id. Csepregi Zoltán lánya Erzsébet és ev. lelkész férje Pál-

fi István családja közelébe. Így sokat járt Szarvasra, itt is nősült meg, 1961-ben Szin Ilonával kötött házasságot, s 1962-ben Szarvasra költözött. Házasságukból egy lányuk született, Tünde.

Városunkban a Vas- Fémipari Szövetkezetben dolgozott mint formatervező és dekoratőr. Alkotásai (domborművek, mozaikok) még ma is díszítik a Vasipari épületeit.

Munka után szobrászkodott, először a kultúrház pincéjében, majd házának műtermében. Nem sokan tudtak arról, hogy egy jellegzetes szarvasi kockaház olyan bohém zugot rejteget, ami akár a párizsi Montmartre-a is beillett volna. A műterem ócska, kopott bútorokkal volt berendezve, melyeket a szobrokhoz használt agyag és plasztelin tovább szennyezett. Mindig szólt a klasszikus zene, a cigarettafüstöt vágni lehetett, és a készülőben lévő agyagszobrok jellegzetes szaga úszott a levegőben. Nem szerette, ha ott zavarták. Ez volt a menedéke, innen kizárta a mindennapi életet. Csak a klasszikus zene, az irodalom és a képzőművészet „léphetett be" és a Szabad Európa Rádió adásai formájában egy kis politika. Legtöbbször csak a család pulikutyájával osztotta meg a műtermét és családtagjaival, akiket sokszor megmintázott, modellt is ültek neki. Ilyenkor élvezet volt vele beszélgetni irodalomról, zenéről, utazásról; vagy politikáról vitatkozni. Sokszor részt vett, és nyert a rádió *Ki nyer ma? Játék és muzsika tíz percben* adásaiban.

A Vasipariban, formatervezett kilincsek „társaságában"

Anyagi helyzete miatt nem sokat utazott, de jobban ismerte Párizst, Firenzét, Rómát, Bécset, mint sokan, akik többször jártak ott. Mikor 1979-ben először ment „nyugatra", Párizsba a lányával, a tíznapi ott-tartózkodás alatt soha nem vette elő a térképet. Pontosan tudta, hogy lehet eljutni gyalog vagy metróval a Louvre-ba, a Musée Rodin-be és más párizsi nevezetességekhez. Valószínűleg gondolatban már ezerszer végigjárta az útvonalakat.

A hetvenes évektől közös kiállításokon mutatta be műveit Szarvason, Békéscsabán és Szegeden. Első köztéri szobrára Szarvas város adott megbízást 1976-ban a gimnázium névadója, Vajda Péter szobrának megformá-

zására. Utána több köztéri szobra is készült:
Ady Endre-portré
(mészkő, 1979, Szarvas, Városi Könyvtár),
dr. Gruber Ferenc-mellszobor
(bronz, 1981, Szarvas, Öntözési Kutató Intézet),
Szalay Mihály-mellszobor
(bronz, 1985, Szarvas, Haltenyésztési Kutató Intézet),
Petőfi Sándor-portré
(gránit, 1986, Szarvas, 3. sz. Általános Iskola),
Erdélyi József-portré
(bronz, 1989, Vésztő-Mágor, Történelmi Emlékpark),
Kovács Imre-portré
(bronz, 1991, Vésztő-Mágor, Történelmi Emlékpark).

Készül a Petőfi-szobor

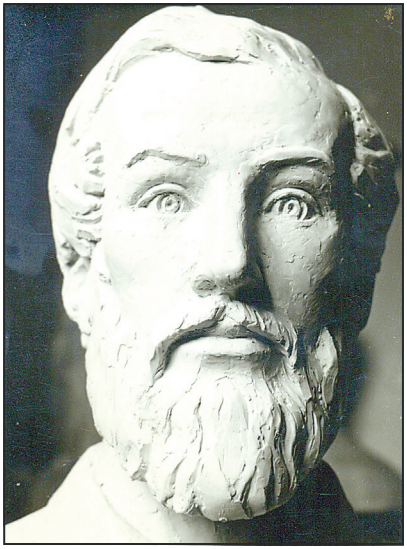
Köztéri szobrai mellett számos kisplasztikát készített híres művészekről, zenészekről és családtagjairól. Haláláig alkotott. 2000. április 13-án szívinfarktus következtében hunyt el. Kérésére édesanyja és nevelőapja mellé temették el a szarvasi Újtemetőben. Utódai más pályát választottak. Lánya dr. Mester Tünde kutatóbiológus a Michigani Egyetemen. Fiúunokája dr. Mester Zoltán kutató vegyészmérnök a Princetoni Egyetemen, lányunokája Mester Anna Ph.D jelölt, az afrikai spanyol és portugál nyelvű irodalom Fulbright ösztöndíjasa a Michigani Egyetemen. Bár gyermekei képzőművészeti tehetségét nem örökölték, de a zene, irodalom és a művészetek szeretetét neki köszönhetik. A szarvasi családi ház (Vajda Péter u. 46.) – mint egy családi múzeum – ma is őrzi kisplasztikáit, s emlékeztet a szobrászművész örökségére és rokonszenves személyiségére.

Lányával és unokáival

Csepregi tárlat

Szobrai

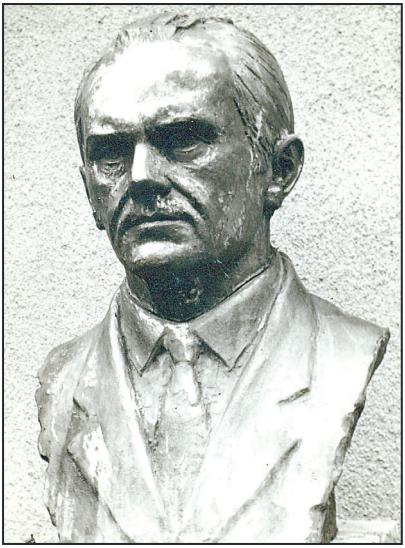
Vajda Péter

Petőfi Sándor

Tünde lánya

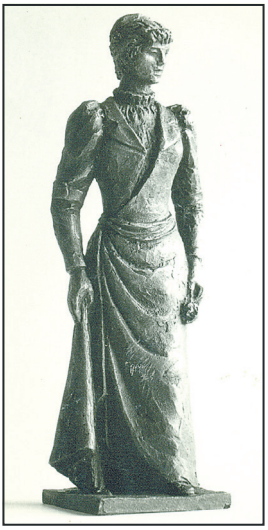

Szalay Mihály

Kisplasztikái

Madách Imre

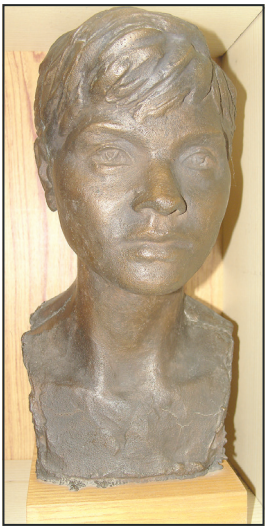
Madách Imre

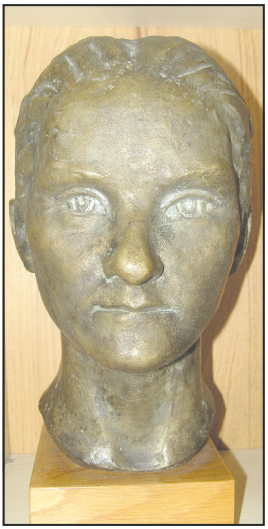
Madách Imre

Niké

Szin Ilona

Tünde

Írta: Mester Tünde, szerkesztette, és a szöveget gondozta: dr. Molitorisz Pál

A szerkesztő köszönetet mond szíves segítségéért Szin Ilona szarvasi lakosnak és a Pálfi családnak.

Elődeink életéből

Csapó Imréné Vaskor Anna

Egy parasztcsalád küzdelmes életútja

1. rész: Vaskor Mihály és felesége, Demcsák Mária

Vaskor Mihály 1939

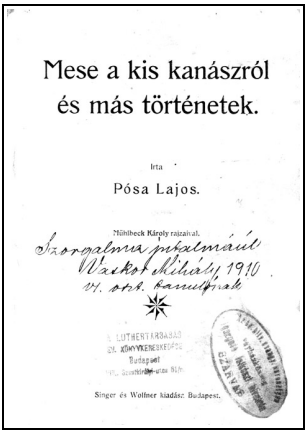
Édesapám, Vaskor Mihály 1897. április 11-én született Szarvason. 1977. január 23-án 80 évesen távozott az élők sorából, szintén Szarvason. Édesanyám, Demcsák Mária ugyancsak Szarvason született 1907. augusztus 21-én. 1999. október 29-én 92 éves korában fejezte be földi életét Budapesten. Róluk szól a következő írás.

Vaskor Mihályné 1961

Családi háttér és a gyermekkor

Apám szülei, *Vaskor János* és *Gracza Judit* parasztemberek voltak. Csak kilenc évi házasság után születtek gyermekeik. Hét gyermekük közül öten élték meg a felnőttkort. *Erzsébet* három-, *György* hatévesen távozott. *Mária* is fiatalon távozott a földi életből. 1891-ben született,de pontosan nem tudni, hány évet élt. Az öccse – az én apám – ugyanis az orosz hadifogságból, Irkutszkból 1916-ban írt levelében őt is üdvözölte. Édesapám a család ötödik gyermeke volt. 6 elemit végzett és két ismétlőt. Egyszer hajdan mosollyal mondta, hogy ő tiszta 1-es tanuló volt. Mi, gyerekek erre szörnyülködve néztünk rá. Aztán megmagyarázta, hogy akkor az 1-es volt a legjobb osztályzat. Ez már egészen más, így megnyugodtunk. Megőrizte a jó tanulásért kapott egyik mesekönyvét, majd az unokáinak ajándékozta. A bizonyítványát is az unokáknak adta.

Mese a kis kanászról
és más történetek.

Irta

Pósa Lajos.

Singer és Wolfner kiadása Budapest.

Édesanyám szülei *Demcsák János* és *Litauszki Mária* voltak, szintén földművesek, 8 hold földön gazdálkodtak. Öt gyermekük született. Sajnos csak hárman élték meg közülük a felnőttkort. Anna hét-, Erzsébet ötéves korában – tragikus körülmények között – egyszerre fulladt bele a Körösbe. Erről mi, gyerekek nem is tudtunk! A mama is csak 90 évesen mondta el nekem. Addig mi abban a hiszemben voltunk,

hogy anyuék csak hárman voltak testvérek. Akkor értettem meg, miért kapta *Zsuzsi* nővérem az *Erzsébet* utónevet is, és én miért éppen *Anna* lettem. Édesanyánk így emlékezett a tragikus sorsú testvéreire. 90 éves koráig megőrizte húga, *Demcsák Annuska* első. osztályos számtanfüzetének borítóját és két lapját.

Anyukánk volt az elsőszülött a családban. Édesanyját korán elveszítette. Mindössze 10 éves volt, mikor félárván maradt. Az édesapja nyomban megnősült! A mostoha rosszul bánt a három kis árvával. Édesanyánk – annak ellenére, hogy csak négy elemit végzett – tájékozott, gyakorlatias, racionális gondolkodású, talpraesett, ügyes asszony volt.

Hadifogság az I. világháborúban

Vaskor Mihály 1915-ben

Édesapámat 18 évesen besorozták katonának. Az orosz frontra került. Hét évig volt hadifogoly Oroszországban. Csupán egy golyó lőtte át a bal csuklóját úgy, hogy azt egyformán tudta mozgatni előre és hátra. Oroszországi hadifogsága alatt évekig Irkutszkban dolgozott, szénbányában. Az egyszerű orosz emberek jó szívvel viseltettek a hadifoglyok iránt, bár nem volt szabad érintkezniük velük. Pl. egy orosz asszony – a tiltás ellenére is – odaszaladt a gyalogló hadifogolycsapathoz, s apánknak két főtt tojást csúsztatott a zsebébe midőn egy falun haladtak át. Megmaradt egy Oroszországból 1916. május 7-én írt levele, melyben tudatja szüleivel, hogy egészséges. Címe: M. Kir. 305. Honv. ezr. 3. zlj. 10. század 1. szakasz. Tábori posta 126. Egy másik levelet 1917. október 25-én írt Szibériából. Ebben panaszkodik, hogy még egy levelet sem kapott szüleitől mostanában.

A szülők nagyon aggódtak fiukért, ezért a Vöröskereszt segítségével keresni kezdték. Kaptak is választ apám nevében, melyet nem ő írt, hiszen német nyelven írták, s apám nem tudott németül csak magyarul, tótul és oroszul. Ezt a levelet 1917. november 30-án írták Szibériában, egy fogolytáborban. A hadifogoly ekkor valószínűleg nem írhatott levelet. Más fogalmazta helyette, hiszen ez nem az ő stílusa. Jött tehát a jó hír, hogy jól van, és hogy nemsokára hazamehet. Nos ebből a „nemsokáraságból" további négy év lett…

Íme, a németül írt levél magyar fordításban:

„Drága Szüleim!

Értesítem Önöket, hogy egészséges vagyok, amit Önöknek is kívánok. Meghitt, békés karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánok. A jó Isten menedéket ad nekünk és megvéd minden gonosztól, hogy ismét jó egészségben láthassuk viszont egymást nemsokára.

Üdvözöllek benneteket és csókolom a hozzátartozóimat és kívánok minden jót az új évre. Csókolom a kezüket az Önök kedves fia:

Mihály”

Édesapám elbeszélése szerint akkor a katonák a háborúban közelharcot vívtak. Ember ember ellen küzdött. Amikor rohamra küldték őket, előtte mindig vodkát osztottak nekik, hogy bátrak legyenek, „megvaduljanak”, mondta apám. (Ő sosem itta meg. Nem volt iszákos ember később sem. Ha Szarvason be is tért néha egy-egy kocsmába, csak azért tette, hogy meg ne szólják. Ő nem ivott, csak meghívta a barátját, vagy ismerősét egy-egy pohárra. Rátarti ember lévén büszke volt arra, hogy ő nem iszik.) Gyermekésszel azt kérdeztem tőle egyszer, hogy miért harcolt olyan ember ellen, akire nem is haragudott, hiszen nem is ismerte. Azt válaszolta, aki nem harcolt, azt a saját parancsnoka ott a helyszínen lelőtte. Ekkor értettem meg, milyen szörnyű és kegyetlen is a háború.

Emlékszem, mesélte, hogy nagyon sokat gyalogoltak a hóban. Fáradtak és kimerültek voltak, de menniük kellett, mert az életük volt a tét. Aki nem bírta tovább a menetelést, és leült pihenni, az örökre ott maradt. Megfagyott. – Hol aludtak éjszaka? – érdeklődtem. – A katonák mindig hordtak magukkal egy kis ásót, és a hófúvásban azzal vájtak maguknak egy kis kuckót, ott húzták meg magukat éjszakára – válaszolta.

Apám találkozott *Lenin*nel is, amikor „a nagy vezér” elment a fogolytáborba agitálni a hadifoglyokat. Hirdette nekik a kommunizmus eszméjét. Apámnál nem nagy eredménnyel.

1922-ben Vlagyivosztokba vitték, ahonnan Kamcsatka-félszigetére akarták száműzni fogolytársaival együtt, mert állítólag szökni akartak. Ám egy újabb parancsra a hajó a Dél-kínai-tenger felé vette az útját. Útirány Magyarország! Olyan meleg volt, hogy a szibériai bekecseiket bedobták a tengerbe. Közben kikötöttek a malajziai Szingapúrban, majd Indiát megkerülve a jemeni Adenben is. A Vörös-tengeren keresztül a Szuezi-csatornán át haladva végérvényesen kikötött a hajó Fiumében. Itt vonatra szálltak, és végre irány Magyarország, hét keserves év után. De hazajött apám! Annyi szenvedés és nélkülözés után végre itthon! Ám a gyilkos háborút előidéző ún. „nagyhatalmak” fiatalsága legszebb hét évét rabolták el tőle.

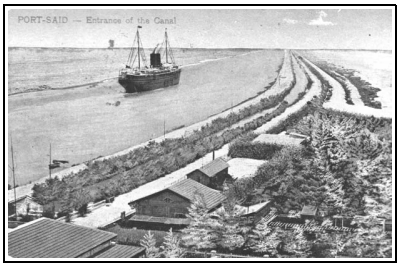
Mondhatná valaki ironikusan, de hát világot látott. Igen, de mi volt en-

nek az ára? Sok-sok szenvedés, hideg, éhezés, kilátástalanság, reménytelenség. Más körülmények között, békeidőben akár egy nagy utazás is lehetett volna, ami a különböző egzotikus tájak megismerését szolgálta.

Sajnos, apánk hadifogságáról csak emlékfoszlányaink vannak, nem is szívesen beszélt róla, s mi sem nagyon kérdeztük. Éltük a gyerekek mindennapi, gondtalan életét. Tanulás, munka, játék töltötte be napjainkat. Ma már kérdeznénk, de nincs kitől… Családunkból csak ketten maradtunk *Zsuzsi* nővéremmel, és már mi is túl vagyunk a hetvenen.

Édesapám a hadifogságból a következő tárgyi emlékeket hozta:

- egy színes hosszú övet, melyet az orosz férfiak a kívül hordott ingen, a derekukon viselnek,
- egy darab kemény, préselt teát,
- egy darab korallt,
- néhány rubelt,
- sok képeslapot a Szuezi-csatornáról.

Egy képeslap a sok közül: a Szuezi-csatorna

„Az I. világháborúban a legújabb kutatások szerint az 51 hónapig tartó küzdelem során 530 ezer magyar katona vesztette életét, 1,4 millió sebesült meg, 833 ezer esett fogságba.” (Magyar Nagylexikon 18. kötet, világháború I. címszó, 458. old.) A hadifoglyok közül az egyik az én édesapám volt. 1922-ben jött haza. Remélem, az emberiség tanult a két világháború tragédiájából, s nem lesz többé hasonló világégés.

Családalapítás

Édesapám 1925-ben – 3 évvel a hadifogságból való szabadulása után – 28 évesen megnősült. Feleségül vette a nála 10 évvel fiatalabb, igen szép, kékszemű szomszéd kislányt, az anyukámat. Házasságukból 6 gyermek született. Közülük egy kisfiú egynapos korában ún. bölcsőhalálban meghalt. Ma négy unokájuk, hét dédunokájuk és öt ükunokájuk él. A leszármazottak száma 22 fő. Közülük 18 élő utód.

A Vaskor házaspár az első unokával (1965)

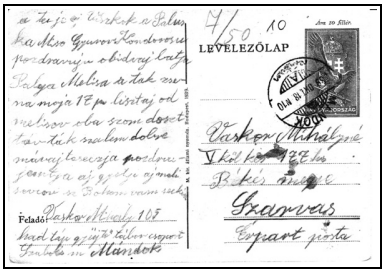
Gyűjtőtáborban a II. világháború elején

Mándok, 1939; balról Vaskor Mihály

Az I. világháborúban elszenvedett hét év hadifogság után 1939-ben, a II. világháború kitörésekor újból behívták apámat katonának. Ekkor már 42 éves és nős. Szegény mamát négy kisgyerekkel hagyta otthon. *Manyi* 14, *Juci* 12, *Bandi* 5 éves volt akkor, a kis *Zsuzsi* csupán fél esztendős. És a kilátástalanság, a reménytelenség, hiszen ősz volt, a szántás és vetés ideje. Ez az ősz nagyon szomorú volt. Kitörni készült a II. világháború. De édesapámat csupán a Szabolcs megyei Mándokra, majd Záhonyra vitték gyűjtőtáborba. Pár hónap múlva a front helyett hazaküldték. Létszámfeletti lett. Az ég kegyes volt hozzá, nem lett temetője a gyászos Don-kanyar. S hogy mikor jött haza apu? Mennyi ideig volt gyűjtőtáborban? Nem tudom. Szüleim levelezése alapján 1939. augusztus 27-én már ott volt, pedig a II. világháború csak 1939. szeptember 1-jén robbant ki, amikor a német hadsereg megtámadta Lengyelországot, 1939. október 21-én még ott volt. Tehát Magyarországon már a II. világháború kitörése előtt megkezdődött a mozgósítás, a tartalékos katonák behívása. Az egész világ a háborúra készült.

Szüleim sűrűn váltottak levelet, bizonyára nagyon hiányoztak egymásnak. Erre a 2 hónap alatt írt 21 megmaradt levelezőlap a bizonyíték, amit titokban, féltve őrzött édesanyám.

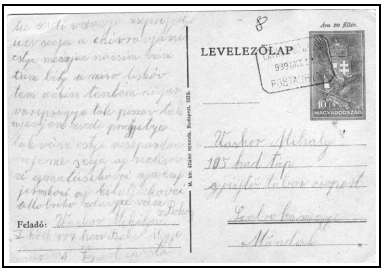

Apu levele anyunak – 1939. okt. 18. Mándok, Szabolcs megye 105. hadtáp gyűjtőtábor csoport.

„Köszöntelek, jó egészséget kívánok. Kérdezem, hogy egészséges vagy-e. Én az vagyok. Neked is jó egészséget kívánok a jó Istentől. Megkaptam a váltót is, elküldtem beváltani. Írtam neked a pénzről, hogy elég lesz 5, mert úgyis van hová költened. Tudom, hogy sok gondod van. Hiszen talán a jó Isten megsegít, hogy hazamehetek. Vigyázz mindenre, ahogy csak tudsz. És ti gyerekek csak jól viselkedjetek. Itt van Viszkos György, Paluska Mihály, Kondorosi György. Üdvözlöm mindnyájukat, bátyámat, Melis Pált is, akinek mindkét levelét megkaptam. Csak jól legyetek. Üdvözlöm a gyerekeket és Meliséket.

Isten veletek.”

Megjegyzés: A gyűjtőtáborban levő felsoroltak közül csak *Paluska Mihály*t ismertem. Ő ugyanis a mi dűlőnkön lakott, a Határút közelében. Őt sem vitték ki a frontra. Idős korában halt meg. Apám temettette el.

LEVELEZŐLAP

MAGYARORSZÁG

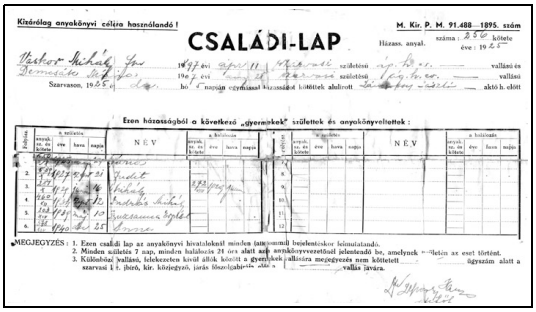
Feladó:

Anyu levele apunak 1939. okt. 21. Szarvas

„Üdvözlöm. Érdeklődöm az egészsége felől. Nekem fáj a szemem, mindkettőn árpa lesz. A gyerekek egészségesek. Ha jó idő lesz, akkor ma megyünk vetni és ma végzünk vele. Csak ahol a cukorrépa van, azt kell kiszedni. Üdvözlöm Mihályom. Küldje azt a csomagot, amit ígért, mert írta. Úgyhogy nehezen várom. Én is küldenék magának valami csomagot. Írja meg, mit küldjek. Küldtem magának 7.50-et pénteken. Akkor üdvözlöm. Mikor jön haza, mert itt egyesek mondják, már mindnyájan hazajöttök, mások mondják, hogy még 1 hónapig ott kell maradnotok. Liska Mihály azt írta az Annájának, hogy csak tavasszal jön haza. Nem tudom mikor jön. Jó egészséget kívánunk még egyszer mindnyájan: Melisék, Matusikék, Venyjerszkiék, Kituljakék.

Isten vele.”

Most már tudom, hogy édesanyám idős korában mit olvasgatott könnyes szemmel vasárnap délutánonként. Ezeket a leveleket, melyeknek létezéséről csak távozása után két évvel szereztem tudomást. Addig ugyanis nem volt merszem kinyitni a kis dobozát, melyben emlékeit őrizte.

Kizárólag anyakönyvi célra használandó!

M. Kir. P. M. 91.488—1895. szám

CSALÁDI-LAP

Házass. anyal. száma: 256 kötete éve: 19 25

Szarvason, 19 25 évi hó 4 napján egymással házasságot kötöttek alulírott

Ezen házasságból a következő „gyermekek” születtek és anyakönyveltettek:

Sorszám	születés ideje év	hava	napja	NÉV	a születés ideje év	hava	napja	születés ideje év	hava	napja	NÉV	a születés ideje év	hava	napja
1.	1925	Jan.	31	János				6.						
2.	1927	Jan.	31	Judit				7.						
3.	1929	Jan.	14	Mihály				8.						
4.	1931	Jan.	14	András Mihály				9.						
5.	1934	Jan.	10	Zsuzsanna				10.						
6.	1940	Ápr.	24	Anna				11.						

MEGJEGYZÉS: 1. Ezen családi lap az anyakönyvi hivatalokkal minden [illegible] bejelentéskor felmutatandó.
2. Minden születés 7 nap, minden halálozás 24 óra alatt az anyakönyvvezetőnél jelentendő be, amelynek [illegible]letén az eset történt.
3. Különböző vallású, lelkészeken kívül álló kötött a gyermekek [illegible]állására megegyezés nem kötetett ügyszám alatt a szarvasi I. f. járó, kir. közjegyző, járás főszolgabírónál által a vallás javára.

A családi lapon a gyermekek neve: János, Judit, Mihály, András Mihály, Zsuzsanna, Anna, Erzsébet.

Élet a tanyán címmel a 30. számban folytatjuk.

Börcsökné Háromszéki Erzsébet Eszter

Kézen fogva

Szüleim, Háromszéki Lajos és Szilágyi Erzsébet 1945. július 28-án kötöttek házasságot. Még nem voltak 24 évesek. A háború éppen csak véget ért, mely addigi életük bő öt évét beárnyékolta. 1943-ban ez az árnyék eleven szörnynyé változott, amely mindkettőjük életét örökre megváltoztatta.

„Boldog békeidők" a háború árnyékában

A Katolikus Kolping Legényegylet; ülő sor, balról 1. Háromszéki Lajos

Sokat meséltek a két világháború közötti életükről, amit fényképek tucatjai illusztrálnak. Mindketten sok baráttal, barátnővel rendelkeztek, és aktív közösségi- kulturális-, sportéletet éltek. A Katolikus Kolping Legény- és Katolikus Nőegylet tagjai voltak, édesanyám kézilabdázott, amit akkoriban nagypályán játszottak, édesapám bokszolt.

Nagypályás női kézilabda-csapat; jobb oldalon ül Szilágyi Erzsébet

Katolikus Nőegylet tánccsoportja; balról a 4. férfi Háromszéki Lajos

Kikapcsolódást jelentett a Frecska Mozi, a bálok, az aktív részvétel az egyletek működvelő és tánccsoportjában.

Édesanyám a Zwickl-féle kötőüzemben (bal oldalon első)

Az általuk kötött termékek nagy részben katonai megrendelésre készültek. Édesapám 1941 és 1943 között Nyíregyházán tanult a Kertmunkásképző Iskolában, majd 1943 februárjában megkapta behívóját,

és a kiképzés után Kárpátalján hegyivadászként szolgált sebesüléséig.

Nem tudom hol, és mikor ismerkedtek meg, vagy felületes ismeretségük mikor vált komollyá.

„*Csak egy nap a világ, csak egyetlen egy csók az életünk. Ki tudja mi vár ránk. Ki tudja, holnap mire ébredünk…"* énekelték abban az időben az *Egy nap a világ* c. film betétdalát. Az életet, a jövőt, a tervezgetéseket devalválta a háború, a bizonytalanság rányomta bélyegét a kapcsolatokra is. Divatba jöttek olyan képeslapok, amiken dalszövegek segítségével mondhatták ki, üzenhették meg érzelmeiket az érintettek.

Édesapám *Sárdy János* fotójával díszített *Csak álom* című film szerenádjának szövegével vallott érzelmeiről:

Sárdy János

Csak álom, nagyon félek, hogy csak álom
Az én röpke boldogságom,
Mely elszáll ma még.
Ha nézlek, annyi bátorítást érzek,
Mert a szívem nemcsak részeg,
De végleg tiéd.
Kár hogy ez a nyár maholnap már véget ér,
Ám egy csók után örökre szívünkben él…
Csak álom, tudom úgyis, hogy csak álom
Az én röpke boldogságom,
De mégis oly szép.

Szirupos szöveg?! Lehet. De fiatalok voltak, ugyanazokkal az érzésekkel, érzelmekkel, tervekkel tele, mint minden fiatal nemzedék, aki előttük és utánuk élt szerte a világon. Csakhogy ők oly korban éltek, amikor tervezni dőreségnek számított, mindent felülírt a háború.

Édesapám 1944 júniusában megsebesült, elvesztette a látását.

És mégis: nagyon bízhattak érzelmeik szilárdságában, mert kapcsolatukat házassággal szentesítették.

Boldog házasságban töltött 43 év

Közös életüket azonban nem csak édesapám fogyatékossága nehezítette. 1944-ben édesanyám munkaadóját deportálták, 1945 után új társadalmi rend alakult. A „maszek" kötőüzem, ami addig biztos jövedelmet biztosított, megszűnt, édesanyám munka nélkül maradt. 1947-ben a dolgozók a frissen

alakult Békéscsabai Kötöttárugyárban találtak munkát. Édesanyámnak középvezető beosztást, és a képzetlen dolgozók gyakorlati oktatását ajánlották fel. Nem tudott élni a lehetőséggel, hiszen hadirokkant férjét és engem, aki akkor fél éves voltam, nem hagyhatta betegeskedő édesanyjára.

Édesanyámnak nehéz sors jutott, hiszen a folyamatosan beteg nagymamám egyedül nevelte. Sokszor emlegette, hogy – bár rendkívül jó képességű, szorgalmas, ambiciózus volt – nem tanulhatott tovább, amit évekkel később csak levelező tagozaton pótolhatott. Már fiatalon dolgoznia kellett, de a kötőüzemben kézügyességét, kreativitását jól tudta hasznosítani.

A háború azonban ebben az esetben is közbeszólt. Nem elég, hogy elvette a szeretett férfi szeme világát, de majdnem kilátástalanná tette a közös jövőjüket. Munkát végül a bölcsőde konyháján talált, és onnan ment nyugdíjba is.

Soha nem hallottam, hogy szavakkal hibáztatott volna valakit nehéz élete miatt. De a család minden tagja tudta, milyen áldozatot hozott, amikor nem fogadta el a BÉKÖT ajánlatát, és képességeit nem tudta kamatoztatni.

1945 után, az ötvenes évek elején nem volt senkinek könnyű élete. A háború traumájából lassan ébredő országban a beszolgáltatások, a „padlássöprések” időszakát éltük. A mai fiataloknak, de még a most középkorúaknak is elképzelhetetlen az az élet, amit akkor éltünk. Milyen az, ha egy gyereknek csak egy ún. ünneplő vagy kimenő ruhája van, és a kinőtt ruhák többször körbejártak a rokonok, barátok között. A varrógépen a ruhákon kívül az ágyneműt is maguk varrták az asszonyok. Elképzelhetetlen bűn volt ennivalót kidobni, és ha valaki válogatós volt, az bizony éhen maradt. Ha valamelyikünk uzsonnára vékonyan megkent zsíros kenyeret kapott, megszórva sóval, piros fűszerpaprikával, azt a többiek irigyelték, mert nekik csak szilvalekváros kenyér jutott, vagy csak fél karéj – kopaszon. Vacsorára kenyér és gyümölcs, vagy aludttej. A kert minden négyzetméterét bevetették, mert a maguk megtermelte zöldség, gyümölcs biztosította a család egész évi szükségletét, a konyhai alapanyagokat. Mindent befőztek, tartósítottak, hogy egész évre kitartson, tele legyenek a spájz polcai. A karácsonyfára kerülő szaloncukrot is maguk főzték akkoriban, hiszen sok családban nem volt pénz megvenni a boltit.

Nálunk sem volt ez másképpen. Szüleim szorgalmas családban nőttek fel. Édesanyám különben is varázsló volt, mert a kezdeti nehézségek legyőzése után soha nem szűkölködtünk, a szerény családi bevételből okos beosztással, zsonglőrködéssel mindenre jutott. Mai napig emlegetjük az általa ké-

szített finom ételeket, süteményeket. Kedves varrógépéről, kötőgépéről a család minden tagjának divatos, ugyanakkor egyedi ruhák kerültek le.

Én mint gyerek csodáltam, hogy tud édesanyám mosolyával, kedvességével mindenkit „lekenyerezni". Elfogult vagyok vele szemben, mert maga vállalta a közös életet vak apámmal, és lehet, hogy a háború előtt könnyebb életet álmodott magának, de soha nem panaszkodott. A keze és a szeme lett apámnak, és tette mindezt olyan természetességgel, mint aki mindig is erre készült. Hogy boldog volt-e, talán szemérmességből soha nem mondta, de úgy gondolom, igen. És nem bánta meg, hogy 1945 nyarán összekötötte életét a háborúból rokkantan hazatért édesapámmal, amit a 43 együtt töltött év bizonyít.

Fájó, mennyire igazságtalanul rövid idő adatott neki. Annyi megvalósításra váró terve volt még, és utolsó szavaival is bennünket féltett, hogy fogunk tudni megbirkózni a hétköznapokkal az ő gondoskodása, segítsége nélkül. Nem volt még 67 éves, amikor a rákkal vívott hosszú küzdelmét 1988. augusztus 23-án elvesztette. A család minden tagjának nagy veszteség volt, de a legnagyobb vesztesnek – jogosan – édesapám érezte magát.

Lányunk emlegeti, mennyire sajnálja, hogy fájdalmasan kevés közös és személyes emléket őrzött meg gyermeki elméje vele kapcsolatban, „csak" a végtelen szeretetre emlékszik, amivel elhalmozta őt a *mamikája*.

Vakon megélt évtizedek – együtt és egyedül

Szüleimnek szép, de nehéz élet jutott. Hiszen ha belegondolunk: az ember életében fontos a kikapcsolódás, a szórakozás, a feltöltődésre fordítható idő – ezek megszűntek mindkettőjük számára. Édesanyám korábbi élete házasságával 90 fokos fordulatot vett. A munkahelye megszűnése mellett szembesült azzal, hogy barátaik szétszéledtek, az ismert közösségek megszűntek. Hirtelen légüres térbe került. A pénztelenség okozta napi gondokat, a hétköznapok monotonitását mégis túlélte a kapcsolatuk.

Édesapám féltő szeretettel állt mellette. Belátta, feleségének milyen nagy szüksége van feltöltődésre, hiszen a kenyérkereset mellett édesanyja, férje és gyereke ellátása is napi feladata volt. (Édesanyám soha nem volt alkalmas nehéz fizikai munkára, és szívproblémái a két enyhe lefolyású infarktussal csak súlyosbodtak. Édesanyja viszont meggyógyult, és három évvel élte túl a lányát, 93 éves korában szólította magához a Teremtő.)

Ha édesanyám háború előtti életének fordulatát 90 fokosnak ítéltem a háború utánihoz hasonlítva, akkor édesapám élete 180 fokot változott. Anyukám döntését az érzelmei befolyásolták, apukám nem maga döntött,

ezt az esélyt nem kapta meg. Egy katonai behívó megtagadása az ország hadban állása idején egyenlő volt a statáriális bíróság halálos ítéletével. Hogy is fogalmaztam egy másik alkalommal: *„Bűne csak annyi volt, hogy a II. világháború idején jelentős mértékben kivette részét az ország politikai és katonai vezetése által meghatározott háborús feladatokból, és harcolt a „felszabadító" szovjet csapatok ellen."*

A sors, vagy nevezzük véletlenek szerencsétlen sorozatának, többször is sújtotta. Utólag kár keseregni rajta, hiszen a lényegen ez semmit nem változtat. 1944 júniusában az ő arca előtt robbant fel egy akna, és vesztette el látását. Annak az évnek karácsonyán lett 23 éves. És 1945 júliusában oltárhoz vezette választottját.

Először is meg kellett barátkoznia állapotának visszafordíthatatlanságával, és meg kellett tanulnia vakon élni. Az egyik szemének tompa látása lehetővé tette egy ideig, hogy fényt és foltokat „lásson", de a sebesüléskor szemén keletkezett műthetetlen hályog az idők folyamán ezt is elvette. Nekem természetes volt, hogy apukám nem lát, mint ahogy sokkal később a lányunknak is. Számtalanszor megállt a nagyapja előtt, megfogta annak két kezét, és azt mondta: *„Nézd Tatika, milyen szép ruhát kaptam"*. A keze lett apám szeme.

A keze… Be sem kell csuknom a szemem, és látom, ahogy óvatosan, tétova mozdulattal nyúl valami felé, ahogy hegedűjén, furulyáján játszik, ahogy a cimbalomverővel tévedhetetlenül üti a húrokat. És mások számára elképzelhetetlen, micsoda félelmetes biztonsággal tudott fát aprítani. A szerszámos szekrényében tökéletes rendet tartott, csak oda kellett nyúlnia, hogy megtalálja a szerszámokat. Hamar megtanultuk, mindenhol, mindent ugyanoda kell visszatenni, ahol ő tartotta, mert ha nem, édesapám hétköznapi világa összeomlik.

Napjai hasznosan teltek. Megjavította a kerítést, a sérült lábú udvari ülő alkalmatosságokat, postaládát készített, és sorolhatnám, hogy kreativitása, képzelőereje micsoda megoldásokat szült. Volt, hogy krumplis kenyeret sütött, mert hallott a rádióban egy egyszerű receptet. Sokkal hosszabb időbe telt neki minden, mint egy látónak, de amit kigondolt, elhatározott, megcsinálta.

Ennek a maga választotta tevékeny életnek a megtanulásához hosszú út vezetett. Meg kellett szoknia, hogy látásának elvesztésével át kell értékelnie a lehetőségeit, újra kell építenie addigi életét. Családi legendáriumunk erről is őriz néhány történetet.

Apukám egy ideig a szobai asztalnál ülve borotválkozott, a kor szokásai szerint borotvakéssel. Lehettem kétéves. Egy dologban voltak közös véleményen a szüleim, nagyszüleim, hogy igen eleven portéka voltam. Apukám borotválkozott, anyukám a konyhában főzött, én pedig a szobában játszottam. A történtek szerint édesanyámnak hirtelen feltűnt, milyen csend van a szobában. Bekukkantott, és legnagyobb rémületére én a sezlon sarkán kuporogtam, arcom jobb oldaláról széles vércsík futott a ruhámra. *„Borotkáztam”* – mondtam. Rekonstruálva a történteket: az asztal szélén kicsit túlérő borotvát leügyeskedtem, és apámat utánozva meghúztam az arcomon, örök nyomot hagyva ezzel magamon. Szüleim nem vitáztak, nem vádaskodtak, nem hibáztatták egymást – akkor. Tizenhat éves lehettem, amikor édesapám megkérdezte, mennyire látszik a „borotkázás” nyoma az arcomon, és akkor olyan parázs vita kerekedett a felelős személyről, a felelősségről vagy felelőtlenségről, hogy egy darabig el sem hittem. Miért kell ezen veszekedni másfél évtizeddel a történtek után?

Mert a hangos szó ritka volt a házban. Édesapám mindent megtett, hogy a családi költségvetés egyensúlyban legyen, alkalmi munkákat is vállalt. Kárpótolva édesanyámat a beszűkült szórakozási lehetőségei miatt televíziót vett, 1961 januárjában mi már otthon néztük a szilveszteri adás ismétlését. Viszont az olvasás lehetőségének elvesztését soha nem tudta megszokni.

Kisfiú korától a legnagyobb szenvedélye a könyvek gyűjtése és az olvasás volt. A háborút követő hónapok pénztelenségének ellensúlyozására ritka és rendkívül szórakoztató, indexen lévő könyveit adogatta el. Nem csak gyerek-, de egész felnőttkorom meghatározó emléke, hogy édesanyám minden este órákig felolvas, és gyakorlatilag mindaddig, amíg anyukám kórházba nem került, ez nem is változott.

Nagyszülői státuszban

Nagy változást jelentett édesapám életében lányunk születése: átminősítette családi státuszát apukából *Tatikává*. Apukám fantasztikus memóriájának köszönhetően nagyon biztosan közlekedett a városban. Nemcsak a környéken, de a városban is megszokott látvány volt a fehér bottal közlekedő hófehér hajú férfi, akihez egy idő múlva csatlakozott egy „manócska”. Naponta sétáltak a környező utcákban, és apukám folyamatosan beszélt, magyarázott – a kezdetben még hallgatag, majd később selypesen válaszolgató – kísérőjének. Édesapám kísérte lányunkat naponta a közeli óvodába, és ment is érte. Akkoriban reggelente – mivel a szomszéd házban laktunk – csak átkísértük a kicsit, és rohantunk a munkahelyünkre. Nekik az indulásig volt még idejük, ezért apukám minden reggel egy saját mesével ajándékozta meg lányunkat. Leült egy nagyobb sámlira, *Mariann* felkuporodott az ölébe, átfogta a nagyapja nyakát, vállára hajtotta fejecskéjét, és kezdődhetett a mese.

Napi rituáléjuk csak erősítette a csodálatos összhangot közöttük, majdhogynem érdek- és dacszövetséget kötöttek, ami nevelési elveimet folyamatosan sértette. Apukám erősen kényeztette az unokáját, fittyet hányva az én értékrendemre, ugyanakkor a fegyelmezést, a szabályok betartatását meghagyta nekem. Édesanyám próbált „közvetíteni" közöttünk, és megkérdezte tőle, miért ennyire engedékeny az unokájával, amikor engem olyan „normálisan" tudtak nevelni. És apukám – számomra – akkor fogalmazta meg tökéletesen a nagyszülői státuszt: „*Hiszen olyan jó, felelőtlenül, csak szeretni."* Ez a mondat sokat segített, hogy megértsem, elfogadjam a kettejük nagyapa-unoka viszonyát, hiszen lányom lubickolt ebben a szeretetben, és nem túlzok, ha kijelentem, ennek is köszönhető derűs, kiegyensúlyozott személyisége.

A betűszeretet nálunk családi hagyomány, és lányunk nagyon hamar, szülői ösztönző hatás nélkül, ötévesen tanult meg olvasni. Ettől fogva a közös sétáik nemcsak hosszabbodtak, de színesedtek is. A hirdetéseket, az üzletek reklámjait, vagyis az utcai, betű nyújtotta információkat a kezdetben még lassan olvasó gyerekünk mind felolvasta. Apukám számára „megnyílt" az utca. Megtudta, hol van eladó tulipán, a sarki boltban mit árulnak akcióban, mikor lesz kutyaoltás stb. Ami nekünk látóknak természetes információ volt, rá az újdonság erejével hatott.

Tatika a „szemével"

Nem is gondoltuk, hogy ezek a „felolvasások" csak bevezetői voltak egy későbbi időszaknak. Édesanyám hosszú hónapokra kórházba került, végül szervezete feladta a rákkal vívott harcot. Rám szakadt két ház háztartása, 90 éves anyai nagyanyám, és a vak apám ellátása. Bármennyire iparkodtam, a rendszeres esti felolvasásokra nem volt időm, kedvem, energiám. Lányunk viszont – tízévesen – örömmel vállalata, hogy esténként olvasni fog Tatikájának. Nehezen hihető, de betartotta ígéretét, naponta legalább egy órán keresztül olvasott a nagyapjának. A közös érdeklődést kielégítő ifjúsági könyvekkel kezdtek, és évek alatt a kötelező olvasmányokon át a világirodalom klasszikusait „fogyasztották" el.

A korábbi szoros kapcsolatuk tovább erősödött. Idővel Mariann lett édesapám szeme, füle, keze, mert barkácsoló apám szívesen kérte meg ügyes kezű unokáját, ha segítségre volt szüksége.

Nagy könnyebbség lett mindannyiunknak, amikor az esti felolvasásokat kiváltottuk a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége által biztosított hangos könyvekkel, ezzel apukám függetleníteni tudta magát a mi időbeosztásunktól, ha olvasásról volt szó. Lányunk időközben felnőtt és elköltözött. Látogatásait ünnepnapként várta és élte meg édesapám. Mariann első útja is mindig hozzá vezetett. Szívet melengető volt látni, ahogy megbeszélték a két látogatás közötti idő történéseit. Mariann felkuporodott apám mellé a heverőre, és beszélt, mesélt neki. Édesapám utolsó „látott" emlékei a háborúhoz kötődtek. És amikor lányunk a katonai hivatást választotta, ezek a közös beszélgetések alkalmat adtak „szakmai" dolgok megvitatására, összehasonlításokra, emlékezésekre.

A távolság, a múló évek nem koptattak kettejük szeretetteljes kapcsolatán, édesapám életének utolsó perceiben is megengedő szeretetéről biztosította lányunkat, aki csak ennyit íratott a búcsúztatásra hozott koszorúra:

Köszönöm, hogy a Tatikám voltál.

Én is köszönöm, és büszke vagyok rá, hogy ők voltak a szüleim. És sajnálom, hogy ezt így soha nem mondtam el nekik. Azzal vigasztalom magam, hogy életük végéig érezniük kellett szeretetemet, tiszteletemet.

Kegyelmes jó Anyánk,
Tekints a foglyokra,
Ó nagy irgalmú Szűzanyám,
Vezesd őket haza!

(Ha majd egyszer mindenki visszajön – katonadal)

Roszik Mihály szarvasi baka feljegyzései az első világháborúból

A százéves, kisalakú, zsebre vágható, sűrűn teleírt kockás füzetet: Roszik Mihály szarvasi honvédtizedes 1915 és 1919 között kelt terjedelmes feljegyzéseit lapozgatom. Személyi adatait akkurátusan közli az első lapokon:

Roszik Mihály tizedes, Szarvas, IV. kerület, Cigány utca 509.[1] Szarvason született 1885. szeptember 27-én. Felesége Tusjak Anna, aki 1890. február 12-én született, 1910. október 24-én kötöttek házasságot. Házasságukból két gyermek származott, Mihály (1910 – gyermekei Mihály, Pál, Erzsébet, János) és Pál (1912 – gyermekei Judit, Erzsébet, Anna, Zsuzsanna). A nagyváradi magyar királyi 4. honvéd gyalogezred első százada második szakaszának katonája.

Roszik Mihály 1910 körül

Nem naplót vezetett, dokumentumértéke csak részben van az írásnak. Mégsem értéktelen, érdektelen a magyar nyelvű, jellegzetesen szarvasi tájszólással feljegyzett írásmű.

Az első bejegyzések még 1915-ből, a fogságba esése előtti évből valók.[2]

---

[1] Az Arany János u. és a Martinovics utcák sarkán, ma Martinovics u. 26.

[2] A nagyváradi m. kir. 4. honvéd gyalogezred 1914. augusztus 22-én érkezett az orosz harctérre, azonnal bekapcsolódtak a Lemberg körüli nagy csatákba. A tűzkeresztségen Rohatynnál estek át. Ősztől a váltakozó sikerű támadások és visszavonulások során már nemcsak az orosz katonasággal, de a dermesztő, hideg esővel, az óriási sárral és a kolerával is meg kellett küzdeniük. 1915 májusában a 4-es honvédek még részt vettek a gorlicei áttörésben, Przemysl felé nyomultak előre, amikor a váratlanul megnyílt olasz

A korabeli propaganda szólamai köszönnek csak vissza az első lapokról: *„Szeretett szép hazánk dicső katonája, kinek a dicsőségét az egész európai népek ismerik… Kik tudják, hogy hiába harcolnak ellenünk, nem tehetnek semmit: a magyar bakák amerre csak harcolnak mindenütt fényes dicsőséget aratnak…”* A nyilvánvalóan szlovák nemzetiségű szerző izzó magyar hazaszeretetét mindvégig megőrizte. Jellemző, hogy már a fogsága idején bemásolta a füzetbe a *Honvéd eskü* szövegét, a *Himnusz*t és a *Szózat*ot. Már 1916-ban aggódik, elutasítja még a gondolatát is a hazát fenyegető orosz-szerb szövetségben vélt veszedelemnek: *„…felosztják ők szép Magyarországot”*.

Költői lélek, versekben fejezte ki gondolatait, érzéseit; prózája is néha rímes formát ölt. Elsősorban dalos-verses gyűjtemény a füzet, többnyire saját költeményeit tartalmazza, de olykor nehéz eldönteni, hogy valamely korabeli katonanótát jegyzett-e le, vagy saját költeményt. Néhány esetben megállapítható, hogy a saját versei közé ismert, elsőháborús katonadalokat is bemásolt (pl. *„Megjött a levél fekete pecséttel/ Megjött az olasz százezer emberrel…”*) Esetenként meg is jegyzi a beírt szövegekről, hogy „ezek a dalok voltak, amikor a világháború volt 1914–1918-ban”.

Mintegy ars poétikáját fogalmazza meg a *Cím nélkül* c. rezignált hangvételű versében:

Nem írok én rímes verseket…
Nem lesz belőlük díszes bőrkötet.
Egyszerű papírra írom szavamat,
Amint jön a futó gondolat.

Igaznak ma nincs helye sehol,
Talán csak egy – az is a pokol.
Szép, sima szó kell máma,
Hízelgéssel kicifrázva.

Nem írok én rangos nagyoknak,
Csak vigaszul írom magamnak.
Egy szikra kis igazság,
Melyet nem lát a napvilág.

Ha valaki mégis elolvassa,
Arra kérem, ki ne publikálja.

Egy versszakot idézünk 1915 újévének napjából. Ekkor még az orosz fronton harcolt:

Ki bátor, jó magyar van,
Mind ott van a sáncárokban,
Szorongatja a puskát,
Fogyasztja a muszkát.

---

frontra, az Isonzó forrásvidékére vezényelték őket. Itt esett fogságba mindjárt az első napokban Roszik Mihály és bajtársainak egy része.

Képek a nagyváradi magyar királyi 4. honvéd gyalogezred első század második szakaszának katonáiról

Középen áll a fogolytársak névsorában is feltüntetett Kolompár Mihály, jobbról mellette feltehetően Roszik Mihály (1915. február 17.)

Általunk nem ismert katonák a századból

1915 nyarán otthon maradt szeretteire emlékezik feljegyzésében: *„… a jóisten viselje gondját szeretteimnek, akiket imámba foglalok… Itt a harcmezőn riasztóan dörög az ágyú, a fedezékben térdelek, fütyül a golyó, s máris felhangzik a kemény vezényszó: Fiúk, össztűz, előre, itt az ellenség!”*

A Nagy Háború második évében, 1915. június 16-án reggel 5 órakor estek fogságba az olasz harctéren. A hadifogság éveit többek között az olaszországi megyeszékhelyen, Alessandriában, a Tanaro folyó bal partján épült citadellában, majd Voltaggioban[3], egy régi gyárépületben töltötte.

A füzet tartalmazza a fogságba esett szarvasi katonák nevét:

Podani János hadapród[4]
Filyó János tizedes
Roszik Mihály tizedes
Miloszrdni János őrvezető
Rideg Mátyás
Juhos János
Skultéti Mihály
Pribelya Pál
Jánosik Mihály
Opauszki Mihály
Opauszki István
Uhljár György
Medvegy Pál
Oncsik János
Zvara János
Omiljak András
Gyekiczki Mihály
Véber István
Litauszki Pál
Fülöp Pál
Chugyik Tamás
Karsai Mihály
Kusnyár György
Sonkoly Pál
Kasik Tamás
Szalbot Mihály
Palyov György
Kolompár Mihály
Hanyik György
Pekárik Pál
Jancsó György
Fuchs Salamon
Sonkoly János
Szakál János
Hlobocsányi György
Kovács Mihály
Snajder Tamás honvédek

Meghaltak

Molnár Jenő szakaszvezető[5]
Bliznák György szakaszvezető
Kovács György tizedes
Rafai Márton
Kozsuch András honvédek

A magyar foglyok és a helyiek közötti ellenségeskedésről nincs adat a feljegyzésekben. Közismert, hogy a foglyoknak általában szoros volt a kapcsolata a helyi lakossággal, barátságok is születtek. Az olaszok a magyarokat –

---

[3] Voltaggio kis település Észak-Nyugat Olaszországban a Ligur Appenninekben, Genovától északra. Az első világháború idején a lakosai száma 2000 körül volt, mára az itt élők száma harmadára csökkent.

[4] Podani (Patonai) János is vezetett naplót a fogsága éveiből, melyet illusztrált is. Írása *Egy hadapród naplója az első világháborúból* címmel könyv alakban is megjelent a *Szarvasi Krónika Kiskönyvtára* sorozatban (Szarvas, 2012).

[5] Molnár Jenő Szarvason született 1886-ban, itt szerzett tanítói oklevelet, a községi elemi iskolában tanított bevonulásáig. Felesége Boross Anna volt. Az orosz fronton, Chyerowánál tűnt el 1914-ben.

ellentétben az osztrákokkal – nem kezelték ellenségként. A magyar hadifoglyokat és a helyi lakosságot a közös szenvedés kapcsolta össze az első világháború éveiben.

A foglyok rendszeresen dolgoztak, ezért fizetést kaptak (minden bizonnyal mezőgazdasági munkát végeztek, egy adat ugyanis két forrást jelöl meg: az államtól és gazdáktól származó fizetést). Erről kevés adat található a feljegyzések között, csak a ledolgozott órákat tartotta nyilván. Egy adat szerint 1917-ben két hónapig szakács volt.

Olaszul tanult a fogság nehezen telő éveiben, a füzet nagy részét teszi ki az olasz-magyar nyelvű szószedet. A foglyok zsoldot kaptak, Roszik Mihály részletes nyilvántartást vezetett erről is.

A feljegyzései nem tartalmazzák a fogságba esés körülményeit, elsősorban a lelkiállapotát tükrözik. De a régi lelkesedés hamar eltűnt:

Társalgás a Holddal

Oly szörnyű dolgok vannak most a földön,
Az emberek békét kérnek könyörgőn,
De hiába, hasztalan itt minden,
Az ágyúk ropognak szüntelen.
Oly rémesen dühöng itt az orkán,
Ha füled volna, megsüketülnél tán.
Temérdek vér folyik,
Az ember mégsem gondolkodik.
Hömpölyög a vér, mint a tenger,
S látod, mit csinál az ember.

*S*e szeri, se száma a fogságverseinek. Ezekből válogatunk, s idézünk néhányból.

Megszokott arcok, ismerős emberek,
Akik fogságomban körülvesznek engemet.
Sorakozáskor álló kecskelábak,
Három-szál deszkás ágyak.
A nedvességtől csurgó falak
Tanúi szomorú fogságomnak.
Folytonos sóhajok, nem szűnő beszédek,
Az unalomtól gyerekké váló emberek.
Az egyik most mesél, a másik búnak él.

Öreg, deres hajú emberek,
Ifjú erők, fiatal életek,
Jószívű férjek, kedves családapák,
Mind itt élik a szenvedés korszakát.

Hajnalban éhgyomorral ébredünk,
Kávét soha nem reggelizünk.
Büdös folyosóban lakunk,
Sok pockot és egeret fogunk.
Ha lefekszünk ágyunkra,
Rágondolunk sok halott társunkra…

Alessandria citadellája

A fogságban a levél és csomagérkezés törte meg a szürke napok egyhangúságát. Eseményszámba ment, s visszaadta a már csüggedők életkedvét, reménységét. A füzetben pontos kimutatást vezetett a szerző az általa küldött és a kapott levelekről, csomagokról. Kiterjedt levelezést folytatott, pl. 1916-ban feleségének 37, testvéreinek pedig 11 lapot, levelet küldött. De rendszeresen levelezett *Zsuzsi* testvérével és más rokonaival is.

Néha a levelek rossz híreket is hoztak. 1918. március 30-án, Húsvét napján *„kaptam egy szomorú levelet a komaasszonyomtól, hogy az én kedves feleségem február 10-én meghalt 39 éves korában, eltemették február 11-én, így szegény gyermekek árván maradtak”.*

Néha csak a posta
Vidít fel egy kicsit.
Eszünkbe juttatja
Az otthont, a jót, a régit.
Pedig mindig otthon van a lelkünk,
Mert az nem rab – csak a testünk.

Fogságának egyéves évfordulójára írta a következő verset:

Hadifogságomnak szörnyű honában,
Egy régi gyárépület egyik szobájában,
A szobának vasrácsos ablakába
Nézek az alkony szürke homályába.

Mezők munkásai, ifjak és öregek,
Fáradt testeikkel hazafelé mennek.
Útjuk hazavisz kicsiny falujukba,
Kicsiny falujukba, csendes otthonukba.

Lelkem ábrándjai, hová lettetek?
Ó mily nagyot csalódtam bennetek.
Itália a dal s szerelem hona,
Számomra csak kínt és szenvedést hoza.

Az idő múlásával egyre világosabban látja helyzetének, társainak, a magyarságnak, de valamennyi népnek a háború okozta értelmetlen szenvedéseit, pusztulását. Hangja verseiben is radikalizálódik (1916 júniusa):

És most azt kérdem én tőletek, ti földi istenek,
Mi bűnt követtünk el, hogy ily szörnyen büntettek?
Nagy ez a bér a népeknek azért,
Hogy fejetekre tettük a koronát s babért.

Nem féltek, hogy a föld népe, mellyel ily gazul bántatok,
Megbosszulja még ezt a sok kínt s gazságot?
Visszaszerzi még az elrabolt szent jogot,
Melyeket tőle rablók módjára elraboltatok.

Vigyázzatok, mert az ára már közel,
Amikor a nép már nem kér, követel.
A nép felkel, fegyvert ragad,
S leüti fejetekkel együtt a koronákat.

A hosszú évek alatt mindig izgatottan várták a háborús híreket. 1918. október 4-én *„tudtuk meg, hogy a török és a bulgár békét kötött”*, majd egy hónap múlva hallották, hogy Ausztria-Magyarország is.

Közel négy év után, 1919 tavaszán került haza. Túlélte a Nagy Háborút, az évekig tartó, emberpróbáló fogságot. De ezzel túlélte a hosszú évekre elhúzódó háborút, az 1916 júniusától kezdődő isonzói csatákat, Monte San Michelle poklait is.

Hazatérése után ismét megnősült, *Medvegy Zsuzsannát* (sz. 1893) vette feleségül. Új házasságából gyermeke nem származott. Kiköltöztek az Érparti-szőlőkbe (T. IV. 204. – az épület ma is áll, a családtagok használják), s az Endrődi úttól nyugatra, több tagban fekvő, mintegy háromholdas földecskéjét művelte. Emellett *dr. Simon Béla* orvos közeli nagy almáskertjében, valamint a Bolza-uradalomban dolgozott napszámosként, de eljárt disznóölésekre is. Sokoldalú, ügyes ember volt, kisebb építési munkákat is elvégzett.

1960. november 17-én váratlanul hunyt el unokáinak, *Judit* és testvére *Erzsébet* házasságkötése előtti napon, 75 éves korában. Porai az Ótemetőben nyugszanak, mindkét feleségével közös sírhelyen.

*

Köszönetet mondunk szíves segítségükért *Bangócz Jánosné Roszik Anna, Roszik Mihály, Honti Pálné Roszik Erzsébet, Roszik Pál* és felesége *Blastyák Judit, Tomasovszkiné Slajchó Edit és Slajchó Attiláné Fábri Andrea* szarvasi lakosoknak.

Írta és szerkesztette: dr. Molitorisz Pál

Szarvasi Panoptikum

Tóth Imre: Érdekes figurák Szarvason

1. rész

A régi Szarvason és környékén, gyerekkorunk életterében számos különös, érdekes ember élt, akik hozzátartoztak a városképhez. Lehet, hogy ez csak nekünk fontos és érdekes, nekünk, akik találkoztak ezekkel a figurákkal, és emlékek idéződnek fel általuk. De azt hiszem, hogy azok számára is megmutat valamit az akkori teljesebb valóságból – ezen keresztül pedig belőlünk –, akik időben vagy térben messzebb vannak ezektől a történésektől és ettől a panoptikumtól.

Gyerekkorunk élettere

Az igazság az, hogy nem volt túl nagy a mozgáskörzetünk, nem voltunk igazán csavargó gyerekek. A játék, a haverkodás is többnyire a környéki városrészben zajlott, de eléggé megszokott és kiszabott volt az egyéb célból történő mozgás, közlekedés útvonala. Iskolába is igencsak egy útvonalon jártunk, és a nyári, szabadabb időszakhoz kötődő élményszerzés is behatárolt körzetben, Körös – Mangolzug – esetleg a Nyúlzug – kisgát – kacsaúsztató környékén zajlott. Valószínűleg ezért vésődtek be olyan mélyen azok az élmények, amelyek itt értek bennünket, meg aztán azért is, mert a balatoni, mátrai vagy külföldi nyaralás emlékei – ilyesmik megtörténte híján – nem nagyon rakódhattak le. A szegény ember is, mint tudjuk, vízzel főz. Így aztán röghöz voltunk kötve, és ott kellett megtalálnunk a szórakozásunkat, játékainkat, bámészkodni valónkat. Ezért lehettem én is fogékony az így-úgy kicsit feltűnő, eltérő emberek megjelenésére, illetve a személyiségükből áradó, sokszor borzongató kisugárzásra.

Zsuzsa néni, a „főszomszéd”

Köztársaság utcai szomszédunktól, a Weinek családtól vették meg az ötvenes évek végén a házukat. M.-ék a Körösön túli területekről, Mesterszállásról beköltöző tanyasi házaspár voltak, igazi zsugori, kuporgató emberek. Ámbár a múltjukat nem ismerem, és olyan hangok is hallatszottak, hogy nem voltak ők mindig ilyenek. Módos nagygazdák voltak korábban. Ez nagyon elképzelhető, akkoriban sok minden megtörténhetett. Azt az öregasszonytól tudjuk, Zsuzsa nénitől, hogy egyetlen fiuk, a Sándor, tehetséges gazdagyerek volt, és talán már zsenge ifjúkorában elivott egy tanyát, mire odaveszett a második világháborúban.

Szóval az öregek beköltöztek Szarvasra, mivel itt a környéken voltak jó ismerőseik, akik szintén arról a tájékról jöttek, sőt rokonaik is. Zsuzsa néni reggeltől késő estig jött-ment, hordta a pletykákat, híreket, mindenkiről

tudott mindent. Mivel az anyja állítólag bábaasszony volt, ezen a jogon kinevezte magát „kenőasszonynak", ami nem más, mint házhoz járó gyógyító, masszírozó. Ennélfogva azután még inkább behatolt a közelebbi és távolabbi környék társadalmi szövetébe, és nem sok idő múltán kiderült, hogy Zsuzsa néni megkerülhetetlen intézmény, mindenre tud megoldást, mindenkit ismer, mindenki a lekötelezettje, mindent el tud intézni. Mindenhová bejáratos volt. Nem lehet elvitatni jóindulatát, csak pénzügyi kapcsolatba nem volt szabad bonyolódni vele, mert az ráfizetéssel végződött.

Alkatáról, alakjáról nem sokat lehetett tudni, annyi gúnya, kötény, kendő, pulóver állomásozott rajta, tarkítva a karján hordott szütyőkkel és szatyrokkal, hogy nehezen lehetett eligazodni a kavalkádban. De szükség is volt ezekre a kellékekre. Ahová csak ment, ha megkínálták, szívesen elpusztította a maradékot, legyen az habos kakaó, fél pohár bor, birkapörkölt, mézes sütemény vagy bableves, nemegyszer akár ebben a sorrendben. Ha ezen felül maradt még valami, azt „ez jó lesz a disznóknak" felkiáltással már el is tüntette valamelyik feneketlen szatyrában. De nemcsak az ételek tekintetében volt mindenevő, hanem bármit el tudott fogadni, lett légyen az ócska cipő, csorba bögre, repedt tányér, törött fakanál, száraz kenyérhéj.

Egy alkalommal valamiért átmentem hozzájuk, mi is csak úgy, a kerten át közlekedtünk, mint általában a legtöbb szomszédteleknél szokásos volt. Lent voltak az alsó konyhában, amit beköltözésük után rögvest hozzáépítettek a házhoz. Ebben volt egy nagy konyha és egy nagy kamra. A konyhában kemence. Házuk tisztességes, viszonylag nagy épület volt, két szoba, konyha, kamra, nagy veranda, még egy kamra és úgy az alsó konyha. Anyám mesélte, hogy Zsuzsa néni eldicsekedett neki, a szobai szekrényekből előpakolta a vég szöveteket, ágyneműket, damasztot, még soha nem hordott bundákat, meg a csuda tudja mit nem, amit még a háború előtt szerzett be.

A házban elég nagy kamra volt. Egyszer nekem is mutatta, hogy időrendben sorakozva lógtak rúdszámra a kolbászok. Mindig az ötévest ették. Náluk láttam egymás mellett felakasztva több éves, napon szárított, kemencés sonkákat, állítólag az sokkal jobban elállt, mint a füstölt. Nem szenvedtek hiányt semmiben, lisztről, ilyesfélékről nem is beszélve, mert azok meg a másik kamrában voltak zsákszámra.

Ahogy beléptem, az öregasszony éppen tette az asztalra a kemencéből akkor frissiben kivett bádog tepsit. Sándor bácsi az asztalnál ült, markában a villa, másikban a bicska, nekikészülve úgy meredt a tepsire. Abban pedig a tőlünk – a disznóknak jó lesz felkiáltással – aznap elhozott, borsozott, paprikázott, áztatott kenyérhaj volt. Zsuzsa néni látta az én zavaromat, én is az övét, és csak annyit tudott kinyögni, hogy: „Sándor bácsinak nem kell semmi más, csak ezt szereti enni!" Sándor bácsi, fehér hajú, fehér bajszú, szép arcú öreg, csendesen bólogatva mosolygott. Közben a kamrákban bödön-

számra állt a zsír, oldalszámra a szalonna, rúdszámra felaggatva a sonka, kolbász.

Az öreg hamar meghalt, utána Zsuzsa néni még inkább a „köz szolgálatára” rendelte magát. Viszonossági alapon tényleg sokat segített mindenkinek, ha megszorult valaki, pénzt is adott kölcsön. A pénzt, mint ahogy nemegyszer láttam, az istállóból hozta elő, rémlik, mintha egyszer meg is lopták volna. Egész öreg koráig három-négy disznót is hizlalt, legtöbbször tőle vettük. Természetesen kicsit mindig drágábban adta, mint a kialakult ára volt, merthogy azok nagyon jó hízók! Egyébként annak ellenére, hogy küllemét illetően elmehetett volna vasorrú bábák főnökének, tényleg jóindulatú, segítőkész öregasszony volt.

Valamikor a ’90-es években halt meg, még a gyerekeink, Attila, Szabolcs és Emőke is jól ismerték. Sokszor vigyázott rájuk, ha Jutkának valahová rohanni kellett, sokszor pusztította utánuk az ételek maradékát, ha úgy hozta a sor, akár három-négy adagot is.

Hogy halála után a holmijával és a pénzével mi lett, nem tudom. Anyám hozományba kapott gyári „stílbútora”, egy elég szép, régi étkező az öregasszonynál, majd pedig az egyik unokaöccsénél landolt. Ugyanoda került egy érdekes plüss szövettel kárpitozott biedermeier-ónémet keverék stílusú régi ülőbútor, egy háromszemélyes szófa és két fotel, amit Emőke nővéremék kaptak meg a házasságuk kezdetén.

Ha Zsuzsa néni még élne, az is lehet, hogy halványabban ragyogna az információs forradalom üstököse. Az biztos, töviről hegyire naprakészen el tudná mesélni a környék és a város történéseit, nem lenne szükség a helyi újságokra, rádióra és internetes fórumokra.

A „Bolond” Lina

Lina a házunkkal szemben lévő, elnyúlt parasztházban élt. A tenyeres-talpas, zavaros tekintetű, dülledt szemű, középkorú nő, hajlott háttal, döcögve járt az utcán. Fátyolos, tompa hangján mindig fenyegetett valakit. Vagy valóságos személyt, vagy csak a képzeletében létezőt.

Az 1950-es években olyan negyvenéves forma lehetett, a falu bolondjának tekintették. Valóban értelmi fogyatékos volt. A nagy testű, lomha mozgású nő legtöbbször mezítláb járt. Naphosszat vizet hordott vagy tragacsot tologatott, almát, krumplit szállított. Eleinte a vizet falusi szokás szerint rúdra akasztva, vállon hordta, de hamarosan le kellett tiltani, mert verekedett vele, azaz csépelte az őt felmérgelő suttyókat. Lina ugyanis céltáblája volt Zöldpázsit vásott kölyök-társadalmának. Dühösen nézett körül, ha a gyereksereg csúfolta. Márpedig a vásottabbak rendszeresen gúnyolták, ingerelték, és a sértő gúnynevet is ők akasztották rá. Csúfolódó szavakkal, trágár rigmusokkal felidegesítették annyira, hogy artikulátlanul rikácsolni, toporzékolni kezdett. Idétlenül próbálta kergetni a gyerekeket, sőt, gyakran fel-

lebbentette a szoknyáját, hátsó felét mutogatva. Persze, hogy a kölykök rendszerint csak erre vártak...

Kínzói gyakran a házukig merészkedtek, és ott addig incselkedtek, amíg Lina is, meg a nővére is magukból kikelve előjöttek, és seprűvel kergették őket.

Linàék nem lehettek szegények, mert a Mangolban jó helyen, tekintélyes darab gyümölcsösük volt. Ott is sokszor csőszködött, ami újabb gyönyörűséget jelentett a bandának, s oda elsősorban Lina kedvéért jártak lopni, hogy kihozzák a sodrából.

Testvére halála után Lina eltűnt a szemünk elől, úgy tudom, szociális otthonba került, és ott gondozták élete végéig.

Következik a 2. rész: Egy „műintézmény” látogatói.
A 30. számunkban olvashatják.

Lelkes Pál

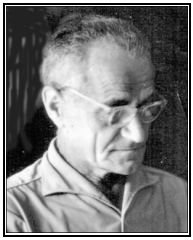
A szarvasi tanyai iskolák története

14. rész

A tanyai iskolák és a tanyai tanítók helyzete az I. világháború után

A 13. rész a Szarvasi Krónika 28. számában jelent meg. A részletben a szerző az első világháború utáni tanyai iskolák tanítóit mutatta be.

* * *

Lelkes Pál

Visszatérve a szarvasi tanyasi iskolák berkeibe, szólnunk kell az 1923. évben lezajlott püspöki látogatásnak a szarvasi evangélikus tanyasi iskolák életére, munkájára s a tanítók életviszonyaira vonatkozó észrevételeiről és tapasztalatairól. Ezek szerint a szarvasi ev. egyházközségnek az 1923. április 30. és május 11. között megejtett püspöki látogatás idején 13 tanyasi iskolája volt. Ezekről és tanítóikról a látogatás jegyzőkönyvében a következőket olvashatjuk:

„Ezekben az időkben több más fontos esemény is történt a szarvasi ev. tanyasi iskolák vonatkozásában. Ezek között az egyik leglényegesebb volt, hogy a szarvasi ev. egyházközség presbitériuma az 1924. évi augusztus 20-án határozatával az újonnan szervezett mezőtúri egyházközség tulajdonába adta és rendelkezésére bocsátotta a szarvasi ev. egyház által létesített és eddig fenntartott „Túlakörösi" ev. tanyasi iskolát a fenntartás összes kötelezettségeivel együtt, minden ellenérték, minden ellenszolgáltatás nélkül, ami által eggyel csökkent a szarvasi tanyasi iskolák száma.

Talán éppen ennek ellensúlyozására az 1926. évi február 18-án tartott értekezletén újabb tanyasi iskolák felállításának a szükségéről tárgyalt az ev. egyház tanácsa, amikor kimondta, hogy a tanyasi iskoláinak 75 %-os állami támogatás melletti szaporítását szükségesnek tartja, és egyelőre a „Szappanos-Mótyói" körzetben egy új iskolának a felállítását, az ezüstszőlői és ószőlői iskoláknak pedig 1–1 tanteremmel való kibővítését vette tervbe, és megbízta az elnökséget, hogy az ügyet nyilvántartsa, s az építés lehetőségére gondolva, már most fejezze ki azt az óhaját, hogy az építendő tantermek istentisztelet tartására is alkalmasak legyenek.

Egy évre rá, 1927. december 3-án pedig a csabacsűdi puszta lakossága szervezkedett önálló községgé, ugyanakkor az ott lakó evangélikusok is elszakadtak a szarvasi ev. egyháztól, és megszervezték a csabacsűdi missziói

egyházközséget. Mire a szarvasi ev. egyházközség presbitériuma a csabacsűdi határban fekvő, s a század elején a szarvasi ág. hitv. evangelikus egyházközség által épített és fenntartott „Kita" elemi népiskolát teljes felszerelésével, minden ellenérték nélkül átadta Csabacsűdnek. Az iskola tanítójának, *Lelkes (Lustyik) Pál*nak a szarvasi egyház szolgálatában teljesített 9 évi eredményes működéséért elismerő köszönetét fejezte ki. Ezzel eggyel ismét csökkent a szarvasi ev. tanyasi iskolák száma, s ezidőszerint 11 ev. elemi népiskola maradt a szarvasi határban.

Az egyháztanácsnak 1928. évi április 21-én tartott gyűlésén újra napirendre került a mótyói és az ószőlőkben építendő iskolák kérdése, amellyel kapcsolatban az egyháztanács kimondta, hogy építésüket a következő évre halasztja, s kéri ehhez a VKM hozzájárulását, és az építési segélynek 75 %-ra való felemelését egyrészt arra való hivatkozással, hogy az egyházközség nagy anyagi áldozattal emelt egy 6 tantermes központi iskolát, másrészt azon érdekből kifolyólag, hogy a mótyói iskolakörbe tartozó „Bikazug"-i állami gazdaság családjainak is szükségük van ott iskolára. Az ezüstszőlői iskola túlzsúfoltságát úgy véli megszüntetni az egyházközség, hogy szigorúan utasítja az ottani tanítót, hogy tartsa be pontosan az iskola körzetét, s más körzetekből ne vegyen fel tanulókat, feltehető ugyanis, hogy ezáltal a tanulók létszáma 20–30-cal csökkenni fog.

A kultuszkormány 36279/1928. VIII. a. ü. o. szám alatt a két tanyasi iskolának a jövő évre való építéséhez hozzájárult azzal a kikötéssel, hogy az 1929. év nyarán a két iskolát feltétlenül fel kell építeni, mert különben a polgári községet fogja kényszeríteni a két iskola felépítésére. A kért segélyt azonban nincs módjában 75 %-ra felemelni.

Az egyháztanács 1929. év október 22-iki gyűlésén az elnök bejelentette, hogy a mótyói iskola felépült, s a VKM 865-0-374/VIII. a. ü. szám alatt 1929. október hó 1-től folyósítja az ezen iskolai tanítói állás 70 %-os fizetéskiegészítő államsegélyét, és fenntartja magának az első tanító kinevezésének a jogát, amely jogával élve a mótyói iskola első tanítójául *Plenczner Gabriella Berta* okleveles tanítónőt nevezte ki. Az iskolai bizottság november 24-én istentisztelet keretében iktatta hivatalába a kinevezett tanítónőt, aki állását november hó 25-én elfoglalta. Az iskola tanítói hiványát[1] a 36-os számmal jelölték meg, és a következő javadalmakban állapították meg:

1. Szabad lakás kerttel és a hozzátartozó földdel. (A szabad lakás belsejét jókarban tartani a tanító, a külsejét az egyházközség kötelessége.)

2. Készpénzben a mindenkori kezdő tanítói illetmény 30 %-a az egyházközség pénztárából.

---

[1] hivány: megállapodás a tanítók javadalmazásáról

3. Törvényszerű állami fizetéskiegészítés.

Kötelessége: A rendes tanítói teendőkön kívül: A helyi egyházközségi tisztviselők özvegy- és árvasegély egyletének tagja, amennyiben az egyház tartana fenn továbbképző iskolát, azt különdíjazás nélkül köteles vezetni, a szokásos időben: adventtől pünkösdig az iskolában istentiszteletet köteles tartani, amiért a hívek téli fűtőanyaggal látják el a tanítót.

Ezekben az időkben, 1928. évi július hó 27-én tartott tanácsgyűlés állapította meg a többi tanyasi iskolák tanítói hiványait. Éspedig a 23-as galóhalmi, a 24-es örményzugi, a 25-ös Sápszki tanyai, a 26-os Csabai-úti, a 27-es siratói, a 28-as ószőlői, a 29-es Skorka-tanyai, a 30-as Maginyecz-tanyai, a 31-es ezüstszőlői, a 32-es furugyi és a 33-as „Túl a kőrös-i hiványokat a következő javadalmakban:

1., Szabad lakás kerttel és a hozzátartozó földdel. (A szabad lakás belsejét jókarban tartani a tanító, a külsejét az egyházközség kötelessége.)

2., Évi 25 (huszonöt) q búza természetben negyedévenként részletekben előre kimérve.

3., Törvényszerű állami fizetéskiegészítés.

Jegyzet: Ezek az iskolák a következő sorrendben épültek, illetve lettek egyháziakká:

1. Galóhalmi régebben társulati, 1878-ban lett egyházivá.

2-4. Ezüstszőlői, örményzugi és Maginyecz régebben társulatiak, 1882-ben lettek egyháziakká.

5. Furugyi 1857-ben társulati, 1887-ben egyházi.

6. Ószőlői 1861-ben társulati, 1882-ben egyházi.

7-8. Skorka tanyai, Csabai-úti 1864-ben társulati, 1882-ben egyházi.

9. Sápszky tanyai 1869-ben társulati, 1882-ben egyházi.

10. Siratói 1876-ban társulati, 1882-ben egyházi.

11. Túlakörösi 1894-ben épült.

12. Az Inkey-Kákai 34. számú 1913-ban épült.

Az utóbbi készpénzfizetéses állású, ennek hiványa megegyezik a fentebb ismertetett mótyói iskola hiványával.

Az ószőlői iskola felépítésének megtörténtét az 1930. évi október hó 30-án jelentette be az egyház presbitériumában az elnök azzal, hogy az iskolát október 12-én ünnepélyes istentisztelet keretében igen nagy számban megjelent hívek részvétele mellett felavatták és hivatásának átadták. Az iskolának padokkal való felszerelése a tanítóképző felügyelő bizottsága jóvoltából történt azáltal, hogy a gyakorlóiskolából kiselejtezett padjait díjtalanul néhány évre az iskolának kölcsönadta.”

A 30. számban folytatjuk.

Szemelvények a szarvasi kiskereskedelem történetéből

Fagylaltos kocsik Szarvas utcáin

Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc

Egy-egy váratlanul előkerült, ma már archívnak számító fénykép felébresztheti az érdeklődő ember kíváncsiságát, különösen akkor, ha személyes emlékeket idéz fel. Ha ehhez még helytörténeti érdeklődés társul, megindulhat egy folyamat, amelyet kutatásnak is lehet nevezni. Ez történt e fotó esetében is. Egy családi albumból került elő az a csoportkép, mely az 1990-ben elhunyt családfő munkahelyén 1948-ban készült. Rajta az akkor alakult Cipész Ktsz dolgozói láthatók. Hosszas vizsgálódás után kiderült, hogy közülük *egy* nyugdíjasként él a Wesselényi utcában. A 92 éves *Hanzó Mihály* örömmel mesélt a ktsz megalakulásáról és munkájáról. Az ő albumában is megvolt a csoportkép. A többi kép között rejtőzött az itt közölt fotó is, amely a fagylaltot áruló mozgóárusokról készült. Nevük jól olvasható a kocsikon. (*Hanzó Pál* cukrász mester Hanzó Mihály nagybátyja volt.) Közülük már egy sincs az élők sorában.

A képen balról második özv. Szarka Gézáné, harmadik Csonka János, jobb szélen Madarászné. Középen (vélhetőleg) Hanzó Pál áll családjával.

Szarvason a képen látható fagylaltos kocsitípusokkal az 1930-as évektől az 1970-es évek végéig nyaranta mérték a fagylaltot. (A fenti felvétel feltehetőleg az 1940-es és 50-es évek fordulóján készült.) A kocsikat egyedileg gyártották asztalosok és bognárok. Minden kocsi két, ráffal ellátott fakeréken gurítható, hőszigetelt, kettős falú faláda volt. Közepén két porcelán

vagy fém tégelyt helyeztek el, amelyeket jéggel hűtöttek. Ebben tárolták, ebből mérték a fagylaltot. A fedele általában díszesen kiképzett fém fedő volt. A láda két oldalára egy-egy legömbölyített élű fogantyút szereltek, ennél fogva tolták az árusok a kocsijukat, a köztük lévő láb támasztotta meg árusítás közben.

A fagylaltosok szigorú orvosi ellenőrzés alatt álltak, területüket a községi hivatal határozta meg. Az árusok egy-egy cukrász mestertől kapták a fagylaltot, kis- és nagy gömböket a maihoz hasonló rugós kanalakkal mértek szabott áron. Ebből részesedtek, ezért érdekük volt minél több fagylatot kimérni.

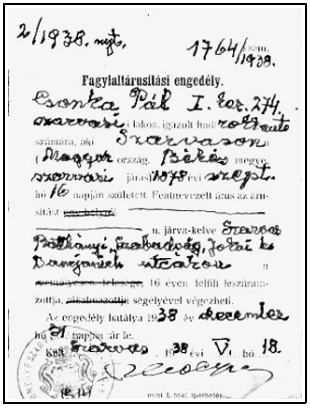
A képen látható személyek nincsenek köztünk, sikerült viszont megtalálni *Csonka János* árus leányát, *Janurikné Csonka Erikát,* aki az alábbiakban számolt be édesapja életéről és munkájáról.

Egy fagylaltárus az „ántivilágból”

Édesapám, Csonka János 1913-ban született, 2002-ben halt meg. Szülei *Csonka Pál* és *Szél Julianna*. Egyszerű családból valók. Még megvan az a ház a Damjanich utcában, ahol apám született. Bérlőkként laktak Szarvas különböző részeiben egészen az 1950-es évekig, amikorra sikerült egy kis házat vásárolniuk.

Édesapám 1926-tól, 13 éves korától dolgozott kifutó fiúként *Strasser és König* gabona-nagykereskedőknél 1931-ig. Ez a mai tüdőgondozó épülete. Nagyapám is ott volt rakodómunkás.

2/1938. sgtr. 1764/1938.

Fagylaltárusítási engedély.

Csonka Pál I. ker. 274. szarvasi lakos, igazolt hadirokkant részére, aki Szarvason Magyar ország Békés megye szarvasi járásában 1938 évi szeptember hó 16 napján született. Feltüntetett árus az említett ~~ambulans~~ n. járva-kelve Szarvas Batthyány, Szabadság, Jókai és Damjanich utcákon n. ~~ambulans~~ helyen 16 éven felüli beszállító(ja), ~~ambulans~~ segédjével végezheti.

Az engedély hatálya 1938 év december hó 31 napjáig ár le.

Kelt Szarvas 1938 évi V. hó 18. napján.

(P. H.)

mint I. fokú hatóság.

1932-től 1934-ig *Hanzó Pál* cukrásznál dolgozott kisebb-nagyobb megszakításokkal. 1938. május 18-án nagyapám, *Csonka Pál* (1878–1959) kiváltotta a fagylaltárusítási engedélyt, melyet két gyermeke, János és *Julianna* segédletével végezhetett. Az engedély Szarvason a Batthyány, Szabadság, Jókai és Damjanich utcákra vonatkozott. Az első két évben még apám húga segített, 1940-től már csak apám végezte a fagylaltárusítást. A fagylaltárusítási engedély egy kis könyvecske volt, melyben szerepelt a fagylaltot előállító iparos neve és üzlethelyisége. Iparosként Hanzó Pál cukrász volt megjelölve. A fagylaltot 1938-tól 1943-ig folyamatosan árulta apám.

A háború után, 1947-ben ismét fagylaltárus lett, szintén Hanzó Pál cukrász fagylaltját mérte ki. A kis könyvecske tanúsága szerint igen gyakoriak

voltak a hatósági ellenőrzések. Leggyakrabban *dr. Molnár János* községi orvos ellenőrzött. A fagylaltárusnak magánál kellett tartania az orvosi igazolásokat is, ezért rendszeres orvosi vizsgálatra is szükség volt. 1949-ben kimérési engedélyt kért a sporttelepre is, majd 1951-től megkapta a Dózsa György utcát és a vasútállomást is. *(Madarászné a mai Béke utca – Vasút utca sarkán, Matók fényképész műterme előtt mérte a fagylaltot az 1950-es évek közepéig. A szerkesztő megjegyzése.)*

Apámat szinte mindenki ismerte és javarészt szerette is. Elment a város távolabbi helyeire is, ahol már nagyon várták. Hosszú volt oda az út, és nehéz volt a telekocsi, de a vevői nagyon hálásak voltak. A pénztelen gyerekeket megsajnálta, és adott nekik egy gömb fagyit. Én már csak arra emlékszem, hogy 50 fillér volt egy gombóc.

Az ÁFÉSZ-időkben

Mozgóárusok csak gyümölcsfagylaltot árusíthattak. A fagylaltárusító könyvecske szerint apám 1957-ig kapott engedélyt. Majd ugyanettől az évtől tagja lett a Földműves Szövetkezetnek (az ÁFÉSZ jogelődje). Mellette 1958-ban és 59-ben iparengedélyt kért vattacukor árusítására.

Az ÁFÉSZ-évek alatt sem tudták folyamatosan alkalmazni. Főként nyáron dolgozott, később sikerült a téli hónapokra a cukrászüzembe kerülnie, ahol sütött. Apám életében több mint 40 évet dolgozott, amikor azonban 1979. december 8-án nyugdíjba ment, összesen 13 év 22 nap szolgálati időt tudott igazolni.

A háború előtti és utáni időszak egyaránt nehéz volt munkavállalás szempontjából. Az ötvenes évek végére lett saját tulajdonú háza a Martinovics utca elején. Ekkor döntött úgy, hogy családot alapíthat. 1961-ben feleségül vette édesanyámat, *Mezei Irén*t (1924–2007). Édesanyám debreceni, szülei árva gyermekek voltak. 1920-ban házasodtak. Anyám második gyermek volt a családban. Apám unokatestvéreihez járt Debrecenbe. Az egyik unokatestvér feleségül vette édesanyám nővérét. Így ismerkedett meg apám anyámmal.

A szülői ház számomra az Állomás téri (egykor Lenin téri) sarki ház. 1966-ban költöztek oda, én még Debrecenben születtem 1965-ben. Édesanyám a Ruházati Szövetkezetben dolgozott egészen nyugdíjazásáig. Sokat segített apámnak, hogy folyamatos munkaviszonya legyen, illetve bejelentsék a ledolgozott napokat, éveket.

A háztartást illetően mindent apámtól tanultam. Fiatal éveiben magánházaknál segédkezett, ott tanulta meg a szervírozást. A vasárnapi ebédeknél ez

mindig megjelent. A cukrászatban tanulta a sütemények és torták készítésének titkát. Ezeket megtanultam. Ha igazán sikert akarok elérni, akkor apám linzerjét vagy sajtos stangliját sütöm. Mindenki ámuldozik, hogy mitől olyan finom. Hát attól, hogy százéves recept.

Apám nyugdíjas éveiben még vállalt tortasütést, lakodalmakba, ballagásra, családi ünnepekre. 1992-ben *Janurik András*sal kötött esküvőmre magam sütöttem az emeletes szívtortát az ő segédletével. Ő tanított meg befőttet eltenni, száraztésztát készíteni, szilvalekvárt főzni.

A családi életben szüleim nem hozták be az élet gondjait, bajait. Valójában, amikor erre az írásra készültem szembesültem azokkal a megélhetési gondokkal, amelyeken keresztülmentek. Ennek ellenére mindenünk megvolt, ami kellett. Külföldre nem utaztunk, SZOT-üdülőbe beutalót nem kaptunk, de helyette erős volt a rokoni kapcsolattartás, a gyerek-, majd ifjúsági csendeshetekre járás, ahol az erkölcsi alapokat kaptam. Tisztességesen éltek. Hitüket nem tagadták meg, templomjárók voltak. Kifejezetten hálás vagyok nekik, hogy taníttattak, minden bennem lévő képességet ki akartak hozni belőlem, aminek időnként nem örültem.

A zenei tanulmányok révén 1985-től a Csabacsűdi Evangélikus Egyházközség helyettes kántora voltam; 1987-től az Újtemplomnál, majd 2002-től 2011-ig az Ótemplomnál dolgoztam. 2011-től intézményvezető vagyok az Óbudai Rehabilitációs és Foglalkoztatási Központban.

Férjemmel rendszeresen járunk haza, hiszen a család, a gyökereink adják meg azt a belső energiát, amely segít a hétköznapokban.

Janurikné Csonka Erika

Fagylaltosok az „új világban”

Csonka János nyugdíjba vonulása után eltűntek az időközben várossá vált Szarvas utcáiról a mozgóárusok. Jelentősebb kezdeményezés az újraindításukra a rendszerváltás után, 1994-ben történt. 1991-ben *Demeter Jánosné* megalapította a Gold Deer Bt.-t, és engedélyt kapott egy fagylaltozó megnyitására. A Kossuth utca 8. sz. alatti üzlethelyiségben 1991-ben nyitotta meg fagylaltozóját. Az első évben csak fagylaltot mértek, és csak tavasztól őszig tartottak nyitva, de a második szezontól éves nyitva tartással dolgoztak. A téli időszakban a fagylalt árusítása szünetelt, a fagylaltozó büféként folytatta

tevékenységét. Főként a közeli iskolák diákjai jelentették a fogyasztó közönséget, később szélesedett ez a kör a rendszeresen visszajárókkal.

Demeter Jánosné

A forgalom növelése érdekében 1994-ben engedélyt kért egy fagylaltos kocsi működtetésére, 1995-ben újabb kocsit vásárolt és működtetett. Megjelenésük kisebbfajta szenzáció volt a városban. A Szarvas és Vidéke fényképes cikkben mutatta be az új „látványosságot" (SZVID, IX. évf. 29. 3. o.)

Ezek a kocsik már csak feladatukban hasonlítottak a régiekre. Fémből készítették „profi" lakatosműhelyekben. A ráfos kerekeket gumikerekek váltották fel, a hátsó támaszt is vázra szerelt kerék helyettesítette, ezt hajtották meg fogaskerék-áttétellel. A „fagylaltos" úgy hajtotta, mintha kerékpáron ülne. A színes fémládákban, melyek gyakorlatilag akkumulátorral működtetett hűtőládák voltak, hat tégelyben helyezték el a fagylaltot, amelyet hagyományos módon mértek ki. A szigorú egészségügyi követelmények mellett más korlátozó tényező nem volt. Ugyanazokat a fagylaltféléket lehetett kapni a kocsiknál, mint a fagylaltozóban. A fagylaltárust napernyő védte a tűző naptól. A Szarvason futó kocsik Siófokon készültek. Célszerűségük mellett dekoratív látványt is nyújtottak.

Ujjé, a ligetben...
Fagylaltárus: Dezső Henriett

A két kocsi az iskolai szünetekben futott az utcákon, mivel a tulajdonos diákokat alkalmazott „fagylaltosoknak". Ők valóban mozgó árusok voltak. Nem volt kötött helyük, az ügyességükön, találékonyságukon múlott, hol árusítanak. A leghűségesebb árusa *Filip András* volt, aki 1993–1999-ig kitartott nyári munkája mellett.

Reklám 1992-ből

A kocsik 2001-végéig árusították a fagy-

laltot. Ekkor a tulajdonos részben a növekvő konkurencia, de főként a családban jelentkező súlyos egészségügyi problémák miatt felszámolta a Bt.-jét, bezárta a fagylaltozót, így a mozgóárusok munkája is véget ért. Ezt követően a városban történtek ugyan kísérletek mozgóárusok foglalkoztatására, de egy-két nyárnál egyik sem működött tovább.

Adatközlő: Demeter Jánosné

Emlékek a fagyis korszakomból

A kezdet

A 90-es évek elején én is, mint a hozzám hasonló tizenévesek, minden nyáron kerestem diákmunkát. Az egyik délután megjelent az utcán egy furcsa szerkezet: fagylaltos kocsi. Megállt a sarkon, mellette egy fiatal srác erősen rázta a kis csengőjét. Más dolgom nem lévén, beszédbe elegyedtem vele, és érdeklődtem a fagyis tricikli felől. Többek között szóba került, hogy a fiú mennyire örül ennek a munkának, hisz nem csak pénzkereset, hanem jó buli is. – Hogyan lehet ide bekerülni? – kérdeztem. Ő azonnal rávágta – Bemész a Kossuth utcai fagyizóba és keresd *Éva néni*t! Hát én másnap be is mentem.

Az első utam

Szerencsére felvettek, és a formalitások elintézése után a lehető leghamarabb munkába is álltam. Először a délutáni műszakot kaptam meg. Az első meglepetések nagyon hamar rám találtak, ugyanis ez a kicsi kocsi pár mázsát nyomott, és a nyári melegben való kerékpározás motoros voltom miatt igen távol állt tőlem. De hát nem az a fajta vagyok, aki hamar feladom, így gőzerővel megkezdtem Szarvas szép városában a fagylaltárusítást.

Jó pár hétnek el kellett telnie, hogy megszokjanak az emberek, hisz előttünk sok-sok évvel azelőtt árultak utcán fagyit, így sokan nem tudták, hogy mi az a csilingelés. Ha esetleg nem emlékeznének erre a szívemnek kedves szerkezetre: hat tégelyes, akkumulátorral működtetett, a 90-es években nagyon modern, és az akkori követelményeknek maximálisan megfelelő gép volt. Itt jegyzem meg: a rendszeres KÖJÁL- (ÁNTSZ-) ellenőrzések során mindig maximálisan megfeleltünk az egészségügyi és higiéniai követelményeknek. Erre ma is büszke vagyok.

A folytatás

Miután a váltótársam befejezte a fagyiárusítást, én vettem át tőle a délelőttös műszakot is. Ennek köszönhetően minden piaci napon megjelentem. Először furcsán fogadtak, de később kaptam saját helyet, sőt befogadtak az árusok, és egy teljesen más világba csöppentem. Akkor keményen összetar-

tó társaság volt, ahol nem konkurensei voltak egymásnak, hanem igazi jó barátok. Idővel már tudtam, hogy ki milyen fagylaltot fog kérni, és mindig visszatartottam egy bizonyos mennyiséget, hogy a barátoknak legyen olyan, amilyet szeretnek. Bár nyílt titok, a piacon megvoltak a szabályok: ki, mit, mennyiért árul, én szerencsés voltam, mert fagyi egyedül nálam volt kapható. Megemlítem, hogy sajátos jel volt köztünk megbeszélve az APEH érkezésekor, így a tisztelt ellenőrök mindenhol kaptak nyugtát. Ez a világ akkoriban ilyen volt: élni és élni hagyni.

Az átlagos hétköznapok

Filip András, a „Mágus”

Rendszerint reggel 8–9 körül kezdődött a munka. Mire bepakoltam a munkához szükséges felszerelést, kellően lehűlt a tégelytartó rész, így megkezdhettem a tégelyek behelyezését, melyekbe átlagosan 4–6 kg fagyit szedtünk. A munkám során fontos szempont volt, hogy megpróbáljak mindig ugyanazon az útvonalon, körülbelül ugyanabban az időben megjelenni, hiszen szerencsére az emberek megszoktak, és igényt tartottak a házhoz szállított fagyira, ami az akkori keresetekhez mérve pár forintos tétel volt.

Hogy észrevegyenek az emberek, egy kis csengőt használtam figyelemfelkeltésre. Később ezt megpróbáltuk kiváltani egy dallamkürttel, mely a belé vetett reményt nagyon hamar megcáfolta, és lakossági kérésre visszatértünk a csengőre. Mindig megpróbáltunk valamiféle újítást belevinni, de ez valahogy sosem sikerült igazán. A fent említett dallamkürt után a dísztetőt cseréltük le, de sajnos akkoriban (és most elnézést kérek a fradistáktól) csak zöld-fehér csíkosban lehetett kapni. Ezt érthető okokból valaki nagyon szerette, valaki meg nagyon nem.

Megemlítek még egy történetet. Ha jól emlékszem, valami show-műsorban láthattam, hogy talán egy jugoszláv fagyiárus kolléga laza csuklómozdulattal kidobta a fagylaltot a kanálból, mely ugyanolyan 4,5 dkg-os volt, mint az enyém, és a repülő gömb alá tartotta a tölcsért. Ezzel nagyon nagy sztár volt. Hát, nekem ezt azonnal le kellett másolnom. A legnagyobb meglepetésemre viszonylag hamar sikerült is utánoznom a fickót. Végtére is nem volt ez ördöngösség, és én úgy gondoltam, hogy ezzel nagy sztár leszek én is. Hát, nem lettem. Ugyanis az én vevőköröm tagjai, kiknek java 6–13 év között járt, roppantmód nem voltak kíváncsiak a röpködő gömbökre, mert ők mihamarabb szerették volna megkapni a fagyijukat, nem pedig a cirkuszi mutatványokat végignézni. A röpködő gömbök show-műsora végül is egy dekoltázsba repülő gömbbel ért véget. A hölgy nem igazán díjazta a

domborulatain landoló fagylaltot. Bár felajánlottam a segítségemet, de ez később sem tűnt jó ötletnek. Így hát maradtam a jól bevált módszernél.

Nem csak kétlábú kuncsaftjaim voltak. Mielőtt morbidnak gondolnának, én a négylábú barátainkról beszélnék. Hisz nagyobb rendezvényeken természetesen részt vettünk, így a kutyakiállításokon is. Amit nem hinnének, egy kutyakiállításon 10-ből 8 fagylaltért a gazdák a kutyáiknak álltak sorban. Volt, aki többször is, mert elsőre nem a blöki szájízének megfelelő fagyit vitt. Ugyanez volt jellemző a fogathajtó versenyekre is.

De ha már a lovaknál tartunk, megemlítem az egyik kedvencemet. Egy lovakkal fuvarozó úriember rendszeresen vásárolt fagyit a lovainak. De közülük is az egyik annyira szeretett, hogyha meghallotta a csengőt, teljesen mindegy, hogy mit csináltak, a paci lóhalálában trappolt felém. Egy tündér volt. Megállt a kocsi mellett, és várta, hogy adjak neki. Hozzáteszem, nem mindig a gazdája örömére.

Rendezvények

Korábban már említettem, hogy igyekeztünk minden nagyobb rendezvényen megjelenni. Nekünk ezek az események minden alkalommal egyfajta reklámot jelentettek, hisz akkor egyfajta jelenség voltunk Szarvason. Megjegyzem: nem mindenki tekintett konkurenciának. Voltak olyan cukrász mesterek, akik tiszteltek, és bár ma már nem élnek, a mai napig tisztelem őket, és büszke vagyok, hogy kollégának tekintettek. A házibulik és egyéb családi rendezvények rendszeres látogatója lettem, pláne, hogy megérkezett a második fagyis kocsi, mely sokkal modernebb, fejlettebb, kiváló hangtechnikával rendelkező gép volt. A hangtechnika által nyújtott lehetőségeit kihasználva (bömbölt a zene) még népszerűbb lettem.

A kellemetlen rész

Amire a legtöbb férfiembernek nincsen jogosítványa, se kedve, se tehetsége, de muszáj, az a tisztaság. Bár semmilyen tagom sem kívánta, de a higiénia nagyon fontos volt, és a munka végeztével a kocsi teljes, aprólékos lemosását, fertőtlenítését el kellett végeznem, hiszen ez volt az alapvető követelmény.

Azóta eltelt több mint másfél évtized. Ma már egyre ritkábban gondolok erre a korszakomra. Vegyes érzelmekkel tölt el, ha olyan ismerősökkel futok össze, akik a 90-es évek közepén gyermekként futottak utánam kiabálva:– Fagyis bácsi várj meg!, most gyermekeikkel sétálva jönnek velem szembe. Köszönünk, tudják, hogy ismernek, talán elgondolkoznak rajta, vajon hol találkoztunk.

Köszönettel tartozom *Demeterék*nek a több éven át tartó népszerűségemért. Tőlük kaptam teljesítményemért a *Mágus* becenevet. Sok barátot szereztem, és rajtuk keresztül részese lehettem Szarvas város életének.

Filip András, a Mágus

Bánáti Endre

Fél évszázad a vásárlók szolgálatában

Kereskedőinasnak lenni nem számított irigyelt életsorsnak a múlt század elején, igaz, később se igazán. A népnyelv „vizesnyolcas”-nak nevezte őket. Bolti takarításkor papírtölcsérből „spricceltek” köröket a poros padlóra, mielőtt seprűt ragadtak volna.

* * *

Bracsok Endre 1912-ben lépett erre a pályára és maradt a „szakmánál” ötven éven keresztül Szarvason. Még 1898-ban látta meg a napvilágot. Cselédanya szülte, ahogy később két öccsét, *Pál*t és *Sándor*t is. Hányatott sorsukat a nagybácsi, *Bracsok Márton* ácsmester vette gondozásba, és terelte őket „polgári” irányba. A két fiatalabb villanyszerelő-inas lett

Azért Endre szerény, szorgalmas és türelmes életfelfogása sem maradt eredmény nélkül. A húszas-harmincas években, másfél évtizeden át, *Deutsch Ármin* rőfös üzletében működött a pult mögött. Segéd úr lett. A helyileg rangosnak számító ruházati bolt az Árpád Szálló földszintjén fogadta a vevőket, az idők során változó „profillal”: darabárut, rövidárut is tartottak, nemcsak textil méterárut.

A bolt bejáratánál, a kép bal oldalán Bracsok Endre segéd úr

Deutsch Ármin boltja az 1930-as évek elején. A kép közepén Bracsok Endre.

Az elegáns úr az ajtóban szintén ő – a 30-as évek második felében

Ezidőtájt a szarvasi kereskedelmi élet érezhetően élénkült. Nemcsak az üzletek gyarapodtak, hanem egyre több foglalkoztatottra is szükség volt. A pult mögöttiek körében teret nyert a társasági összetartás civil érzelmi igénye. Megalakult a Szarvasi Kereskedő Alkalmazottak Egylete. Elnökének hangadásban kevésbé kitűnő, de a szervezésben jeleskedő Bracsok Endrét választották.

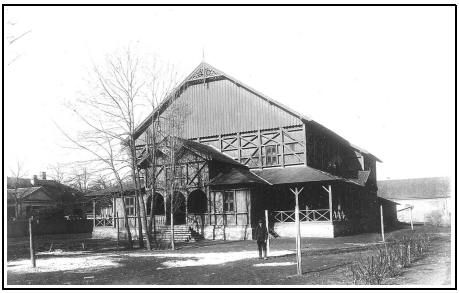

Deutschéknál a pult mögött

Az egyesület nyilvános, társadalmi szereplését jelezte a műkedvelő színi előadások sorozata. A helyszín többnyire a Nyári Színkör (az Árpád mögötti „faszínház") volt.

A harmincas évtized második felében nyílt meg a „DeJó" divatáru üzlet a mai Kossuth utca felső részén, az egykori üzletsoron, az akkori Piac téren, a Katolikus Iskola szomszédságában. A tulajdonos, Bárány Miklós megbízása alapján, szerződéssel, Bracsok Endre lett a vezetője. A sikeres működést tanúsítja a „rugalmasan" változó – mai szóval – üzletkör. Az idő menetében ruházati „darabáru" mellett rövidárut (gomb, cérna, stb.), lábbelit, szezonálisan játékot is kínált. A bolt népszerűségét csak fokozta, hogy a pult mögött a szlovák (tót) szót is értették.

A „DeJó" a háborút is átélte. Az üzletvezető a kritikus 1944-es október eleji napokban áruért a fővárost célozta meg.

A Nyári Színkör épülete; az 1950-es évek elején lebontották

A 20. század eleji képeslap bal oldalán látható az az épület, amelyben a DeJó üzlethelyisége is volt. Ma már csak a jobb oldalon látható épület áll, az ÁFÉSZ-irodáinak ad helyet.

Nagy szerencsével, visszafelé bőrönddel együtt, Tiszaföldvárnál „átsiklott" a frontvonalon. (Ha tudta volna előre, nem indul el.) A bolt még rövid ideig működött, addig, míg az udvari falbontás útján „ki nem rámolták".

A „DeJó" létezése 1952 szeptemberéig tartott. Ekkorra esett a kiskereskedelem országos államosítása, valamint vége lett Bracsok Endre számára a vevőkkel való napi találkozásnak. Legalábbis: egy időre.

A cipőosztály vezetője

Szakmai ismertsége, jóakarói segítsége elegendő volt ahhoz, hogy 1953-tól a Földműves Szövetkezet – később Iparcikk Áruház – alkalmazottja, végül a cipőosztály vezetője legyen a nyugdíjba vonulása (1962) előtti utolsó évtizedben.

Életének befejező, fokozódó betegségével küzdelmes éveit kislány unokájának nyaralásai tették színesebbé. Három fiú dédunokájának jövetelét már nem érhette meg. Az 1986-os év egy hideg, havas februári napján, szűk családi kör és néhány ismerős kísérte utolsó útjára az evangélikus Újtemetőben.

Üzenet a múltból

Amikor egy fotó elkészül, egy pillanatra megállítja az időt. A rajta szereplő személyek, tárgyak örökre megdermednek. Az idő csak a fényképen áll meg, az évek, évtizedek múlnak, és a kép lassan dokumentummá válik. Szerencsés esetben a készítő a hátlapra felírja a helyet, a dátumot, ahol, amikor a fotó készült. Néha az is előfordul, hogy kommentálja az eseményt, amit megörökített, és ezzel tudtán kívül a kort is, mikor elkattant a fényképezőgép.

„Párizsban, Monte-Carlóban, sőt Budapesten is, mindenütt, ahol előkelő urak élnek, ilyenkor galamblövészettel mulatnak az emberi társadalom előkelői…"

(Ady Endre: Galambok)

Galamblövészet

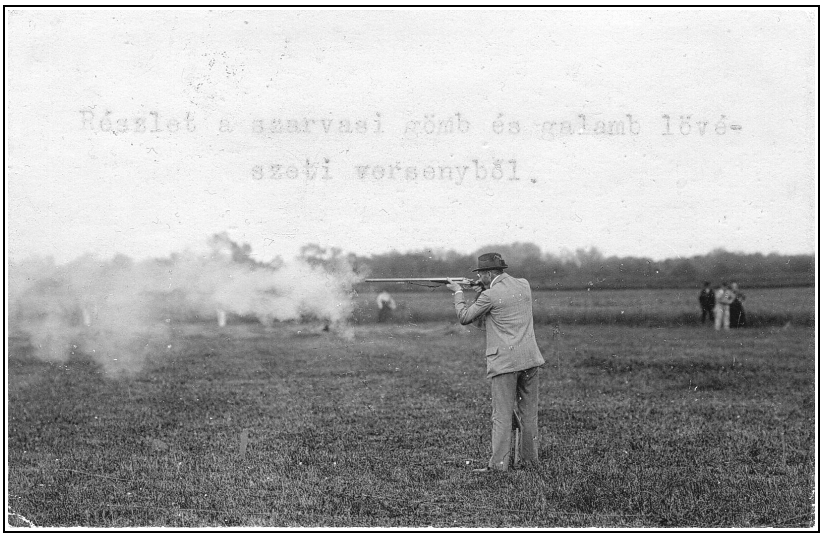
A koronglövészet a sportlövészet egy ága. Több mint száznegyven éves múlttal rendelkezik: az 1860-as évekre időzítik kialakulását. 1867-ben egy *Preuss* nevű német úriember találta fel a korongdobó gépet, előtte kézzel, illetve egy parittyaszerű szerszámmal hajították fel a korongot. Napjainkban – kissé leegyszerűsítve – a következőképpen zajlik.

A versenyző kérésére a korongdobáló gépből nagy sebességgel indított agyagkorongokat kell sörétes puskából leadott lövésekkel eltalálni. Ma is használt másik elnevezése az agyaggalamb-lövészet. Ezen titulusnak valós alapja van: az 1700-as évektől egészen a 20. század közepéig sokszor korongok helyett élő galambok voltak a „mozgó céltáblák".

„A versenylövések azon módja, melynél bizonyos távolságban (20–25 m) kalitkákból kieresztett galambokra lőnek. A versenyfeltételek lényege az, hogy ki tud egyfolytában, hibázás nélkül több galambot úgy lelőni, hogy az a körülzárt kis téren belül essék le. A versenyző előtt 5–6 zárt kalitka fekszik, s nem tudja, hogy az általa adott jelre melyikből eresztik ki a galambot. A galambok tollának megtépéséről, szemeinek kitolásáról a verseny előtt, a mai galamblövészetnél szó sincs, egyedül farkukat kurtítják meg, hogy repülésük még gyorsabb legyen" – olvasható az 1894-ben megjelent *Pallas nagy lexikoná*ban a galamblövészet címszó alatt.

A galamblövészet az urak kedvtelése volt. A vadászati tilalom alá eső időszakok (pl. a tavaszi párzási, vemhességi, keltési hónapok), vadászatot helyettesítő, kedvelt sportjává vált. Magyarországon *gróf Széchenyi István* honosította meg. Az első dokumentált hazai verseny 1868-ban zajlott le a győri Széchenyi-ligetben. Ebben az évben alakult meg a Pesti Galamblövő Egylet is, mely a rákosi mezőn versenypályát kezdett el üzemeltetni.

A századforduló után már az ország számos pontján űzték eme sportot, így például Szarvason is. Pillantsunk bele a helyi versenybe a Szarvas és Vidéke lap 1906. május 27-i számát hívva segítségül:

„Szarvason az első vadász-verseny, e hó 20-án, Dr. Wieland Sándor rendezése alatt igen szép számú közönség jelenlétében folyt le. A versenyt – melyen 16 lövő vett részt – az időjárás kissé megzavarta, sőt már-már félni lehetett, hogy a kellemetlen eső miatt meg sem lehet tartani. De végre tűrhető idő lett, csak megkezdődött az egyes galamb-lövészet, s a 12 vadásznak 6-6 galamb lett felereszтve. Az első díjat, egy szép utazó táskát teljes felszereléssel, Dr. Mázor Elemér nyerte el, habár egy lelőtt galambja a határvonalon kívül esett le, de a 3 tagú bíráló bizottság által mégis jónak lett elfogadva. A második díjat: egy értékes floubert fegyvert Dr. Wieland Sándor nyerte tíz lövésre öt galambbal. Az egyes gömb-lövészetnél Lakatos Albert és Dérczy Péter között holt-verseny lévén, még 3-3 gömböt kaptak, melyek közül Lakatos egyet, Dérczy pedig egyet sem találva, 9 lövésre 5 gömbbel az első díj: egy szép patrontáska Lakatos Alberté lett; a második díjat: egy aranyozott ezüst szivarka tárczát Dérczy Péter kapta 9 lövésre négyet találva. A páros gömblövészet nem elég jól sikerült; itt a jobb vadászok elég gyengén lőttek. Az első hölgyek díját, egy tulipántos aranyérmet Dr. Hajas József nyerte el 6 lövésre 4 gömbbel. E versenyek után – vigaszverseny gyanánt – páros galamblövészetet rendeztek, melynek első díját, a tétek kétharmadát Standeiszky Oszvald, a második díjat, a tétek egyharmadát Schreiber Lipót nyerte meg. Említést érdemel még, hogy Dr. Wieland Sándor

e versenyen: egy lövésre két galambot lőtt le. A lövészet 3 óra előtt kezdődött és fél 6 után ért véget. A két fegyvergyáros, miért, miért nem, fegyvereik bemutatása előtt elpárologtak a tribünről. Érdekes, hogy a le nem lőtt galambok nagyobb része haza talált."

Az olimpiák történetében egyszer, az 1900-ban Párizsban megrendezetten versenyszám lett a galamblövészet. A madarakat a résztvevőkkel szemben, egyesével engedték szabadon, a győztes az lett, kinek puskája a legtöbb galambot ejtette el. Ha a versenyző két lehetőséget elszalasztott, kiesett. Az aranyérmet a belga *Léon de Lunden* nyerte el. A mérkőzés végére toll, vér és közel 300 madár teteme borította be az egész pályát…

Az olimpiai beszámoló utolsó mondata érhetővé teszi az állatvédők egyre erőteljesebb rosszallását. Az *Állatvédelem* című újság 1911. júniusi száma állást foglal a galamblövészet ellen. A „vérrontást, kegyetlen öldöklést" felváltó alternatívaként ajánlva bemutatja a kaucsuk korongot felröpítő szerkezetet (az élő galambot helyettesítendő találták fel a szarvasi versenyen is használt üveggömböket is). De több neves ember sem rokonszenvez a sportággal: a kiváló vadászként ismert *Habsburg Ferenc József* császár és király, vagy például az ornitológus *Herman Ottó*. *Ady Endre* 1905-ben megjelent prózai művében a galambok bosszút állnak kínzóikon: az emberekre támadva szemüket vájják ki. Ám a tiltakozások nem vezetnek eredményre. A hazai galamblövészet az 1930-as években éli fénykorát. Versenyzőink ekkor nem csak itthon, hanem Európa más országaiban is eredményesen szerepelnek. Feljegyzések szerint *Dóra Sándor*, a kor egyik leghíresebb galamblövője fényűző módon élt a megnyert versenydíjakból.

A második világháború után leáldozik népszerűsége. Magyarországon utoljára 1948-ban rendez galamblövészeti versenyt a Tiszalöki Vadásztársaság. A megsebzett, vergődő madarak látványa csak tovább erősíti az állatkínzásról alkotott véleményt. Hazánkban többé nem tartanak élőgalamblövészetet.

Megjegyzés

A *Roth Béla* szarvasi fényképész által kiadott képeslapot 1908-ban postázta egy bizonyos *„Iván"*. Valószínűleg ő gépelte a képes oldalon olvasható szöveget is: *„Részlet a szarvasi gömb és galamb lövészeti versenyből."* A *Szajbély Lenke* úrleánynak Máriacsaládra írt üdvözletében nem esik szó a versenyről.

Írta és szerkesztette: Brlás Attila

Forrásanyagok

Koronglövészet története (Sarlóspuszta Koronglőtér honlapja)
Vasvári Erzsébet: A koronglövészet Magyarországon (Magyar Vadászlap, 2004. 04. 01.)

Üzenet a múltból

Kártyanaptárak

„A gyűjtőszenvedély olyan betegség, melyből nem, vagy csak nehezen lehet kigyógyulni.” (Kárpáti Igaz Szó, 2007. júl. 28., Lelekács Georgina)

Ma már elismert tény, hogy a régi képeslapok az adott települések történetírása szempontjából nagy jelentőséggel bíró dokumentumok. Helytörténeti – képi – forrásanyagként kezeljük őket. Általuk betekintést nyerhetünk letűnt korok utcaképeibe, eseményeibe; a ma is álló épületek ódon, eredeti arculatát láthatjuk rajtuk, esetleg a rég lebontottak utolsó hírmondói. Gyűjtésük népszerű, s a gyűjtők igyekszenek féltett kincseiket közkincsé is tenni: ezt bizonyítja a számtalan szebbnél-szebb megjelent album. A Szarvasi Krónika oldalain immáron hatodik éve szerepel a rovatcím: ***Várostörténet – képeslapokon.*** Ám ez az írás – mint a címe is mutatja – nem képeslapokról szól.

A ***kártyanaptárak*** megjelenése szinte egybeesik a képeslapokéval: az első ismert hazai példányok az 1890-es évekből származnak. Persze ezek a korai kártyák még nem mutattak olyan egységes képet, mint a maiak. Nagyobb méretűek voltak, gyakran széthajthatóak és olykor nem is szögletesek (a ma ismert méretük, formájuk az 1950-es évektől vált megszokottá). De céljuk már ekkor ugyanaz volt: a következő évi naptárt reklámmal kombinálni. Míg a képeslapokat már a kezdetektől elkezdték gyűjteni, a kártyanaptárgyűjtés csak az 1970-80-as évektől lett népszerű. Gyűjtésük tematikusan történik, kedvelt témák pl. a gyógyszertárak, üdítőitalok, mozifilmek, futball. Ez az írás most rendhagyó módon a helyismeret felől közelíti meg a naptárkártyák színes világát.

* * *

1933. A kártyanaptár-gyűjtemények megbecsült darabjai az 1945 előtt készültek. A nagyvállalatokat, országos lapokat, budapesti cégeket reklámozó kártyák is igen ritkák e korból, ez a szarvasi példány viszont igazi kuriózum. *Donner Árpád* egyike volt a második világháború előtti Szarvas zsidó kereskedőinek. Fa- és építőanyag-kereskedése a III. kerület Görbe utca 84–85. szám alatt (a mai Budai Nagy Antal utca) üzemelt. Fióktelepekkel rendelkezett Öcsödön, Kondoroson. A kártyanaptár szöveges része arról tanúskodik, a tüzelő és építési anyagok teljes

skáláját árusította. 1944 nyarán több száz sorstársával egyetemben őt is deportálták.

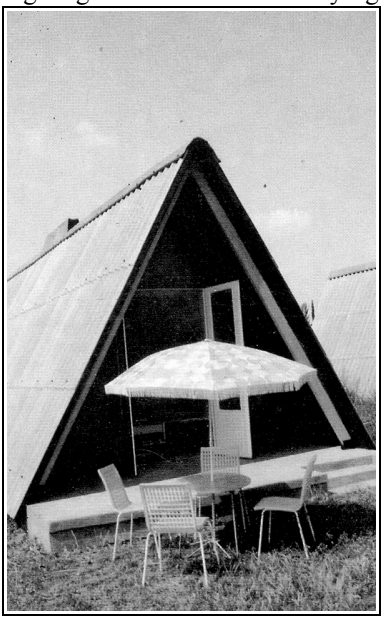

1968. A tizenhat éve alakult Szarvasi Vas- Fémipari Ktsz dinamikusan fejlődött, a dolgozók létszáma az előző évben lépte át az 1000 főt. A cég korábbi sikertermékére, a csempekályhára az olcsó tüzelőolaj miatt megszűnt a kereslet. Profilváltásként kezdtek áttérni előbb a háztartási kisgépek – az első Kotyogók 1970 körül készültek –, majd a világítástechnikai berendezések (lámpák, csillárok) gyártására. *„Jól jár, mert nálunk készült”* – a szlogent az eltelt évtizedek igazolják, sokunk otthonában még mindig megtalálhatók ezek az elektromos kávédarálók. Ám ma már a legtöbb ember őrölt, vákuum-csomagolt kávét vásárol. Az elnyűhetetlen szerkezeteken mákot darálnak a háziasszonyok.

1978. TTTV – manapság nem sokan ismerik a mozaikszó jelentését. Az 1964-ben alapított országos meliorációs (talajjavító) vállalatot 1970-ben három egységre bontották. A **T**iszántúli **T**alajjavító és **T**alajvédelmi **V**állalat központja Szarvas lett. Nem volt hosszú életű cég, 1980-ban újabb decentralizáció történt, két szarvasi osztályát a Szarvasi Állami Tangazdasághoz csatolták. A „Talajjavító” – így talán már többünknek ismerős – bár kisebb területen, de tovább folytatta a nagy elődök munkáját. A szikes talajok digózása (helyben kitermelt mészben gazdag agyaggal történő feljavítása), homoktalajok rónázása (elegyengetése {később bebizonyosodott, többet árt, mint használ}), a drénezés (talajszint alatti csővezeték-hálózat kialakítása, a talajvíz elvezetésére, illetve pótlására) és öntözőcsatornák létesítése (a képen ez látható) tartozott főbb feladatai közé.

A rendszerváltás után az állami megrendelések elmaradásával a Tangazdaság megszüntette ezt a tevékenységet.

1980. Ma ezeket a hullámpalával fedett sátorépületeket hiába keresnénk a 44-es főútról letekintve. Néhány éve korszerűbb faházak váltották fel őket. Az 1970-es évek végén a Békés Megyei Vendéglátóipari Vállalat az Erzsébet-ligeti sporttelep mögötti több hektáros területen korszerű kempinget létesített *Aranyszarvas* néven. A szálláslehetőségeken kívül étterem, Körös-parti strand, teniszpálya biztosította a szabadidő kellemes eltöltését. A nyolcvanas évekre nem csak mint népszerű nyaraló-, de az egyik legkedveltebb hétvégi szórakozóhelyként is ismertté vált. A sikertörténet végére az 1989-es rendszerváltozás tett pontot. A megyei nagyvállalat csődbe ment, a kempinget értékesítették. 1990 óta egy nemzetközi zsidó ifjúsági tábornak ad helyet. A tulajdonosváltás előnyére vált az üdülőkomplexumnak. A faházak cseréjén túl látványos, gömbkupolával fedett, nagy befogadóképességű rendezvénytér épült. A tábor nyaranta a világ minden részéből fogadja a zsidó fiatalokat.

1993. Ennek a mangolzugi étteremnek az építtető tulajdonosa eredetileg a *Vörös Sárkány* nevet szánta. Egy hölgy ötlete nyomán lett mégis *Almáskert*, utalva a valaha ezen a tájon bőségesen termő gyümölcsfaültetvényre. A belső felvétel az 1990-es évek hangulatát idézi. Néhány éve egy internetes közösségi oldalra kerültek fel képek a vendéglőről. És jöttek sorban a hozzászólások: itt volt az eljegyzésünk, esküvőnk, ballagási vacsora, szilveszteri buli stb. stb., csupa kellemes emlék. Ám az épület rég-

óta üresen áll. Talán megérdemelné, hogy egyszer poraiból feltámadva, újra azzá a hangulatos kisvendéglővé váljon, mely egykoron volt.

2012. Születésnapi torta. Az 1968-ban még „kiskorú vasipari" ekkor ünnepelte fennállásának 60. évfordulóját. A két emberöltönyi idő sok-sok változást hozott az üzem életében. A töretlen fejlődés az 1980-as évek végéig tartott. A foglalkoztatás 1975-ben érte el csúcspontját: 1710 fő dolgozott a szövetkezet üzemegységeiben. Szövetkezeti formájának az 1991-ben történt vagyonnevesítés sem adott már hosszú életet: hat év múltán részvénytársasággá alakult át. 2001-ben elhunyt *Székely László* alapító-elnök, kinek személye szinte egyet jelentett a cég nevével. Többszöri tulajdonosváltozás és válságos állapot után mára stabilizálódott a vállalat helyzete. Szarvas egyik legnagyobb munkáltatója több mint 250 embernek és családjának nyújt biztos megélhetést.

Forrásanyagok

Dr. Kutas Ferenc: Ötvenéves a Szarvasi Vas- Fémipari Rt., Szarvas, 2002
Horváth Károly: A „Talajjavító" tíz éve (Városunk Szarvas, Szarvas, 2014)
Szarvas (a képek szövegét írta: dr. Kutas Ferenc), Szarvas, 2003
Szarvas anno közösségi oldal hozzászólásai (www.facebook.com)
Szarvasi közérdekű címtár és útmutató, Szarvas, 1935

A kártyanaptárakat gyűjtötte, rendszerezte, a cikket írta és szerkesztette:

Brlás Attila

Fényképavar

Hogyan szól az a hangszer, amit az erdőben találnak?
A trombita fénye hazudik a napnak.
A barlangból árnyék bújik. Tárcából fénykép.
Ha valaki meghal, vigye magával a fotóit is.

Törölni kell. Satírozni. Eltévedt turistacsoport.
Az erdőben ezért sírnak ennyit. Fényképavarban járnak.
Azért nincs lift a fákra ölelve, mert a törzsek büszkék.
Azt a magasságot csak lentről. Attól magas, hogy van a mély.

Őzek sorakoznak trombitaszóra.
Olyan verseny ez, hogy nem hirdetnek.
A közlést az utolsó szemhunyással törölték.
Törölni kell. A halottak fényképek után kutakodnak.

Ezért ébredsz úgy, hogy beszélgetsz.
Ezért az erdő kéregfotói. Erezetek és üres ütések.
Kirabolt óramű. Fák között ziháló eltévedés.
Ha valaki meghal, vigye magával a fotóit is.

Hartay Csaba (1977) költő, író

Nyomtatásban először 1996-ban jelent meg verse, ekkor jelent meg első verseskötete is Szarvason. 1997-től publikál rendszeresen. Verseit azóta többek közt a Kalligram, az Élet és Irodalom, a Népszabadság, az Alföld, a Bárka, a Prae, a Tiszatáj, a Műút, a Forrás, az Új Forrás, a Kortárs, a Palócföld, a Magyar Napló és az Irodalmi Jelen közli. Tagja a Szépírók Társaságának és a József Attila Körnek. Bárka-díjas.

Megjelent verseskötetei: Vakuljon meg az árnyék (Szarvasi Krónika Kiskönyvtára 1997), Gyertyataposás (1998), Az idegen irány (2001), Időviszony (2003), Éji magtár (2006), Nyúlzug (2008), A jövő régészei (2012). **Regénye:** Lerepül a hülye fejetek (2013).

In memoriam

Simonné Dr. Kiss Ibolya

Meghalt Ibolya! Szinte nem is hiszem el. Tavaly előtt készítettem vele egy riportot, ami a Szarvasi Krónikában jelent meg 2013-ban. Sokáig kérette magát előtte, de nem csak úgy! Valóban nem szerette a nyilvánosságot. Élete a RIZS volt, csupa nagybetűvel. Ez volt a családja, a szeretett gyermeke, a mindene, de nem szerette, ha ezért dicsérték! Élete 86 évéből legalább 66 évet a rizsre szánta. A nap 24 órájából 48-at a rizzsel foglalkozott, még az utóbbi időben is. Azzal feküdt, azzal kelt, azzal álmodott!

Azt hittem ő halhatatlan, soha nem fog rajta a nagybetűs HALÁL! Nálunk ezt úgy fogalmazták meg, hogy 'elmúlhatatlan – bocsánat drága Ibolya! Valóban úgy tűnt! És tessék!

„Simonné Dr. Kiss Ibolya életének 86. évében hazatért Teremtőjéhez. Rövid betegség után, az orosházi kórházban halt meg 2015. január 30-án. Dr. Kiss Ibolya hazai és nemzetközi téren széles körben elismert rizsnemesítő, a SZIE címzetes egyetemi tanára. Fleischmann Rudolf- és Eötvös Loránd-díj, Akadémiai díj, a francia Rizs Lovagrend és még több más szakmai elismerés kitüntetettje.

A Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ saját halottjának tekinti" – szól a hivatalos közlemény. De hát ennyiben nem lehet elintézni egy eredményekben gazdag életet!

Egy röszkei tanyán született egyszerű parasztcsaládban, saját erejéből küzdötte fel magát a világelismertségig. Mert ismerték, elismerték minden rizses körben. Ő volt a „rizs nagyasszonya". A rizskutatásban, a rizstermesztés fejlesztésében elért eredményeiért „Életfa Díjat" kapott 2010-ben. Kevesen kapták meg ezt a díjat. Több mint 15 rizsfajtát nemesített ki, és technológiai fejlesztései is jelentősek e téren. És ki tudja, mennyi lehetőség maradt a garázsában elraktározva a rizs alapanyagaiban.

Nyugodj békében!

Dr. Reszkető Péter

Búcsú Gyula bácsitól

Valamikor 2007 őszén csengett a telefonom:
– Varsányi Gyula vagyok, nyugdíjas üzletvezető. Ráérő időmben leírtam, milyen is volt az a világ, amikor kereskedőtanuló voltam. Ha érdekli, szívesen odaadom olvasásra.

Így kezdődött közelebbi ismeretségünk, amely harmonikus alkotói kapcsolatban folytatódott, és amelynek most vége szakadt. Csodálatos évek kezdődtek. 2008-ban jelent meg a Szarvasi Krónika 22. számában az akkor 89 éves *Varsányi Gyula* első írása, amelyben forrás értékű történetet írt le az egykori kereskedővilágról. A megjelenés szárnyakat adott neki. Minden évben megjelent egy-egy írása: a fazekas mesterségről; sógoráról, az ismert fazekasról; a katonaságáról, fogságáról; a bognármesterségről; a kanászéletről. Túl azon, hogy ezekből az írásokból megismerhetjük őt, ezeknek is forrás értékük van. Töretlen szellemmel írta cikkeit egészen 2013-ig, 94 éves koráig.

Alig egy hónapja találkoztunk, amikor elvittem neki a Krónika 28. számát, amelyben már nem volt írása. Családja körében találtam, jókedvűen. Elmondta, hogy átesett egy nagy műtéten, de már jól van. Most éppen őt ünneplik – betegsége miatt kicsit megkésve – a 95. születésnapján.

Kapcsolatunk ugyanúgy ért véget, ahogy kezdődött. Csengett a telefonom.
– Gyula bácsi meghalt – közölte a szomorú hírt unokahúga.

* * *

Varsányi (Vostyjár) Gyula 1919-ben született iparos családban, *Vostyjár Soma* bognár mester és *Melis Zsuzsanna* hetedik, utolsó gyermekeként. Kereskedőnek tanult, és az is maradt: a szarvasi bútorüzlet vezetőjeként ment nyugdíjba. Első házassága regényes szerelem történetének eredménye. Katonaként, Érsekújváron ismerkedett meg *Hamran Margit*tal, akit a fogság és az 1945-ös békeszerződés szakított el tőle. Érte ment, és az új határon át hazaszöktette Szarvasra. Ötven évet éltek kiegyensúlyozott házasságban. Egy fiuk született, aki két unokával ajándékozta meg őt.

Az egyedüllétet egy újabb kiegyensúlyozott házasság oldotta fel: a szintén özvegyen maradt *Csapó Máriát* vette feleségül, akinek haláláig, 2000-ig 23 évet éltek együtt.

* * *

Az újabb egyedüllét nem törte meg. Lakását, kertjét példás rendben tartotta. Ha bármi elromlott, tönkrement, maga javította meg. 90 évesen ismerte meg a számítógépet, és megtanult szöveget szerkeszteni, levelezni.

Bár egyedül élt, családcentrikus volt. Szorgalmas kutató munkával – lelkészi hivatalokban, levéltárban kutatva – állította össze a családfát, amelynek gyökereit az 1700-as évekig vezette vissza, és kutatásainak eredményeit *Gyökerek* címmel 100 oldalon foglalta össze. Bevezető gondolata: *"Múlt nélkül nincs jövő, ezért amit tudok a múltról, leírom. A jövőt senki sem ismeri, én sem; ezért egy keveset írok a múltról, többet a közelmúltról."*

Családtagjai szerint hihetetlen optimizmussal élte meg életének minden fordulatát, még a bajokat is. Halála előtt egy héttel még keresztrejtvényt fejtett. Szerette az életet, s elfogadta mindig azt, ami van. Az általa gyakran emlegetett mondás, amit le is írt, a hitvallása volt:

„Fogságból való hazatérésem után egy evangélikus lapban olvastam, mit azóta – ritkán – én magam is hirdetek. Az egyik ember kezébe vesz egy rózsaszálat, és azt mondja: olyan sok ezen a tövis, hogy alig lehet megfogni. A másik ember pedig azt mondja: milyen szép, hogy ennyi tövis között ilyen gyönyörű rózsa terem".

Sírján bizonyára gyönyörű rózsák fognak teremni.

Kutas Ferenc

Egy nyugdíjas kereskedő emlékei tanulóéveiből (részlet)

1919-ben születtem. Tősgyökeres iparos családból származom, apám bognármester volt. Anyám a háztartást vezette, és nevelte a gyerekeket. Tíz gyereke született, heten maradtunk. A legidősebb postatiszt lett, a többiek – még a lányok is – szakmát tanultak. Én voltam a legfiatalabb. Vézna kisgyerek voltam, pici koromban szita alatt tartottak, hogy a macska el ne vigyen – mondogatták a szüleim. A kereskedő szakmát választottam, úgy gondoltam, hogy az könnyebb lesz. Számolni is szerettem és tudtam is. Akkor még számológépről nem is hallottunk. 1931 végén, 12 és fél éves koromban mentem el kereskedőtanulónak. Mivel nagyon fiatal voltam, az én tanulóidőm négy évig tartott.

A kereskedőinasokat tanoncoknak, tanulóknak nevezték. Amikor letelt tanulóidő, a főnök úr azt mondta a volt tanulójának: Jancsi (Pista vagy más) holnaptól kezdve nem te fogod az üzletet felsöpörni, hanem maga, segédúr. Az iparos tanoncoknak felszabadulásukkor vizsgázniuk kellett; egy mestermunkát készítettek.

A boltok általában 8 órától 18 óráig voltak nyitva, 1–2 órás ebéd-szünettel. Vasárnap 8–12-ig, később 8–10 óráig. Ünnepnapokon zárva tartottak. A vas-, üveg-, edény-, textil,- cipőüzletek a város közepén, két utcasoron, a kisebb vegyes boltok általában a kövesutak mentén, majdnem minden utcasarkon, a kereskedő saját házában voltak.

(Megjelent a Szarvasi Krónika 2008/22. számának 124–131. oldalán.)

Szimacsek Rita

1971–2014

A *Ki kicsoda, Szarvas, 2010* a következőket írja róla:

Gyula, 1971. ápr. 22., óvodapedagógus, személyügyi ügyintéző. ***Szülei:*** *Sz. Ferenc, Moldován Rozália.* ***Iskolái:*** *Békésszentandrási Ált. Iskola, 1985; Vajda P. Gimn., Szarvas, 1989, szállítási üzemeltető ügyintéző; Brunszvik Teréz Óvóképző Főisk., Szarvas, 1992, óvodapedagógus; BRMKK, B.csaba, 2000, személyügyi ügyintéző.* ***Pályája:*** *1992-től köztisztviselőként dolgozik. 2004-ig a Békés Megyei Munkaügyi Központ szarvasi kirendeltségén hatósági ügyintéző. 2005-ben a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságán titkársági felügyelő. 2006-tól a szarvasi Polgármesteri Hivatal titkársági munkatársa. 2009-ben a „Ki kicsoda? Szarvas 2000–2010" c. adattár szerkesztőségének tagja.* ***Kitüntetése:*** *Az Év Ellátási Ügyintézője Díj, 2001.* ***Kedvtelései:*** *utazás, lakáskultúra, zenehallgatás.*

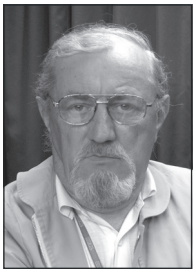
A fenti, jelenidejű szöveget egyetlen tollvonással múlt időbe tette a halál. Ennyi volt egy fiatal élet. A hír döbbenetes, Rita közlekedési baleset áldozata lett. Akik hivatalos kapcsolatba kerültek vele munkahelyén, egyöntetűen állították: szép volt, megnyerő, kedves, készséges, pontos. Munkatársai ezt azzal egészítették ki: csendes, halk szavú, segítőkész, aki szinte észrevétlenül végezte munkáját, mert mindig minden rendben volt körülötte.

Fél évre kerültünk vele munkakapcsolatba: 2009-ben a *Ki kicsoda? Szarvas 2000–2010* c. adattár szerkesztőségének tagja volt. Éppen olyannak ismertük meg, mint amit fentebb olvashatunk. Kezünk alá dolgozott. Kimásolta a szócikkekhez szükséges anyagokat, „cetlizett", rendszerezett. Szinte észrevétlenül, mert itt is minden rendben volt körülötte. Bekapcsolódott a szócikkek szerkesztésébe is: hivatali munkatársával együtt a képviselők, köztisztviselők és vállalkozók szócikkeihez gyűjtötték az anyagot és öntötték formába.

Arcképét, munkáját, nevét, életrajzát őrzi a Ki kicsoda? 2000–2010; emlékét őrzik barátai, munkatársai, ismerősei, köztük szerkesztőségünk tagjai is.

Dr. Kutas Ferenc

Máté József (1949–2015)

Megcselekedte… – jut eszembe az egyik könyve címéül választott idézet, a Thermopülainál elesett spártai katonák emlékére írt epigramma, amit ő a magyar, azon belül is a szarvasi és környékbeli 48-as hősökre vonatkoztatva használt. Bízvást díszíthetnék az ő nyughelyét is a veretes mondatok: *„Itt nyugszunk, vándor, vidd hírül a spártaiaknak, // Megcselekedtük, amit megkövetelt a haza.”*

1949. június 28-án született Gyulán. Élete korai szakaszában Gyomán élt, itt végezte általános és középiskolai tanulmányait is. Egy rövid ideig a katonai pályával próbálkozott, majd Kner Izidor gyomai nyomdájában tanulta meg a betűöntést. Később mentőápoló lett Szarvason. Itt nősült meg 1974-ben. 1975-ben született első, majd 1980-ban második lánya. (Első lánya 1992 karácsonyán életét veszítette egy balesetben.)

Iskolás korában szerette meg az irodalmat és a történelmet, melyek egész további életében kedvenc időtöltésének számítottak a zenével egyetemben. Másfél évtizedig dolgozott fotósként, ez időben szakmai cikkei, fotói jelentek meg szaklapokban. Ekkor lett alapító tagja a Magyar Újságírók Közösségének.

Évekig dolgozott az Evangélikus Ótemplomi Egyházközségnél, ez időben teljesedett ki helytörténészi munkája: a temetőben és a levéltárban is fáradhatatlanul kutatta az 1848/49-es forradalom és szabadságharc szarvasi eseményeit, szereplőit. E témában két könyve jelent meg, ennek is köszönhetően 2002-ben megkapta Szarvas Város Közművelődési díját. Több könyvterve kéziratban várja a megjelenést. Az egykori Evangélikus Főgimnáziumban elkészült „Hősök Fala” emléktábla 1848-as névsorát is ő állította össze.

A vázlatos életrajzból is kitűnik, hogy érdeklődése sokrétű volt. Az adatok nem mutatják, de akik ismerték tudják, munkájában precíz és elhivatott volt, véleményét őszintén és egyenesen képviselte.

Munkásságát megőrzik alkotásai, egyéniségét a szarvasiak emlékezete.

Béke poraira!

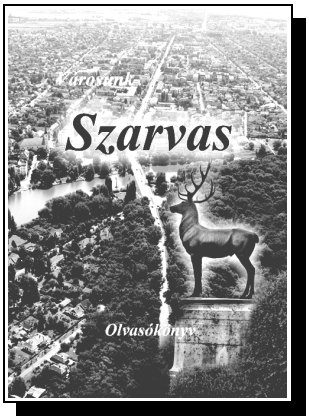
Tatai László

Szemle

A szarvasi Olvasókönyv margójára

Városunk, Szarvas

Szarvas Város Önkormányzata, 2014, 320 oldal

Karácsonykor vehettem kézhez a Városunk, Szarvas címmel megjelent olvasókönyvet. Nagyon tetszik! Csak gratulálni tudok mindenkinek, aki részt vett szerkesztésében és megjelentetésében. Megint gyönyörű ajándékot adtak városunknak ezzel a könyvvel! Sok örömet jelentett nekem is az olvasása, nézegetése.

Külsőleg is igényes munka. Borítója kemény, kötése hibátlan, és kitűnő a nyomdai munka is. (A gyomai Kner Nyomda készítette.) Jó kézbe venni, forgatni, rácsodálkozni a borítók fotóira. Ebből a látószögből csak azoknak van alkalmuk látni a várost, *'kik gépen szállnak fölébe'*. Az első borítón madártávlatból látni a város utcáinak mértani szerkezetét, a hátsón pedig alulnézetből csodálhatjuk meg a Szarvas – Mezőtúr közti vasúti hidat, melyen szinte észrevétlenül szoktunk átrobogni. (A fotók *Bakula János* felvételei.) A könyv tartalmilag alapos, sokoldalú, érdekes és olvasmányos. A múlt felidézése nemes nosztalgiát ébreszt, a jelen bemutatása a szükségszerű változások elfogadását, s az örömteli fejlődést érzékelteti.

Nagyon tetszett olvasás közben a személyes megszólítottság, bár már nem vagyok fiatal, mégis jó, hogy ezáltal is fiatalos szemlélet hatja át az egész könyvet. Nagyon remélem, hogy a fiatal olvasók is értékelik ezt. Szerintem fontos lenne, hogy minden szarvasi diákhoz eljusson ez a könyv, mert rendkívüli nevelő értékű a szülőföld megbecsülése, szeretete, amely a könyv minden lapjáról sugárzik. Valahol itt kezdődik a hazaszeretetre nevelés, s a hazaszeretet változó világunkban is erkölcsi érték.

Mesterműnek értékelem, és szinte csodálom a szerkesztői munkát! (Felelős szerkesztő *dr. Kutas Ferenc*.) Sok mindenről szólnak az egyes részletek, különbözőek a szerzők is, mégis valahogy olyan összhang egység és arányosság jellemzi az egészet, amiben valahogy minden a helyén van, és semmi sem fölösleges. Talán a város iránti szeretet a gyönyörű kohézió, amely kimondatlanul is jelen van a könyv minden lapján?

Külön ki kell emelnem a képek szerepét, melyek nem csupán illusztrációk, hanem szerves értelmezői a szövegnek. Művészi fotók, dokumentumok, képeslapok, térképek mutatják be gazdag változatosságban a táj és a termé-

szet szépségeit, a szarvasi emberek munkájának, közösségének életét. Nagyon jó nézegetni őket, gyönyörű értékek Milyen szép is a mi városunk!

Úgy gondolom, hogy ennek a könyvnek nemcsak helyileg, hanem országosan is példaértékű jelentősége lesz. Mivel a felelős kiadó Szarvas Város Önkormányzata és *Babák Mihály*, az országosan is ismert és tisztelt polgármester, bizonyára eljut a könyv ajándékként a Szarvasra látogató neves személyiségekhez, és alkalomadtán a testvérvárosok képviselőihez is. Remélhetőleg sokak számára jelent majd örömet.

Békéscsaba, 2015. január 5.

Palotás Ádámné Holub Teréz
ny. középiskolai tanár, egykori vajdás diák

Hogyan lettünk szarvasiak?

(Részlet)

Ha valaki tréfás választ akar adni erre a kérdésre, ezt válaszolja: Ki így, ki meg úgy. Vannak, akiknek ősei messziről jöttek, és részt vettek a település újra alapításában, a többiek pedig az elmúlt közel 300 év során települtek be.

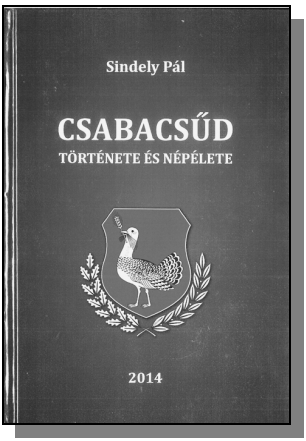

Az, hogy itt város lett, egy földesúrnak, báró *Harruckern János Györgynek* (1664–1742) köszönhető. Édesapja takácsmester volt, aki iskoláztatta tehetséges fiát. Az ifjú egy királyi udvari hivatalban kapott állást, és – ma úgy mondanánk – fényes karriert futott be. A török elleni harcok idején a hadsereg élelmezési biztosa lett. Ésszerűsítette a hadsereg élelmezését, ezzel a királyi udvarnak jelentős összeget takarított meg. Állítólag még hitelben is szállított élelmet a seregnek. Szolgálatait *III. Károly* magyar király előbb udvari kamarai tanácsosi tisztséggel, később bárói címmel jutalmazta. A bárói cím az egyik legmagasabb főnemesi cím volt, a király adományozta, a család örökölte. Harruckern a bárói cím mellé hatalmas birtokokat kapott Békés, Csongrád és Zaránd vármegye területén, az ő tulajdonába került a gyulai vár is. Később megvásárolta Békés vármegye teljes területét. 1729-től haláláig a vármegye főispánja volt.

Csabacsűd katedrálisa

Sindely Pál
Csabacsűd története és népélete

Csabacsűd Nagyközség Önkormányzata, 2014, 775 oldal

Sindely Pál katedrálist épített Csabacsűdön. A *Csabacsűd története és népélete* című könyv ugyanis kategóriájában feltétlenül kiérdemli a katedrális megnevezést, terjedelmére, tartalmára nézve egyaránt.

Ha kívülről szemléljük, egyszerű és letisztult formavilágával, méreteivel – b/5-ös formátumú, 775 oldal terjedelmű – ejti ámulatba leendő olvasóját. A kivitel az algyői Innovariant Nyomdaipari Kft. munkáját dicséri.

Ha belépünk a katedrálisba, s szemrevételezzük, átnézzük, hogy mi rejtőzik az impozáns külső mögött, akkor azt látjuk – praktikusan a tartalomjegyzékből –, hogy a tizenkét részre tagolt könyv precíz szerkesztőmunka eredménye: a természeti környezettől elindulva, a falu történelmén, társadalmi, gazdasági életén, iskola és egyháztörténetén, a közéleti adattáron, a néprajzi és művészeti értékeken át a Csabacsűdről szóló irodalmi alkotásokig és a személyes vallomásokig minden megtalálható itt. A szerkezet Sindely Pál munkáját és eltökéltségét dicséri. Eltökéltségét – mondom –, mert nem kis munka, sőt első ránézésre azt mondanám, hogy egy embernek lehetetlen vállalkozás ekkora katedrálist felépíteni.

Sindely Pálnak sikerült, igaz, nem teljesen egyedül, hiszen *Trefort Ágoston*tól és *Eötvös József*től, a falu első jegyzőjén *Demcsák (Csabacsűdy) János*on és a település nagy pedagógusán *Torda Lajos*on át napjaink polgármesteréig, *Molnár József*ig sokan voltak a szerző segítségére. Valamennyiük közös jellemzője, hogy szerették ezt az alföldi települést, akár Békésszentandrás része volt, akár már önálló nagyközség, társult település, vagy Szarvas vonzáskörzetében lévő falu. Ez a szeretet végigvonul a könyvön, s különösen az utolsó fejezetben nyilvánul meg, ahol személyes vallomásokat olvashatunk csabacsűdi emberek tollából.

Ebben az ismertetőben nem vehetjük szemügyre töviről-hegyire a fejezeteket, akit érdekel valamilyen szinten Csabacsűd, az úgyis megteszi ezt vagy teljes egészében, vagy részleteiben. Hogy a könyvet nem lehetett egyszerű megalkotni, az abból is nyilvánvalóvá válik, hogy elolvasni sem egyszerű. Több hónapon keresztül voltam vendége Sindely Pál Csabacsűdről szóló könyv-katedrálisának, s azt mondhatom: megérte. A rengeteg információ mellett a szülőföld szeretetének katartikus érzelemvilága magától

értetődő nyomot hagy az olvasóban is, feltétlenül előnyére.

A könyvben a szerző-szerkesztő szinte teljes körűen számba vette mindazt, amit Csabacsűdről már megírtak, s közli is ezeket, vagy ezek egyes fontos és jellemző részletét, akár szó szerinti formában is. Ez nem mindig válik a könyv előnyére, hiszen pl. a különféle újságcikkek aktualitásai egy ilyen könyvben elveszítik jelentésüket és jelentőségüket. Más apró hibákat is észrevesz a figyelmes olvasó, de ezzel együtt is lenyűgöző a monumentális alkotás, megsüvegelendő teljesítmény Csabacsűd katedrálisa.

Tatai László

Justh Zsigmond – A puszta bölcse

Egy délután toronyiránt szeltem át a *csabacsűdi* pusztaságot, kocsim hol nagyot zökkent a szikes göröngyök tetején, hol mély kátyúba jutott. Csak nagy üggyel-bajjal értünk a karámig. A pásztor éppen a kútra terelte a jószágot, amely a forró nyári naptól elhúzva, lomhán nekidőlt a vályúnak s úgy ivott.

Az útszél nagyra nőtt sásából egyszerre egy kaszás mosolygós arca bukkant elő: a Franyó Miska volt, süketnéma legény a homokháti szőlőkből. Hallottam már róla, rég, hogy nagyon gyakran jár ide puskázni, bandukolni a vadvizes mocsarak világába. Rám nevetett. Derült, életerős fiú volt. Zöldeskék szeme, majd mindig mosolygott, bizalmasan, nyíltan tekintett a szemem közé, a piros képén, erős vonásain mintha csak a forró napsugár fénye verődnék vissza.

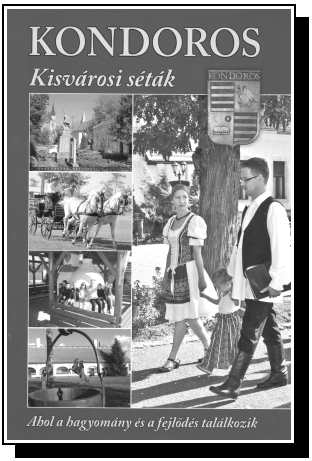
Úgy látszik, nagyon megörült nekem. Még az idén nem találkoztunk, pedig hát jól el voltunk együtt mindig, ő elágált óraszámra s én néztem. Oly gyorsan mozgott, akár a macska, kezeivel szédítő sebességgel értetve meg magát. Így volt most is, két-három kézemeléssel, két-három ujj játékkal felvilágosított, hogy hogyan jött ki ide. Szabad-Szent-tornyáról, hány óráig tartott gyalog és már megint visszakészül.

Mutattam neki, hogy hazaviszem kocsin. Egy percig sem szabadkozott. A kaszáját a csőszre bízta, tarisznyájából, szűréből ülést csinált magának a kocsiderékon, a lábaim előtt (egy világért sem ült volna mellém) s aztán a kocsisnak megmutatta az utat; toronyiránt a pusztában, elindultunk. Árkonbokron előre, iránytűnk a végtelen láthatár mármár oszladozó délibábja, útmutatónk a sás, katángkóró. (…)

(Részlet Justh Zsigmond A puszta könyve c. 1892-ben megjelent elbeszéléskötetéből. Idézi: Sindely Pál a Csabacsűd c. monográfia 621. oldalán.)

Kondoros – Kisvárosi séták

Kiadta Kondoros Város Önkormányzata, szerkesztette Nyemcsok László, 2014, 120 oldal

2014-ben a szarvasi járás több települése is eredményes évet zárt: szép helytörténeti kötetekkel gazdagodtak. Ebben az évben jelent meg *dr. Sindely Pál* monográfiája *Csabacsűd története és népélete* címmel, a szintén átfogó ismereteket tartalmazó *Városunk Szarvas* c. olvasókönyv, *dr. Paljak János* békésszentandrási képeskönyve, s nem utolsósorban a gyönyörű kondorosi *Kisvárosi séták*.

E könyvnek is vannak előzményei, 1975-ben adták ki a *Kondoros száz esztendeje* c. könyvet *Bella István* tollából, majd húsz év múlva *dr. Gulyás Mihály Gyökereink, képek Kondoros múltjából* c. remek kötetét.

Ezúttal lapozzunk bele a tavaly megjelent, a kondorosi *Nyemcsok László* által szerkesztett albumba. *„Ez az album egy kisvárosi sétára invitál, hogy honnan indultunk, hol tartunk. Mit tettünk le közösen az asztalra, amire méltán büszkék lehetünk, amit a hozzánk vendégségbe érkezők is értékelnek.”* – e gondolatokkal fejezte be a könyv *Köszöntő*jét *Dankó Béla* polgármester.

Az igazi gyöngyszemkötetből a történeti visszapillantás mellett megismerhetjük a fiatal városnak az elmúlt években történő látványos fejlődését, gyarapodását. Így a város jelképének számító Kondorosi csárda történetét, melyet az Önkormányzat 1999-ben vett meg, s ezzel elkezdődött a műemléképület helyreállítása.

Sétánk a Hősök teréről indul, majd megismerhetjük a település szép középületeit, oktatási, kulturális és sport életét, megújult intézményeit, a város régi és újkori jeles személyiségeit. Csak két példa: Kondoros szülötte a többszörös olimpiai bajnok öttusázónk, *Balczó András,* vagy kisgyermekkorát a településen töltötte *Ónodi Henrietta,* tornász olimpiai bajnok.

Bepillanthatunk a 2013-ban várossá nyilvánított település iparának és mezőgazdaságának az elmúlt évek során bekövetkezett impozáns fejlődésébe, megismerhetjük pl. a belvíz ellen folytatott már-már heroikus küzdelem eredményeit, a város gazdag népi értékeit, hagyományainak őrzését, művészeit, rendezvényeit, a Betyár Napok történetét, testvértelepüléseit stb.

Sétánk nem korlátozódik kizárólag a belterületre, kirándulunk a kondorosi határba, többek között a csákói kastélyhoz is.

A rendkívül igényes, jól válogatott, színvonalas képanyagot is tartalmazó szép kötet fotóit a Körös-Tudás Kft. jegyezte, a tervezést *Süle Mihály*, a könyv nyomtatását pedig a Gyomapress Kft. végezte.

Dr. Molitorisz Pál

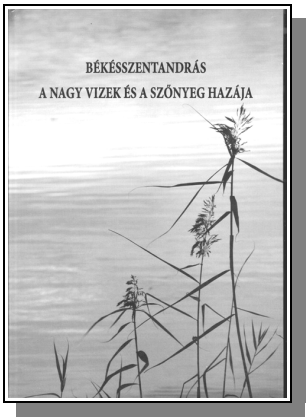

A kondorosi csárda

Dr. Paljak János

Békésszentandrás a Nagy Vizek és a Szőnyeg hazája

A szerző magánkiadása, Fazekas Nyomda, Szarvas, 2014, 148 oldal

Dr. Paljak János állatorvos könyvét a szerző valamint *Lóránt János Demeter* és *Fazekas Zoltán* szerkesztette. *„Ahogy én látom a fényképezőgépemmel”,* kezdi a szerző szép kivitelű 'fotókönyvét', mely 192 képet és számos egyéb információt tartalmaz a községről, nevezetességeiről, történelméről, hírességeiről, épületekről. A képek többsége gyönyörű természetfotó a „nagy vizekről”, a Holt- Körös partjának kimeríthetetlen lehetőségeiről.

Bemutatja Lóránt János Demeter festőművészt, néhány alkotását, de ír az emblematikus *Hrabovszki Mihály*ról, a „búzakirályról” és annak a *„Ki mint vet”* c. könyvéről is. Szebbnél-szebb szőnyegképek mutatják a község ismertségét, sőt világhírét hozó szőnyegszövést, és annak hagyományaiért sokat tevő *Nagy Béla korábbi és Czuczi Ernő* jelenlegi elnököt, valamint a szőnyegszövés művelőit, *Csíkós Györgynét* és *Hrncsjárné Dorogi Máriát*.

Szerepel a könyvben a Kertbarát Kör elnök asszonya, *Szűcs Elekné*, és a sok sikert hozó vízi sport elnöke, *Sinka József*, a népszerű *Sopek* és még maga a szerző is, mint búzát arató kaszás. *Hegedűs László,* a nagy hohohorgász boltos szintén a nagy vizek kapcsán kapott helyet a könyvben.

Képek sora mutatja be a fürdőző, a pecázó, a csónakázó és a korcsolyázó embereket. Egész évben ezek adnak lehetőséget a kikapcsolódásra a helyieknek és a vendégeiknek. Épületek, templomok, emlékművek sora, és persze, mindenekelőtt a Szent András kereszt, a község jelképe is benne van a könyvben.

Bekerült néhány archív fotó is – számomra ismeretlen meggondolásból. Összességében a szép kivitelű könyv főleg lírai természetfotókkal mutatja be Békésszentandrást és környékét. Igényes munka, melyben a képaláírások – szokatlanul – a könyv végén találhatók.

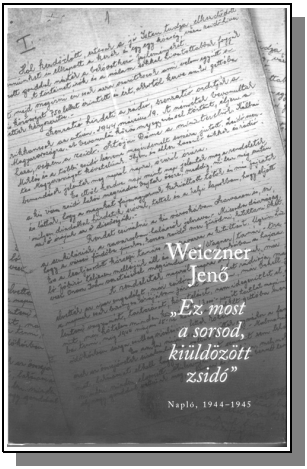
Dr. Reszketű Péter.

Weiczner Jenő

„Ez most a sorsod, kiüldözött zsidó”

Napló, 1944–1945

Nyeste Gáborné Weiczner Ágnes jegyzeteivel, Dénes György utószavával
Wesley János Kiadó, Budapest, 2014, 282 o.

„Hol kezdődött, ezt csak a jó Isten tudja, elkezdődött….” Ezekkel a szavakkal kezdi nagybátyám, Weiczner Jenő a naplóját, amelyben eleven és hiteles leírást ad arról, hogy mi történt Szarvason és a környező településen lakó több száz zsidó vallású emberrel a második világháború utolsó évében.

1944. május 15-én 370 zsidó embert kényszerítettek gettóba, köztük édesanyámat, engem, aki 15 hónapos voltam és több rokonunkat, a Weiczner családot is.

„Nagyon sokan vagyunk, szűk helyen összeszorítva, a legegyszerűbb és legszükségesebb dolgok hiányában.” A naplóíró feleleveníti, milyen újabb s újabb korlátozó szabályokat léptetnek életbe, mígnem a teljes jogfosztás után, a lehető legmegalázóbb módon bekövetkezik a családok anyagi kifosztása is.

A szarvasi gettólét után még nagyobb megpróbáltatás: rettenetes vonatút után a szolnoki téglagyárban létrehozott, „tranzitállomás” pokla. A nagy zsúfoltság, a higiénia teljes hiánya, a jövő bizonytalansága sokakat őrületbe vagy öngyilkosságba kergetett. Egy hét után az volt a legnagyobb gond, hogy két induló szerelvény közül kit melyikbe osztanak be. A mi családunk szerencsére az először induló marhavagonba került, amely Strasshof városba vitt. A másnapi transzportot Auschwitzba vitték, s onnan kevesen, legfeljebb a munkaképes fiatalok kerültek haza.

A strasshofi elosztó táborból 38 fős csoportunkat kényszermunkára elszállították egy farmra, a Frischau nevű falu közelébe (német annektált területen). Nagybátyám részletesen leírja, milyen időszakos munkák voltak, aratás, cséplés, krumpliszedés, répabegyűjtés, állatok gondozása stb. Sokan nagyon nehezen bírták a hajnaltól napestig tartó fizikai munkát.

Weiczner Jenő nagy bánata volt, hogy miután egy korábbi öngyilkossági kísérlete után csak két mankóval tudott járni, kénytelen volt a konyhán

segédkezni, és nem dolgozhatott családjával a földeken. A konyhai munka mellett viszont írni tudta a naplóját. Azt a naplót, ami nagy értéke lett a Holokauszt-irodalomnak. Az ebben a témában írt munkák főként a túlélők visszaemlékezései. Nagybátyám viszont mindennap írta a naplóját, az ő krónikája az akkor átélt események és az akkori érzéseinek lenyomata.

A kis csoport sokat szenvedett a gazdaságban töltött fél év alatt. Az egyhangú táplálkozás, a nehéz munka, az őszi idő beállta, az egyre rosszabb állapotú cipők, ruhák miatt többen meg is betegedtek.

November végén, amikor megszűnt a munka a földeken, reménykedtek, hogy jobb körülmények közé kerülnek. De Strasshofon keresztül (más irányokból érkezett deportáltakkal együtt) újra hosszú vonatút következett az ismeretlenbe, az út végén, hét kilométeres gyaloglás után Bergen-Belsen várta őket.

A hirhedt koncentrációs táborról és benne az úgynevezett Ungarnlagerről a kötet utószavában *Dénes György* ad lebilincselő áttekintést. A tanulmány nem csupán tudós munka, hanem személyes tanúságtétel is: Dénes profeszszor 21 évesen úgyszintén Bergen-Belsenben raboskodott.

A koncentrációs táborban több tízezer rab élt, bár Weiczner Jenő leírásából kitűnik, hogy ezt életnek nemigen lehet nevezni. (Tegyük hozzá: az Ungarnlagerbe zsúfolt mintegy négyezer embernek arany élete volt a halálra dolgoztatott, éheztetett közönséges Häftlingekéhez képest.) A téli hideg, az éhezés, a tetűk és poloskák csípései miatt egyre több betegség üti fel a fejét az emberek között, és egyre több a haláleset. Megrázóan írja le édesapja halálát is.

Több rabtárs is írt a naplóba és mindannyian a közelgő szabadulásban reménykedtek. Volt is már ennek alapja, mert a kósza hírekből és a közeli ágyúdörgésből és repülőgépzúgásból 1945 márciusában már várni lehetett a szabadulást. Mindez után váratlanul érte a táborlakókat, hogy újra elszállítják őket valahová. Április 9-én indult velünk a második transzport az ismeretlenbe.

Szegény nagybátyám minden helyváltoztatásnál óriási félelmet érzett. Attól tartott, hogy a szeretteit, imádott feleségét és két kislányát, *Hédi*t és *Ági*t elválaszátják tőle.

A háromnaposra tervezett vonatútból 12 napos út lett tele szenvedésekkel. Nagybátyám naplójából tudjuk pontosan, hogy április 12-én halt meg a nagymamám tífuszban a vonaton, és hogy hol lett eltemetve a töltés mellett. Még egy légitámadás borzalmait is leírja Zernitznél, ahol angol repülők támadták a katonai kocsikat, sok sérültet és halottat hagyva maguk után.

A deportálás utolsó pár napja a mintatábornak fenntartott Theresienstadtban telt, ahol szintén óriási tömegeket zsúfoltak össze. Az oroszok szabadították föl a háború utolsó napjaiban.

Weiczner Jenőn a háború utolsó napján tört ki a tífusz, amiről így ír: *„Reszket a kezem, mert 39.4 fokos lázam van, tífuszgyanús vagyok… ha a sors azt szánta nekem, hogy el kell pusztulnom, akkor ez történjék velem otthon! Pedig úgy szeretnék élni, úgy szeretnék élni!”*

A napló mindenkit, aki már elolvasta megérintett. Így *Iványi Gábort,* a Wesley János Lelkészképző Főiskola rektorát is. Ezt írja a könyv ajánlásában:

„*Valami okból ő is azt gondolja, amit Jób*[1]*: Ha megfejteni lehetetlen is a szenvedés titkát, le kell írni a történetet. Naplója vele van a poklok poklában is, hogy tapasztalatai megőriztessenek korszakokon át, mindannyiunk számára a tanulsággal: helyünk mindig a szenvedő ember oldalán lenne…”*

Dr. Gerő Zsuzsa

Részlet a Naplóból

(Szarvas, 1944. június 16-a, indulás a gettóból)

…Mit lehet magunkkal vinni? Bődi tiszthelyettes úr lediktálja a listát. Figyelmeztet, hogy megbotoztatja azt, aki nem tartja be, mondván: „Ahová mennek, ott úgy sincs szükség semmire.” Még az is elő lett írva, hogy az egész holmit csak batyuba kötve szabad elvinni. Ez a rendelkezés aztán az egész úton megkeserítette az életünket, mert hátizsákba másként lehet csomagolni, azt könnyebb hurcolni.

Klein Misi ki is fakadt:

– Nézze, tiszthelyettes úr, vigyen ki bennünket a piactérre, lövessen ott főbe mindnyájunkat, felelek érte, hogy senki nem fog még sírni sem. De minek a kegyetlenkedés velünk?

– Haha! – nevetett a tisztelt úr. – Hová gondol ön, ilyet mi nem teszünk, hisz mi emberek vagyunk és nem gyilkosok.

Hazudsz, kutya, gondoltam magamban, gyilkosok, méghozzá aljas gyilkosok vagytok, ti mind, akik ennek a rendszernek szolgáltok.

…És kiérkezünk az állomásra, a teherkirakó oldalra, 370 ember, egy csomó csendőr és 4, írd és mondd, négy marhavagon. 370 ember, hajrá, be a vagonokba! – Bedobálni a batyukat! – ordít az egyik csendőrlegény, és lök egyet a szerencsétlen asszonyon, aki a kisgyermekét cipeli. – Gyorsabban, te piszok zsidó! – ordít a másik csendőr, és puskatussal közeledik feléje, és a megfélemlített tömeg fejvesztve kapaszkodik fel a vagonokba.

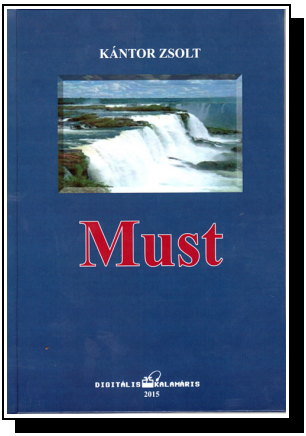
(…)

[1] Az Ószövetség Jób könyvében szereplő szenvedő ember, aki szenvedései közt is hű marad Istenhez.

Kántor Zsolt versbútorai

Kántor Zsolt: Must

Digitális Kalamáris 2015, Szarvas, 77 oldal

Sűrű, mint a must. Édes, tömény. Alkohol még nyomokban is alig. Mindvégig tisztán látunk. Kántor Zsolt új kötetében nincsenek elválasztó vonalak. Folyam. Mint címoldalon az illusztráció. Gyümölcsízben hömpölyög az Ige és az ima. Olajban tartósul. Mindenki a saját lelkében él? – szegezi nekünk a kérdést a kötet első sora. S ami elkezdődött, rögtön véget ér – zárul a prózaversszerű nyitány.

Igen, a lélek. Ebben bízunk, mi, világban kószáló testek. Test a lelke mindennek, szól az abszurd magyarázat erre a felfoghatatlan anyagi és szellemi világra válaszul, melyben lebegünk, kapálózunk, és egyre kevesebb a fogódzó. A vers fogódzó. Annak kell lennie. „Nem értem ezeket a mai, modern verseket” – hangzik el sokszor a közhelyszerű elutasítás. És a zenét érted? A látványt érted? A napot érted? A holdat? A nyarat?

Az elme zsalugátereit ne deszkázd be egyetlen elutasítással. A versek tájak. A versek színek. A versek dallamok. A verseknek is vannak napszakjai. Árnyai, fényei. A költészet ébredés.

Kántor Zsolt verseiben lehet bolyongani. Szemügyre venni a külvilágot, a belvilágot. *„A kék eget kémleli./Az esőt veszi szemügyre./Nem tudja rávenni senki, hogy a szemét lesüsse.”* (Alulnézet)

A pillanatnak is van tekintete. A vers is látja olvasóját. *„A konténerből kék szótövek/Illata száll”* (A pillanat tekintete) A kék szótövek. Visszautalás egyik régi kötetére. Emlékszem erre a verseskönyvre. Húgom nyerte, valamikor a kilencvenes években, általánosban, valami iskolai szavalóversenyen. Akkor még nem írtam. Beleolvastam. Nem tudtam elhelyezni, semmi közöm nem volt a kortárs irodalomhoz, de éreztem, hogy ez valami egyedi, lekopírozhatatlan magánmisztikum. Saját szavakkal, termekkel, csarnokokkal. A Kántor-épületegyüttes.

És felbukkan a sokakat taszító, gyakori idegen szóhasználat. Mondhatnánk, hogy miért kell teletűzdelni ilyen szavakkal egy verset, hogy „indifferens momentum”? Vagy: „A spontán Invenció takarít!” Csak azért, mert ezek Kántor Zsolt versbútorai. Nem ettől lesz vers a vers, hogy valaki tele-

pakolja az idegen szavak szótárából vett kifejezésekkel a sorait. Két-három aranykilincstől még nem válik ragyogó kastéllyá a lebontásra váró, düledező épület. De a sötét szobákat rögtön beragyogja egy-egy megfelelő helyen elhelyezett csillár. És ezeknek a kifejezéseknek az intimitása, koherenciája, ismétlődésszerű létjogosultsága érvényt igazol magának a versnek is. Ettől Kántor Zsolté ez a költészeti attitűd. Van másmilyen költészet is. Puritán, egyszerű, matt. Ilyet ebben a kötetben ne keressünk. Ne kérjük számon rajta azt a költészetet, amit nem művel.

Fikció és praxis. Érezni, hogy élvezi leírni az ilyen szavakat. Mintha a praxis szónak alakja lenne, vázszerkezete, amely tartópilléreivel élteti a verset. Nézzük a tárgyait: zongora, klaviatúra, lépcsők, kabinsor, kottatartó, márványlapok. Mintha ezeknek a szavaknak a leütésével hangok is szólnának valahonnan, mélyről. Mind billentyűk ezek, bennük a bekapcsolás, a működés, az életbe lépés kulcsa.

Igen, az álmok. Az álmoknak is van egy feszes zsinórra fűzhető kelléktára és eszmerendszere, de a sorrend nem erőlteti a logikát. *„Az illúzió szoftvere”* lép működésbe. Vannak szereplők, vannak tárgyak, vannak elmozdulások. Ezek a versek tele vannak nyüzsgéssel, mozgással, működéssel. *„A betűk szétröppennek, mint egy madárraj.”* Nem kell félni az ilyen képektől. Látvány, képernyő nélkül. És ez az igazi HD felbontás, amit az agyad rendez egy ilyen sor elolvasása után, már ha van ilyen vevőd. Olvass verset. Kialakul a befogadó készség. Szürmodernitás ez, a legjavából.

És a hit. Az ima. Az Ige. Kántor Zsolt hívő emberként van jelen az irodalomban. Ez a magatartás a verseiben is nyomot hagy. De a Must című kötet nem erről szól. Ezek a költemények nem csengetnek be hozzád szórólappal, hogy állj be közénk. Az utalások belesimulnak az eszmei magántulajdonba. Itt van *„Az összeszőtt múlt”* minden megkopott fotójával. Saját emlékezés gombfocival, plüssel és lexikonnal. De ott a Menny is. Nem fenyegetően. Őrzően.

Kántor Zsolt a kötet végére kibékül magával: *„Most viszont nem ismerek magamra/Hisz ez egy új individuum hangja./Akár egy ismeretlen angyal./Isten nagy!/Nehéz felfogni aggyal.*

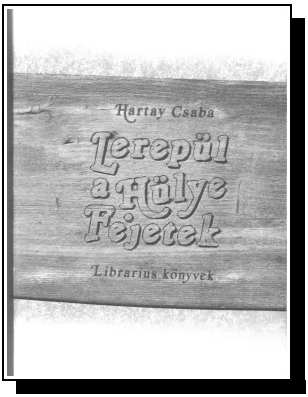
Hangja az idő elteltével, egyre újabb. Kötetét forgatva, megújul az olvasó is.

Hartay Csaba

Hartay Csaba

Lerepül a hülye fejetek

Podmaniczky Művészeti Alapítvány, 2013, 258 oldal

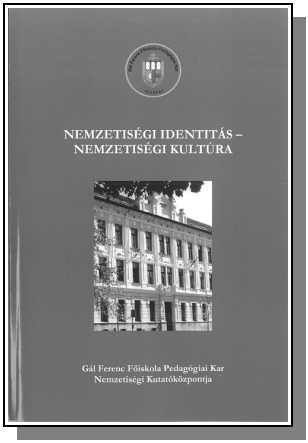

Hartay Csabát az elmúlt két évtized során elsősorban mint garabonciás költőt és bloggert ismerhettük meg. Viharsarki Kattintós nevű blogja méltán egyre népszerűbb a röhögni vágyók körében, legutóbbi, *A jövő régészei* című 2012-es verseskötetében pedig egymást érik a felfedezésre érdemes lírai leletek, amelyek láttán még *Indiana Jones* is elégedetten csattintana ostorával. A 37 éves szarvasi szerző 2013-ban jelentkezett első, vállaltan önéletrajzi ihletésű regényével, amelyben nagy svunggal tudósít a Művésztelep nevű baráti társaság látszólag semmittevéssel töltött napjairól. A regény helyszínéül szolgáló vidéki kisvárosban úgy toppan be két rövidital között a szereplők életébe a felnőttkor, mintha csak a kocsma bolondja érkezne. *Shado, Zola, Tomi* és *Laca* pedig rögtön hellyel kínálja, majd gondolkozás nélkül fizetnek neki egy törkölyt.

Hartay Csaba könyörtelen nosztalgiatúrára visz bennünket, de anélkül, hogy giccses hatásvadászatba hajlana ez a kaleidoszkópszerűen felépülő regény. Az író kronologikus sorrend helyett egy haveri beszélgetés kacskaringós útját követve, jó ritmusérzékkel villantja fel a kilencvenes évek számára legmeghatározóbb emlékeit és felejthetetlen pillanatait. Bármit is csináljanak, hőseinek be nem áll a szája, legyen szó életveszélyes korcsolyázásról a Körös jegén, éjszakai motorozásról vagy egy kis telefonbetyárkodásról, folyamatosan túllicitálják egymást, mintha a balhékról való sztorizás fontosabb lenne maguknál a csínyeknél is. Különösen hangulatosak a regény horgászfejezetei, melyek még azokat is elvarázsolják, akiknek fogalmuk sincs róla, hogy mi a különbség a süllő és a compó között. Ezeket a nagyszájú srácokat meg sem érinti a rendszerváltás szele, az általuk kifejlesztett "cinkeducogtatás" annál inkább lázba hozza őket. Ha *Tutajos* és *Bütyök* helyett Shadóék töltöttek volna egy nyarat *Matula bácsi*val a Tüskevárban, akkor nemcsak az öregnek, hanem még *Csikasz* pulikutyájának a feje is biztosan leröpült volna. Habár Hartay szereplői teljesen hétköznapi tinédzserek, a visszaemlékezés mégis megszépíti a kujtorgással töltött éveket, és mire a könyv végére érünk, rájövünk, hogy ebben a mámorító lődörgésben mindannyiunk ifjúsága benne van.

Bajtai András

Nemzetiségi identitás – Nemzetiségi kultúra

Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Kar, 2014. 181 oldal

A Pedagógiai Kar több integráció után (mindenki reményei szerint) elérkezve a végső állomásra 2014. augusztus 1-jén átlépett a Szeged-Csanádi Egyházmegye által fenntartott Gál Ferenc Főiskolába, ahol önálló karként működik tovább. Ez az integráció nemcsak meghagyta a kar tradicionális értékeit, hanem további lehetőségeket teremtve biztos jövőképet rajzol a szarvasi pedagógusképzés számára.

Ilyen értékünk az 1959-es kezdetektől fogva működő nemzetiségi képzés, melyhez szervesen kapcsolódva 2014-ben is megrendeztük hagyományos konferenciánkat, melyen most négy nemzetiség vett részt.

A magasrendű vendégek között jelen volt a szlovák és a román főkonzul, a szlovák, a román, a német és a ruszin országos önkormányzat elnöke, valamint a konferencia védnöke, *dr. Latorczai Csaba* helyettes államtitkár. A köszöntők után a plenáris előadásokat *dr. Kozma Gábor* főiskolai tanár, a Gál Ferenc Főiskola rektora és a helyettes államtitkár úr tartotta, majd négy anyanyelvi szekcióban a nemzetiségi oktatásról, kultúráról, oktatáspolitikai kérdésekről hangzottak el előadások. Az ötödik, a magyar nyelvű szekció, színes képet adott a tágabb régió nemzetiségi történéseiről.

A német szekcióban *Káposzta Lajos* evangélikus lelkész Soltvadkertről, *Fazekas Sándorné* a gyulai Németvárosi Óvoda vezetője és *Kóthyné Herceg Mária* az Augsburgi Egyetem tanára tartott előadást.

A román szekcióban *Szelezsán Róbert* a gyulai Nicolae Balcescu Gimnázium tanára, *Olteanu-Sturza Adelina* a battonyai Lucian Magdu Általános Iskola pedagógusa, *dr. Michaela Putin* szintén Battonyáról, *Olteanu Lucián* a Szent István Egyetemről és *Bányainé Roxin Maria* a gyulai Nicolae Balcescu Gimnázium tanára gondolatait ismerhette meg a népes hallgatóság.

A szlovák szekciót *Käfer István* professzor vezette a Gál Ferenc Főiskoláról, előadott még *Miriam Uhrinova* és *Pavel Rusko* a Rózsahegyi Katolikus Egyetemről, *Alžbeta Uhrinova* a Szlovák Kutatóintézetből és *Mayer Sándorné* a Békéscsabai Szlovák Gimnáziumból.

A ruszin szekcióban a Ruszin Kutatóközpont munkatársai, *dr. Káprály Mihály, Hatalia Капраль* és *Рената Романюк* hozta közelebb a ruszin kulturális értékeket.

A magyar nyelvű szekcióban *dr. Lipcsei Imre* a Pedagógiai Kar dékánja, *Szarka Péter* a Pedagógiai Kar főiskolai docense, *Montvajszkiné Bátor Anna* gyakorlatvezető óvodapedagógus és *Valastyán Balázs* doktorandusz hallgató fejtette ki nézeteit.

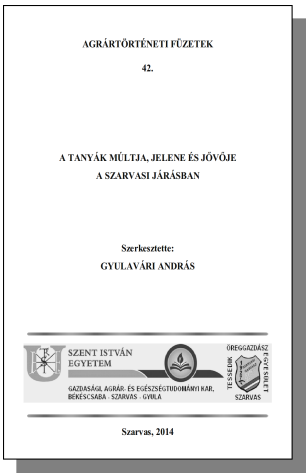
A *dr. Olteanu Florea* tanár úr által szerkesztett tanulmánykötet megjelentetését az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága támogatta.

A konferencia hallgatósága a nemzetiségi önkormányzatok tisztviselőiből, nemzetiségi óvodák, iskolák pedagógusaiból, a Pedagógiai Kar nemzetiségi szakirányon tanuló hallgatóiból és a nemzetiségi nyelvhez kötődő érdeklődőkből állt. Színesítette a programot a szarvasi Szlovák Általános Iskola tanulóinak és a Pedagógiai Kar hallgatóinak kulturális bemutatója.

Dr. Lipcsei Imre

A tanyák múltja, jelene és jövője a Szarvasi járásban

Agrártörténeti füzetek 42. Szarvas, 2014, 35 oldal

E sorozat 27. számaként jelent meg 2011-ben *dr. Molitorisz Pál* írása *A szarvasi tanyavilág* címmel. A kötet bevezetőjében olvashatók a szerző következő gondolatai: *„A ragyogó, meszelt falú tanyákkal, istállókkal, górékkal, fasorokkal, zöldellő kertekkel, sárgálló szénás szalmakazlakkal tarkított, megkapó hangulatú szarvasi határ kietlen, néma agrársivataggá változott. A jellegzetes kultúrát képviselő népessége eltűnt. A hosszú évek után a szarvasi határban járó ember könnyen zavarba jöhet, mert a látóhatár ugyan szabad, de az egyes dűlőutak, mezsgyék, csatornák is eltűntek, beszántották őket.”*

Valójában hogy is néz ki manapság a Szarvasi járás tanyavilága? Ahhoz, hogy kielégítő válaszokat lehessen adni, számos kérdést kellett feltenni a jelenre vonatkozóan, és a válaszokat összegezve meghatározni a szükséges és lehetséges helyi tennivalókat. Erről szól ez a füzet.

Hosszútávra tekintő ajánlások sorba szedésével záródik az írás annak reményével, hogy ezek figyelembevételével a *„hozott döntések lehetnek a még meglévő tanyák a szarvasi táj jellegzetes és pótolhatatlan értékű táji tényezői”*.

A még meglévő tanyák fennmaradásához esélyt jelent a kormány által elfogadott és 2011-től beindított tanyarendszer-pályázat.

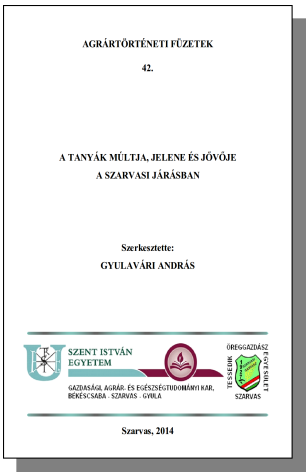
A füzet a SZIE GAEK Tessedik Campus és a Tessedik Öreggazdász Egyesület közös kiadásában, a Digitális Kalamáris nyomtatásában jelent meg. Szerkesztette *Gyulavári András*. Lektorálta dr. Molitorisz Pál.

Dr. Szitó János

Emlékezés Csabai Kálmán gazdasági iskolai tanárra

(1878–1945)

Agrártörténeti füzetek 43. Szarvas, 2014, 69 oldal

Ez a füzet *Csabai Kálmán* (1878–1945) életútját mutatja be, aki a nagy múltú szarvasi m. kir. Tessedik Sámuel Középfokú Gazdasági Tanintézet első kinevezett igazgatója volt. E tisztséget 1928–1935 között töltötte be, majd 1936-ban, főigazgatói kinevezése után nyugállományba vonult.

Iskolaszervező és irányító képességével, a kiváló tanári kar közreműködésével beteljesítette a rábízott oktatási intézmény, valamint a tangazdaság felszerelését. Már az első tanév végére elkészítette a Tanintézet fegyelmi és rendtartási szabályzatát. Hamarosan követte ezt a képesítő vizsga szabályzata, melyet 1930-ban hagytak jóvá, és alkalmaztak az első képesítő vizsgázóknál.

Az intézmény alapos kiépítése és magas szakmai színvonalon történő működtetése hamarosan látványos eredményeket hozott, amelyekkel különböző fórumokon számos kitüntetést és díjat nyert.

A Csabai Kálmán által vezetett tantestület kiemelkedő kutató és ismeretterjesztő munkájáért a Földművelésügyi Minisztérium határozatára 1935-ben a Tanintézet nevét kiegészíthette a Mezőgazdasági Szaktanácsadó Állomás kitüntető címmel. Ezzel egyidőben az igazgató főigazgatói kinevezést is kapott.

Csabai Kálmán a tanintézet történetének leírásában erről az időszakról a következőképpen fogalmaz:

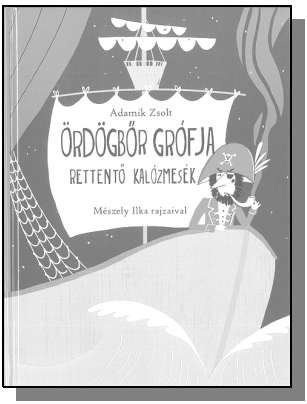
„Az intézet mindenkori tanári testülete és tisztviselői az igazgató elgondolásait, törekvéseit a kötelességeken messze túlmenő szorgalommal segítették elő.”

A füzet a SZIE Tessedik Campus és a Tessedik Öreggazdász Egyesület közös kiadásában jelent meg a Digitális Kalamáris nyomtatásában. Írta és szerkesztette *dr. Molitorisz Pál,* lektorálta *dr. Bukovinszky László*.

Dr. Szitó János

Megjelent a Szarvas és Vidéke 2014. november 13-i számában.

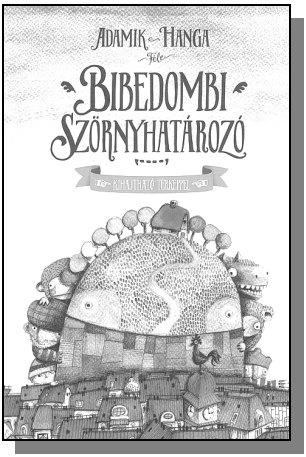
Avarostól Bivalybúig
– a Bibedombon át –

Adamik Zsolt örménykúti születésű fiatalember, Szarvason is jól ismerik, hiszen – cseppet sem reprezentatív magán közvélemény-kutatás mondatja velem, hogy – a fél városhoz rokoni szálak fűzik. Szóval ismerős fickó ezen a tájon, ha el is sodorta a szél már a nagy Budapestbe.

Ennek a fiatalembernek – akibe fölöttébb sok életvidámság és rettentő humorérzék sűrűsödött össze – 2014-ben két könyve is megjelent. Mindkettő gyerekkönyv. Egyik jobb, mint a másik.

Az *Ördögbőr grófja* című, *Rettentő kalózmesék* alcímet viselő kötet nyolc mesét tartalmaz egy apa-gyerek keret-történetbe ágyazva. Semmi szokatlan, mondhatná a gyanútlan és tapasztalatlan szemlélődő. No, de ezek a mesék tele vannak jellegzetesen – ezt még nem a megjelent művek sokaságából tudom, hanem onnan, hogy a szerzőt jól ismerem – adamiki humorral, nyelvi leleménnyel, fantázia-valóság keverékkel. A Bivalybúról induló, s oda vissza is térő *Kiskartács* kapitány kalandjait élvezettel olvastam, s nagy élvezettel olvastam volna gyerekeimnek is, de nem akartam őket zavarni egyetemi tanulmányaik közepette.

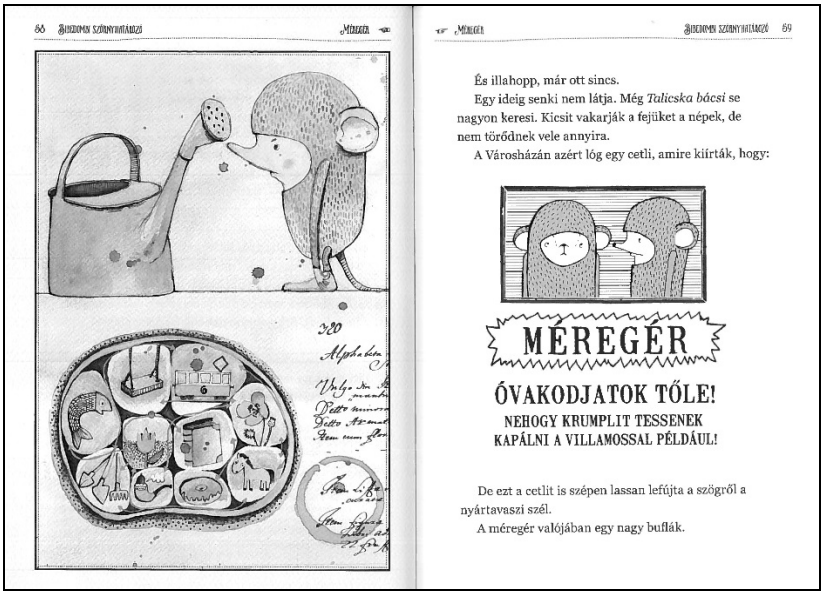

És akkor jöjjön az egyik, vagyis ami szerintem jobb, mint a másik: a *Bibedombi szörnyhatározó* című *Adamik-Hanga* kötet. Ez a könyv egy pályázatra készült, a pályázat zsűrije is kitűnő munkának értékelte, hiszen a fiatal meseíróknak kitalált *Aranyvackor* versenyben 2013-ban második helyen végzett. A szörnyhatározó, mint a névből is sejthető, „akadémikus” igénnyel igyekszik a gyerekekben megbúvó félelmeket és szorongásokat meghatározni, napvilágra hozni, és ott jól a szeme közé nevetni a szörnyeknek. Teszi mindezt a már jelzett, kitűnő adamiki humorral és fantáziával, olyan alkotótárs bevonásával, mint *Hanga Réka*, aki az Avaros település tövében magasodó Bibedombot és „szörnyi” világát elismerésre méltó részletességgel rajzolta le, hogy megkönnyítse és még élvezetesebbé tegye a félelmek fölötti diadalt.

A könyvről igazából nincs mit mondani. Meg kell venni, el kell olvasni. (A gyereknek is!)

(Adamik Zsolt: Ördögbőr grófja – rettentő kalózmesék, Mészely Ilka rajzaival. Kiadta a Pozsonyi Pagony Kft. 2014-ben, 62 oldal.

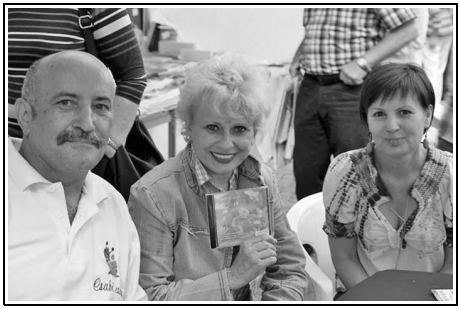
Adamik Zsolt-Hanga Réka: Bibedombi szörnyhatározó. Kiadta a Cerkabella Könyvkiadó 2014-ben, 112 oldal.)

Tatai László

A Bibedombi szörnyhatározó Méregérről szóló fejezetének két oldala

Harencsár László: Mesél az erdő

Harencsár László, Esztergályos Cecilia és a CD-lemez

Nem szoktunk CD-ről recenziót írni a Krónikában, de talán most kivételt tehetünk: a Kossuth Kiadó Zrt. és a Mojzer Kiadó Zrt. közreműködésével egy hangos könyv jelent meg a közelmúltban.

A szerzője *Harencsár László*, ex-tűzoltó, mesemondó a Mátra- alján született, Szarvason dolgozott évtizedekig mint a tűzoltóság egyik vezetője, s hébe-hóba saját szórakoztatására felnőtt- és gyerekmeséket kezdett írni. Annyira belejött az írásba, hogy nyugdíjazása óta egyre többet ír.

A meséket nagy sikerrel adja elő a szarvasi óvodásoknak, de sok magyar és erdélyi város óvodájába is ellátogatott mesét mondani. Pénzt mindezért nem kér, csak az útiköltséget térítik meg neki, a gyerekek öröme a fizetsége.

Felnőtt meséiből a Madách Színház művészei adtak elő egy órányit, s a Vidám Színpad első színdarabja bemutatására készül. Meséit a legnagyobb színészeink mondják el: *Esztergályos Cecilia, Pécsi Ildikó, Bodrogi Gyula, Bencze Ilona, Laár András.*

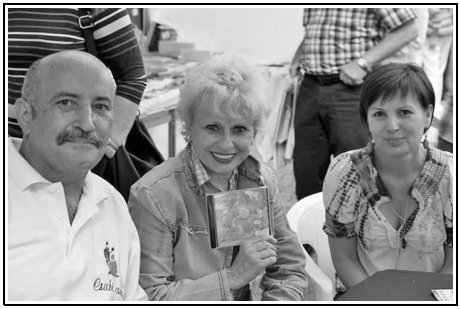
Meséiben általában a segítségre szoruló, nélkülöző hősök szerepelnek kis hibával, talán esetlenek, de akik így is nagyon szeretni valók. Ilyenek: *Csabi*, a legkisebb csigabiga, *Kajla, Kurta* vagy *Pilács*, a kis szentjánosbogár. Mind-mind szeretni való! Biztosan ezért tetszik a gyerekeknek.

Laár András – a ki egyébként az egyik mesélő a CD-n – ezt írja: „ *Nagyon nagy szerencse, hogy ilyen mesék születnek a mai világban, ahonnan lassan kezd kiveszni az igaz emberi érzés és gondolat…”*

A szerzőnek megjelent egy másik CD-je is – *Fehér hajú mesék* címmel, amit a Kossuth Rádió Rádiószínházában adtak elő olyan rangos színészek, mint *Piros Ildikó, Hűvösvölgyi Ildikó, Bencze Ilona, Pásztor Erzsi, Koltai János, Szerednyei Béla, Tóth Enikő, Dunai Tamás, Székhelyi József és Pusztaszeri Kornél.*

Dr. Reszkető Péter

Harencsár László: Mesél az erdő

Harencsár László, Esztergályos Cecilia és a CD-lemez

Nem szoktunk CD-ről recenziót írni a Krónikában, de talán most kivételt tehetünk: a Kossuth Kiadó Zrt. és a Mojzer Kiadó Zrt. közreműködésével egy hangoskönyv jelent meg a közelmúltban.

A szerzője *Harencsár László*, ex-tűzoltó, mesemondó a Mátraalján született, Szarvason dolgozott évtizedekig mint a tűzoltóság egyik vezetője, s hébe-hóba saját szórakoztatására felnőtt- és gyerekmeséket kezdett írni. Annyira belejött az írásba, hogy nyugdíjazása óta egyre többet ír.

A meséket nagy sikerrel adja elő a szarvasi óvodásoknak, de sok magyar és erdélyi város óvodájába is ellátogatott mesét mondani. Pénzt mindezért nem kér, csak az útiköltséget térítik meg neki, a gyerekek öröme a fizetsége.

Felnőtt meséiből a Madách Színház művészei adtak elő egy órányit, s a Vidám Színpad első színdarabja bemutatására készül. Meséit a legnagyobb színészeink mondják el: *Esztergályos Cecilia, Pécsi Ildikó, Bodrogi Gyula, Bencze Ilona, Laár András.*

Meséiben általában a segítségre szoruló, nélkülöző hősök szerepelnek kis hibával, talán esetlenek, de akik így is nagyon szeretni valók. Ilyenek: *Csabi*, a legkisebb csigabiga, *Kajla, Kurta* vagy *Pilács*, a kis szentjánosbogár. Mind-mind szeretni való! Biztosan ezért tetszik a gyerekeknek.

Laár András – a ki egyébként az egyik mesélő a CD-n – ezt írja: „ *Nagyon nagy szerencse, hogy ilyen mesék születnek a mai világban, ahonnan lassan kezd kiveszni az igaz emberi érzés és gondolat…"*

A szerzőnek *Fehér hajú mesék* címmel hangzottak el novellái a Kossuth Rádió Rádiószínházában, olyan rangos színészek előadásában, mint *Piros Ildikó, Hűvösvölgyi Ildikó, Bencze Ilona, Pásztor Erzsi, Koltai János, Szerednyei Béla, Tóth Enikő, Dunai Tamás, Székhelyi József és Pusztaszeri Kornél.*

Dr. Reszkető Péter

Szarvason történt 2014-ben

Január

07. Babák Mihály polgármester és az önkormányzati képviselők köszöntötték a sportvezetőket.
08. Rendkívüli testületi ülés.
09. A városvezetés évzáró-évnyitó fogadáson köszöntötte a legnagyobb helyi adózókat.
11. Városi megemlékezés a doni áttörés évfordulója alkalmából az Ótemetőben.
– A Katolikus Kör meghívott előadója Ádányi László a Máltai Szeretetszolgálat programvezetője.
– Harmati Lilla (Benka Ált. Iskola 7. o.) az Országos Gépíró Versenyen bronzérmes.
– Városi egyéni sakk diákolimpia a Szlovák Általános Iskolában.
– Érmeket szereztek a mezőtúri területi úszóversenyen a szarvasi úszótehetségek.
– Galamb- és Kisállattenyésztők által meghirdetett Gyermek rajzpályázat eredményhirdetése.
12. Kisállat kiállítás eredményhirdetése.
16. Testületi ülés. Fontosabb témái: rendelet az Önkormányzat 2014. évi költségvetése; lakásbérletek; szociális igazgatás. Bejelentések. Zárt ülés.
– Klubavató Siratóban.
17-18. A VIII. Egri Ifjúsági Szólótánc fesztivál döntőjében Ökrös Dániel „Ezüstpitykés” díjas.
18. A Magyar Kultúra Napja alkalmából ünnepi gálaműsor a Cervinus Teátrumban.
20. Kocsis Csaba író „Egy legenda nyomában” Kádár vitéz útja c. könyv bemutatója. Beszélgetőtárs Bíró Gyula a Gyakorló igazgatója.
21. Kakaó koncert.
23. Munkáltatói Fórum: a kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő pályázatairól.
24. TÁMOP Zárókonferencia a Civil házban.
25. Esküvőkiállítás a Szlovák Iskola aulájában.
26. Holle anyó a Cervinus Teátrumban.
28-29. A SZIE Gazdasági Karán konferencia a vízhasznosításáról.
30. Dr. Seres István előadása „A tatárjárás emlékezete Magyarországon” címmel a Múzeumban.
– Az asztalitenisz diákolimpia megyei „B” kategóriájában továbbjutottak a szarvasiak.
31. Lendület Sport és Szabadidő Club évnyitó és születésnapi gálaműsora.

Február

01. Fuzik János az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke nyitotta meg a „Jövőnk a múltunkban” című kiállítást a Múzeumban.
– Uhljár Luca aerobikos és Berecz Levente úszó lett az év sportolója.
– Különös világ különös lényei Tóth Ildikó és Bárány Szandra kiállítása a Múzeumban.
04. „Kazinczy Szép Magyar Beszéd” verseny területi fordulója a Városi Könyvtárban.
07. Farsangi TÁMOP Táncház a Művelődési Központban.
– Kajak-kenu és Szabadidő Klub évzáró közgyűlése.
08. Benka farsang a Művelődési Központban.
10. Körös-menti Turisztikai és Kulturális Egyesület közgyűlése a Liget Hotelben.
11. Szabó Gyuri bácsi „A növények sokat tudnak” című előadása a Művelődési Házban.
12. Télbúcsúztató ünnepség a Szlovák Iskola és Óvoda rendezésében.
– Gombkötő Sándor és Pljesovszki János a X. Polgárőr Közlekedésbiztonsági Verseny

megyei döntőjéből továbbjutott az országosba.
13. Szlovák Iskola farsangi mulatsága a Cervinus Teátrum színháztermében.
15. Fügedi László és ifj. Mótyán Tibor Közel- és Távol-keleti muzsikát játszott.
– Székely bál: Egy kellemes este a szakmatanulás támogatásáért.
– A Zöldpázsit utcai óvoda felújítása EU-s támogatással befejeződött.
20. Közmeghallgatást tartott az Önkormányzat a 2014. évi költségvetésről.
– Testületi ülés. Főbb témái: 3 milliárd 686 millió 203 ezer Ft összeggel elfogadták a költségvetést.
21. A 95 éves Nagy Bélát a Szőnyeggyár volt igazgatóját köszöntötte Békésszentandrás és Szarvas Önkormányzata.
22. Baráti Kör farsangi bálja az Árpád Szállóban.
– Zalán Csaba tanítványai, a szarvasi úszók a megyei diákolimpia döntőjében jutottak.
23. Áldozati vasárnap az Újtemplomban.
– Teátrumi szalon – válogatás Bíró Gyula műveiből – Benkő Géza színművész előadásában.
24. Holle anyó a Cervinus Teátrumban.
26. Holle anyó – szlovák előadás.
27. A Szennyvíztisztító telepen próbaüzem indítása, avatóünnepség és konferencia.
28. Rendkívüli testületi ülés. Fontosabb témái: a városközpont felújítása. Bejelentések. Zárt ülés.

Március

01. A”Bóbita” Gyakorló Általános Iskola és Óvoda Alapítványi Bálja.
03. Nemzetközi ÁSZ konferencia a Liget Hotelben.
06. A Városi Könyvtárban létrejött a Digitális Könyvtár.
– A nyomvonal módosítása miatt a Termál-beruházás kivitelezésének megkezdése eltolódott.
08. 100. születésnapján Csipai János egykori kereskedőt köszöntötte a város nevében Babák Mihály polgármester és Lázár Zsolt esperes.
– Szarvasi Nyugdíjas Érdekvédelmi Egyesület Nőnapi rendezvénye a Vasipari ebédlőjében.
– A Táncsics Vadásztársaság évadzárója.
09. Csernik Pálma diákolimpiát nyert az asztalitenisz országos döntőjében.
11. Megkezdődött a Petőfi-iskola gimnáziummá alakításának épületfelújítása.
– Cégnézőben járt a Kistérségben V. Német Zsolt vidékfejlesztési államtitkár.
11-12. Nyílt napok a Szlovák Iskolában.
14. Tessedik Öreggazdász Egyesület közgyűlése.
15. Városi ünnepség a Templomkertben és ünnepi műsor a Cervinus Teátrumban.
– Aranyérmes lett a felnőtt trió a Kelet-Magyarország aerobikosainak döntőjében.
18. 90. születésnapján Tusjak Györgyné volt könyvtárost a város nevében köszöntötte Babák Mihály polgármester.
19. Nemzetiségi konferencia – az európai nemzetiségi identitás és kultúra kérdései a Pedagógiai Karon.
20. Testületi ülés. Főbb témái: a város legjobb sportolója díjak ünnepélyes átadása; önkormányzati rendelet a hulladék-gazdálkodás, a szociális igazgatás és a gyermekvédelmi ellátás helyi szabályzásáról; beszámolók a Polgármesteri Hivatal 2013. évi tevékenysége, a KOMÉP Kft. lakásgazdálkodása, és a Gyógy-Termál Kft. üzleti terve.
– „Új módszerekkel a zöld jövőért” projekt bemutatása az Arborétumban.
24-26. Dr. Reisinger János irodalomtörténész vetített képes előadása Munkácsy: Krisztus trilógiája a Biblia tükrében.

25. „100 éves a mozi” ünnepélyesen átadta Babák Mihály polgármester a felújított, 3D-s vetítésekre is alkalmas Turul mozit.
– A Városvédők „Makovecz-túrát” tettek Makón.
26. A mezei futóversenyen közel 300 diák vett részt.
27. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat közgyűlése.
– A Székelyesek Tavaszköszöntő diákgála rendezvénye a Művelődési Központban.
29. A Chován Kálmán Alapfokú Művészeti Iskola fennállásának 50 éves évfordulóján gálaműsorral és kiállítással ünnepeltek a Művelődési Házban.
30. Óraátállítással kezdődik a nyári időszámítás.
– A Művészeti Iskola Harmonikaegyüttese nívódíjas, Balczó Balázs ezüst minősítést nyert.
31. A Polgárőr Egyesület közgyűlése.

Április

01. Babák Mihály polgármester sajtótájékoztatója a holtágfejlesztésről.
02. Ünnepélyesen lerakták az új tűzoltólaktanya alapkövét.
05. Nagy Béla ifibajnok lett a Békés megyei asztalitenisz-tornán.
– Babák Zoltán „A pillanat varázsa” címmel színházi fotóiból kiállítás nyílt a Múzeumban.
– Húsvéti játszóház a leendő ovisoknak a Gyakorlóóvodában.
06. Országos választási eredmény: A FIDESZ – KDNP győzött.
08. A Körös-holtág rehabilitáció kivitelezésének ünnepélyes aláírása.
– A Pedagógiai Kar Költészet napi író-olvasó találkozója Tóth Krisztina költővel. Beszélgetőtárs Dr. Szilvássy Orsolya.
– A Mackó versíró pályázat eredményhirdetése a Városi Könyvtárban.
09. A Gimnázium tavaszköszöntő gálaműsora a Művelődési Központban.
10. A Körös-szögi kistérség versmondó versenye.
– Apáczai Diploma Díj Arany fokozatát vette át Bíró Gyula a Gyakorló Iskola és Óvoda igazgatója.
– Szülők Akadémiája – előadó dr. Fest Sarolta főiskolai tanár.
11. Ünnepélyes avató az Arborétumban, bővült a Mini Magyarország makettpark.
– Költészet-napi Versmaraton rendezvény a Cervinus Teátrum előcsarnokában.
– Költészet-napi Gálaműsor a Cervinus Teátrum színháztermében.
– Szarvasi költők; Hartay Csaba bemutatkozása a Gránáriumban.
– Rendhagyó irodalom órát tartott a Hevesi Sándor Színtársulat a Székelyben.
12. A Művészeti Iskola csapata arany minősítést szerzett az V. Országos Drámajáték versenyen.
– Országos Kézműves Verseny döntőjét rendezte meg a Chován K. Művészeti Iskola.
– A VIII. Csaba-gyöngye sakkversenyen jól szerepelt a szarvasi csapat.
14. A Szlovákok Kulturális Köre tradicionális ételkóstolót tartott.
16. Vertigo: Megérett az idő a Cervinus Teátrumban.
17-19. Húsvéti előkészületek.
18. Megyefutás az egészség megőrzéséért.
– Megnövekedett a látogatható terület az Arborétumban.
– A székelyes diákok Szolnokon a 9. Pelikán kupán ezüst minősítést szereztek.
– A sakkcsapatunk tagjai Debrecenben a Génius Kupán dobogós helyezéseket szereztek.
– Testületi ülés. Főbb témái: „A természet tudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása a Vajda Péter Evangélikus Gimnáziumban” projekthez érkezett ajánlatok megtárgyalása; a városközpont felújításához kapcsolódó választások. Zárt ülés.

20-21. Húsvéti istentiszteletek és misék a templomokban.
23. Tavaszi hangverseny a Pedagógiai Karon.
24. Testületi ülés. Főbb témái: az Önkormányzat 2013. évi költségvetési rendelet végrehajtása; összefoglaló jelentés a 2013-ban végzett ellenőrzésekről; a Polgárőr Egyesület 2013. évi tevékenysége. Bejelentések. Zárt ülés.
25. Tessedik Sámuel evangélikus lelkész szobrának ünnepélyes avatása az Ótemplomban.
– Babák Mihály polgármester sajtótájékoztatót tartott az orvosi ügyelet ellátásáról.
– Tömeges busapusztulás a Körös- holtágon.
– Az aerobik diákolimpia országos döntőjén a szarvasiak dobogós eredményeket hoztak.
– Pekár Tibor Csanád kajakos ezüstérmet szerzett a Híd Építő Kupa bajnokságon.
– Zalán Csaba edző tanítványai 8 dobogós helyezést értek el a Nyuszi Kupa Úszóversenyen.
25. A 18-19. századi fizika és csillagászat eredményeinek hatása a filozófiára a Pedagógiai Karon.
26. A Vajda Péter Evangélikus Gimnázium ballagási ünnepsége.
– A Magyar Olimpiai Akadémia Szarvason tartotta közgyűlését.

Május

01. Majális az Erzsébet-ligetben.
– Zenés ébresztő a városban.
02. Dombvári Bence az olimpiai kajak-kenu kvalifikációs világbajnokságon bronzérmes lett.
– Pekár Edina VII. helyezett a sakk diákolimpián.
03. A Székely Mihály Szakképző Iskola végzőseinek ballagása.
– Városközpont-rehabilitáció: hársfasor ültetése a Kossuth utca északi oldalán.
04. Benkő Géza-est, vendége Harencsár László meseíró.
06. A Fő téri Iskola Tavaszköszöntő műsora a Művelődési Házban.
– A II. világháborús emlékmű parkjának felújítását kezdeményezték a Városvédők.
09. A Győzelem napján a II. világháborúra emlékeztek az Ótemetőben.
– Mozgáskorlátozottak Klubjának közgyűlése.
15. A Város- és Környezetvédő Egyesület közgyűlése az Árpád Szállóban.
– Turisztikai fejlesztések: fövenystrand, kihajózást megkönnyítő műtárgyak.
– A Művészeti Iskolák Kamarazenei Találkozóhán a szarvasi vonósnégyes dicséretes-, a harmonika együttes kimagasló eredményt ért el.
16. Kihelyezett szarvasi ülést tartott a Hungaricum Bizottság.
– Hungaricum lett az akác és az akácméz.
– Művészetek délutánja a Gyakorló Iskola szervezésében.
17. Ezüstérmes lett a szarvasi női kézilabda csapat a Dél-keleti csoportban.
– XXI. Országos Szlovák Színjátszó Szemle a Cervinus Teátrumban.
17-18. A győri országos kajak-kenu maraton bajnokságon a szarvasiak érmeket szereztek.
18. Virágok Vasárnapját nyitotta meg Babák Mihály polgármester a megújult Kossuth utcán.
19. Újraindul a Csodaszarvas Tanoda.
– Babák Mihály polgármester sajtótájékoztatója – lesz közmunka 54,3 milliós támogatással.
20. Dr. Tóth Lajos alapító igazgatónak a SZIE Pedagógiai Kar Emléktábla avatóünnepséget rendezett.
– Gábor Áron táncjáték: Háromszék táncegyüttes a Cervinus Teátrumban.
22. 20 éves a Körös-Maros Nemzeti Park, a Madarak és Fák Napján ünnepelték.
– Testületi ülés. Főbb témái: az Önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás

szabályainak módosítása; a Rendőrkapitányság 2013. évi, a Cervinus Teátrum Nonprofit Kft., a Hagyományőrző Közalapítvány, a Gyermekélelmezés, a KOMÉP Kft., a Gyógy-Termál Kft. a Történelmi Emlékút Közalapítvány, és a Körös-szögi Nonprofit Kft. tevékenységéről beszámolók.

– Évzáró és ballagási ünnepséget rendeztek Szarvas Város Óvodái és Bölcsődéi.

23. Béres Mária múzeum igazgató, szarvasi lakos Tiszaföldvár Városért „Pro Urbe" kitüntető díjat kapott.

24. Sebők László (Fő téri 7.b) a Bendegúz országos tanulmányi versenyen biológiából, matematikából VI. helyezett lett.

– Gyermeknap a Kossuth téren.

– Megyei Néptánc Találkozó.

25. Holocaust megemlékezés a Partizán utcai Zsidó Temetőben.

26. Az Ó-Temető Alapítvány közgyűlése.

– Körös-menti Turisztikai és Kulturális Egyesület közgyűlése a Liget Hotelben.

27. Jótékonysági est Melis György operaénekes szobrának megvalósításáért a Műv. Házban.

28. XXXVIII. Halászati Tudományos Tanácskozás a HAKI-ban.

29. Az Arborétumfejlesztés 2. zárórendezvénye.

30. Kuli István a kajak-kenu egyes döntőjében aranyérmes lett 2000 méteren.

30-31. A Régészet Napja.

31. A Chován K. Művészeti Alapiskola tanévzáró kiállítása.

– Harmati Lilla ezüst érmet szerzett a Gépírók Országos Versenyén.

Június

01. Éremátadó, vidám kézilabdás évzáró.

03-05. Vajdások sikeresen szerepeltek a XI. Közlekedésbiztonsági Kupán.

04. Trianoni megemlékezés a Történelmi Országközépnél.

08. Turul emlékoszlop avatás a Madarasi Hargita 1801 m magas csúcsán.

08-09. Pünkösdi istentiszteletek és misék a város templomaiban.

– Pünkösdi bemutató őrlés a Szárazmalomban.

– A Szarvasi Női Kézilabda Klub közgyűlése.

10. A Curie környezetvédelmi verseny területi döntőjének I. helyezettei kirándulást nyertek a Tiszazugi Földrajzi Múzeumba.

11. Belinszki Zoltán – Gulyás Levente Csodaszarvas musicaljének bemutatója.

– A Művészeti Alapiskola Néptánc tanszaki bemutatója a Művelődési Házban.

12. Író-olvasó találkozó dr. Vitéz Ferenc költővel a Városi Könyvtárban.

13. Az Ünnepi Könyvhét: négy szarvasi kötet bemutatására került sor a Múzeumban.

14-aug. 19. Kis esti zene – esténként – az új Zenepavilonban.

14. Általános iskolák ballagási ünnepségei.

– Nyitó Gála a Vízi Színházban.

– A legifjabb bajnok lett Plentri Anna, aranyérmesek Petrás Márta és Medvegy Dalma a Békés megyei sakkversenyen.

18. Chován K. Alapfokú Művészeti Iskola tanévzáró ünnepélye a Cervinus Teátrumban.

– A Vajda Péter Evangélikus Gimnázium ünnepélyes tanévzárója az Ótemplomban.

19. Szlovák Általános Iskola Tanévzáró ünnepsége a Művelődési Házban.

– Testületi ülés. Főbb témái: a 2014. évi költségvetés módosítása; a Tűzoltóság, a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás, a Gyógy-Termál működésük, és gazdálkodásuk; Körös-szögi Kistérség Szociális Kft. és Gyermekjóléti Intézmény 2013. évi működése. Bejelentések. Zárt ülés.

20. A Székely Szakképző ünnepélyes tanévzárója az Alkotmány utcai Sportcsarnokban.

– A Gyakorló Általános Iskola tanévzáró ünnepélye.
– Éjszakai bagoly- és denevérleső túra az Arborétumban.
– Roy Cooney: Páratlan páros a Vízi Színházban.
21. Egy éjszakás kaland a Múzeumban.
– A Pedagógiai Kar diplomaátadó ünnepsége az Ótemplomban.
– Medvegy Dalma kiváló eredményt ért el a diák sakkolimpia „amatőr" kategóriában.
– Veterán kézilabdások VI. összejövetele.
23. A 90 éves Kordoványi Jánost köszöntötte születésnapján Babák Mihály polgármester .
25. Szente Béla – Gulyás Levente: A kolozsvári bíró a Vízi Színházban.
26. Brlás János sajtótájékoztatója a "települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek fejlesztése a Körös-szögi kistérségben" címmel.
27. Testületi ülés. Főbb témái: az ügyeleti ellátás biztosítása; a Mittrovszky-kastély átalakítására vonatkozó engedélyes tervek elfogadása; a Körösök vízi túraútvonalainak infrasruktuális fejlesztése; a Szarvas olvasókönyv nyomdaköltségeinek elfogadása.
– Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról előadás a Vízi Színházban.
– Dombvári Bence készülhet a világbajnokságra, eredményesen szerepelt a válogatón.
28. A Szarvasi Repülő Barátok Találkozója a Kákai Repülőtéren.
29. A Kertbarát Kör megalapításának 55. évfordulóját ünnepelte.
Dr. Vincze Ferencre, a Mezőgazdasági Technikum volt igazgatójára emlékeztek.
– Homonnai Luca IV. és Kuli István V. helyezett kajakos az ifi Eb-n Bátor György edző tanítványai.

Július

01-04. Olvasótábor Berg Judit: Rumini című meseregény feldolgozása.
02. Melis György szarvasi születésű operaénekes szobrának ünnepélyes felavatása a Mitrovszky-kastély parkjában.
– A cirkusz csillagai – fiatal artisták a Vízi Színházban.
03. Melis György emlékest.
– A Kajak-Kenu Club felújított körös-parti telepének ünnepélyes átadása.
05. Dominique Levacque orgonahangversenye az Ótemplomban.
– Bertold Brecht-Kurt Weill: Koldusopera a Vízi Színházban.
08. Öntözési Nap a SZIE rendezésében, Babák Mihály polgármester köszöntötte a résztvevőket.
– Fábri János VIII. Európa bajnoki címét nyerte a Plzenben rendezett masters erőemelő kontinens bajnokságon.
11. Testületi ülés. Főbb témái: a dísz- és közvilágítás, szökőkút építése a Körös-holtágban; ivóvíz-minőség javító program; képzett roma nők foglalkoztatási támogatása.
– Dr. Zima János tárogatójátéka a Zenepavilonban.
– Cervinus Fesztivál megnyitó.
– Gálaműsor: Szerelmem Sárdy.
12. XVII. Aratónap – Kárpát-medencei Nemzetiségi Napok – helyszín: Szarvas, Ezüstszőlő.
– Hagyományos aratóverseny. Kenyéráldás.
– Tájgasztronómiai főzőverseny.
– A Körös Kupa kajak-kenu verseny győztesei szarvasiak, megtartották a vándorserleget.
– Cziglédszky Sámuel emléktornát ismét megrendezték a labdarúgók.
– Bál a víz felett.

13. Hatan pizsamában vígjáték a Vízi Színházban.
15. „Pepi gróf varázstanyájának” átadása az Arborétumban.
16. Babák Mihály polgármester köszöntésével megnyitotta a TDM új irodáját.
17. Dombvári Bence kajakos U23-as világbajnok lett.
18-20. XII. Kistérségi Civil Napok és Civil Találkozó.
18. A Mini Magyarország a szabadkígyósi Wenckheim kastéllyal gazdagodott az Arborétumban.
– Szarvasiak a Nagy Háborúban, könyvbemutató a Városháza nagytermében.
19. VI. Virágkötészeti kiállítás: megnyitotta dr. Váradi Lászlóné, a Városszépítők elnöke.
– Szarvasi Alkotók kiállítása a Múzeumban.
– Gulyás Levente – Belinszki Zoltán: Csodaszarvas – előzetes a Vízi Színházban.
– A Városi Kamarazenekar hagyományos ünnepi hangversenye.
20. „Áldozati Vasárnap” az Új templomi Evangélikus Egyházban.
21. Dés-Geszti-Békés: A dzsungel könyve a Vízi Színházban.
23. Városnapi városavató: átadták felújított városközpontot Szarvas Város Napján.
– Koszorúzás Báró Harruckern János György szobránál.
– Hálaadó istentisztelet az Evangélikus Ótemplomban.
– Ünnepi beszédet mondott Babák Mihály polgármester és Mótyán Tibor a Szlovák Önkormányzat elnöke.
– Szarvas Város Önkormányzata által adományozott kitüntetések és díjak átadása.
– Ulrich Hul: Nyolckor a bárkán – a Békéscsabai Jókai Színház előadása.
25. Állatpark ünnepélyes megnyitója a Körös-Maros Nemzeti Parkban.
– Mótyán Tibor és zenekara a Zenepavilonban.
25-26. Tied a Világ – a Békéscsabai Jókai Színház előadása a Vízi Színházban.
27. A 43. Fiala Tibor Emlékversenyen eredményesen szerepeltek a szarvasi kajakosok.
28. Az I. világháború kitörésének 100. évfordulója alkalmából ünnepi megemlékezés a Mittrovszky-kastély előtti emlékműnél.

Augusztus

01. Rendkívüli testületi ülés.
– A Pedagógiai Kar ünnepélyes csatlakozása a Gál Ferenc Főiskolához. Dr. Kozma Gábor a GFF rektora és dr. Lipcsei Imre dékán részvételével.
01-02. Pozsgai Zsolt – Szomor György: Monte Cristo grófja a Vízi Színházban.
03. V. Furugynap.
– IV. Szarvasi Horgász és Halas Gasztronómiai Napok.
05. LOM – Land of Musical – Musical Gála a Jókai Színház előadásában.
07. Agyigó – Szabó Magda: Az ember – a Gózon Gyula Kamaraszínház előadásában.
08. Tamási Áron: Énekes madár – a Gózon Gyula Kamaraszínház előadásában.
09. Gödöllői nap Szarvason a gödöllői Művészetek Háza szervezésében.
– Horgas Eszter fuvolaművész és a Talamba Ütőegyüttes virtuóz koncertje a Vízi Színházban.
– Dombvári Bence ezüstérmes lett 500-on a Kajak-kenu világbajnokságon.
10. A 90 éves Roszik Jánosnét köszöntötte Hodálik Pál alpolgármester.
12. A Szarvasi Nemzetközi Zsidó Tábor 25. jubileumi nyara.
14. Szabó Magda: Sziget-kék a Zentai Magyar Kamaraszínház előadása a Vízi Színházban.
16. A XVII. Kenumaraton.
– Gyere Josephine Cinka Panna Cigányszínház előadása a Vízi Színházban.
16-17. Szörényi-Bródy: István a király – a Vízi Színházban.
19-20. Ökumenikus istentisztelet az Ótemplomban, ünnepi beszédet mond Babák Mihály

polgármester. Új kenyér megáldása.
– Hagyományos Szent István Napi Strandröplabda Kupa.
– Szent István Napi Távúszóverseny a Körösön.
– Homonnai Luca ezüstérmes az ifjúsági kajak-kenu olimpián.
22. Testületi ülés. Főbb témái: közvilágítás energiatakarékos átalakítása – pályázatokkal kapcsolatos feladatok.
24. A Budapesti Corvinus Egyetem kertész és tájépítő gólyatábora az Arborétumban.
27. 90. születésnapján Hruska Jánosnét köszöntötték az Ótemplomi Evangélikus Szeretetotthonban (Babák Mihály polgármester és Lázár Zsolt esperes).
– Makai Károlyné 90. születésnapi köszöntése.
28. Testületi ülés. Főbb témái: az önkormányzati vagyongazdálkodás szabályai; a közösségi együttélés alapvető szabályainak módosítása; az adók megfizetésének módja – tervezet.
29. Ukrán színház előadása a Vízi Színházban.
– Hangulatos gálaesttel köszönt el a Magyar Teátrum Nyári Fesztivál.
3o. A Harcművész és Küzdősport Egyesület karate bemutatója a Vízi Színházban.
31. A Szlovák-, a Gyakorló és a Benka Általános Iskola tanévnyitó ünnepségei.

Szeptember

01. A Fő téri Iskola, a Székely Szakképző és a Gimnázium tanévnyitó ünnepsége.
03. A Művészeti Alapiskola tanévnyitó ünnepsége a Művelődési Házban.
– A 90 éves Lustyik János köszöntése.
06. Körös-völgyi Hulladékgazdálkodási Társulás ülése.
10. Sajtótájékoztatót tartott a Nagycsaládosok Egyesülete.
12. Testületi ülés. Főbb témái: a 2013. évi energetikai pályázatok kivitelezői szerződésének módosítása; a Lengyel palota felújítás műszaki ellenőrének kiválasztása; a gimnáziumi tornatermi öltöző felújítása.
12-14. A XVII. Szarvasi Szilvanapok ünnepélyes megnyitója a Templom téren.
– Testvérvárosi delegációk fogadása.
– Sportdíjak átadása a Szent István Parkban.
– Péter Szabó Szilvia élőkoncertje a Sportcsarnokban.
– Homonnai Luca és Kuli István az Olimpiai Reménységek Versenyének győztesei.
13. „Fölszállott a páva” Gálaműsor a Vízi Színházban.
– Méhész Baráti Kör Egyesület által rendezett rajzpályázat eredményhirdetése.
14. Terméséldás az Evangélikus Ótemplomban.
15. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Békés Megyei Szervezete szakmai napját tartották a Városi Könyvtárban.
16. A Mobilitás Hét megnyitója a Fő téren.
– „Köztes átmenetek – a drog” című kiállítás.
18. Az önkormányzati képviselők megtekintették az épülő fövenystrand munkálatait.
– Testületi ülés. Témái: az önkormányzati választások miatt lemondott a képviselő-testület – újra jelöltetik magukat. Dr. Melis János méltatta, Babák Mihály polgármester köszöntötte és átadta a díszpolgári címet Domokos Lászlónak. A Szarvasi Harcművész és Küzdősport Egyesület 15. születésnapja alkalmából díszoklevelet adományozott Lovász Györgynek, az egyesület elnökének.
19. A Gallicoop Zrt. megalapításának 25 éves fennállását ünnepelte.
– A Szlovák Iskola töknapi rendezvénye.
– „A tanyák múltja, jelene és jövője ...” - megjelent az Agrártörténeti füzetek 42.
19-20. A Kulturális Örökség Napja alkalmából nyílt nap Az I. Világháború nyomai címmel a Nagykönyvtárban. Előadók: Valastyán Balázs és Szenes János.

– Arborétum road-show.
20. „Újszerű módszerekkel a zöld jövőért” az Arborétum projektzáró ünnepsége a Művelődési Házban.
– Dr. Lovász György a gyémánt diplomát a Szegedi Tudomány Egyetem Bölcsészettudományi Karán vette át ünnepélyes keretek között.
21. A NACSE „A tiszta Szarvasért” – szemétszedési akciója.
22. A Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Karának évnyitó rendezvénye a Szt. Klára Templomban. Seidl Ambrus plébános és dr. Kozma Gábor a GFF rektora köszöntötte a megjelenteket.
25. Üveges-labor átadása ünnepi áldással a Vajda Péter Evangélikus Gimnázium új épületében.
26. Szentegyházi kórus és zenekari fellépés a Művelődési Központban.
26-28. A Báthory Napokon Szilágysomlyó fogadta Patkó Lajos sakkoktatót tanítványaival.
27. A GFF Pedagógiai Kar díszdiploma átadó ünnepsége az Ótemplomban.
– Szabados Tóth család koncertje a Múzeumban.
28. A Nemzetőrök Napja alkalmából a Nemzetőrség az I. világháború szarvasi áldozatok emlékére kopjafát állított az Újtemplom kertjében.
– Grivalszki Tamás a szolnoki kajak-kenu emlékversenyen három aranyérmet szerzett.
– Szent Mihály napi tűzgyújtás és a Vízi Színház előtt, a Körösön a szökőkút fényei is kigyúltak.

Október

01-02. Ládafia Gyerekszínház a Cervinus Teátrumban.
03. „Városunk Szarvas” című olvasókönyv bemutatóját megnyitotta Babák Mihály polgármester a Városháza nagytermében.
– „Szép álom, szállj szívemre” – zenés játék Lehár Ferenc életéből.
– III. alkalommal indul a Csodaszarvas Tanoda.
– A NACSE „átkelő őri szolgálatot” indított a diákok biztonságos közlekedéséért.
04. „Mustoló” a Gyakorló szüreti felvonulása és családi mulatsága.
– SZIE Gólyabál az Árpád Szállóban.
05. Idősek Napi rendezvény az Ótemplomban.
– Szarvasi aerobik verseny kiválasztotta a Magyar Kupa döntőjébe a továbbjutókat.
06. Október 6-i városi megemlékezés a Templomkertben, ünnepi beszédet Babák Mihály polgármester mondott.
07. Országos Könyvtári Napok alkalmából megnyitója, díszvendég Babák Mihály polgármester volt.
– Író-olvasó találkozó Schaffer Erzsébettel, a Pulitzer-díjas írónővel.
08. A Szlovák Kör a mezőberényi szlovák vendégekkel felelevenítették a szüreti szokásokat.
09. A II. Világháborús Emlékmű felújításának átadása.
09-10. Az Országos Könyvtári Napok alkalmából a Városi Könyvtár kihelyezett standján, a Mokka Étterem előtt várták látogatóikat.
10. A Ruzicskay Alkotókör munkáit a Múzeumban állították ki.
– Állatmenhely átadás.
11. VIII. Szarvasi Töltött-káposzta főző és Kolbászkészítő Verseny.
– A Röplabda Mix Kupa eredményhirdetése az Árpád Szállóban.
12. Országos önkormányzati választás.
13. A 90 éves Melis Györgyné Sonkoly Annát köszöntötték az Ótemplomi Szeretetotthonban.
14. Író-olvasó találkozó Závada Pál, Kossuth- és József Attila-díjas íróval. Beszélgetőtárs

dr. Szilvássy Orsolya.

– Fábri János szarvasi erőemelő újra világbajnok a plzeni masters világbajnokságon.

15. Helytörténeti értékek a Szarvasi Digitális Könyvtárban címmel tartott előadást a középiskolásoknak Máté József helytörténész.

16. „A mese bűvöletében" – Timárné Hunya Tünde, a GFF Pedagógiai Karának docense a mese fontosságáról tartott előadást a Törpi Könyvkuckóban.

17. A Béke és a Mezőgazdaság – nemzetközi konferencia Szarvason.

– 20 éves a Rádió Szarvas: ünnepség a Vadászkürtben.

17-18. Múzeumtúra és régész-suli a Múzeumok Őszi Fesztiválján.

21. Vujity Tvrtko előadása: „Pokoli történetek – Mennyei történetek" címmel.

23. A nemzeti ünnep alkalmából megemlékezés a Cervinus Teátrum színháztermében.

– Mécsesgyújtás a Történelmi Emlékúton. Koszorúzás Lászlóffy István sírjánál.

24. Szabó László iparművész „A várak titka" című kiállítása a Múzeumban.

25. Méhész Bál a Vasipariban.

– 200-nál több diák atletizált az Erzsébet-ligeti sporttelepen.

27. Az újonnan megválasztott Képviselő-testület alakuló ülése, a Képviselő-testület és a polgármester eskütétele az Árpád Szállóban.

November

01. Újraszentelték a felújított Doni Emlékművet az Ótemetőben.

02. Jubileumi énekverseny a Benkában.

– A Digitális Kalamáris és a Tessedik Múzeum közösen régi szarvasi néprajzi fotókat tartalmazó falinaptárt készített.

04. Megemlékezés a Berlini fal és a Vasfüggöny lebontásának 25. évfordulójáról a Könyvtárban.

– A Gyakorlóóvoda focicsapata bajnok lett a Szent Anna Focikupán.

05. Felnőttszínház: Jutalomjáték.

07. Megnyílt a termelői pavilon a piacon egy kis avatóünnepség keretében.

08. Török Péter tájépítész „Kézjegyek a tájban" című előadása a Múzeumban.

– Márton napi családi délután.

– Szíj Melinda-koncert.

– „Ludasnap" a Templomtéren.

– Kelet-Magyarországi asztalitenisz verseny a Fő téri Iskolában.

– Medvegy Ákos és Virág Bence duó az asztalitenisz versenyen bronzérmes lett.

– Vajda Péter Alapítványi Bál az Árpád Szállóban.

– 50 év után általános iskolai „Találkozó-show" a Halászban.

09. Az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség ételosztása „Márton napi libalevessel".

11. Környezetismereti vetélkedő a Gyakorló Általános Iskolájában.

13. Könyvtár-használati vetélkedő az általános iskoláknak a Városi Könyvtárban.

– Gyermekszínház: Zsuzsika hangja a Cervinus Teátrumban.

– Luca-napi családi délután a Múzeumban.

– Luca-napi fotópályázat a Múzeumban.

14. „Egy őszi este az Alföld Quartettel" – komolyzenei koncert.

15. A Bóbita Alapítvány Bálja az Árpád Szállóban.

– Podani Milán junior bajnok lett az Országos Motorsport idényzáróján.

17. Lázár Zsolt esperes a 44-es út kamionforgalmának csökkentése érdekében petíció írását kezdeményezte.

18. A Művészeti Alapiskola karácsonyi hangversenye.

– A GFF Pedagógiai Karán Tudományos Diákköri Konferenciát szerveztek.

19. Bolero – Tavaszi áldozat: Bozsik Ivett Társulat táncjátéka a Cervinus Teátrumban.

20. Adventi rendezvények az egyházakban.
– Testületi ülés. Főbb témái: az Önkormányzat Képviselő-testületének szervezeti és működési szabályzatáról szóló rendelet módosításáról; a bizottsági tagok tiszteletdíjáról és egyéb juttatásairól; parkoló helyek építéséről és megváltásáról; a KOMÉP beszámoló a vásárok, piacok és köztemetők fenntartásáról és üzemeltetéséről.
21. A Vajda szobor és a Vajda-díjasok arcképcsarnokának újraavatása a Gimnáziumban.
22. A Kalungu ütőegyüttes jubileumi koncertje a Múzeumban.
– Konkurz Családi Bábszínház a Szlovák Színház előadásában a Cervinus Teátrumban.
23. A Tudomány Napja alkalmából a „Pedagógusképzésről másképpen" – országos konferencia a GFF Pedagógiai Karán.
24. Ovisok táncháza a Szlovák óvodában.
25. Filharmónia hangverseny a Cervinus Teátrumban.
27-28. A Székely Mihály Szakképző Iskola 130 éves évfordulója ünnepén szakmatörténeti bemutató és épület avatás.
– Gulyás András régész forrást nyert ásatásra az Arborétumba.
28. Dr. Hanyecz Katalin az Arborétum igazgatója és dr. Rostoványi Zsolt Corvinus E. rektora az Arborétumi projektet lezárta.
28-29. Szlovák Színjátszó Találkozó a Cervinus Teátrumban.
30. Adventi gyertyagyújtás a katolikus templom mellett a Betlehemi jászolnál.

December

01. A Gallicoop Pulykafeldolgozó Zrt. átadta legújabb beruházását, a telephelyén épült hűtőházat.
– A Szabad strand vízi létesítményeinek kivitelezési munkák műszaki átadása.
– Szlovák bábszínház a Cervinus Teátrumban.
03. Kakaó koncert a Művelődési Központban.
05. Rendkívüli testületi ülés.
– A Mikulás a Fő téren várta a gyerekeket.
– A Székely Kupa a kispályás labdarúgó tornán a székelyeseké lett.
– Holle anyó a Cervinus Teátrumban.
06. A Polgárőr Mikulás „mikuláscsomagot" osztott a kerékpárosoknak, a hiányzó felszereléseket pótolandó.
– Tornagyőztes lett a „Szarvashiba" a Mikulás Kupa Mix – röplabdatornán, a Bonyhádi mérkőzésen.
– I. Szarvasi Amatőr Jégkorongtorna.
– A Gimnázium szalagavató ünnepsége az Alkotmány utcai sportcsarnokban.
07. Orgonaszentelés felújítás után az Ótemplomban.
– A Szarvasi Kamarazenekar koncertje a Cervinus Teátrumban.
– II. Adventi gyertyagyújtás a katolikus templom mellett a Betlehemi jászolnál.
– Apró ajándékok vására a Művelődési Központban.
11. Patkó Lajos sakkozói sikeresen szerepeltek, 100%-os teljesítménnyel Plentri Panna szerepelt Mezőkovácsházán.
– Karácsonyi műsor a Benkások előadásában a kicsiknek a Városi Könyvtárban.
12. A 24 órás úszás tizedszer került megrendezésre a Gyógyfürdőben.
– Medvegy Ákos a megyei asztaliteniszezők Top 12-es versenyén VII. helyezett lett.
– „A Körösök vízi túraútvonalainak infrastrukturális fejlesztésének" záró rendezvénye.
12-24. „Angyali Reggelek" 07 órától az Ótemplomban.
13. Jótékonysági vásár a Művelődési Központban.
14. III. Adventi gyertyagyújtás a katolikus templom mellett a Betlehemi jászolnál.

– A Blue Gym Aerobik Egyesület Évadzáró Karácsonyi Gála a Művelődési Házban.
– Jótékonysági vásár a Művelődési Központban.
15. „Mindenki Karácsonya” az Árpád Szálló dísztermében.
16. Lakossági Fórum: Babák Mihály polgármester a tervezett kerékpárút kialakításáról.
– Moszatpáfrány inváziό a Körösön.
18. Testületi ülés. Témái: a szervezeti és működési szabályzat módosítása; a 2014. évi költségvetés teljesítése; a 2015.évi költségvetési koncepció; KOMÉP beszámoló a bérlakások kezeléséről, a belvíz- és csapadékvíz-elvezető rendszer működéséről; 2015. I. félévi munkaterve.
21-25. A Karácsonyi istentiszteletek rendje.
21. A Betlehemi láng érkezése, a IV. Adventi gyertyagyújtás a katolikus templom mellett a Betlehemi jászolnál. Ezt követően Babák Mihály polgármester közös étkezésre hívta a városbelieket.
22-23. Mesés játéknapok a Művelődési Központban.
23. A Körös-szögi Civil Fórum Egyesület projektzáró rendezvénye.
27. Holle anyó a Cervinus Teátrumban.
29. Kozák Lajos Fúvós Kulturális Alapítvány Vidám Évbúcsúztató Koncertje a Cervinus Teátrumban.
31. Szilveszteri futás.

Szerkesztette:

Dr. Kutasné Szarka Judit

Tartalom

Jelenidőben

Önkormányzati választások *(Szerk. Dr. Kutas Ferenc és Tatai László)*.....5
Szarvas város képviselő-testülete.....9
Régi-új városvezetés.....10
Képviselői kislexikon.....11
A Szarvasi Járás választási eredményei 16
A Békés Megyei Közgyűlés.....24
A Szarvasi Járás településeinek polgármesterei.....25
Kitüntetettek *(Szerk.: Dr. Kutas Ferenc és Tatai László)*.....28
A város legnagyobb adófizetői 41
Köztünk él: Dr. Búzás László: Az én történelmem 1.rész.....42
Dr. Hanyecz Katalin: Újdonságok a Pepiben.....47

Agrárkutatás Szarvason

Dr. Reszkető Péter: Agroselect Kft., Szarvas.....54
Az afrikai harcsa Szarvason *(Szerk. Müller Péter és Dr. Reszkető Péter)*.....58

Kántor Zsolt: Pillepalack (Vers).....62

Nemzetiségeink életéből

Nemzetiségi választások eredménye.....64
Képviselői kislexikon *(Szerk. Dr. Kutas Ferenc)*.....70

Múltunkat idézve

Dr. Tímár Jánosné: A nagykönyvtár kincsei 10. rész.....74
Dr. Lesfalvi Tibor: A szarvasi polgári intézmények együttműködéséről 3. rész.....79
Dr. Merényi-Metzger Gábor: A nemes Tessedik család három generációja.....86

Elfelejtett szarvasiak

Dr. Vitális György: Nagyapám, dr. Vitális István szarvasi kötődései.....96
Dr. Mester Tünde: Egy elfeledett szobrász: Csepregi Zoltán.....105

Elődeink életéből

Csapó Imréné Vaskor Anna: Egy parasztcsalád küzdelmes életútja 1. rész.....111
Börcsökné Háromszéki Erzsébet Eszter: Kézen fogva.....117
Roszik Mihály szarvasi baka feljegyzései *(Szerk. Dr. Molitorisz Pál)*.....125
Tóth Imre: Szarvasi Panoptikum 1. rész.....133
Lelkes Pál: A szarvasi tanyai iskolák története 14. rész.....137

Szemelvények a szarvasi kiskereskedelem történetéből

Fagylaltos kocsik Szarvas utcáin *(Szerk. Dr. Kutas Ferenc)*.....140
Bánáti Endre: Fél évszázad a vásárlók szolgálatában.....148

Üzenet a múltból

Brlás Attila: Kártyanaptárak....151
Brlás Attila: Galamblövészet....155

Hartay Csaba: Fényképavar (Vers)....158

In memoriam

Simonné dr. Kiss Ibolya *(Dr. Reszkető Péter)*....160
Búcsú Gyula bácsitól *(Dr. Kutas Ferenc)*....161
Szimacsek Rita *(Dr. Kutas Ferenc)*....163
Máté József *(Tatai László)*....164

Szemle

Városunk Szarvas *(Palotás Ádámné)*....166
Sindely Pál: Csabacsűd története és népélete *(Tatai László)*....168
Kondoros: Kisvárosi séta *(Dr. Molitorisz Pál)*....170
Dr. Paljak János: Békésszentandrás *(Dr. Reszkető Péter)*....172
Weiczner Jenő: „Ez most a sorsod, kiüldözött zsidó” *(Dr. Gerő Zsuzsa)*....173
Kántor Zsolt: Must *(Hartay Csaba)*....176
Hartay Csaba: Lerepül a hülye fejetek *(Bajtai András)*....178
Nemzetiségi identitás – Nemzetiségi kultúra *(Dr. Lipcsei Imre)*....179
Agrártörténeti füzetek 42.: A tanyák... *(Dr. Szitó János)*....181
Agrártörténeti füzetek 43.: Emlékezés Csabai Kálmánra... *(Dr. Szító János)*....182
Avarostól Bivalybúig, Adamik László meséi *(Tatai László)*....183
Harencsár László: Mesél az erdő – DVD *(Dr. Reszkető Péter)*....185

Szarvason történt 2014-ben *(Szerkesztette Dr. Kutasné Szarka Judit)*....186

A szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma

Dr. Demeter László fürdőigazgató, a Kuratórium elnöke
Kiszely Mihály ny. szövetkezeti elnök, gazdasági szakértő
Dr. Kutas Ferenc szerkesztő, a Kuratórium ügyvezetője

A Krónika megjelenéséhez egyszeri támogatást nyújtottak

Csapó Imréné, Dr. Hanyecz Katalin, Holub Mária, Dr. Lesfalvi Tibor Budapest, Litauszky György, Molnár Andrásné, Palotás Ádámné Békéscsaba, Sztrehovszki Zsuzsa, Dr. Tímár Jánosné

Munkánkat hírközléssel segítették

Általános Informatikai Kft., Körös TV, Newjság.hu, Szarvas és Vidéke.

A 29. szám szerzői

Babák Zoltán	a Newjság szerkesztője
Bajtai Andás	író
Bánáti Endre	ny. közgazdász
Brlás Attila	képeslapgyűjtő
Dr. Búzás László	ny. főiskolai igazgatóhelyettes
Csapó Imréné Vaskor Anna	ny. tanítónő
Dr. Gerő Zsuzsa	fogorvos
Dr. Hanyecz Katalin	az Arborétum igazgatója
Filip András	hivatásos halőr
Hartay Csaba	költő, író,
Janurikné Csonka Erika	intézményvezető
Kántor Zsolt	költő, író
Dr. Kutas Ferenc	ny. középiskolai tanár, szerkesztő
Dr. Kutasné Szarka Judit	ny. középiskolai tanár
╬ Lelkes Pál	ny. tanító
Dr. Lesfalvi Tibor PhD	kormánytisztviselő, főoszt.vezető
Dr. Lipcsei Imre PhD	főiskolai dékán
Dr. Merényi-Metzger Gábor PhD	régész
Dr. Mester Tünde	kutató biológus
Dr. Molitorisz Pál	ny. városi vezető ügyész
Müller Péter	ügyvezető igazgató
Palotás Ádámné	ny. középiskolai tanár
Dr. Reszkető Péter	ny. főiskolai docens
Dr. Szitó János	ny. vízépítő kutatómérnök
Tatai László	a SZVID felelős szerkesztője
Dr. Tímár Jánosné	ny. könyvtáros
Tóth Imre	ny. ügyvezető
Dr. Vitális György	ny. tanár, geológus, kandidátus

Munkatársak

Tipográfia
Dr. Kutas Ferenc

Nyelvi lektor
Sztrehovszki Zsuzsa

Technikai munkatársak

Bohák Dóra

Védőné Gráfik Erzsébet

Fotó

Babák Zoltán
Tatai László

Bakula János
archív fotók